

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα	Σελίδα
	I Ανακοινώσεις	
	.....	
	II Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	Σύνοδος του Οκτωβρίου 1997	
97/C 355/01	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τη μείωση της περιεκτικότητας ορισμένων υγρών καυσίμων σε θείο και την τροποποίηση της οδηγίας 93/12/ΕΟΚ»	1
97/C 355/02	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την υγειονομική ταφή των αποβλήτων»	4
97/C 355/03	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το σχέδιο δράσης της ΕΕ: Δορυφορικές επικοινωνίες στην κοινωνία των πληροφοριών»	8
97/C 355/04	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα "Συνοχή και κοινωνία των πληροφοριών"»	12
97/C 355/05	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αειφόρος ανάπτυξη — δόμηση και διαβίωση στην Ευρώπη»	16
97/C 355/06	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για «Τον ρόλο των κοινωνικο-οικονομικών κύκλων στα προγράμματα Interreg και στο δίκτυο Eurec»	21

EL

Τιμή: 19,50 Ecu

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

97/C 355/07	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου με την οποία θεσπίζεται αφενός διαδικασία διαβουλεύσεων για τις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών σε ναυτιλιακά θέματα και για τις συναφείς προς τα θέματα αυτά ενέργειες σε διεθνείς οργανισμούς, και αφετέρου διαδικασία εξουσιοδότησης για τη σύναψη συμφωνιών που αφορούν θαλάσσιες μεταφορές»	25
97/C 355/08	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι επιπτώσεις που υφίστανται οι ΜΜΕ από τη συνεχή και γενικευμένη μείωση των κεφαλαίων που προορίζονται για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (σε επίπεδο Κοινότητας και κρατών μελών)»	31
97/C 355/09	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για: — το «Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής “Προς το 5ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο: Επιστημονικοί και τεχνολογικοί στόχοι”», — την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το 5ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο των κοινοτικών δράσεων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης (1998-2002)», και — την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το 5ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο δράσεων έρευνας και διδασκαλίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Euratom) (1998-2002)»	38
97/C 355/10	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τον «Απολογισμό και τις προοπτικές της εποχιακής εργασίας και των μεταναστευτικών κινήσεων στον αγροτικό χώρο»	51
97/C 355/11	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 822/87 σχετικά με την κοινή οργάνωση της αμπελοοικονομικής αγοράς»	60
97/C 355/12	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα εργαστήρια αναφοράς που προορίζονται για τον έλεγχο των βακτηριολογικών και λοιμωδών μολύνσεων των διθύρων μαλακίων»	63
97/C 355/13	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Απασχόληση»	64
97/C 355/14	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Σχέδιο δράσης για τη διαμετακόμιση στην Ευρώπη — Μία νέα τελωνειακή πολιτική»	72
97/C 355/15	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής “Περιβαλλοντικοί φόροι και επιβαρύνσεις στην Ενιαία Αγορά”»	79
97/C 355/16	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση της Επιτροπής για οδηγία του Συμβουλίου περί θεσπίσεως πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής υδάτων»	83

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τη μείωση της περιεκτικότητας ορισμένων υγρών καυσίμων σε θείο και την τροποποίηση της οδηγίας 93/12/ΕΟΚ»⁽¹⁾

(97/C 355/01)

Στις 10 Ιουνίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 130 Σ της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1997 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Gafo Fernández.

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Οκτωβρίου 1997 (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε κατά πλειοψηφία (2 αποχές) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η παρούσα οδηγία έχει στόχο να συμβάλει στη βελτίωση του περιβάλλοντος στην Κοινότητα, μέσω της μείωσης των εκπομπών SO₂, που προξενούν τις όξινες βροχές και έχουν επίπτωση στην ποιότητα του αέρα σε πολλές περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.2. Η νομική βάση που επιλέχθηκε τελικά για αυτήν την οδηγία είναι το άρθρο 130 Σ, αν και στις αιτιολογικές της σκέψεις αναφέρονται επίσης τα άρθρα 130 Τ (διατήρηση ενισχυμένης προστασίας από ένα κράτος μέλος) και 129 Α (προστασία της υγείας).

1.3. Πριν από την παρούσα πρόταση, η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε ήδη υιοθετήσει ορισμένα μέτρα για το ίδιο θέμα, και συγκεκριμένα την οδηγία 93/12/ΕΟΚ⁽²⁾ σχετικά με την περιεκτικότητα ορισμένων υγρών καυσίμων σε θείο και την οδηγία 88/609/ΕΟΚ⁽³⁾ σχετικά με τον περιορισμό των εκπομπών στην ατμόσφαιρα ορισμένων ρύπων από μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης, και είχε υπογράψει το Δεύτερο Πρωτόκολλο της Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Ευρώπη (UNECE) σχετικά με τη Σύμβαση για τη Διασυννοριακή Μετα-

φορά Ρύπανσης σε Μεγάλες Αποστάσεις (CLRTAP), η οποία αφορά την περαιτέρω μείωση των εκπομπών θείου. Για τα μέτρα αυτά απαιτήθηκαν μακροπρόθεσμοι συμβιβασμοί των κρατών μελών και της βιομηχανίας τους, οι οποίοι επιδιώκεται τώρα να ολοκληρωθούν και να συμπληρωθούν με την προτεινόμενη οδηγία.

1.4. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, η Επιτροπή προτείνει σημαντική μείωση της περιεκτικότητας των καυσίμων σε θείο και ορίζει μία μεταβατική περίοδο εφαρμογής, η οποία λήγει την 1η Ιανουαρίου 1999 για το πετρέλαιο εσωτερικής καύσης (ντήζελ) και την 1η Ιανουαρίου 2000 για το μαζούτ. Αυτή η μείωση της περιεκτικότητας σε θείο, σύμφωνα με τις προπαρασκευαστικές μελέτες της οδηγίας, δεν θα είναι ομοιόμορφη σε όλες τις χώρες και ενδέχεται να είναι πιο δαπανηρή για ορισμένα κράτη μέλη, ιδίως στο Νότο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.5. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα, οι συνολικές εκπομπές SO₂ στην ΕΕ-15 ήταν 15,35 εκατ. τόνοι ετησίως το 1993, εκ των οποίων 34,7% αντιστοιχούσαν στο πετρέλαιο, 63% στον άνθρακα και 2,5% σε άλλες καύσιμες ύλες.

1.6. Σύμφωνα με τα αριθμητικά στοιχεία της Έκθεσης Dobbris⁽⁴⁾, οι συγκεντρώσεις SO₂ στις πόλεις (οι οποίες

(1) ΕΕ C 190 της 21. 6. 1997, σ. 9.

(2) ΕΕ L 74 της 27. 3. 1993 — Γνωμοδότηση ΟΚΕ, ΕΕ C 14 της 20. 1. 1992.

(3) ΕΕ L 336 της 7. 12. 1988 — Γνωμοδότηση ΟΚΕ, ΕΕ C 25 της 28. 1. 1985.

(4) «Κατάσταση του περιβάλλοντος στην Ευρώπη το 1994», δημοσιεύθηκε από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος.

συνδέονται με την περιεκτικότητα σε θείο των καυσίμων για αυτοκίνητα και θέρμανση) είναι πιο υψηλές στην Ισπανία και την Πορτογαλία, ενώ η υπέρβαση επιπέδων «κρίσιμου φορτίου» (το οποίο συνδέεται με τις όξινες βροχές, που στην πλειοψηφία τους προξενούνται από τις εκπομπές βιομηχανικών ή ηλεκτροπαραγωγικών εγκαταστάσεων που χρησιμοποιούν άνθρακα ή βαρύ μαζούτ) εντοπίζεται σε χώρες όπως η Γερμανία, η Αυστρία, το Βέλγιο και το Ηνωμένο Βασίλειο.

1.7. Σύμφωνα με τα δεδομένα που παρέχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η μετάβαση από το σημείο αναφοράς στο σημείο της μείωσης κατά το ήμισυ, το οποίο λαμβάνεται ως βάση για την επεξεργασία της πρότασης οδηγίας, θα κοστίσει 759 εκατ. Ecu για το βαρύ μαζούτ και θα επιτρέψει τη μείωση των εκπομπών SO₂ από 2,23 εκατ. σε 0,988 εκατ. μετρικούς τόννους, ήτοι κατά ποσοστό 53,4%. Για το σύνολο των ενεργειακών πηγών, συμπεριλαμβανομένου του πετρελαίου, υπολογίζεται ότι θα κοστίσει 2 940 εκατ. Ecu και θα επιτρέψει τη μείωση των εκπομπών από 5,60 εκατ. σε 2,70 εκατ. μετρικούς τόννους, δηλαδή κατά 51,8%.

1.8. Τέλος, γίνεται αναφορά στην ικανότητα των ευρωπαϊκών διυλιστηρίων να παράγουν το υπάρχον φάσμα προϊόντων με βάση τα διαφορετικά τεχνικά χαρακτηριστικά που υπάρχουν σε κάθε χώρα (περιεκτικότητα σε θείο, ιξώδες, πυκνότητα, σημείο πήξης κ.λπ.) και εκτιμάται κατά πόσον αυτές οι διαφορές έχουν αποτελέσει στο παρελθόν σημαντικό εμπόδιο για την εσωτερική αγορά αυτών των προϊόντων.

1.9. Η πείρα του παρελθόντος δείχνει ότι τα ευρωπαϊκά διυλιστήρια διαθέτουν σημαντικό βαθμό ευελιξίας για να προσαρμόζονται σε αυτά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά κάθε χώρας, όπως φανερώνει το μέγεθος του ενδοκοινοτικού όγκου συναλλαγών των εν λόγω προϊόντων και ότι, επομένως, αυτά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά δεν αποτελούν ενδεχόμενο εμπόδιο για την εσωτερική αγορά.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ εγκρίνει την επιλογή του άρθρου 130 Σ ως νομικής βάσης, δεδομένου ότι έτσι μπορεί να συμφιλωθεί, εντός των ορίων που καθορίζει η οδηγία, ο στόχος της προστασίας του περιβάλλοντος με την κατάσταση της ποιότητας του αέρα στις διάφορες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον έλεγχο της διασυννοριακής ρύπανσης του SO₂. Η ΟΚΕ πιστεύει, εξάλλου, ότι η παρούσα οδηγία αποτελεί καλή αφετηρία για τη μελλοντική καθιέρωση υψηλότερου βαθμού προστασίας, ιδίως ενόψει των δυνατοτήτων που παρέχει το άρθρο 130 Τ.

2.2. Η ΟΚΕ επιστά την προσοχή στις ενδεχόμενες επιπτώσεις της οδηγίας στην ελευθερία των κρατών μελών να επιλέγουν συγκεκριμένη διάθρωση ενεργειακών πηγών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η τρίτη παύλα της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 130 Σ θα απαιτούσε την ομόφωνη έγκριση της οδηγίας. Η ΟΚΕ δεν συμφωνεί με την άποψη αυτή και κρίνει σκόπιμο να επισημανθεί ρητά στις αιτιολογικές σκέψεις

της οδηγίας ότι η οδηγία δεν συνεπάγεται σημαντικούς περιορισμούς της δυνατότητας των κρατών μελών να επιλέγουν συγκεκριμένη ενεργειακή διάθρωση και ότι, επομένως, δεν είναι απαραίτητη η ομόφωνη έγκρισή της.

2.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει σαφώς τόσο τις εξαιρέσεις που αναγνωρίζονται στην Αυστρία και τη Φινλανδία για τη διατήρηση των αυστηρότερων επιπέδων εμπορίας των εν λόγω καυσίμων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 130 Τ της Συνθήκης, όσο και τις εξαιρέσεις για το ντήζελ που χρησιμοποιείται στη ναυτιλία στην Ελλάδα και στις Καναρίους Νήσους της Ισπανίας. Σ' αυτή μόνο την περίπτωση, επιθυμεί να επισημάνει στην Επιτροπή ότι είναι σκόπιμο να προβλεφθεί η δυνατότητα παρόμοιων εξαιρέσεων, αν ζητηθούν εκ μέρους άλλων άκρως περιφερειακών περιοχών ή υπερπόντιων διαμερισμάτων ή εδαφών.

2.4. Η Επιτροπή, βάσει της στρατηγικής για την καταπολέμηση της οξύνισης, προβλέπει διάφορες ενέργειες: μεταξύ άλλων, προτίθεται να επανεξετάσει, βραχυπρόθεσμα, την οδηγία 88/609/ΕΟΚ, για τις μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης. Ακριβώς λόγω του σφαιρικού χαρακτήρα της εν λόγω στρατηγικής, η ΟΚΕ δεν συμφωνεί ως προς τη σειρά παρουσίασης που ακολουθεί η Επιτροπή, η οποία υπέβαλε αυτή την πρόταση οδηγίας πριν από την επανεξέταση της οδηγίας 88/609/ΕΟΚ.

2.5. Η δήλωση αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι τα ατομικά όρια εκπομπής που καθορίζονται για τα πετρελαικά προϊόντα θα τροποποιήσουν έμμεσα τα κριτήρια μείωσης των εκπομπών SO₂ για τις μεγάλες εγκαταστάσεις που ορίζονται ως «υπάρχουσες» σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 10 της οδηγίας 88/609/ΕΟΚ (όσες άρχισαν να λειτουργούν πριν από το 1987). Τα κριτήρια μείωσης της εν λόγω οδηγίας για τις εγκαταστάσεις που ορίζονται σ' αυτήν ως «υπάρχουσες», βασίζονταν σε ένα εθνικό ποσοστό μείωσης για κάθε κράτος μέλος και όχι σε ατομικά όρια για κάθε εγκατάσταση καύσης. Επομένως, κρίνεται πιο εύλογο οι εγκαταστάσεις που ρυθμίζονται από την οδηγία 88/609/ΕΟΚ να αποκλεισθούν ρητά από την εφαρμογή της παρούσας πρότασης οι εν λόγω εγκαταστάσεις, διότι ρυθμίζονται από την Οδηγία 88/609/ΕΟΚ η οποία θα εξεταστεί προσεχώς, όπως ακριβώς επισημαίνεται στο σημείο 2.4.

2.6. Επίσης, ανάλογα με τα ποσοστά συμβολής των στερεών καυσίμων στις εκπομπές SO₂, κρίνεται επείγουσα, από την άποψη της προστασίας του περιβάλλοντος, η ρύθμιση της χρήσης τους όχι μόνο στις μεγάλες εγκαταστάσεις καύσεως, αλλά και στις μικρές, στη θέρμανση των σπιτιών και άλλες εφαρμογές. Γι' αυτό η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση οδηγίας με αυτό το περιεχόμενο.

2.7. Για όλους αυτούς τους λόγους, η ΟΚΕ φρονεί ότι η παρούσα πρόταση πρέπει να υποβληθεί στο Συμβούλιο, να εγκριθεί και να τεθεί σε εφαρμογή ταυτόχρονα με την αναθεώρηση της οδηγίας 88/609/ΕΟΚ για τις μεγάλες εγκαταστάσεις καύσεως και με μία προς κατάρτιση οδηγία για τη χρήση στερεών καυσίμων στις εγκαταστάσεις που δεν καλύπτονται από την οδηγία 88/609/ΕΟΚ.

2.8. Τέλος, η ΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να επιτραπεί στα διυλιστήρια να χρησιμοποιούν με τρόπο ελαστικό για τη θερμοπαραγωγή τις διάφορες ενδιάμεσες απορροές, οι οποίες δεν θα μπορούσαν διαφορετικά να διοχετευθούν στο εμπόριο. Λόγω αυτού του γεγονότος, και υπό τον όρο ότι το ύψος των εκπομπών SO₂ που προκύπτει από την καύση του μίγματος συμφωνεί με την οδηγία 96/61/ΕΚ σχετικά με την «Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης»⁽¹⁾, με την προαναφερόμενη οδηγία 88/609/ΕΟΚ και με τα όρια εκπομπής που έχουν θεσπισθεί από τις αρμόδιες αρχές, κρίνεται σκόπιμο να επιτραπεί στα διυλιστήρια να χρησιμοποιούν χωρίς περιορισμό όλους τους τύπους υποπροϊόντων, ανεξάρτητα από την περιεκτικότητά του καθενός τους σε θείο.

2.9. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη σύναψη, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου της Σύμβασης του 1979 για τη Διασυνοριακή Μεταφορά Ρύπανσης σε Μεγάλες Αποστάσεις, η οποία αφορά την περαιτέρω μείωση των εκπομπών θείου.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Να προστεθεί μια νέα αιτιολογική σκέψη με την εξής διατύπωση:

⁽¹⁾ ΕΕ L 257 της 10. 10. 1996 — Γνωμοδότηση ΟΚΕ, ΕΕ C 195 της 18. 7. 1994.

«Εκτιμώντας ότι η πρόταση αυτή δεν πρόκειται να μεταβάλει αισθητά τη δυνατότητα επιλογής εκ μέρους των κρατών μελών της διάρθρωσης των πηγών παραγωγής ενέργειας.»

3.2. Άρθρο 1

Για τους λόγους που εξηγούνται στο σημείο 2.8, να προστεθεί στην παράγραφο 2 το εξής νέο σημείο δ):

«προορίζονται να χρησιμοποιηθούν στη βιομηχανία διύλισης για την παραγωγή θερμότητας.»

3.3. Άρθρο 3

Το 1^ο εδάφιο της παραγράφου 3 να αναδιατυπωθεί ως εξής:

«3. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν ισχύουν για το βαρύ μαζούτ που χρησιμοποιείται στις εγκαταστάσεις καύσης ονομαστικής θερμικής ισχύος 50 MW τουλάχιστον, οι οποίες ορίζονται ως "υπάρχουσες" στο άρθρο 2 παράγραφος 10 της οδηγίας 88/609/ΕΟΚ.»

3.4. Άρθρο 7

Δεν αφορά το ελληνικό κείμενο.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την υγειονομική ταφή των αποβλήτων»⁽¹⁾

(97/C 355/02)

Στις 10 Απριλίου 1997 και σύμφωνα με το άρθρο 130 Σ της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο απεφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1997 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Colombo και των συνεισηγητών κκ. Boisserée και Gauder.

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 69 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η εξεταζόμενη πρόταση αποτελεί αναδιατύπωση της προτάσεως που παρουσιάστηκε το 1991⁽²⁾, επί της οποίας η ΟΚΕ είχε αποφανθεί με μία σειρά κριτικών παρατηρήσεων⁽³⁾ ενώ το Συμβούλιο είχε υιοθετήσει σχετικά κοινή θέση⁽⁴⁾ η οποία και απορρίφθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 22 Μαΐου 1996.

1.2. Βασικές παρατηρήσεις της γνωμοδότησης της ΟΚΕ του 1991

1.2.1. Στη γνωμοδότησή της, η ΟΚΕ είχε επιμείνει στη σημασία της προληπτικής και σφαιρικής προσέγγισης όσον αφορά τα απόβλητα, με μία παρέμβαση επί της συνολικής διαδικασίας της παραγωγής, της διανομής και της κατανάλωσης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε «να μειωθούν οι ποσότητες των αποβλήτων προς διάθεση σε χώρους υγειονομικής ταφής» (σημείο 1.3 και 2.2). Καλούσε συνεπώς την Επιτροπή να ενισχύσει τις πολιτικές προλήψεως προσδιορίζοντας «με μεγαλύτερη ακρίβεια τις προθεσμίες και τους στόχους μείωσης και προοδευτικής διάδοσης των τεχνολογιών ανάκτησης και ανακύκλωσης». Υπογράμμισε επίσης ότι είναι απαραίτητη η «προεπεξεργασία των αποβλήτων ενόψει της μείωσης των όγκων καθώς επίσης και της τοξικότητας» (1.3).

1.2.2. Η ΟΚΕ εξέφραζε επίσης τη λύπη της για το γεγονός ότι η πρόταση δεν περιελάμβανε «υποδείξεις σχετικά με την κατάρτιση και την επαγγελματική ενημέρωση του προσωπικού που είναι αρμόδιο για την υγειονομική ταφή» (2.8) και συνιστούσε να «εξασφαλισθούν μηχανισμοί ενημέρωσης και διαβούλευσης των πολιτών» (2.9). Τέλος, υπεγράμμισε τη σημασία που έχει η δημιουργία μιας τράπεζας δεδομένων όσον αφορά τον όγκο και το είδος των αποβλήτων που παράγονται στην Κοινότητα, στην προετοιμασία της οποίας θα μπορούσε να συμβάλει η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Περιβάλλοντος (2.4 και 2.5).

1.2.3. Στις ειδικές παρατηρήσεις της, η ΟΚΕ ζητούσε να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή στους κινδύνους που παρουσιάζει

η ανάμιξη διαφόρων αποβλήτων (3.4.1), επέμενε στην ειδικευση του προσωπικού που είναι αρμόδιο για τις επιθεωρήσεις και τους ελέγχους (3.4.2), εντόπιζε την αστική ευθύνη στο πλαίσιο της προτάσεως οδηγίας η οποία επρόκειτο τότε να υιοθετηθεί σχετικά με την «αστική ευθύνη για τις ζημιές που προκαλούνται από τα απόβλητα»⁽⁵⁾ και σημειώνει ότι είναι αδύνατο να επέλθει «εναρμόνιση των δαπανών». Διέτυπωνε εντούτοις την ευχή να επιτευχθεί μία αναπροσέγγιση των δαπανών ως αποτέλεσμα της εναρμόνισης των προτύπων και καλούσε την Επιτροπή να συλλέξει τα εθνικά, σωρευτικά δεδομένα για τις δαπάνες της διάθεσης με σκοπό την επεξεργασία ενός εμπειριστατωμένου στατιστικού πλαισίου (3.8).

1.3. Η κοινή θέση του Συμβουλίου

1.3.1. Εξετάζοντας την κοινή θέση που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 6 Οκτωβρίου 1995, σε σχετικό σημείωμα της 14ης Φεβρουαρίου 1996, η ΟΚΕ σημειώνει τη μεταβολή της νομικής βάσης (άρθρο 130 Σ αντί του άρθρου 100 Α) που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και διεπίστωνε με ικανοποίηση ότι διασαφηνίζεται καλύτερα η προληπτική προσέγγιση στην αιτιολογική έκθεση καθώς επίσης και ότι στην αιτιολογική έκθεση και στο άρθρο 9 παρ. 1 γίνεται μνεία στην επαγγελματική κατάρτιση. Σε ό,τι αφορά την μικτή διάθεση, η ΟΚΕ εξετίμησε την αυστηρότερη προσέγγιση που εν μέρει υιοθετεί τις συστάσεις της ΟΚΕ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η ΟΚΕ σημειώνει επίσης με μία ορισμένη ανησυχία τη διαγραφή των άρθρων και των αναφορών στην αστική ευθύνη και στο ταμείο διαχείρισης των κλειστών υγειονομικών ταφών, που οφείλεται στο γεγονός ότι η Επιτροπή βρίσκεται στο στάδιο επεξεργασίας προτάσεων εφ' όλης της προβληματικής της αστικής ευθύνης για τις ζημιές που προκαλούνται στο περιβάλλον. Ως προς αυτό, έχει αναλάβει τη δέσμευση να συνεχίσει την επεξεργασία των εργασιών αυτών οι οποίες δεν έχουν έως σήμερα αποδώσει ικανοποιητικά αποτελέσματα.

(1) ΕΕ C 156 της 24. 5. 1997, σ. 10.

(2) ΕΕ C 190 της 22. 7. 1991.

(3) ΕΕ C 40 της 17. 2. 1992.

(4) ΕΕ C 59 της 28. 2. 1996.

(5) Η οδηγία αυτή δεν υιοθετήθηκε ποτέ από το Συμβούλιο ενώ η προβληματική της αστικής ευθύνης στον τομέα των περιβαλλοντικών ζημιών βρίσκεται ακόμη στο στάδιο των συζητήσεων και δεν έχει λάβει τη μορφή νομοθετικών προτάσεων.

1.4. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε δεύτερη ανάγνωση

1.4.1. Το Κοινοβούλιο απέρριψε την κοινή θέση που ενέκρινε το Συμβούλιο τον Μάιο 1996, λόγω κυρίως μιας σειράς επιπρόσθετων εξαιρέσεων και μέτρων που παραχωρούνται στα κράτη μέλη με βάση την αρχή της επικουρικότητας και λόγω του υπερβολικού εύρους που παραχωρούνταν στη μικτή διάθεση αποβλήτων.

1.5. Οι κυριότερες καινοτομίες της νέα προτάσεως της Επιτροπής

1.5.1. Όπως επεξηγείται στην αιτιολογική έκθεση, η Επιτροπή έλαβε υπόψη την εξέλιξη που παρουσιάζει η πολιτική της διαχείρισης των αποβλήτων, η οποία επανεξετάστηκε προσφάτως σε σχετική ανακοίνωση επί της οποίας αποφάνθηκε η ΟΚΕ⁽¹⁾ και για την οποία το Συμβούλιο υιοθέτησε σχετικό ψήφισμα⁽²⁾.

1.5.2. Η ιεραρχία που προσφάτως επανασυζητήθηκε δίδει προτεραιότητα στη μείωση στην πηγή, ενώ η διάθεση αποτελεί την ύστατη λύση: η νέα πρόταση περιλαμβάνει ποσοτικές διατάξεις για τον περιορισμό της μείωσης των βιοαποδομήσιμων αποβλήτων που προορίζονται για χώρους ταφής καθώς και για την απαγόρευση της ταφής μεταχειρισμένων ελαστικών αυτοκινήτων (άρθρο 5).

1.5.3. Η πρόταση συμμερίζει τις ανησυχίες που έχει εκφράσει η ΟΚΕ σχετικά με την προεπεξεργασία των αποβλήτων για να μειωθεί ο όγκος τους και ο επικίνδυνος χαρακτήρας τους (άρθρο 6) και προβλέπει τη συλλογή, επεξεργασία και χρησιμοποίηση των παραγόμενων αερίων.

1.5.4. Τα κράτη μέλη καλούνται να διασφαλίσουν ότι η τιμή καλύπτει επίσης και τις υπολογιζόμενες δαπάνες αποκατάστασης των χώρων μετά το τέλος της ταφής αποβλήτων (άρθρο 10) όπως ευχόταν η ΟΚΕ.

1.5.5. Η μικτή διάθεση, που δεν χρησιμοποιείται πλέον από την πλειοψηφία των κρατών μελών απαγορεύεται, σύμφωνα με τις σχετικές συστάσεις του Κοινοβουλίου και της ΟΚΕ (διαγραφή του άρθρου 7 της κοινής θέσεως του Συμβουλίου).

1.5.6. Ενισχύονται οι γενικές απαιτήσεις (παράρτημα I) με την καθιέρωση ελάχιστης απόστασης από κατοικημένες περιοχές και άλλων υποχρεώσεων για την προστασία του τοπικού περιβάλλοντος.

1.5.7. Οι διατάξεις που εφαρμόζονται για τους υπάρχοντες χώρους ταφής ενισχύονται ενώ μειώνονται οι εξαιρέσεις που προβλέπονταν από την κοινή θέση του Συμβουλίου (άρθρο 3.3) βάσει των οποίων είχε διαμορφωθεί η αρνητική στάση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ επικροτεί τις αρχές που εμπνέουν την πρόταση οδηγίας και τους στόχους που προκαθορίζει. Οι στόχοι αυτοί (τόνωση των προληπτικών μέτρων, ανακύκλωση και ανάκτηση των αποβλήτων, ταφή ως έσχατη λύση, εγγύηση υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας για τους χώρους ταφής, εσωτερίκευση του περιβαλλοντικού κόστους και προώθηση ίσων συνθηκών κόστους για τα κράτη μέλη) αποτελούν συνεκτική εφαρμογή της κοινοτικής στρατηγικής στον τομέα της ταφής των αποβλήτων, και υιοθετήθηκαν προσφάτως στο ψήφισμα του Συμβουλίου για την πολιτική των αποβλήτων.

2.2. Η ΟΚΕ χαιρεί διότι η σημερινή διατύπωση του κειμένου λαμβάνει υπόψη πολλές από τις συστάσεις και τις παρατηρήσεις που διετύπωσαν η ΟΚΕ και το Συμβούλιο επί της πρώτης διατύπωσης της οδηγίας, αλλά επισημαίνει ταυτοχρόνως ότι παραθεωρήθηκαν σημαντικά σημεία επί των οποίων η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να επιμείνει.

2.2.1. Κατά πρώτο λόγον, είναι απαραίτητο να υιοθετηθούν προγραμματισμένες κατευθύνσεις στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης για τους τεχνικούς και τους διαχειριστές των χώρων ταφής. Πρόκειται για εγκαταστάσεις που απαιτούν όχι μόνον ακριβή πρόβλεψη αλλά και συνετή διαχείριση καθ'όλη την περίοδο δραστηριότητας. Οι αρμόδιοι για την τεχνική διαχείριση και τον έλεγχο οφείλουν να διαθέτουν την κατάλληλη τεχνική και διαχειριστική κατάρτιση με σαφή διάκριση των καθηκόντων και των ευθυνών τους. Δεν επαρκεί η πρόβλεψη της προσήκουσας επαγγελματικότητας για την έκδοση των αδειών: είναι απαραίτητο επίσης οι εθνικές και οι περιφερειακές αρχές να εφαρμόσουν μόνιμα προγράμματα κατάρτισης και τεχνικής ενημέρωσης για την προπαρασκευή των τεχνικών και αρμοδίων στις δραστηριότητες διαχείρισης και ελέγχου. Η ανταλλαγή εμπειριών εδώ θα μπορεί να συντελέσει στον καθορισμό επαγγελματικών σταδιοδρομιών σε κοινοτικό επίπεδο.

2.2.2. Κατά δεύτερον λόγον, είναι αναγκαίο να ευθυγραμμισθεί η πρόταση με τα κριτήρια πρόσβασης στην ενημέρωση για θέματα περιβάλλοντος που προβλέπονται στη σχετική οδηγία⁽³⁾ και να προβλεφθούν κατάλληλες μορφές συμμετοχής των ενδιαφερόμενων πολιτών στις αποφάσεις που αφορούν τον έλεγχο των δραστηριοτήτων διάθεσης. Η συνειδητή συμμετοχή του πολιτών στις αποφάσεις που πρέπει να υιοθετήσουν οι δημόσιες αρχές θα πραγματοποιηθεί μόνον με μία πολιτική διαφάνειας και ενημέρωσης σχετικά με τους περιβαλλοντικούς αντίκτυπους και τις εγγυήσεις ασφάλειας. Η ΟΚΕ ζητεί να γίνει μια πρόσθετη στο άρθρο 8 με την οποία θα καλούνται οι αρμόδιες αρχές να πληροφορούν τους ενδιαφερόμενους ότι η απόθεση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τους όρους που απαιτεί η σχετική άδεια απόθεσης αποβλήτων.

2.2.3. Δεδομένου ότι η πρόταση οδηγίας τάσσει ως στόχο επίσης και την τόνωση των τεχνικών προεπεξεργασίας και

(¹) ΕΕ C 89 της 19. 3. 1997.

(²) ΕΕ C 76 της 11. 3. 1997.

(³) ΕΕ L 158 της 23. 6. 1990.

ανάκτησης των αποβλήτων, η ΟΚΕ τέλος συνιστά στην Επιτροπή να δώσει νέα ώθηση στις εξής δραστηριότητες:

- μελέτη και έρευνα με σκοπό την απόκτηση αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων στον τομέα της παραγωγής και της σύνθεσης των αποβλήτων και συγκεκριμένα των βιομηχανικών αποβλήτων·
- προσδιορισμός των ειδικών οδηγιών και ρυθμίσεων στον τομέα της διαχείρισης των ρών προτεραιότητας των αποβλήτων, αρχής γενομένης από την ανάκτηση των ελαστικών οχημάτων·
- καθορισμός μιας κοινοτικής ρύθμισης για την αστική ευθύνη όσον αφορά τις περιβαλλοντικές ζημιές.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι ορισμένες πτυχές της προτάσεως πρέπει να διευκρινισθούν καλύτερα ειδικότερα σε ό,τι αφορά:

- τον σαφή προσδιορισμό της ιλύος, εν αναμονή της επανεπεξεργασίας της οδηγίας για την ιλύ που εκπονείται σήμερα·
- την εφαρμογή της οδηγίας για τους χώρους υγειονομικής ταφής που βρίσκονται στο εσωτερικό εγκαταστάσεων στις οποίες παράγονται τα απόβλητα, για τα οποία πρέπει από κοινού με τις προδιαγραφές για την πρόληψη να ληφθούν καταλληλότερα μέτρα και για τον ολοκληρωμένο έλεγχο της ρυπάνσεως (οδηγία IPPC).

3.2. Η ΟΚΕ επικροτεί τον στόχο μείωσης των βιοαποδομησιμων αποβλήτων στους χώρους ταφής, δεδομένου ότι ανταποκρίνεται στις πολιτικές μείωσης των εκπομπών αερίων που δημιουργούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, εκ των οποίων το μεθάνιο που δημιουργείται από την ταφή αποτελεί το σημαντικότερο συστατικό. Επισημαίνει όμως ότι οι στόχοι μείωσης αφορούν μόνο τα αστικά απόβλητα και όχι τα απόβλητα βιομηχανικής προελεύσεως. Ως προς αυτό, η ΟΚΕ λυπάται για το γεγονός ότι η δεδηλωμένη έλλειψη αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων όσον αφορά τις ροές βιομηχανικών αποβλήτων και της συνθέσεως αυτών δεν επιτρέπει σήμερα τον καθορισμό αξιόπιστων στόχων μείωσης των βιοαποδομησιμων συστατικών τους που συρρέουν στους χώρους ταφής. Θεωρεί ότι υπό τις συνθήκες αυτές η οδηγία πρέπει τουλάχιστον να αναθέσει στην ευρωπαϊκή υπηρεσία περιβάλλοντος και στην Eurostat την ταχεία επεξεργασία αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων και κατάλληλων αξιολογήσεων για τη χάραξη της δέουσας πολιτικής και για τα βιομηχανικά απόβλητα.

3.3. Η ΟΚΕ θεωρεί ορθή την εφαρμογή των νέων διατάξεων και για τους υπάρχοντες χώρους ταφής με την υιοθέτηση σχεδίων διευθέτησης, με προσωρινώς καθορισμένες προθεσμίες, σε συμφωνία με τις αρμόδιες αρχές. Παραμένει όμως άλυτο το πρόβλημα των κλειστών χώρων ταφής καθώς και το πρόβλημα των χώρων ταφής που θα πάνουν να λειτουργούν ένεκα ελλείψεως σχεδίου διευθέτησης εντός πενταετούς περιόδου όπως προβλέπεται στο άρθρο 14. Καλό θα ήταν να προβλεφθεί ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις οι χώροι ταφής των οποίων η διαμόρφωση και η διαχείριση στηρίζεται σε τεχνικά κριτήρια που δεν έχουν ακόμη ευθυγραμμισθεί με τη νέα οδηγία, μπορούν στο μέλλον να αποτελέσουν αντικείμενο παρεμβάσεων για την εξυγίανση και την περιβαλλοντική βελτίωση.

3.3.1. Συχνά για την εκτέλεση παρόμοιων βελτιωτικών εργασιών απαιτούνται αρκετά υψηλοί χρηματοπιστωτικοί πόροι. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ τα έργα αυτά πρέπει να εκτελούνται βάσει μέτρων που να ανταποκρίνονται στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν είναι δυνατό να εντοπισθούν οι υπεύθυνοι της ρύπανσης πρέπει να προβλεφθούν επιπρόσθετα ή συμπληρωματικά μέτρα, έστω και αν είναι πρόδηλο ότι η αναζήτηση λύσεως καθίσταται ζήτημα ιδιαίτερας λεπτό δεδομένου ότι οι διάφορες χώρες έχουν υιοθετήσει πολυποικίλες νομοθετικές κατευθύνσεις και οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν για τον καθορισμό κοινής πολιτικής στον τομέα της αστικής ευθύνης δεν έχουν δώσει ακόμη τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

3.3.2. Η υιοθέτηση νέας οδηγίας για τους χώρους ταφής συνιστά ένα κίνητρο για την εκ νέου αντιμετώπιση της προβληματικής αυτής και για να εξετασθεί κατά πόσο είναι σκόπιμη η εφαρμογή μέτρων με στόχο τη δημιουργία πόρων για τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων εξυγίανσης των χώρων ταφής που έχουν παύσει να λειτουργούν και εκείνων που θα έχουν εξαντληθεί πριν από την ευθυγράμμιση με τις νέες προδιαγραφές. Αναφορικά με τους τελευταίους αυτούς που θα λειτουργούν επί ορισμένα έτη χωρίς να επιβαρύνονται με δαπάνες ευθυγράμμισης, είναι σκόπιμο να εκτιμηθεί κατά πόσο είναι δυνατό να εσωτερικευθεί στο πλαίσιο των σχετικών τιμών απόθεσης μία επιπρόσθετη ποσόστωση για την τροφοδότηση των σχετικών πόρων.

3.4. Συμφωνώντας με το στόχο να εξασφαλισθεί η δέουσα περίοδος για τη διαχείριση μετά το κλείσιμο των χώρων ταφής, η ΟΚΕ θεωρεί ότι εκτός από την χρηματοδοτική εγγύηση ελάχιστης διάρκειας 50 ετών είναι απαραίτητο να προσδιορισθεί και το ελάχιστο ακριβές χρονικό διάστημα για τη μετέπειτα συντήρηση του χώρου, την εποπτεία και τον έλεγχο (άρθρο 13, παρ. 3) που πρέπει να εξασφαλίσει ο φορέας εκμετάλλευσής σε όλες τις περιπτώσεις προκειμένου να αποφευχθούν υπερβολικά μεγάλες διαφορές συμπεριφοράς στα διάφορα κράτη μέλη οι οποίες αναπόφευκτα θα αντικατοπτρισθούν στην υψηλή διαφορά του κόστους διαχείρισης.

3.5. Κατά την φάση της οικοδομήσεως πρέπει να καταστεί υποχρεωτική η συνεχόμενη επαλήθευση της ποιότητας από πλευράς τρίτων ανεξάρτητων φορέων (άρθρο 7 και άρθρο 8, παρ. Β). Στο ίδιο άρθρο 7 θα πρέπει να συμπεριληφθεί στο σημείο 5 και η ανάλυση του κινδύνου.

3.6. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι στο κείμενο της προτάσεως υποτιμούνται σε σοβαρότατο βαθμό οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και οι δυνητικοί κίνδυνοι που προέρχονται από τη διάδοση στο υπέδαφος των αερίων της ταφής. Θεωρεί ότι το πρόβλημα αυτό θα πρέπει να μελετηθεί εμπειριστικώς και να προσδιορισθούν σαφή πρότυπα προβολής και διαχείρισης με ιδιαίτερη αναφορά στην ανάγκη δημιουργίας τεχνητών εμποδίων στους χώρους στους οποίους η γεωλογική φύση του εδάφους εννοεί την μετατόπιση των αερίων του χώρου ταφής. Θεωρεί ότι πρέπει τουλάχιστον στο Παράρτημα I, παρ. 4 «Έλεγχος των αερίων», σημείο 1 να ενσωματωθεί η διευκρίνιση ότι στην έννοια της μετανάστευσης των αερίων του χώρου ταφής εννοείται τόσο η διασπορά στην ατμόσφαιρα όσο και η διασπορά στο υπέδαφος. Ανάλογα, σε ό,τι αφορά τους ελέγχους, πρέπει να ενσωματωθεί στο παράρτημα III, παρ. 3

«Στοιχεία για τις εκπομπές, έλεγχος υδάτων και αερίων» τρίτο εδάφιο, η πρόβλεψη ότι ο έλεγχος των αερίων πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικός όχι μόνον για κάθε τμήμα του χώρου ταφής αλλά και του συνεκτεινόμενου υπεδάφους.

3.7. Σε ό,τι αφορά τις απαιτήσεις για τους χώρους ταφής και τις διαδικασίες ελέγχου θεωρεί ότι στο πλαίσιο της αναθεώρησης των Παραρτημάτων είναι απαραίτητο:

3.7.1. Να προσδιορισθούν τα πρότυπα και οι λεπτομέρειες υπολογισμού του συντελεστού διαπερατότητας K (Παράρτημα I, σημείο 3) έστω και εάν η δράση αυτή εμπίπτει στις αρμοδιότητες της Επιτροπής για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 16. Αντιθέτως θα ήταν σαφέστερο να προσδιορισθεί ότι το χρονικό διάστημα διαπεράσεως της βάσης του χώρου ταφής δεν πρέπει να είναι κατώτερο π.χ. των 10 ετών.

3.7.2. Οι χημικές αναλύσεις του στραγγίσματος (Παράρτημα III, παρ. 4, σημείωση 17) θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη επίσης και τα στοιχεία σίδηρος, μαγνήσιο, αμμωνιακό άζωτο, νιτρώδη άλατα, ηλεκτρική αγωγιμότητα, χλωριούχα άλατα,

δυνατότητα Redox καθώς και την αξιολόγηση της οικοτοξικότητας.

3.7.3. Η δειγματοληψία των υπόγειων υδάτων (Παράρτημα III, παρ. 4) πρέπει να διενεργείται εντός επαρκούς χρονικού διαστήματος προκειμένου να προσδιορίζεται η εποχική και τοπική ποικιλία των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών των υπόγειων υδάτων.

3.7.4. Τέλος, σύμφωνα με τις δράσεις που προωθεί η Επιτροπή για την καθιέρωση συστημάτων οικολογικής διαχείρισης και μεθόδων που να ανταποκρίνονται στους οικολογικούς ελέγχους για τους χώρους ταφής, η οδηγία θα μπορούσε σκοπίμως να συστήσει και να τονώσει (όχι να υποχρεώσει την υιοθέτηση πιστοποιημένων ή καταχωρημένων συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης [Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1836/93⁽¹⁾]) που μπορούν να βελτιώσουν και να ολοκληρώσουν τα παραδοσιακά συστήματα ελέγχου και παρακολούθησης κατά τις λειτουργικές φάσεις.

(¹) ΕΕ L 168 της 10. 7. 1993.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το σχέδιο δράσης της ΕΕ: Δορυφορικές επικοινωνίες στην κοινωνία των πληροφοριών»

(97/C 355/03)

Στις 17 Μαρτίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 16 Ιουλίου 1997. Εισηγητής ήταν ο κ. Mobbs.

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 80 ψήφους υπέρ και 1 κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία θα πρέπει να υιοθετήσει μία δυναμικότερη και συνεκτικότερη προσέγγιση στο πεδίο των δορυφορικών επικοινωνιών και να βελτιώσει τη θέση της ως προς την παροχή υπηρεσιών και εφαρμογών στον τομέα των παγκόσμιων δορυφορικών επικοινωνιών.

1.2. Οι νέες απαιτήσεις που προκύπτουν λόγω της δημιουργίας της κοινωνίας των πληροφοριών έχουν ανάγκη από πρόσβαση και υποδομές στήριξης υψηλών επιδόσεων. Οι δορυφορικές υποδομές ικανοποιούν ολοένα και περισσότερες βασικές απαιτήσεις των χρηστών όπως προσωπική κινητικότητα και πρόσβαση σε ισχυρά, υψηλής δυναμικότητας, ευρωζωνικά δίκτυα. Οι παγκόσμιες δορυφορικές υποδομές καθίστανται, κατά συνέπεια, σημαντικό μέρος του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Κατά συνέπεια, η ισχύς και η συνεκτικότητα της βιομηχανίας και των υπηρεσιών του τομέα των δορυφορικών επικοινωνιών έχουν υψηλή οικονομική και πολιτική σημασία για την Ευρώπη.

1.3. Οι πρωτοβουλίες που προέρχονται από τις ΗΠΑ για δορυφορικά συστήματα επικοινωνιών με πλανητική κάλυψη, ιδιαίτερα στον τομέα των δορυφορικών προσωπικών επικοινωνιών (S-PCS) και των προηγμένων ευρωζωνικών πολυμεσικών δορυφορικών συστημάτων, είναι σαφές ότι αναπτύσσονται σήμερα ταχύτατα. Στην περίπτωση που η Ευρώπη δεν αντιδράσει συντονισμένα διατρέχει τον κίνδυνο να αποκλειστεί από τους πλέον υποσχόμενους τομείς της αγοράς (υπηρεσίες και εξοπλισμός).

1.4. Λόγω της ταχύτατης εξέλιξης της τεχνολογίας, της άρσης των ρυθμίσεων και της αυξανόμενης σύγκλισης του τομέα των ραδιοεκπομπών και των τηλεπικοινωνιών, η ανάπτυξη των δορυφορικών επικοινωνιών έχει ιδιαίτερη στρατηγική και εμπορική σημασία για την Ευρώπη.

1.5. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής διατυπώνεται η άποψη ότι η Ευρώπη δεν είναι σε θέση να καταστεί και να παραμείνει σημαντική δύναμη στον εν λόγω τομέα. Η εν λόγω άποψη δεν βασίζεται σε κανένα ιδιαίτερο στοιχείο εκτός της υποσημείωσης 4 η οποία αναφέρεται σε μία τελική έκθεση της ομάδας εργασίας της συμβουλευτικής επιτροπής για βιομηχανική

έρευνα και ανάπτυξη (IRDAC) (Οκτώβριος 1996). Η εν λόγω έκθεση περιλαμβάνει ορισμένες αποκαλυπτικές παρατηρήσεις σχετικά με την επικρατούσα σήμερα κατάσταση, ορισμένες από τις οποίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

1.5.1. Η έκθεση της ομάδας εργασίας έχει ως αντικείμενο τις δορυφορικές επικοινωνίες (και τη δορυφορική πλοήγηση). Οι αγορές στους δύο αυτούς τομείς αναπτύσσονται ταχύτατα, ενώ η θέση που κατέχει η ευρωπαϊκή δορυφορική βιομηχανία αποτελεί πηγή ανησυχιών. Παραδείγματος χάρη, η ευρωπαϊκή βιομηχανία, ενώ διαθέτει σε πολλούς τομείς την ίδια τεχνολογική βάση με τις ΗΠΑ, υστερεί ως προς την απαραίτητη κρίσιμη μάζα σε σχέση με τους κύριους ανταγωνιστές της των ΗΠΑ.

1.5.2. Οι δημόσιες δαπάνες των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων μειώνονται με αποτέλεσμα να μην επαρκούν για την παροχή της αναγκαίας βάσης E&TA για την κατασκευαστική βιομηχανία δορυφορικών επικοινωνιών. Η εξέλιξη αυτή συμπίπτει με τις προσπάθειες εξυγίανσης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας δορυφορικών επικοινωνιών, που έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση του έντονου ανταγωνισμού των κολοσσών των ΗΠΑ και οι οποίες, σύμφωνα με τις ενδείξεις, έχουν ολέθριες συνέπειες για την παρεχόμενη κυβερνητική υποστήριξη προς τις φθίνουσες σημαντικότερες εθνικές εταιρείες.

1.5.3. Η έκρηξη που χαρακτηρίζει την ανάπτυξη των νέων εφαρμογών δορυφορικών επικοινωνιών (προσωπικές κινητές επικοινωνίες, διαλογικές υπηρεσίες στον τομέα των πολυμέσων, αερομεταφερόμενες επικοινωνίες, ψηφιακή τηλεόραση/βίντεο ή ραδιοεκπομπές, αποστολή μηνυμάτων και συγκέντρωση δεδομένων) έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός έντονα ανταγωνιστικού περιβάλλοντος στην αλυσίδα της αγοράς «δορυφόροι — επίγειοι σταθμοί — υπηρεσίες», που απαιτεί δραστικές βελτιώσεις ως προς την παραγωγικότητα και θέτει νέες προκλήσεις στον τομέα της E&TA.

1.5.4. Η κατάκτηση εκ μέρους των ευρωπαϊκών βιομηχανιών ενός δικαίου μεριδίου στη μελλοντική δορυφορική αγορά είναι ιδιαίτερης στρατηγικής σημασίας δεδομένου ότι: α) θα δώσει εξαρχής πρόσβαση στις ευρωπαϊκές βιομηχανίες στις μελλοντικές παράγωγες αγορές που θα προκύψουν και β) στην περίπτωση απουσίας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας οι ΗΠΑ θα μονοπωλήσουν εκ των πραγμάτων τον εν λόγω τομέα.

1.5.5. Επί του παρόντος η δορυφορική βιομηχανία των ΗΠΑ είναι, με μεγάλη διαφορά, η ισχυρότερη παγκοσμίως λόγω της ουσιαστικής συνεργασίας της κυβέρνησης των ΗΠΑ και της

βιομηχανίας και την υιοθέτηση μίας βιομηχανικής πολιτικής που αποσκοπεί στην παγκόσμια κυριαρχία στην εν λόγω αγορά. Αυτό δεν συμβαίνει στην Ευρώπη.

1.6. Μετά από διάφορες εκθέσεις και διάφορες συνεδριάσεις κατά τη διάρκεια των τελευταίων δώδεκα μηνών και λαμβάνοντας υπόψη τις πρόσφατες εκτιμήσεις της υφιστάμενης κατάστασης, που επισημαίνουν την ανάγκη ανάληψης θετικής δράσης εκ μέρους της Ευρώπης προκειμένου να βελτιωθεί η μη ικανοποιητική σήμερα κατάσταση, η Επιτροπή υπέβαλε την ανακοίνωσή της σχετικά με το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τις δορυφορικές επικοινωνίες στην κοινωνία των πληροφοριών.

2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής

2.1. Το προτεινόμενο σχέδιο δράσης της Επιτροπής συνιστά την υιοθέτηση μίας δυναμικότερης και συνεκτικότερης προσέγγισης εκ μέρους της Ευρώπης στον τομέα των δορυφορικών τηλεπικοινωνιών δεδομένου ότι η Ευρώπη υστερεί σημαντικά έναντι των ΗΠΑ τόσο όσον αφορά την τεχνολογία όσο και το ρυθμιστικό πλαίσιο.

2.2. Τα έσοδα που θα προκύψουν κατά τα επόμενα δέκα έτη στους διάφορους τομείς της αγοράς (δορυφόροι, τεμαχικά και υπηρεσίες) λόγω της εφαρμογής καινοτόμων δορυφορικών συστημάτων προσωπικών επικοινωνιών και προηγμένων ευρωζωνικών δορυφορικών συστημάτων αναμένεται να ανέλθουν σε 400 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.

2.3. Το κεφάλαιο με τίτλο «Αντικείμενο του σχεδίου δράσης» (Μέρος 2) περιλαμβάνει μία σειρά δράσεων που αποσκοπούν στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, στην ενίσχυση της βιομηχανικής και πολιτικής θέσης της Ευρώπης σε διεθνές επίπεδο και στην ενίσχυση των προσπαθειών E&TA. Η ανακοίνωση προσδιορίζει τρεις κύριους τομείς στους οποίους θα πρέπει να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον και προτείνει την ανάληψη 16 ειδικών δράσεων με τους ακόλουθους τίτλους:

2.3.1. Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς στις δορυφορικές επικοινωνίες (Μέρος 3)

- προσδιορισμός των φραγμών που απομένουν στην εσωτερική αγορά·
- ανασκόπηση της αποτελεσματικότητας και έγκαιρης εφαρμογής των μέτρων και διαδικασιών της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης των διοικήσεων των ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών (CEPT)⁽¹⁾·
- ανασκόπηση της αποτελεσματικότητας και έγκαιρης εφαρμογής των Ευρωπαϊκών προσπαθειών τυποποίησης·
- ανασκόπηση της μελλοντικής λειτουργίας των Διεθνών Δορυφορικών Οργανισμών (ISO)⁽²⁾.

2.3.2. Η ενίσχυση της ευρωπαϊκής θέσης σε διεθνές επίπεδο (Μέρος 4)

- βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά,
- διασφάλιση της πρόσβασης σε τροχιές και συχνότητες,

(1) CEPT = Conference of European Post and Telecommunications.

(2) ISO = International Satellite Organizations.

- βελτίωση της βιομηχανικής θέσης σε διεθνείς αγορές.

2.3.3. Ενίσχυση της ευρωπαϊκής E&TA και την ανάπτυξη εφαρμογών (Μέρος 5)

2.4. Συμπεράσματα (Μέρος 6) στα οποία περιλαμβάνεται χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση των δράσεων που παρουσιάστηκαν, οι περισσότερες από τις οποίες θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 1997.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται την ανησυχία της Επιτροπής σχετικά με τον κίνδυνο που διατρέχει η Ευρώπη να παρουσιάσει σημαντική καθυστέρηση στον τομέα της παροχής δορυφορικών υπηρεσιών. Αυτό οφείλεται, εν μέρει, στη μη ικανοποιητική ανάπτυξη κοινών κοινοτικών αμυντικών και διαστημικών πολιτικών, γεγονός που έχει αρνητικές εμπορικές συνέπειες ως προς τον τομέα των δορυφορικών επικοινωνιών, σύμφωνα με την έκθεση της συμβουλευτικής επιτροπής για βιομηχανική έρευνα και ανάπτυξη (IRDAC) (βλ. σημείο 1.5.5).

3.2. Εντούτοις, η ΟΚΕ θεωρεί ότι κύριος στόχος της Επιτροπής θα πρέπει να είναι:

- η πλήρης εφαρμογή του συνόλου της υφιστάμενης στην ΕΕ νομοθεσίας στους τομείς που καλύπτει η πρόταση της Επιτροπής και η επανεξέταση των υφιστάμενων φραγμών ως προς την πρόσβαση στην εσωτερική αγορά·
- η διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες και ρυθμίσεις που αφορούν τις δορυφορικές επικοινωνίες και η ενίσχυση της θέσης της Ευρώπης στα διεθνή βήματα·
- η βελτίωση και ο συντονισμός της E&A και των εφαρμογών που αναπτύσσονται σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος (ESA)⁽³⁾.

3.3. Στη γνωμοδότησή της για τις δορυφορικές υπηρεσίες προσωπικών επικοινωνιών [COM(95) 529]⁽⁴⁾, η ΟΚΕ εξέφρασε την ανησυχία της για το γεγονός ότι η Επιτροπή επιδιώκει να συμμετάσχει ενεργά στους διεθνείς οργανισμούς όπως η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU)⁽⁵⁾, η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη των Διοικήσεων των Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών (CEPT) και οι Διεθνείς Δορυφορικοί Οργανισμοί (ISO). Η ΟΚΕ αντιτίθεται σε οιαδήποτε αλληλοεπικάλυψη των εργασιών στον εν λόγω τομέα. Εντούτοις η ΟΚΕ συμφωνεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να ενισχύσει την συνεργασία και τον συντονισμό της ΕΕ με διεθνείς οργανισμούς στον τομέα των δορυφορικών επικοινωνιών.

3.4. Παρά το γεγονός ότι η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τα αναμενόμενα έσοδα κατά τα επόμενα δέκα έτη (σημείο 2.2), εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν είναι σε θέση να παρουσιάσει συγκεκριμένα στοιχεία σχετικά με τις επιπτώσεις που θα έχει η εξέλιξη αυτή στην αγορά, στη βιομηχανία, και στην απασχόληση. Δεδομένου ότι όλα τα είδη τηλεπικοινωνιών αποτελούν μέρος μίας

(3) ESA = European Space Agency.

(4) Γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ανάληψη δράσης σε επίπεδο Ένωσης στον τομέα των δορυφορικών υπηρεσιών προσωπικών επικοινωνιών στην ΕΕ — σημεία 3.4.1 και μετά, ΕΕ C 204 της 15. 4. 1996.

(5) ITU = International Telecommunications Union.

επεκτεινόμενης αγοράς, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει και να παράσχει συμβουλές σχετικά με τους τρόπους και τον βαθμό στον οποίο η εν λόγω αύξηση των εσόδων μπορεί να αντισταθμίσει τη φθίνουσα πορεία άλλων αγορών και βιομηχανιών.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι απαιτείται η ανάληψη δράσης με στόχο τη μεγαλύτερη διείσδυση στην αγορά των διασυνοριακών δορυφορικών τεχνολογιών (υπηρεσίες και εφαρμογές), η οποία παραμένει σημαντικά λιγότερο αναπτυγμένη στην ΕΕ σε σχέση με οιαδήποτε άλλη βιομηχανική χώρα. Αυτό οφείλεται:

- στο διστακτικότητα ορισμένων κρατών μελών να εφαρμόσουν πλήρως τις σχετικές οδηγίες, ιδιαίτερα τις οδηγίες για το Δορυφορικό Έξοπλισμό 93/97/ΕΟΚ και τις Δορυφορικές Υπηρεσίες 94/46/ΕΟΚ·
- στην ανεπαρκή εναρμόνιση και την έλλειψη συντονισμού των διαδικασιών χορήγησης αδειών των κρατών μελών⁽¹⁾.

4.2. Αναφορικά με το σημείο Α1: η ΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την πρόθεση της Επιτροπής να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για την επίτευξη της πλήρους εφαρμογής του συνόλου της νομοθεσίας της ΕΕ που αφορά τις δορυφορικές τηλεπικοινωνίες.

4.3. Αναφορικά με το σημείο Α2: η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία να ζητηθεί από τη βιομηχανία να προσδιορίσει όλα ρυθμιστικά εμπόδια στην εισαγωγή δορυφορικών συστημάτων επικοινωνίας και υπηρεσιών. Θα πρέπει, επίσης, να ληφθούν τα κατάλληλα ρυθμιστικά μέτρα, εάν συντρέχει λόγος, για την εξάλειψη των εμποδίων που έχουν προσδιορισθεί. Βεβαίως, απαιτείται η εκπόνηση εκθέσεων εκ μέρους της Επιτροπής σχετικά με την αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν ήδη ληφθεί, προκειμένου να προσδιορισθούν τα αναποτελεσματικά μέτρα και τα μέτρα εκείνα τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία εμποδίων στην πρόσβαση στην αγορά.

4.4. Αναφορικά με το σημείο Α3: η ευρωπαϊκή διάσκεψη των διοικήσεων των ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών (CEPT) απαιτείται να επιταχύνει τις προσπάθειές της για την εναρμόνιση των όρων χορήγησης αδειών, την εναρμονισμένη χρήση των συχνοτήτων, τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των διαδικασιών λήψης των ρυθμιστικών αποφάσεων και την εφαρμογή τους. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την απόφαση (Βλ. υποσημείωση 2) για την θέσπιση μίας συντονισμένης προσέγγισης της χορήγησης αδειών δορυφορικών προσωπικών επικοινωνιών (S-PCS). Με την εν λόγω απόφαση, στόχος της οποίας είναι η διευκόλυνση της εισαγωγής των δορυφορικών προσωπικών επικοινωνιών στην Ευρώπη, δίδεται η εντολή στη CEPT να προβεί στην εναρμόνιση της χρήσης των συχνοτήτων και των προϋποθέσεων για τη χορήγηση αδειάς παροχής των εν λόγω υπηρεσιών.

(¹) Βλ. απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 710/97/ΕΚ της 24ης Μαρτίου 1997 σχετικά με τη συντονισμένη προσέγγιση της χορήγησης αδειών στο πεδίο των δορυφορικών υπηρεσιών προσωπικών επικοινωνιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινό πλαίσιο γενικών και ειδικών αδειών στο πεδίο των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών (Οδηγία 97/13/ΕΚ της 10. 4. 1997).

4.4.1. Οι δράσεις της CEPT απαιτούν τη συναίνεση όχι μόνο της ΕΕ αλλά και των άλλων μελών, γεγονός που καθιστά ακόμη σημαντικότερη την ανάγκη συντονισμού στο εσωτερικό της ΕΕ.

4.5. Αναφορικά με το σημείο Α4: λόγω της τεχνολογικής ανάπτυξης των προσωπικών και προηγμένων υπηρεσιών στον τομέα των πολυμέσων, οι προσπάθειες τυποποίησης του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Τηλεπικοινωνιακών Προτύπων (ETSI)⁽²⁾ θα πρέπει να επικεντρωθούν περισσότερο στην ένταξη των δορυφορικών επικοινωνιών στον συνολικό τομέα των κινητών επικοινωνιών, στα δίκτυα ευφών και στα πολυμέσα. Η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει το ETSI ώστε οι προσπάθειες τυποποίησης που καταβάλει να λαμβάνουν υπόψη τις εξελίξεις στους προαναφερθέντες τομείς.

4.5.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει το αίτημα της Επιτροπής για την επανεξέταση του προγράμματος εργασίας του ETSI για τις δορυφορικές επικοινωνίες με σκοπό να διασφαλισθεί η συνεχής, αποτελεσματική, και κατάλληλη ανάπτυξη προτύπων που λαμβάνουν υπόψη τις απαιτήσεις της αγοράς. Θα πρέπει να αποφευχθεί η εφαρμογή ακατάλληλων ρυθμιστικών διαδικασιών που δεν λαμβάνουν υπόψη της εξελίξεις της αγοράς.

4.6. Αναφορικά με το σημείο Α6: η Επιτροπή προτίθεται να επανεξετάσει τις εξελίξεις στο πλαίσιο των Διεθνών Δορυφορικών Οργανισμών (INTELSAT, INMARSAT και EUTELSAT). Εντούτοις, ορισμένα κράτη μέλη συμμετέχουν, ήδη, σε συζητήσεις για την αναδιάρθρωση των εν λόγω οργανισμών (προκειμένου να συμβαδίζουν με τις απαιτήσεις μίας ταχύτατα αναπτυσσόμενης, απελευθερωμένης, και δυναμικής βιομηχανίας), που πιθανόν να έχουν ως αποτέλεσμα την εγκατάσταση εμπορικών επιχειρήσεων στην ΕΕ. Παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν συμμετέχει επίσημα στους Διεθνείς Δορυφορικούς Οργανισμούς (ISO), η λειτουργία των οποίων βασίζεται σε Συνθήκες, η Επιτροπή θα πρέπει να διατηρεί στενή επαφή με τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στους εν λόγω οργανισμούς προκειμένου να διασφαλισθεί η συμμόρφωση των εν λόγω οργανισμών προς το Κοινοτικό Δίκαιο και τους κοινοτικούς κανόνες ανταγωνισμού.

4.6.1. Η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU) βασίζει τη λειτουργία της στην αρχή σύμφωνα με την οποία η κατανομή των συχνοτήτων γίνεται ανάλογα με τη σειρά προτεραιότητας υποβολής των αιτήσεων. Λόγω του γεγονότος αυτού διατρέχεται ο κίνδυνος να υποβληθούν αιτήσεις για την παραχώρηση συχνοτήτων πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου της συμμόρφωσης (υποβολή πλήρους χρηματοοικονομικής και τεχνικής αίτησης) εκ μέρους των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, απλώς για να υπάρξει καλύτερη σειρά προτεραιότητας. Ο ΠΟΕ λειτουργεί βάσει της αρχής της υπαρχής πλήρους εμπορικής δικαιούσης στην αγορά. Ο τρόπος λειτουργίας των εν λόγω οργανισμών διαφέρει και για τον λόγο αυτό απαιτείται μεγαλύτερη συνεργασία και συντονισμός στο πλαίσιο της ΕΕ.

4.6.2. Επιβάλλεται ιδιαίτερα να καθορισθεί κοινή θέση των κρατών μελών της ΕΕ για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική εκπροσώπηση στην Παγκόσμια Διάσκεψη Ραδιοεπικοινωνιών

(²) ETSI = European Telecommunications Standards Institute.

(WRC-97) που αρχίζει τον Οκτώβριο του 1997. Χρειάζεται μεγαλύτερη δραστηριοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το σκοπό αυτόν.

4.7. Αναφορικά με το σημείο A7: η ΟΚΕ υποστηρίζει τόσο την επιθυμία όσο και τις προτεινόμενες δράσεις της Επιτροπής για την ενίσχυση της θέσης της Ευρώπης σε διεθνές επίπεδο, στο πλαίσιο της κοινής εμπορικής πολιτικής και, κυρίως, του ΠΟΕ.

4.8. Αναφορικά με τα σημεία A8/9: η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι θα πρέπει να αναληφθεί δράση με στόχο να υποστηριχθεί η ευρωπαϊκή βιομηχανία. Η συνεργασία της CEPT με την Επιτροπή εξυπηρετεί κατά τον καλύτερο τρόπο τα συμφέροντα της βιομηχανίας.

4.9. Αναφορικά με το σημείο A13: Η πιθανή ανάληψη συμπληρωματικών δράσεων με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος (ESA) και άλλους οργανισμούς είναι δυνατόν να δημιουργήσει προσδοκίες μελλοντικών δράσεων και δαπανών. Κατά συνέπεια, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μη δημιουργηθούν υπερβολικές προσδοκίες, ιδιαίτερα όσον αφορά τη πρόθεση της Επιτροπής να χρησιμοποιήσει ιδιωτικές πρωτοβουλίες και χρηματοδότηση για την προώθηση του δορυφορικού τομέα. Η συνεργασία με τη βιομηχανία είναι θετική αλλά θα πρέπει να αποφευχθεί η άσκοπη αλληλοεπικάλυψη των εργασιών, δεδομένου ότι πραγματοποιούνται ήδη διαβουλεύσεις με τη βιομηχανία στο πλαίσιο της κατάρτισης του επικείμενου 5ου Προγράμματος Πλαισίου για E&TA [COM(97) 47 τελικό].

4.10. Αναφορικά με το σημείο A14: η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την ένταξη της E&TA στις υπηρεσίες δορυφορικών επικοινωνιών. Η ΟΚΕ θα υποστηρίξει την ανάληψη μη ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων E&TA που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς και στις εξελίξεις της τεχνολογίας. Οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να επικεντρωθούν στον τομέα των γενικών δορυφορικών τεχνολογιών και να μην περιλαμβάνουν

πρότυπα δίκτυα που πιθανόν να συνδέονται άμεσα με την αγορά, γεγονός που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη χορήγηση επιλεκτικών ενισχύσεων σε μία έντονα ανταγωνιστική αγορά.

4.11. Η ΕΕ θα μπορούσε να συμβάλει στα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Διαστήματος (ESA) τα οποία θα πρέπει να βασίζονται σε εμπορικά κριτήρια, μέσω των συμμετεχόντων κρατών μελών. Οιαδήποτε δραστηριότητα στον τομέα της δορυφορικής τεχνολογίας, για να είναι αξιόπιστη, απαιτεί τη διάθεση σημαντικών ποσών (τουλάχιστον 500 εκατομμύρια Ecu), γεγονός το οποίο μπορεί να προκαλέσει προβλήματα σε σχέση με τον προϋπολογισμό του 5ου Προγράμματος Πλαισίου για την Κοινωνία των Πληροφοριών (ο οποίος δεν είναι δυνατόν να υπερβεί τα 4 δισεκατομμύρια Ecu).

4.12. Η ανάπτυξη του συνόλου των τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων έχει ιδιαίτερα σημαντικές πολιτικές και πολιτισμικές επιπτώσεις. Οι τηλεπικοινωνίες, και ιδιαίτερα οι δορυφορικές επικοινωνίες, δεν γνωρίζουν ούτε περιορίζονται από εθνικά σύνορα. Λόγω του γεγονότος αυτού τίθεται το ζήτημα του δημοκρατικού ελέγχου και της ρύθμισης των μέσων μαζικής ενημέρωσης, τα οποία μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά, ίσως ακόμη και να παρέμβουν, στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της δεν εξετάζει την εν λόγω εξέλιξη.

5. Πρόσθετες παρατηρήσεις

5.1. Το σχέδιο δράσης της Επιτροπής δεν αναφέρεται σε ένα πρακτικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η δορυφορική βιομηχανία στην Ευρώπη: τη διαθεσιμότητα κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει και να προτείνει μία στρατηγική για τη διευκόλυνση της εισαγωγής καινοτομιών ως προς τη χρηματοδότηση της μακροπρόθεσμης χρηματοδοτικής μίσθωσης δορυφορικών αναμεταδοτών με στόχο την αύξηση της δορυφορικής δυναμικότητας της Ευρώπης.

Βρυξέλλες 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

**Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα
“Συνοχή και κοινωνία των πληροφοριών”»**

(97/C 355/04)

Στις 5 Ιουνίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 16 Σεπτεμβρίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση της Dame Jocelyn Barrow.

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 91 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στην ΕΕ κατανοείται όλο και περισσότερο η σημασία των τεχνολογιών των πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ). Είναι, επίσης, εμφανές ότι η ΕΕ καθυστερεί έναντι των διεθνών ανταγωνιστών της, ιδίως των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας, όσον αφορά την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα των ΤΠΕ. Για το λόγο αυτό, αποτελεί για την ΕΕ πρωταρχική ανάγκη και πρόκληση η χάραξη μιας στρατηγικής με την οποία η Ευρώπη θα αναλαμβάνει να εφαρμόσει τις επιτεύξεις της ΤΠΕ για τη δημιουργία μιας σφύζουσας κοινωνίας των πληροφοριών. Απαιτείται μια ολοκληρωτική προσέγγιση στην οποία θα αναγνωρίζονται οι διάφορες πτυχές της κοινωνίας των πληροφοριών συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών που θα έχει επί της συνοχής.

1.2. Οι προκλήσεις της κοινωνίας των πληροφοριών έχουν ήδη αναγνωρισθεί σε μια σειρά ανακοινώσεων της Επιτροπής οι οποίες στηρίζονται σε γνωματεύσεις και εκθέσεις, π.χ. της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για την κοινωνία των πληροφοριών. Από την ΟΚΕ έχει ζητηθεί να καταρτίσει γνωμοδοτήσεις για τις διάφορες πτυχές της ανάπτυξης της κοινωνίας των πληροφοριών⁽¹⁾.

1.3. Στις γνωμοδοτήσεις αυτές, η ΟΚΕ διατύπωσε με συνέπεια τις θέσεις της, δηλαδή ότι η Ευρώπη πρέπει να αναπτύξει το δικό της πρότυπο της κοινωνίας των πληροφοριών το οποίο αναγνωρίζει την κοινωνική διάσταση της κοινωνίας των πληροφοριών, ιδίως τις επιπτώσεις της στην απασχόληση και τη συνοχή⁽²⁾.

1.4. Η ανακοίνωση της Επιτροπής αποτελεί την απαραίτητη αφετηρία για την προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών στις μειονεκτικές περιφέρειες. Πάντως, η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι προτάσεις της Επιτροπής δεν είναι αρκετά διεξοδικές και ότι πρέπει να λάβουν περισσότερο υπόψη τον ταχέως μεταβαλλόμενο χαρακτήρα του τομέα των τηλεπικοινωνιών και της κοινωνίας των πληροφοριών γενικότερα.

2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής

2.1. Στόχος της ανακοίνωσης είναι η εισήγηση μιας στρατηγικής με την οποία θα διασφαλίζεται ότι η κοινωνία των πληροφοριών θα αναπτυχθεί, κατά τρόπο ισορροπο, σε όλες τις περιφέρειες της ΕΕ, προκειμένου να αποτραπεί η πόλωση μεταξύ των περιφερειών που έχουν πρόσβαση στην κοινωνία των πληροφοριών και εκείνες που δεν έχουν, πράγμα το οποίο μπορεί να επιδεινώσει τις περιφερειακές ανισορροπίες. Η ανακοίνωση συμπληρώνει την προηγούμενη πράσινη βίβλο «Ζωή και εργασία στην κοινωνία των πληροφοριών — Πρώτα ο άνθρωπος»⁽³⁾ η οποία επικεντρώθηκε στις κοινωνικές πτυχές της κοινωνίας των πληροφοριών.

2.2. Η ανακοίνωση παρουσιάζει, συνοπτικά, τις διαφορές που υπάρχουν στις περιφέρειες της ΕΕ όσον αφορά τις ρυθμίσεις για τις τηλεπικοινωνίες, σχόλια για το ρυθμιστικό πλαίσιο, και το σημερινό ρόλο (μάλλον περιορισμένο) των Διαρθρωτικών Ταμείων για την προετοιμασία των μειονεκτικών περιφερειών σχετικά με την κοινωνία των πληροφοριών και εκθέτει τις δυνατότητες προόδου.

2.3. Η ανακοίνωση έχει τρία στοιχεία: τη χρησιμοποίηση της ρυθμιστικής διαδικασίας προκειμένου να δοθούν οι απαραίτητες εγγυήσεις ότι όλες οι περιφέρειες θα έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τις προόδους της κοινωνίας των πληροφοριών· τη διαβεβαίωση ότι έχουν ολοκληρωθεί τα σημαντικά δίκτυα υποδομής· και την υποστήριξη πρωτοβουλιών για να γίνουν γνωστές οι ευκαιρίες που παρέχει η κοινωνία των πληροφοριών ώστε να τονωθεί η ζήτηση των σχετικών δραστηριοτήτων.

2.4. Για το λόγο αυτό, χαράχθηκαν ορισμένες αρχές λειτουργίας που έχουν ως στόχο τη διασφάλιση της προόδου. Σ' αυτές περιλαμβάνονται το ρυθμιστικό πλαίσιο των επενδύσεων για τα δίκτυα υποδομής και η τόνωση της ζήτησης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ανακοίνωση της Επιτροπής υποστηρίζει την ανάπτυξη πολιτικής που θα αφορά την κοινωνία των πληροφοριών εξετάζοντας, συγκεκριμένα, τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η συνοχή. Όπως έχει αναφερθεί από

(1) ΕΕ C 296 της 29. 9. 1997· ΕΕ C 206 της 7. 7. 1997· ΕΕ C 66 της 3. 3. 1997· ΕΕ C 89 της 19. 3. 1997· ΕΕ C 212 της 22. 7. 1997.

(2) Π.χ. γνωμοδότηση για την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα: «Η Ευρώπη πρωτοπόρος της παγκόσμιας κοινωνίας των πληροφοριών: Κυλιόμενο πρόγραμμα δράσης» ΕΕ C 296 της 29. 9. 1997.

(3) COM(96) 389 τελικό.

την ΟΚΕ σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις, πρόκειται για μια εξέλιξη της πολιτικής που επιδοκιμάζει.

3.2. Πάντως, η ανακοίνωση δεν ασχολείται αρκετά με το γενικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ΕΕ, δηλαδή ότι καθυστερεί έναντι των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας σ' αυτόν τον στρατηγικά ζωτικό τομέα της οικονομικής δραστηριότητας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η βιομηχανία της τεχνολογίας των πληροφοριών συμβάλλει, παγκοσμίως, με μεγαλύτερο ποσοστό στο ΑΕΠ από ό,τι η βιομηχανία αυτοκινήτων.

3.3. Η ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών, σε όλη την ΕΕ, πρέπει να είναι ο πρωταρχικός στόχος της πολιτικής, η οποία όμως θα διασφαλίζει το σεβασμό της συνοχής.

3.4. Είναι συγχρόνως ευκαίριο να ληφθούν μέτρα που θα παρέχουν δυνατότητες σε όλους, ιδιαίτερα στις μειονεκτικές περιφέρειες, ώστε να συμμετάσχουν αποτελεσματικά στον ανταγωνισμό για τις δραστηριότητες που δημιουργούνται από την κοινωνία των πληροφοριών. Οι στόχοι αυτοί δεν είναι, κατ' ανάγκη, εύκολο να συνυπάρξουν και μπορεί να προβλεφθεί ότι θα είναι δύσκολες οι επιλογές όταν θα ληφθούν πολιτικές αποφάσεις παρεμβατικού χαρακτήρα προκειμένου να ματαιωθούν αποφάσεις για επενδύσεις που λαμβάνονται από την αγορά. Για το λόγο αυτό, επιβάλλεται να θεσπισθούν θεμιτοί και διαφανείς κανόνες που θα ρυθμίζουν την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της κοινωνίας των πληροφοριών.

3.5. Κατά την ανακοίνωση της Επιτροπής, οι διαφορές των περιφερειών, όσον αφορά την υποδομή των τηλεπικοινωνιών, μπορεί να είναι αρκετά μεγάλες, πράγμα που πιθανόν να εμποδίσει την ανάπτυξη σημαντικών δραστηριοτήτων στον τομέα ΤΠΕ στις περιφέρειες εκείνες που η βιομηχανία των πληροφοριών βρίσκεται ακόμη στα σπάργανα. Ωστόσο, μπορεί κανείς να διερωτηθεί κατά πόσον είναι ανάγκη να ακολουθηθεί η πολιτική την κατεύθυνση αυτή. Η περιφερειακή ανάπτυξη μπορεί να συνεχισθεί με διάφορους τρόπους και με περιορισμένους πόρους· το ζήτημα είναι πώς οι πόροι αυτοί μπορεί να χρησιμοποιηθούν αποδοτικότερα. Λόγω των περιορισμένων κονδυλίων που διατίθενται για τις διαρθρωτικές πολιτικές, εάν ζητηθεί η καταβολή μεγαλύτερων προσπαθειών για την ανάπτυξη της υποδομής των τηλεπικοινωνιών, αυτή μπορεί να δικαιολογηθεί μόνον εφόσον υπάρχουν αποχρώντες λόγοι για τη διακοπή (ή την εγκατάληψη) άλλων πρωτοβουλιών.

3.6. Πρέπει, επίσης, να γίνει αποδεκτό ότι κάθε περιφέρεια δεν μπορεί (ή δεν πρέπει) να αναμένει ότι θα προσελκύσει όλες τις οικονομικές δραστηριότητες: ορισμένες διαθέτουν περισσότερα προσόντα από άλλες για να υποστηρίξουν τις βιομηχανίες του τομέα ΤΠΕ, όχι τόσο λόγω της υποδομής, όσο χάρη στους λοιπούς συντελεστές παραγωγής. Παλαιότερες πολιτικές αποτελούν παραδείγματα ακατάλληλων επιλογών όπως οι πασίγνωστοι «καθεδρικοί της ερήμου» της Νότιας Ιταλίας (μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα που δεν συμβαδίζουν με την οικονομική υποδομή) ή η αντίληψη ότι όλες οι περιφέρειες πρέπει να διαθέτουν τεχνολογικό κέντρο. Το θέμα αυτό δεν εξετάζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής μολονότι είναι σαφές ότι απαιτείται να επιτευχθεί μία προσεκτική ισορροπία μεταξύ της προσφοράς ευκαιριών και της αποτροπής περιττών δαπανών.

3.7. Αναμένονται μείζονες μεταβολές όσον αφορά τη δομή της βιομηχανίας των τηλεπικοινωνιών και τον τρόπο με τον οποίο αυτή ρυθμίζεται. Οι μεταβολές αυτές περιλαμβάνουν την προοδευτική ιδιωτικοποίηση των δικτύων που ανήκουν στο κράτος, την είσοδο νέων ανταγωνιστών και την εμφάνιση διαμεθοριακών προμηθευτών υπηρεσιών. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η εμφάνιση αυτή περιλαμβάνει επενδύσεις σε ανταγωνιστικά δίκτυα. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να διερωτηθεί κανείς με ποιο τρόπο μπορεί να συνυπάρξει οποιαδήποτε προτεινόμενη υποστήριξη από τα Διαρθρωτικά Ταμεία με την παρουσία ιδιωτικών επιχειρήσεων στη βιομηχανία και γενικότερα με την πολιτική του ανταγωνισμού. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ότι η ενίσχυση πρέπει, κατά κανόνα, να περιορίζεται σε βασικά έργα υποδομής και γι' αυτό θα πρέπει να υπάρχουν σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για το πώς διατίθενται τα κονδύλια.

3.8. Στον ρυθμιστικό τομέα, μείζονες αλλαγές θα περιλαμβάνουν την εφαρμογή της οδηγίας 97/13/ΕΚ για την χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης και την περαιτέρω εξέλιξη της οδηγίας 90/388/ΕΚ για τις υπηρεσίες. Η οδηγία 95/62/ΕΚ για την παροχή ανοικτού δικτύου που αναφέρεται στην παράγραφο 10, είναι σχετική με την ανακοίνωση, διότι αφορά την παροχή καθολικών υπηρεσιών και άλλα ρυθμιστικά μέτρα, όπως τα τέλη διασύνδεσης (τα τέλη που χρεώνουν οι προμηθευτές της βασικής υποδομής σε άλλους για να χρησιμοποιούν τα δίκτυά τους, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά την ενδεχόμενη αποδοτικότητα των νέων συμμετεχόντων). Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μελετηθεί και να υποβάλει, σύντομα, έκθεση για το πώς οι διάφορες ρυθμιστικές εξελίξεις ενδέχεται να έλθουν σε σύγκρουση με αυτά που προτείνονται στην Ανακοίνωση.

3.9. Η κοινωνία των πληροφοριών θα επηρεάσει την απασχόληση με διαφορετικό τρόπο ο οποίος πρέπει να γίνει δεόντως αντιληπτός. Όπως με όλες τις προόδους της τεχνολογίας, θα υπάρξουν ευκαιρίες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης· όμως, ορισμένες απώλειες θέσεων απασχόλησης είναι αναπόφευκτες καθώς ορισμένες κατηγορίες θέσεων απασχόλησης αντικαθίστανται από νέες μορφές κεφαλαίου.

3.9.1. Οι κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι πρέπει να διαδραματίσουν έναν προφανή ρόλο, ο οποίος συνίσταται στη διαχείριση των απωλειών των θέσεων απασχόλησης με τρόπο που να μην προκληθεί παρά ελάχιστη κοινωνική αναταραχή.

3.10. Οι νέες υπηρεσίες και δραστηριότητες που συνδέονται με την κοινωνία των πληροφοριών θα οδηγήσουν σύντομα στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Π.χ. η πρόοδος που σημειώθηκε στις τηλεπικοινωνίες διευκόλυνε τη μετεγκατάσταση των τμημάτων διακανονισμού χρηματιστηριακών συναλλαγών των οικονομικών υπηρεσιών μακριά από τα κορεσμένα οικονομικά κέντρα, σε μικρότερα αστικά κέντρα και πόλεις. Πολλές άλλες υπηρεσίες, ιδίως όσες έχουν σχέση με τις οικονομικές συναλλαγές είναι, επίσης, επιδεκτικές μετεγκατάστασης κατά τον ίδιο τρόπο.

3.11. Ορισμένες φορές εικάζεται ότι ο μεγάλος αριθμός θέσεων απασχόλησης που θα δημιουργηθεί από την κοινωνία των πληροφοριών θα αφορά τον τομέα των ΜΜΕ, ωστόσο δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί η προοπτική προσέλκυσης μεγάλων επιχειρήσεων σε μειονεκτικές περιφέρειες, ιδίως σε ό,τι έχει χαρακτηριστεί ως περιβάλλον των τηλεοπτικών μέσων ενημέρωσης, π.χ. κέντρα κλήσεων μεγάλων εταιρειών τηλεπι-

κοινωνιών, ή άλλες μορφές αποκεντρωμένων λειτουργιών της βιομηχανίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

3.12. Η εμπειρία που αποκτήθηκε στον τομέα των τηλεπικοινωνιών στην ορεινή Σκωτία και τα νησιά της Σκωτίας είναι, επίσης, συναφής, διότι διευκόλυνε τη δημιουργία ή συχνά τη διατήρηση (εξίσου σημαντική) θέσεων απασχόλησης. Μολονότι ο συνολικός αριθμός των θέσεων απασχόλησης δεν είναι τεράστιος, μία σημαντική συνέπεια παρόμοιων πρωτοβουλιών είναι η δημιουργία νέων πυρήνων δραστηριοτήτων γύρω από τις οποίες μπορούν να αναπτυχθούν άλλες. Πάντως, αξίζει να σημειωθεί ότι σημαντικό ποσοστό παρόμοιων θέσεων απασχόλησης καταλαμβάνεται, και συχνά δημιουργείται, από τον πληθυσμό που εγκαθίσταται στην περιφέρεια. Ωστόσο, ο εντόπιος πληθυσμός επωφελείται από την αύξηση της κατανάλωσης που προκύπτει από τις «πολλαπλασιαστικές» συνέπειες των υψηλότερων εισοδημάτων της περιφέρειας. Για να αυξηθούν οι ευκαιρίες των κατοίκων και να διασφαλισθεί η απασχόληση απαιτούνται συμπληρωματικές πολιτικές σε τομείς όπως η κατάρτιση.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΟΚΕ, όπως τόνισε σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις, τονίζει τη σημασία πολιτικών πρωτοβουλιών οι οποίες ανταποκρίνονται στις σημερινές απαιτήσεις των επιχειρήσεων, των ατόμων, και των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων⁽¹⁾.

4.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ανησυχητική την προοπτική της σημαντικής συγκέντρωσης της ιδιοκτησίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της οριζοντίας ολοκλήρωσης και άλλων ουσιαστικών στοιχείων της βιομηχανίας των πληροφοριών σε μεγάλα συγκροτήματα, πολλά από τα οποία είναι εγκατεστημένα εκτός της ΕΕ.

4.3. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι σημειώθηκαν καθυστερήσεις κατά τη θέσπιση άλλων συστατικών στοιχείων του κυλιόμενου προγράμματος δράσης της Επιτροπής σχετικά με την κοινωνία των πληροφοριών⁽²⁾. Αυτό απαιτεί επίδειξη σύνεσης κατά τον καθορισμό των στόχων αλλά και για επιφυλακτικότητα όσον αφορά τις προσδοκίες για το τι μπορεί να επιτευχθεί. Η περιορισμένη χρηματοδότηση των Διαρθρωτικών Ταμείων ενισχύει την εν λόγω άποψη.

4.4. Ο τρόπος με τον οποίο η ανακοίνωση πλαισιώνει τις προτάσεις της σχετικά με τη μεταχείριση των μειονεκτουσών περιφερειών, τις οποίες θεωρεί ότι έχουν κοινές ανάγκες, ενέχει ορισμένο κίνδυνο. Το έγγραφο αναφέρεται ακροθιγώς στις περιφέρειες των στόχων 2 και 1, είναι όμως εκτός πραγματικότητας να αναμένεται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία ότι μπορούν να κάνουν πολλά για τόσες πολλές περιφέρειες. Η

ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξηγήσει με ποιο τρόπο προτίθεται να επιτύχει τους στόχους της με τα περιορισμένα μέσα που διαθέτει διαμέσου των Διαρθρωτικών Ταμείων. Πρόκειται για ζήτημα που απαιτεί επείγουσα εξέταση, ιδίως λόγω των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των περιφερειών και, ως εκ τούτου, η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να πραγματοποιηθεί μία σε βάθος αξιολόγηση των νέων προγραμμάτων για τους στόχους 2 και 1.

4.5. Ένα σχετικό θέμα είναι η αναγνώριση του βασικού ρόλου που θα διαδραματίσει ο ιδιωτικός τομέας για την πρόοδο της κοινωνίας των πληροφοριών. Οι πολιτικές που προτείνονται από την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές διοικήσεις, πρέπει να ανταποκρίνονται στο μεταβαλλόμενο χαρακτήρα των διάφορων βιομηχανιών που συμμετέχουν στην κοινωνία των πληροφοριών: τηλεπικοινωνίες, λογισμικό, προμηθευτές υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, κ.λπ. Ορισμένες από αυτές προσφέρουν ευκαιρίες στις ΜΜΕ, ωστόσο, πρέπει, επίσης να αναγνωριστεί και η πρόθεση για την προσέλκυση τμημάτων μεγάλων επιχειρήσεων.

4.6. Οι πολιτιστικές και κοινωνικές διαφορές αποτελούν το σήμα κατατεθέν της ΕΕ και υπάρχει λόγος να διερωτηθεί κανείς εάν μία ομοιόμορφη και συγκεντρωτική «κοινωνία των πληροφοριών» μπορεί να αποτελέσει θετική εξέλιξη. Για πολλούς λόγους, οι περιφέρειες είναι αρμοδιότερες για την κατάρτιση των στρατηγικών τους σχεδίων, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι περιφερειακές προτεραιότητες, στοιχείο ζωτικής σημασίας για την επεξεργασία ολοκληρωμένων σχεδίων και για την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας.

4.7. Οι πρωτοβουλίες Irsi και Risi οι οποίες αποτελούν μέρος της πτυχής της πολιτικής της Επιτροπής για την τόνωση της ζήτησης, αποτελούν αξιόλογα πειράματα, περιορισμένης όμως εμβέλειας. Αποτελούν, επίσης, έναν χρήσιμο τρόπο για την εκτίμηση των αναγκών της περιφέρειας. Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι οι πρωτοβουλίες αυτές προέρχονται «εκ των κάτω προς τα άνω», μολονότι η Επιτροπή διαδραμάτισε ένα ρόλο πειθόντας τις περιφέρειες να συμμετάσχουν σ' αυτές. Αυτό οδηγεί στο ερώτημα κατά πόσον άλλες περιφέρειες θα είναι επιδεκτικές σε παρόμοιες πρωτοβουλίες. Εγείρει, επίσης, το ζήτημα για το ποιο επίπεδο διοίκησης θα εφαρμόσει την πολιτική και κρίνει ότι τα βέλτιστα αποτελέσματα θα επιτευχθούν από τις διάφορες βαθμίδες της διοίκησης που είναι αρμόδιες για τις πολιτικές αυτές για τις οποίες είναι και οι πιο ενδεδειγμένες.

5. Συμπεράσματα και συστάσεις

5.1. Ο συνδυασμός της ελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών και της προόδου στον τομέα των ΤΠΕ προσφέρει νέες ευκαιρίες για τις περιφέρειες. Ωστόσο, για να γίνει δυνατή η αξιοποίησή τους, πρέπει η Επιτροπή να λάβει ειδικά μέτρα με σκοπό να διασφαλισθεί η πρόοδος, διακρίνοντας μεταξύ αυτών που απαιτούν δαπάνες και αυτών που δεν απαιτούν. Με τον τρόπο αυτό, θα προσδιορισθεί και ο σημαντικά διαφορετικός βαθμός των αναγκών των περιφερειών.

(1) Π.χ. γνωμοδότηση για την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα: «Η Ευρώπη πρωτοπόρος της παγκόσμιας κοινωνίας των πληροφοριών: Κυλιόμενο πρόγραμμα δράσης» ΕΕ C 296 της 29. 9. 1997.

(2) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα «Η Ευρώπη πρωτοπόρος της παγκόσμιας κοινωνίας των πληροφοριών: Κυλιόμενο Πρόγραμμα Δράσης» [έγγρ. COM(96) 607 τελικό].

5.2. Η ανάπτυξη του τομέα των τηλεπικοινωνιών θα εξαρτηθεί, σε μεγάλο βαθμό, από τον τρόπο με τον οποίο θα επηρεάσει τη συνοχή η κοινωνία των πληροφοριών. Η ΟΚΕ ανησυχεί διότι η Επιτροπή στις προτάσεις της δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη την αλλαγή του χαρακτήρα των τηλεπικοινωνιών και των άλλων βιομηχανιών των πληροφοριών, που αποτελεί συνέπεια της ιδιωτικοποίησης, της εντατικοποίησης του ανταγωνισμού, και της διάδοσης των νέων τεχνολογιών και υπηρεσιών. Η πραγματικότητα είναι ότι έως ότου η ανακοίνωση μετατραπεί σε δράσεις, θα έχουν επέλθει εκτεταμένες μεταβολές στην ιδιοκτησία και στις ρυθμίσεις των τηλεπικοινωνιών.

5.3. Η ύπαρξη ολοκληρωμένων και αξιόπιστων δικτύων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την κοινωνία των πληροφοριών, έτσι ώστε εάν υπάρχουν ελλείψεις από άποψη υποδομής, σ' αυτές θα πρέπει να δοθεί απόλυτη προτεραιότητα.

5.4. Πάντως, η τάση για την ιδιωτικοποίηση των τηλεπικοινωνιών και η εμφάνιση νέων προμηθευτών σημαίνει ότι η υποδομή αποτελεί, όλο και περισσότερο, πρόβλημα των ιδιωτικών επιχειρήσεων, παρά των δημόσιων επενδύσεων. Συνεπώς, είναι σημαντικό να αναγνωρίσει η Επιτροπή ότι οι ρυθμιστικές της αρμοδιότητες μαζί με τις αντίστοιχες των κρατών μελών θα ασκήσουν σημαντική επίδραση και γι' αυτό θα πρέπει να κρίνει κατά πόσον οι αρμοδιότητες αυτές είναι δυνατόν να συνιστούν αποτελεσματικότερη λύση σε σύγκριση με τις δαπάνες των Διαρθρωτικών Ταμείων.

5.5. Η έννοια της καθολικής υπηρεσίας είναι σαφώς τεράστιας σπουδαιότητας για την κοινωνία των πληροφοριών. Πάντως, υπόκειται σε πολλές ερμηνείες που θα είναι χρήσιμο να διασαφηνισθούν. Η βασικότερη «υπηρεσία» είναι η πρόσβαση σε μία σταθερή τηλεφωνική σύνδεση, αλλά οι πιο εξελιγμένες υπηρεσίες απαιτούν διάφορες συνθέσεις υλικού και λογισμικού που όλες μπορούν να θεωρηθούν ως συστατικά της «υπηρεσίας» για την οποία τίθεται θέμα καθολικής παροχής. Η ΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με την καθολική υπηρεσία, ιδιαίτερα εκείνες που περιέχονται στην παράγραφο 13 της ανακοίνωσης: προτρέπει, όμως,

την Επιτροπή να επεξεργασθεί περισσότερο την εν λόγω έννοια και να ερευνήσει ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος προκειμένου να εφαρμοσθεί ώστε να ανταποκριθεί στο ευρύ φάσμα των υπηρεσιών που μπορεί να προσφερθούν και στα σχετικά τιμολόγια. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η έννοια της καθολικής υπηρεσίας είναι ρευστή και γι' αυτό είναι ζωτικής σημασίας να προσαρμόζονται εγκαίρως οι πολιτικές ώστε να ανταποκρίνονται στα νέα δεδομένα.

5.6. Γι' αυτό, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εκτιμήσει τις συνέπειες που θα έχουν στη συνοχή οι απρόβλεπτες εξελίξεις στις τηλεπικοινωνίες και να υποβάλει προτάσεις για να τις συνδέσει με τις πολιτικές της συνοχής.

5.7. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή όσον αφορά την έμφαση που δίνεται στις εταιρικές σχέσεις για την πρόοδο της συνοχής. Πάντως, πρέπει να προσδιορισθούν οι κατευθυντήριες γραμμές ειδικής πολιτικής οι οποίες θα ενθαρρύνουν την ανάπτυξη. Η ΟΚΕ ανησυχεί διότι οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές δεν μελετήθηκαν αρκετά.

5.8. Μολονότι το επίκεντρο της πολιτικής της συνοχής τείνει να είναι οι ΜΜΕ και η έλλειψη προσαρμογής τους στις ΠΠΕ, ιδιαίτερα στις μειονεκτικές περιφέρειες, η κινητοποίηση μεγάλων εταιρειών και η συμμετοχή πανεπιστημίων και ερευνητικών ιδρυμάτων μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για τη βελτίωση των προοπτικών των περιφερειών ώστε να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες.

5.9. Η ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών σε όλη την επικράτεια της ΕΕ, και ιδιαίτερα στις μειονεκτικές περιφέρειες, απαιτεί, επίσης, να δοθεί σημασία στους πολίτες, παρέχοντας τους πρώτα την απαραίτητη εκπαίδευση και κατάρτιση για να ανταποκριθούν στη ζήτηση των νέων ειδικοτήτων και, δεύτερον, πληροφορώντας τους για τις υπάρχουσες ευκαιρίες.

5.10. Άλλες πολιτικές της Επιτροπής όπως αυτές που αφορούν τις επιστήμες και την τεχνολογία (το προσεχές 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο) ή δράσεις για την προώθηση της επανακατάρτισης των εργαζομένων (συμπεριλαμβανομένου του στόχου 4 των Διαρθρωτικών Ταμείων), μπορεί να ενισχύσουν τη συνοχή. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μελετήσει το θέμα.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αειφόρος ανάπτυξη — δόμηση και διαβίωση στην Ευρώπη»

(97/C 355/05)

Στις 20 Μαρτίου 1997, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3 του ΕΚ, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Αειφόρος ανάπτυξη — δόμηση και διαβίωση στην Ευρώπη».

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας, στο οποίο είχε ανατεθεί η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 16 Σεπτεμβρίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Wilms.

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Οκτωβρίου 1997 (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 84 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 6 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, η ΕΕ ανήγαγε την αειφόρο και φιλοπεριβαλλοντική ανάπτυξη σε έναν από τους βασικούς στόχους της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής.

Επίκεντρο του ενδιαφέροντος αποτελεί η μακροσκοπική μέριμνα για το περιβάλλον, ώστε να αποφευχθούν ανεπανόρθωτες ζημιές στο περιβάλλον και να μπορέσουν οι μελλοντικές γενεές να αξιοποιήσουν τους φυσικούς πόρους.

1.2. Για την υλοποίηση του στόχου αυτού απαιτείται αλλαγή των οικονομικών και των πολιτικών διαρθρώσεων (Λευκό Βιβλίο «Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»). Απαιτείται επίσης μια βιώσιμη ανασυγκρότηση της βιομηχανικής κοινωνίας, η οποία είναι εφικτή μόνο με την ενεργό συμμετοχή όλων των κοινωνικών παραγόντων στην προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος.

1.3 Στο πέμπτο περιβαλλοντικό πρόγραμμα⁽¹⁾ περιλαμβάνονται, εκτός άλλων, τα εξής μέτρα:

- η φιλοπεριβαλλοντική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων,
- η μετάβαση σε ένα ολοκληρωμένο και εκτεταμένο σύστημα προστασίας του περιβάλλοντος,
- μέτρα για τον περιορισμό της κατανάλωσης ενέργειας και
- νέα πρότυπα για την φιλοπεριβαλλοντική ανάπτυξη των αστικών κέντρων.

1.4. Ταυτόχρονα, στην έκθεση με τίτλο «Βιώσιμες πόλεις στην Ευρώπη», η Επιτροπή αναφέρεται στην πρόοδο που έχει σημειώσει η συζήτηση και τα μέτρα που προκύπτουν από αυτήν όσον αφορά τον πολεοδομικό και τον περιφερειακό σχεδιασμό. Τα στοιχεία που τονίζονται ιδιαίτερα είναι η αναγκαιότητα προστασίας του οικοσυστήματος, η καθιέρωση καινοτόμων μεθόδων διαχείρισης των πόλεων και η βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων ως προϋποθέσεις για την αειφόρο ανάπτυξη τόπων εγκατάστασης.

1.5. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι ο χώρος που καλύπτεται από το θέμα «διαβίωση και πολεοδομία» είναι ιδιαίτερος κατάλληλος για την υλοποίηση των στόχων που προαναφέρθηκαν, δεδομένου ότι:

- στο γεωγραφικό μας πλάτος, οι άνθρωποι περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους σε κτίρια, με αποτέλεσμα η «κατοίκηση» να συγκαταλέγεται στις βασικές ανάγκες τους,

— ο κλάδος των οικοδομών έχει ιδιαίτερη σημασία για τις οικονομίες,

— η κατοίκηση και η ανέγερση κτιρίων απαιτούν σημαντική κατανάλωση ενέργειας και υλικών,

— στον τομέα αυτό παρατηρείται μια δυσανάλογα υψηλή συσσώρευση αποβλήτων,

— η υψηλή ανεργία σε ορισμένες χώρες οφείλεται, εκτός των άλλων, στην κρίση που διέρχεται ο κλάδος των οικοδομών.

1.6. Μια άλλη πτυχή στην οποία δεν δόθηκε η απαιτούμενη προσοχή κατά το παρελθόν είναι η αύξηση της χρήσης του εδάφους που είναι αποτέλεσμα της ανάπτυξης των οικισμών και των μεταφορών και συνεπάγεται σημαντική επιβάρυνση του περιβάλλοντος.

1.7. Η ΟΚΕ θεωρεί αποστολή της να προωθήσει τη βιώσιμη και φιλοπεριβαλλοντική ολοκλήρωση των τριών «πυλώνων», δηλαδή τη διασύνδεση της οικονομικής διάστασης με την κοινωνική και την οικολογική. Η κοινωνική διάσταση περιλαμβάνει και την πολιτιστική άποψη, η οποία κατέχει μεγάλη σημασία στον τομέα της δόμησης και της κατοικίας.

Ορισμένες επιλεγμένες πτυχές των στόχων που επιδιώκονται στον τομέα της δόμησης και της κατοικίας είναι οι εξής:

1.8. Οικονομική διάσταση

— περιορισμός των δαπανών του κύκλου ζωής των κτιρίων (επισκευή, λειτουργία, διατήρηση, ανακαίνιση, ανακύκλωση...) μεταξύ άλλων μέσω της εισαγωγής σύγχρονων τεχνολογιών σε κάθε κύκλο ζωής (π.χ. σχεδιασμός με τη βοήθεια υπολογιστή, εισαγωγή τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας, επιλεκτική αναδόμηση, επιτόπου ανακύκλωση),

— συνεκτίμηση καινοτόμων μέτρων, μεθόδων και τεχνολογιών όπως εκείνων που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος Thermie «City of the Europe»,

— αποδοτικότερες επενδύσεις για την αναδιαρρύθμιση και τη διατήρηση παλαιών κτιρίων σε σχέση με νέες κατασκευές,

⁽¹⁾ ΕΕ C 138 της 17. 5. 1993, ΕΕ C 140 της 11. 5. 1996.

- βελτίωση της αποδοτικότητας των δαπανών για την ανάπτυξη τεχνικών και κοινωνικών υποδομών (υδροδότηση και συλλογή λυμάτων, αποδοτική παραγωγή και κατανομή ενέργειας, δημιουργία παιδικών σταθμών και κέντρων υγείας και νεότητας),
- βελτίωση του αναπτυξιακού δυναμικού των μικρών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών.

1.9. Οικολογική διάσταση

- περιορισμός της χρήσης του εδάφους,
- τερματισμός της καταστροφής του τοπίου από την άναρχη οικοδομική ανάπτυξη,
- εντατική εφαρμογή μηχανισμών σχεδιασμού π.χ. χωροταξικών σχεδίων και σχεδίων χρήσης του εδάφους τα οποία χαρασσονται με ανάλογη συμμετοχή του δημόσιου τομέα,
- προσανατολισμός της χρήσης υλικών στην προστασία των διαθέσιμων πόρων (π.χ. περιορισμός της χρήσης πρώτων υλών, περιορισμός της δημιουργίας απορριμμάτων),
- αποφυγή της χρησιμοποίησης βλαβερών υλικών κατά την κατασκευή νέων ή την αναδιαρρύθμιση και τη χρήση παλαιών κτιρίων,
- περιορισμός των εκπομπών από κτίρια των αερίων που επιδεινώνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου (π.χ. CO₂, αλογονωμένοι υδρογονάνθρακες), μέσω της εξοικονόμησης ενέργειας και της χρήσης φιλικών προς το περιβάλλον δομικών υλικών).

1.10. Κοινωνική διάσταση

- προσαρμογή του χώρου κατοίκησης με βάση την ηλικία και τον αριθμό των μελών της κάθε οικογένειας,
- συνεκτίμηση, κατά την κατασκευή ή την ανακαίνιση, των επιθυμιών των νέων κατοίκων,
- συγκράτηση του κόστους κατοίκησης, ώστε να ληφθούν υπόψη και τα χαμηλότερα εισοδήματα,
- δημιουργία ενός κατάλληλου περιβάλλοντος διαβίωσης και στήριξης της κοινωνικής ενσωμάτωσης,
- περιορισμός των κοινωνικών εντάσεων και συγκρούσεων με την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού, βελτίωση της πρόσβασης στις κοινωνικές και πολιτισμικές υπηρεσίες και προώθηση της δυνατότητας συμμετοχής,
- συγκοινωνιακή σύνδεση των τόπων εργασίας, κατοικίας και αναψυχής,
- υγιής διαβίωση εντός και εκτός της κατοικίας,
- σύσταση ή διασφάλιση θέσεων εργασίας στον οικοδομικό τομέα,
- βελτίωση της προστασίας της εργασίας και της υγείας στον οικοδομικό τομέα,
- διατήρηση και προστασία της «πολιτιστικής κληρονομιάς», η οποία προβάλλεται ιδιαίτερα με τα ιστορικά κτίρια, τους παραδοσιακούς οικισμούς και την αρχιτεκτονική πολυμορφία της Ευρώπης και συντελεί αποφασιστικά στην ταύτιση των ατόμων με μια συγκεκριμένη περιοχή,

— συχετισμός των πολιτιστικών αξιών, των χαρακτηριστικών κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και αρχιτεκτονικών δυνατοτήτων με τις τεχνικές και οικολογικές συνθήκες για τη δημιουργία και διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας του χώρου,

— σαφής καθορισμός των αστικών περιοχών ως τόπων κατοικίας και εργασίας και της υπαίθρου για την προώθηση του κύκλου ροής αγαθών μεταξύ πόλης και υπαίθρου και τη διατήρηση των λειτουργιών καταφυγίου και τόπου αναψυχής.

1.11. Οι απόψεις συγκλίνουν ότι το μέλλον της κοινωνίας μας μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο με την προαγωγή της βιώσιμης και φιλοπεριβαλλοντικής ανάπτυξης. Ταυτόχρονα όμως, υπάρχει ανάγκη να διευκρινιστεί η κατάσταση προκειμένου να επιτραπεί η ρεαλιστική εκτίμηση των ευκαιριών και των κινδύνων που παρουσιάζονται. Για την επίτευξη μιας βιώσιμης και φιλικής προς το περιβάλλον ανάπτυξης, είναι απαραίτητο να συνειδητοποιηθεί η ύπαρξη συλλογικής και ατομικής ευθύνης και ενώπιον των επόμενων γενεών.

1.12. Επί του παρόντος εξετάζονται διάφοροι ορισμοί της αειφορίας στους χώρους της δόμησης και της διαβίωσης.

Ακριβώς όπως ισχύει και για τη «βιώσιμη ανάπτυξη», μέχρι σήμερα δεν έχει επικρατήσει ένας συγκεκριμένος ορισμός για την αειφορία στη δόμηση και τη διαβίωση, ούτε στα κράτη μέλη, ούτε διεθνώς.

1.13. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ότι οι ανάγκες που σχετίζονται με την αειφορία στο χώρο της δόμησης και της διαβίωσης στα μεγάλα αστικά κέντρα διαφέρουν εν μέρει από τις αντίστοιχες ανάγκες των αραιοκατοικημένων και απομακρυσμένων περιοχών της ΕΕ (π.χ. Δυτική Ιρλανδία, ορεινές και νησιωτικές περιοχές της Σκωτίας, Πυρηνναία ή Βόρεια Σκανδιναβία). Ανεξαρτήτως αυτού, οι απομακρυσμένες περιοχές της Ευρώπης ευρίσκονται συχνά σε ευαίσθητες κλιματικές ζώνες, με αποτέλεσμα να προκύπτουν ιδιαίτερες ανάγκες όσον αφορά την αειφόρο εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια, είναι απαραίτητο να συνεκτιμηθούν οι στόχοι της αειφορίας στους χώρους της δόμησης και της διαβίωσης και στους τομείς αυτούς. Χωρίς την παροχή χρηματοδότησης στις περιοχές αυτές, καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής η εφαρμογή των στόχων της βιώσιμης δόμησης και διαβίωσης.

1.14. Η παρούσα γνωμοδότηση συμφωνεί με τη γνωμοδότηση που υιοθέτησε το 1991 η ΟΚΕ με θέμα το Πράσινο Βιβλίο για το αστικό περιβάλλον⁽¹⁾. Η παρούσα γνωμοδότηση εμβαθύνει την προηγούμενη όσον αφορά την πτυχή της «βιώσιμης δόμησης και κατοικίας» και ασχολείται κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, με το αστικό περιβάλλον.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η έννοια της «βιώσιμης ανάπτυξης» γίνεται ολοένα και πιο εμφανής στις πολιτικές της ΕΕ. Δυστυχώς, οι εξελίξεις

(¹) ΕΕ C 269 της 14. 10. 1991.

στους επιμέρους τομείς (π.χ. αγροτική πολιτική, ενέργεια, περιφερειακή και αστική πολιτική) σημειώνονται παράλληλα αλλά χωρίς συντονισμό. Συνεπώς, ο συντονισμός είναι απαραίτητος. Παρά το γεγονός ότι στους κόλπους της ΕΕ, η συζήτηση με θέμα την αειφορία στο χώρο της δόμησης και της διαβίωσης ευρίσκεται στο αρχικό της στάδιο, έχουν ήδη αρχίσει να αποκρυσταλλώνονται ορισμένα συμπεράσματα.

2.2. Οι εμπειρογνώμονες συμφωνούν π.χ., ότι η διατήρηση των παλαιών κτιρίων προσφέρει, σε πολλές περιπτώσεις, πλεονεκτήματα από οικονομική και από οικολογική άποψη σε σχέση με την ανέγερση νέων οικοδομημάτων. Ταυτόχρονα, καθίσταται σαφές ότι η ανακαίνιση και ο εκσυγχρονισμός παλαιών κτιρίων χαρακτηρίζονται από ένταση εργασίας και χαμηλό βαθμό αυτοματοποίησης σε σύγκριση με τη νέα κατασκευή. Κατά συνέπεια, από την άποψη της απασχόλησης, η ανακαίνιση και ο εκσυγχρονισμός προσφέρουν περισσότερα πλεονεκτήματα.

2.3. Συνεπώς, για τη δημιουργία νέων κινήτρων που να ωφελούν την απασχόληση και το περιβάλλον, είναι απαραίτητο να υπάρξει ένας αναπροσανατολισμός της οικοδομικής πολιτικής με γνώμονα τη «βιώσιμη δόμηση και κατοικία».

2.3.1. Για την υλοποίηση των αντίστοιχων στόχων είναι απαραίτητο να ληφθούν ορισμένα μέτρα που να καλύπτουν την αναθεώρηση της νομοθεσίας, τη μετάθεση του κέντρου βάρους των ενισχύσεων και των ερευνών, την έναρξη ενός ευρύτατου κοινωνικού διαλόγου με αντικείμενο τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης στους τομείς της δόμησης και της διαβίωσης.

2.4. Παρά το γεγονός ότι η αειφορία στη δόμηση και τη διαβίωση ταυτίζεται συχνά με την εφαρμογή φιλοπεριβαλλοντικών οικοδομικών μεθόδων, η έννοια δεν πρέπει να περιοριστεί στο χώρο αυτό. Όπως αναφέρθηκε ήδη, η αειφορία στη δόμηση και τη διαβίωση διατέμνει την πολιτική και πρέπει, συνεπώς, να θεωρηθεί ότι αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της σύγχρονης πολεοδομικής διαχείρισης και χωροταξίας.

Οι προσπάθειες για την προαγωγή της αειφορίας στη δόμηση και τη διαβίωση εμπεριέχουν τα ακόλουθα κοινά στοιχεία:

2.5. Διαχείριση του εδάφους

Η πυκνότητα του πληθυσμού στις διάφορες χώρες της ΕΕ ποικίλει. Ωστόσο, ιδιαίτερος στις περιοχές όπου υπάρχει σημαντική συγκέντρωση κατοίκων, εμφανίζονται παρεμφερείς τάσεις.

2.5.1. Η ένταση της χρήσης του εδάφους για την κατασκευή οικισμών και τις μεταφορές εντείνεται και, παράλληλα, υποβαθμίζεται η ποιότητα της ζωής και του περιβάλλοντος. Κατ'αυτόν τον τρόπο καταστρέφονται κατοικήσιμες περιοχές, μειώνεται η ποιότητα του ελεύθερου χρόνου, αυξάνεται η ατμοσφαιρική ρύπανση λόγω της υψηλότερης κυκλοφοριακής έντασης, διαταράσσεται ο κύκλος των υδάτων κ.λπ.

2.5.2. Η άναρχη πολεοδομική ανάπτυξη («urban sprawl») πρέπει να καταπολεμηθεί με την κατάλληλη διαχείριση του εδάφους. Το πρόβλημα θα μπορούσε να λυθεί με διάφορους τρόπους, π.χ. πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στην επαναχρησιμοποίηση εγκαταλελειμμένων γαιών (ανακύκλωση του εδάφους) έναντι της χρησιμοποίησης άθικτων περιοχών και χώρων πρασίνου.

2.5.3. Στο πλαίσιο αυτό, η επαναχρησιμοποίηση των εγκαταλελειμμένων γαιών δεν πρέπει να εκλαμβάνεται απλώς ως αξιοποίηση διαφόρων γαιών ή βιομηχανικών χώρων αλλά και ως αναζωογόνηση εγκαταλελειμμένων πόλεων ή τμημάτων πόλεων.

2.6. Εξοικονόμηση πόρων και υλικών (περιορισμός της κατανάλωσης υλικών και ενέργειας)

Ένα από τα χαρακτηριστικά του κλάδου των οικοδομών είναι η υψηλή χρήση υλικών και ενέργειας.

2.6.1. Η εξόρυξη πρώτων υλών (αργίλου, άμμου, θραυστού σκύρου, ασβέστη κ.λπ.) και η επεξεργασία (π.χ. για την παραγωγή τσιμέντου, κλίνκερ, έτοιμων υλικών) συνεπάγονται σημαντικές βλάβες για το περιβάλλον και το οικοσύστημα καθώς και υψηλή κατανάλωση ενέργειας και εκπομπές ρύπων.

2.6.2. Επίσης, προκύπτουν σημαντικές ανάγκες στον τομέα των μεταφορών, που καλύπτονται με τη χρήση φορτηγών οχημάτων, γεγονός το οποίο έχει πρόσθετες επιπτώσεις όσον αφορά την κατανάλωση ενέργειας και την κυκλοφοριακή συμφόρηση.

2.6.3. Υπάρχει άμεση ανάγκη να δημιουργηθεί η δυνατότητα εξοικονόμησης ενέργειας με τη βοήθεια καινοτόμων και αποδοτικών μεθόδων παραγωγής και επεξεργασίας.

2.6.4. Ταυτόχρονα, μπορούν να χρησιμοποιούνται σύγχρονες μέθοδοι για τον περιορισμό του όγκου των αποβλήτων παραγωγής, ώστε να μειωθεί το κόστος και η επιβάρυνση του περιβάλλοντος (π.χ. με τη δημιουργία τόπων εναπόθεσης αποβλήτων).

2.6.5. Λόγω του σημαντικού μεγέθους των ροών, ακόμη και ένα χαμηλό ποσοστό οικονομίας, π.χ. σε μεμονωμένες κατασκευές, μπορεί να αποδώσει σημαντικά οικονομικά οφέλη.

2.6.6. Από την άποψη αυτή, η επικέντρωση του ενδιαφέροντος στην ανακαίνιση και τον εκσυγχρονισμό παλαιών κτιρίων έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή — όπως προκύπτει από την ανάλυση του κύκλου ζωής τους — η πολιτική αυτή οδηγεί στην εξοικονόμηση υλικών και ενέργειας σε σχέση με την κατασκευή νέων κτιρίων. Ταυτόχρονα, περιορίζονται κατά ένα πολλαπλάσιο ποσοστό οι ποσότητες αποβλήτων που πρέπει να διατεθούν ανά μονάδα κατοικίας/παραγωγής.

2.6.7. Επιδοκιμάζεται κατ' αρχήν η ανακύκλωση των υπολειμμάτων κατασκευαστικών υλικών. Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι, στα πλαίσια της πολιτικής που ακολουθεί η ΕΕ στον τομέα των αποβλήτων, η επαναχρησιμοποίηση, δηλαδή η ανακαίνιση και ο εκσυγχρονισμός, πρέπει να έχει προτεραιότητα σε σχέση με την ανακύκλωση.

2.6.8. Επειδή στο παρελθόν εχρησιμοποιούντο στις οικοδομικές κατασκευές πολλά υλικά που είναι επιβλαβή για το περιβάλλον (π.χ. αμιάντος, μολυβδοσωλήνες/χρώματα, συμπυκνωτές και στεγανοποιητικά υλικά που περιείχαν PCB, PVC κ.λπ.) πριν από την ανακύκλωση πρέπει να γίνεται ουσιαστική απολύμανση του κτιρίου, ώστε να αποφεύγεται η απελευθέρωση ή η εξάπλωση βλαβερών ουσιών.

2.6.9. Βεβαίως, η ανέγερση νέων κτιρίων θα παραμείνει αναγκαία. Από τις πρόσφατες εμπειρίες (αύξηση του αριθμού των κατασκευαστικών υλικών που χρησιμοποιούνται, και ιδιαιτέρως των συνθετικών υλικών) προκύπτει ότι, στο μέλλον,

κατά το σχεδιασμό και την κατασκευή κτιρίων πρέπει να συνυπολογίζεται και η μεταγενέστερη κατεδάφισή τους, ώστε να περιοριστεί κατά το δυνατό η ποσότητα των υλικών που δεν είναι δυνατό να επαναχρησιμοποιηθούν.

2.7. Οικοδομική διαχείριση

2.7.1. Χωρίς να παραγνωρίζεται η σημασία του κλάδου κατασκευής νέων κτιρίων, πρέπει να ενισχυθεί η τάση υπέρ της αναδιαμόρφωσης και της πολλαπλής χρήσης των διαθέσιμων οικοδομημάτων. Για το σκοπό αυτό πρέπει να εφαρμόζεται μια ευφυής και καινοτόμος μέθοδος οικοδομικής διαχείρισης, η οποία θα επικεντρώνεται στη λήψη μέτρων για την ανακαίνιση, τον εκσυγχρονισμό και την αναδιαμόρφωση των κτιρίων.

2.8. Αλλαγή νοοτροπίας

2.8.1. Είναι αναμφισβήτητο ότι, εκτός από τις τεχνικές βελτιώσεις και την εφαρμογή καινοτομιών, χρειάζεται και μια αλλαγή νοοτροπίας όσον αφορά τη χρήση κτιρίων.

2.8.2. Είναι γνωστό ότι, με την αύξηση της ευημερίας, αυξήθηκε και η κατά κεφαλή «κατανάλωση» χώρου κατοίκησης στις χώρες μέλη της ΕΕ.

2.8.3. Παρά την σχετική καθήλωση του πληθυσμού και την αύξηση του αριθμού των κατοικιών, η ανωτέρω κατάσταση είχε ως αποτέλεσμα να προκληθεί σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ έλλειψη κατοικιών, η οποία οδήγησε σε σημαντική άνοδο των ενοικίων.

2.8.4. Από επιστημονικές μελέτες προκύπτει ότι, ακόμη και αν η ανακαίνιση ενός παλαιού κτιρίου ή η ανέγερση ενός νέου βασιστούν στις καλύτερες οικολογικές και οικονομικές μεθόδους, δεν επιτυγχάνεται πλήρως η αναμενόμενη εξοικονόμηση ενέργειας ή ύδατος, επειδή οι χρήστες δεν εφαρμόζουν ορισμένους κανόνες, είτε από άγνοια, είτε από αμέλεια.

2.8.5. Τυπικά παραδείγματα της περίπτωσης αυτής είναι:

- ο κακός εξαερισμός,
- η μη χρησιμοποίηση εγκαταστάσεων για την εξοικονόμηση ύδατος,
- η οικονομικώς ασύμφορη χρήση οικιακών συσκευών κ.λπ.

2.8.6. Η εφαρμογή του παραδείγματος της «αειφορίας στο χώρο της δόμησης και της διαβίωσης», εκτός από την εφαρμογή τεχνικών καινοτομιών, απαιτεί και προγραμματισμό των αναγκών, ενημέρωση και ενδεχομένως αλλαγή νοοτροπίας των εκάστοτε χρηστών. Στο σημείο αυτό πρέπει να ληφθούν μέτρα για την κάλυψη των ελλείψεων που υφίστανται όσον αφορά την ενημέρωση του κοινού.

2.8.7. Σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο, αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω ενός ευρύτατου κοινωνικού διαλόγου και, σε μεμονωμένες περιπτώσεις, με την έγκαιρη συμμετοχή των μελλοντικών χρηστών. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ο ιδιαίτερος ρόλος των ΜΚΟ και των εθελοντικών οργανώσεων όσον αφορά τη διάδοση πληροφοριών και την εφαρμογή των «βέλτιστων πρακτικών».

2.8.8. Όσον αφορά τα νέα κτίσματα, πρέπει να υπάρξει μια μετατόπιση από τη μονοδιάστατη στην πολυδιάστατη λειτουργικότητα.

2.8.9. Ο σχεδιασμός των κτιρίων πρέπει να είναι προσαρμοσμένος στις εναλλασσόμενες ανάγκες των χρηστών, όπως είναι π.χ.

- οι πολύτεκνες οικογένειες,
- τα άτεκνα ζευγάρια,
- οι ηλικιωμένοι,
- τα άτομα με ειδικές ανάγκες,
- οι χειροτεχνικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις.

2.9. Κατά συνέπεια, τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά της αειφορίας στο χώρο της δόμησης και της διαβίωσης μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- συντήρηση των παλαιών κτιρίων αντί της ανέγερσης νέων,
- περαιτέρω προαγωγή της ανακύκλωσης,
- ενημέρωση,
- συμμετοχή και εκπαίδευση των χρηστών,
- υποκατάσταση ενεργειακών πόρων και υλικών από την ανθρώπινη εργασία,
- βελτίωση της προστασίας της εργασίας και της υγείας.

3. Οι στόχοι

3.1. Ανάπτυξη προτύπων

3.1.1. Η συζήτηση για τους στόχους και τη διαμόρφωση του παραδείγματος της αειφορίας στο χώρο της δόμησης και της διαβίωσης μόλις που έχει αρχίσει. Για το λόγο αυτό δεν είναι ακόμη δυνατό να προβληθεί ένα συγκεκριμένο πρότυπο.

3.1.2. Ωστόσο, το πρόβλημα καθιστά απαραίτητη την ανεύρεση ενός τέτοιου προτύπου και, για το σκοπό αυτό, πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες των επιστημόνων και να προωθηθεί η διεξαγωγή διαλόγου με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων ομάδων του πληθυσμού. Αποφασιστική σημασία έχει η συνεργασία των διαφόρων διοικητικών βαθμίδων, οργανώσεων και ομάδων συμφερόντων.

3.2. Η μείωση της κατανάλωσης υλικών και ενέργειας

3.2.1. Από τα σημερινά δεδομένα, προκύπτει ότι το θέμα του περιορισμού της κατανάλωσης υλικών και ενέργειας έχει ιδιαίτερη σημασία από την άποψη της αειφορίας στη δόμηση και τη διαβίωση.

3.2.2. Ο περιορισμός των εν λόγω ροών είχε ιδιαίτερα θετικές επιδράσεις επί της κατανάλωσης ενέργειας (με αποτέλεσμα να μειωθούν κατ' αυτόν τον τρόπο οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα), της χρήσης του εδάφους, τις εκπομπές ρύπων και το κυκλοφοριακό.

3.2.3. Εκτός αυτού, ο περιορισμός της κατανάλωσης συμβάλλει στη διατήρηση του τοπίου και των χώρων αναψυχής

και διευκολύνει την προστασία του περιβάλλοντος και τη σταθεροποίηση του κλίματος. Στην προκειμένη περίπτωση, δεν πρόκειται μόνο για τη γενική σταθεροποίηση του κλίματος, αλλά και για τις συνθήκες που επικρατούν στην τροπόσφαιρα και σε τοπικό επίπεδο.

3.3. Βιώσιμες και καινοτόμες μορφές εργασίας

3.3.1. Με την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων για την κατασκευή υποδομών και της ανασυγκρότησης στην ανατολική πτέρυγα της ΕΕ, αναμένεται ότι, μεσοπρόθεσμα, η προσοχή θα στραφεί προς τη διατήρηση και την αναδιαρρύθμιση παλαιών κτιρίων.

3.3.2. Ακόμη και αν υπάρξει βελτίωση της οικονομικής συγκυρίας, δεν υπάρχει περίπτωση να δημιουργηθούν εκ νέου στους παραδοσιακούς τομείς οι θέσεις εργασίας που απωλέστηκαν κατά τη δεκαετία του '90 λόγω της αύξησης της παραγωγικότητας και του αυτοματισμού.

3.3.3. Για το λόγο αυτό είναι απολύτως απαραίτητο να δημιουργηθούν βιώσιμες και καινοτόμες μορφές εργασίας.

3.3.4. Ταυτόχρονα διαγράφεται μια αύξηση των αναγκών στον τομέα της ανακαίνισης και του εκσυγχρονισμού σύμφωνα με διάφορες οικολογικές αρχές.

3.3.5. Συνεπώς, ο στόχος πρέπει να είναι η ανάπτυξη του δυναμικού αυτού με τη θέσπιση των κατάλληλων συνοδευτικών μέτρων και πάνω στη βάση μιας διορατικής συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους.

3.4. Επιμορφωτικά μέτρα, βελτίωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων

3.4.1. Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων απασχόλησης που προαναφέρθηκαν προϋποθέτει τη διάθεση ανταπόκρισης στις νέες απαιτήσεις που δημιουργούνται στο χώρο εργασίας.

3.4.2. Πρόκειται κυρίως για την απόκτηση νέων δεξιοτήτων, όπως η χρήση νέων υλικών και μεθόδων, η επιλεκτική αναπαλαίωση κτιρίων, ο ανά κατηγορία διαχωρισμός των αποβλήτων στις οικοδομές κ.λπ.

3.4.3. Μέχρι στιγμής δεν υπάρχει η δέουσα προσφορά για τους ενδιαφερόμενους εργαζομένους.

3.4.4. Από τις μέχρι τούδε εμπειρίες με τις οικολογικές κατασκευές προκύπτει ότι οι διαθέσιμες γνώσεις είναι ανεπαρκείς σε όλα τα επίπεδα (από το σχεδιασμό έως την εκτέλεση ενός έργου).

3.4.5. Ιδιαίτερες δεξιότητες απαιτούνται επίσης και για τη διατήρηση παλαιών ιστορικών κτιρίων και για την αποφυγή της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος.

3.4.6. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί σημαντικές απαιτήσεις όσον αφορά την επιμόρφωση και την επαγγελματική κατάρτιση.

4. Συμπεράσματα

4.1. Λόγω των πολλαπλών κοινωνικών, οικολογικών και οικονομικών πτυχών του θέματος, η ΟΚΕ προτείνει να συμπληρωθεί η αειφορία στο χώρο της δόμησης και της διαβίωσης στις προτεραιότητες του πέμπτου προγράμματος-πλαίσιο.

Τούτο οφείλει να υλοποιηθεί σύμφωνα με τις συστάσεις που διατυπώνει η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για το «Πέμπτο πρόγραμμα πλαίσιο: επιστημονικοί και τεχνολογικοί στόχοι»⁽¹⁾ καθώς και σε συνεργασία με τα άλλα μέσα των διαρθρωτικών τμημάτων.

4.2. Σε όλη την ΕΕ, το θέμα αυτό δεν έχει εξεταστεί παρά μόνο επιφανειακά και έχει περιοριστεί σε μεμονωμένα έργα και πρωτοβουλίες που έχουν υλοποιηθεί στα διάφορα κράτη μέλη. Λόγω των σημαντικών προκλήσεων που περιλαμβάνονται στη «βιώσιμη δόμηση και κατοικία» και οι οποίες άπτονται πολλών τομέων και με σκοπό την επίτευξη των ορισθέντων στόχων, είναι απαραίτητη μια νέα αξιολόγηση.

Λόγω του ελλιπούς συντονισμού και του διεθνούς χαρακτήρα της θεματικής, επιβάλλεται η εντονότερη και ευρύτερη συμμετοχή της ΕΕ.

4.3. Είναι απαραίτητο να καταρτιστεί μια αξιόπιστη τράπεζα δεδομένων, που θα συμβάλλει στη λήψη των κατάλληλων πολιτικών αποφάσεων. Θα ήταν σκόπιμο να γίνει μια σύνοψη της κατάστασης και να ανταλλαγούν απόψεις μεταξύ των κρατών μελών σε σχέση με την αειφορία στη δόμηση και τη διαβίωση.

4.4. Παράλληλα με τα κύρια σημεία ενδιαφέροντος στους τομείς της ενέργειας και του περιβάλλοντος, η ΟΚΕ κρίνει ότι η προβληματική παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από την άποψη της προαγωγής της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας, κυρίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Πρέπει να μελετηθούν με περισσότερη ακρίβεια οι δυνατότητες περιορισμού της χρήσης φυσικών πόρων, ενέργειας και εδάφους. Τα αποτελέσματα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση της διαμόρφωσης των κοινοτικών προγραμμάτων ενίσχυσης και πρωτοβουλιών.

4.5. Πρέπει να επιδιωχθεί η αλληλοδιασύνδεση των θεμάτων αυτών.

4.6. Πρέπει να διατεθούν επαρκείς πόροι για την ενίσχυση πρότυπων προγραμμάτων, που θα μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την καθιέρωση καινοτομιών, και, παράλληλα, θα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής, όπως π.χ. στην ιδέα της συμμετοχής που προβάλλεται στην Ατζέντα 21. Ακόμη, θα είναι απαραίτητο να προωθηθούν καινοτόμες λύσεις για την εξάλειψη των εμποδίων που τίθενται στην εξυγίανση και τον εκσυγχρονισμό των πολυκατοικιών που προορίζονται για ενοικίαση (οικονομικά και νομικά προβλήματα που προκύπτουν μεταξύ ιδιοκτητών και ενοικιαστών).

4.7. Ιδιαίτερη σημασία έχει η αξιολόγηση της κατάστασης που επικρατεί στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ με βάση ένα κοινό πρότυπο έρευνας και έγκρισης και η διεξαγωγή συζήτησης του περιεχομένου της αειφορίας στη δόμηση και τη διαβίωση με σκοπό την ανεύρεση ενός κοινού ορισμού της θεματικής αυτής σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.8. Καλείται η Επιτροπή να προσδιορίσει τις στρατηγικές για την προαγωγή της αειφορίας στη δόμηση και τη διαβίωση που αποφέρουν τα καλύτερα αποτελέσματα από οικονομική, οικολογική και κοινωνική άποψη.

(¹) Έγγραφο CΕS 550/97 τελ.

4.9. Με βάση τα σημερινά δεδομένα, η ανακαίνιση και ο εκσυγχρονισμός κτιρίων προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες απασχόλησης. Ωστόσο, οι εργαζόμενοι πρέπει να διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες.

4.10. Η Επιτροπή πρέπει να προτείνει με ποιο τρόπο μπορεί να επιτευχθεί η απαιτούμενη εκπαίδευση των εργαζομένων στον αναπτυσσόμενο τομέα της ανακαίνισης και του εκσυγχρονισμού κτιρίων.

4.11. Τηρούμενων των επιταγών της αρχής της επικουρικότητας, καταβάλλεται προσπάθεια για την κατάρτιση οδηγών ή συστάσεων με αντικείμενο τα βασικά πρότυπα της αειφορίας στη δόμηση και τη διαβίωση. Σ' αυτές περιλαμβάνονται ορισμοί ενδεικτικών μεγεθών και παραμέτρων (π.χ. επιθυμητός περιορισμός της χρήσης εδάφους, ενδεικτικά μεγέθη για τη χρήση

ανακυκλωμένων υλικών, προγράμματα ανέγερσης κατοικιών με επίκεντρο την αειφορία κ.λπ.) καθώς και η ενιαία συλλογή και δημοσίευση δεδομένων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.12. Η ΟΚΕ κρίνει απαραίτητο ότι τα μέρη που σχετίζονται με άμεσο τρόπο με το θέμα της αειφορίας στο χώρο της δόμησης και της διαβίωσης (ΟΤΑ, οργανώσεις και ιδιωτικές επιχειρήσεις) να έχουν στη διάθεσή τους επαρκείς πληροφορίες και προτάσεις. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν διάφορες καινοτομίες (π.χ. η συνεκτίμηση του περιβάλλοντος στις κατασκευαστικές συμβάσεις, η παροχή οικονομικών κινήτρων και συμβουλών για τη χρηστή οικονομική διαχείριση, ο εκσυγχρονισμός των σχετικών κανόνων, η εφαρμογή μεθόδων για την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών κ.λπ.) που πρέπει να προωθηθούν με βάση τα πορίσματα εκθέσεων που έχουν υποβληθεί από εμπειρογνώμονες, σεμινάρια και ημερίδες εργασίας.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για «Τον ρόλο των κοινωνικο-οικονομικών κύκλων στα προγράμματα Interreg και στο δίκτυο Eures»

(97/C 355/06)

Η ΟΚΕ αποφάσισε στις 18 Μαρτίου 1997, σύμφωνα με το άρθρο 23.3 του ΕΚ της να καταρτίσει γνωμοδότηση για «Τον ρόλο των κοινωνικο-οικονομικών κύκλων στα προγράμματα Interreg και στο δίκτυο Eures».

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας που επιφορτίστηκε με την προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 16 Σεπτεμβρίου 1997. Εισηγητής ήταν ο κ. van Dijk και συνεισηγητής ο κ. Simpson.

Η ΟΚΕ υιοθέτησε κατά την 384η Σύνοδο Ολομέλειας (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997) με 82 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η ΟΚΕ εξέδωσε ήδη γνωμοδότηση για το συσχετισμό των κοινωνικο-οικονομικών εταίρων με τη διάθεση και την ανάπτυξη των διαρθρωτικών κεφαλαίων⁽¹⁾. Η γνωμοδότηση σχετιζόταν, ιδιαίτερω, με την υλοποίηση της αρχής της εταιρικής σχέσης (σύμπραξης) όπως ίσχυε στα διαρθρωτικά κεφάλαια. Βάσει των ανωτέρω υιοθετήθηκε το άρθρο 4 του γενικού κανονισμού.

2. Η παρούσα γνωμοδότηση σχετίζεται, κυρίως, με το ρόλο των κοινωνικο-οικονομικών εταίρων σε μεθοριακές περιοχές και για διασυνοριακά σχέδια. Στο σημείο αυτό δύο προγράμματα παρουσιάζουν ενδιαφέρον: τα προγράμματα Interreg και το δίκτυο Eures.

2.1. Η γνωμοδότηση έχει διπλό στόχο: αφενός τη μετάδοση πληροφοριών για το Interreg και το Eures· αφετέρου η ΟΚΕ θα διατυπώσει ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με την ενδεχόμενη διαμόρφωση της συμμετοχής των κοινωνικο-οικονομικών εταίρων στις μεθοριακές περιοχές.

3. Interreg

3.1. Ο στόχος της κοινοτικής πρωτοβουλίας Interreg απορρέει από την προσπάθεια της Επιτροπής για την ενίσχυση της συνοχής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(¹) ΕΕ C 127 της 7. 5. 1994.

3.1.1. Το πρόγραμμα Interreg 2A προορίζεται πλήρως για τις μεθοριακές περιοχές. Στον κύκλο του προγράμματος μπορεί να υποβληθούν σχέδια διαμεθοριακής ευρείας κλίμακας.

3.1.2. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 59 διάφορα προγράμματα που εμπίπτουν στο Interreg 2A. Για την περίοδο προγραμματισμού 1994-1999 έχουν διατεθεί 2,5 περίπου δισεκατομμύρια Ecu γι' αυτό το μέρος του Interreg. Παράλληλα με το Interreg 2A υπάρχουν το Interreg 2B και 2Γ. Ότι αναφέρεται εδώ για το Interreg 2A ισχύει και για τα άλλα Interreg.

3.2. Υφίστανται διάφοροι τρόποι μέσω των οποίων οι κοινωνικο-οικονομικοί κύκλοι σχετίζονται με τα σχέδια Interreg.

3.2.1. Καταρχάς, δύνανται να υποβάλουν οι ίδιοι σχέδια. Στην περίπτωση αυτή η τυπική αίτηση είναι αναγκαίο να υποβληθεί στην περιφερειακή ή εθνική αρχή. Οι αρχές αυτές μπορεί να αφήσουν την εκτέλεση στους κοινωνικο-οικονομικούς εταίρους. Στην περίπτωση αυτή είναι δυνατό να πρόκειται για σχέδια στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και παρατήρησης της αγοράς εργασίας.

3.2.2. Κατά δεύτερο λόγο μπορεί να συνδεθούν μέσω προτάσεων για σχέδια που υποβάλλονται από τις δημόσιες αρχές.

3.2.3. Κατά την κατάσταση και εκτέλεση ενός σχεδίου διακρίνονται διάφορες φάσεις:

1. Η κατάσταση του σχεδίου
2. Η συγχρηματοδότηση του σχεδίου
3. Η λήψη απόφασης για το σχέδιο
4. Η εκτέλεση του σχεδίου
5. Η αξιολόγηση.

Για τη διάρκεια ενός ολόκληρου σχεδίου συνίσταται μια διευθύνουσα ομάδα που φροντίζει για τη διαχείριση και τον έλεγχο.

3.3. Εκείνος που υποβάλλει το σχέδιο είναι υπεύθυνος για τη συμμετοχή των κοινωνικο-οικονομικών εταίρων. Παρά τις διατάξεις του άρθρου 4 του γενικού κανονισμού για τα διαρθρωτικά ταμεία ο ρόλος των κοινωνικο-οικονομικών εταίρων είναι ποικίλος.

3.3.1. «Η κοινοτική δράση αποβλέπει στη συμπλήρωση ή στη συμβολή των ενεργειών που συμφωνούνται μεταξύ των κρατών μελών. Πραγματοποιείται με στενό συντονισμό μεταξύ της Επιτροπής, του οικείου κράτους μέλους και των μέσω του κράτους μέλους υποδεικνυόμενων εθνικών, περιφερειακών, τοπικών ή άλλων αρμόδιων αρχών και υπηρεσιών — σύμφωνα με τις αντίστοιχες θεσμικές διατάξεις και πρακτικές κάθε κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και

κοινωνικών εταίρων — όπου κάθε μέρος ενεργεί ως εταίρος που επιδιώκει ένα κοινοτικό σκοπό».

3.3.2. Αυτή η διατύπωση αφήνει περιθώριο στα κράτη μέλη να μη συνδέσουν με τρόπο έντονο τους κοινωνικο-οικονομικούς εταίρους σε σχέδια που αφορούν το Interreg. Σε μερικές περιπτώσεις μάλιστα ούτε οι περιφερειακές αρχές συνδέονται κατά την εκτέλεση και κατάσταση των σχεδίων Interreg. Φαίνεται ότι μόνο λίγα σχέδια υπάρχουν όπου οι κοινωνικο-οικονομικοί εταίροι συνδέονται με όλες τις φάσεις τους.

4. Eures

4.1. Το δίκτυο Eures αποβλέπει στην ενίσχυση της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων στο εσωτερικό της ΕΕ. Η Επιτροπή θα απομακρύνει τα εμπόδια στο σημείο αυτό.

4.2. Το δίκτυο Eures βασίζεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 της 15ης Οκτωβρίου 1968 σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων εντός της Κοινότητας. Με τον κανονισμό ρυθμίζεται η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής ως προς την ανταλλαγή δεδομένων για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας.

Στη συνεργασία εμπίπτει και η ανταλλαγή κενών θέσεων. Στο θέμα αυτό μπορεί να γίνει έκκληση σε ειδικές υπηρεσίες.

4.3. Επιπλέον, θεσπίζεται ότι οι υπηρεσίες στις μεθοριακές περιφέρειες ανταλλάσσουν, με τρόπο τακτικό, δεδομένα για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας.

4.4. Βάσει του κανονισμού αυτού εγκρίθηκε το 1993 από την Επιτροπή μια απόφαση για την εφαρμογή του. Η διάταξη αυτή αφορούσε την εφαρμογή του δεύτερου μέρους του κανονισμού. Επίσης ορίστηκε ότι οι εν λόγω δραστηριότητες θα εφαρμόζονται υπό την ευθύνη της ΓΔ V.

4.4.1. Στο παράρτημα της απόφασης δίδεται, καταρχάς, ένας ορισμός του Eures. Πρόκειται για ένα δίκτυο που αποτελείται από εθνικές αρχές (υπηρεσίες) τοποθέτησης σε εργασία, τους ενδεχόμενους εταίρους τους και την Επιτροπή. Το δίκτυο είναι υπεύθυνο για τη διάδοση πληροφοριών, όπως οι τελευταίες περιγράφονται στον κανονισμό του 1968 και την παροχή πληροφοριών σε ενδεχόμενους χρήστες. Βασίζεται σε ένα σύστημα με υπολογιστές και μια ομοιόμορφη ανταλλαγή δεδομένων.

4.4.2. Οι ακόλουθοι οργανισμοί μπορεί να λάβουν μέρος στο Eures:

- υπηρεσίες τοποθέτησης των κρατών μελών
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι οι οποίοι, βάσει συμφωνιών, οργανώνουν τα διασυνοριακά Eures.

— δημόσιοι και ιδιωτικοί εταίροι των υπηρεσιών τοποθέτησης που έχουν υπογράψει σύμβαση με την Επιτροπή.

4.4.3. Οι συμμετέχοντες έχουν πρόσβαση στο δίκτυο πληροφοριών μέσω υπολογιστών.

4.4.4. Στο παράρτημα καθίσταται σαφές ότι ήδη περισσότερες ευθύνες μεταβιβάζονται προς τις περιφέρειες. Περαιτέρω εμπλέκονται και άλλοι οργανισμοί, εκτός από τις δημόσιες υπηρεσίες τοποθέτησης για την πραγματοποίηση παρεμβάσεων υπέρ ειδικών κατηγοριών εργαζομένων.

4.4.4.1. Για να ανταποκριθεί στις ανάγκες η Επιτροπή θέσπισε στην απόφασή της ότι οι περιφερειακές αρχές εκατέρωθεν των συνόρων δύνανται να οργανώνουν απευθείας ανταλλαγή πληροφοριών. Μπορούν, για το σκοπό αυτό, να δημιουργήσουν συστήματα συνεργασίας που θα αποβλέπουν:

- στη διάδοση πληροφοριών όσον αφορά την εξέλιξη της αγοράς εργασίας (κενές θέσεις) για την ενημέρωση του κοινού·
- στη διάδοση πληροφοριών για τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας στις σχετικές περιφέρειες·
- στην κατάρτιση μιας «απογραφής» σχετικά με τις δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης και την διευκόλυνση της πρόσβασης του κοινού σ' αυτή·
- στη θέσπιση συστήματος για διαβουλεύσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων ως προς τις δυνατότητες απασχόλησης.

4.4.4.2. Οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι και γενικά όλοι οι παράγοντες που δραστηριοποιούνται στους τομείς της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης στις οικείες μεθοριακές περιοχές, οφείλουν να συμβάλουν στη λειτουργία των ανωτέρω συστημάτων συνεργασίας.

4.4.4.3. Οργανισμοί που ειδικεύονται στην παρέμβαση υπέρ ορισμένων επαγγελματικών ομάδων ή κατηγοριών εργαζομένων, δύνανται να προβαίνουν σε απευθείας επαφές με τους αντίστοιχους οργανισμούς στην άλλη πλευρά των συνόρων. Στο βαθμό στον οποίο το θέμα σχετίζεται με τα αναφερόμενα στον κανονισμό, είναι σκόπιμο όπως τούτο συντονίζεται μέσω ή εντάσσεται στο δίκτυο Eures.

4.4.4.4. Η Επιτροπή μεριμνά ώστε άτομα εντός των οργανισμών που συμμετέχουν στο Eures λαμβάνουν κατάρτιση η οποία τους επιτρέπει να εκτελούν τα προαναφερθέντα καθήκοντα.

4.5. Μέχρι τώρα τα χρήματα κατά μεγάλο μέρος διατίθεντο στις δημόσιες αρχές τοποθέτησης. Επιπλέον, χρήματα διατίθεντο για δραστηριότητες των κοινωνικο-οικονομικών εταίρων.

4.6. Οι εργαζόμενοι μπορούν να λάβουν πληροφορίες από τη δημόσια αρχή τοποθέτησης όσον αφορά κενές θέσεις σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ και πληροφορίες όσον αφορά τις εργασιακές και βιοτικές συνθήκες σε άλλα κράτη.

5. Συστάσεις

5.1. Η Επιτροπή υποστηρίζει τη συμμετοχή των κοινωνικών και οικονομικών ομάδων συμφερόντων στη λήψη αποφάσεων και στην παρακολούθηση της χρησιμοποίησης των διαρθρωτικών ταμείων. Την ίδια φιλοδοξία αναμένεται ότι θα έχει κατ' αρχήν και σε ό,τι αφορά ιδιαίτερες κοινοτικές πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν διασυνοριακή διάσταση όπως το Interreg. Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη διατάζουν να δεσμευθούν επισήμως σχετικά.

5.2. Η ΟΚΕ αποδίδει μεγάλη σημασία στη συμμετοχή των κοινωνικο-οικονομικών κύκλων σε προγράμματα Interreg. Σε προγενέστερες γνωμοδοτήσεις της εξήτησε ήδη με συνεπή τρόπο τη γενική σύνδεσή τους με τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Αλλά και στην περίπτωση των διασυνοριακών προγραμμάτων η ΟΚΕ πιστεύει ότι η συμμετοχή τους θα βελτιώσει την ποιότητα των σχεδίων και θα διευρύνει την βάση τους. Για να διασφαλισθεί η συμμετοχή αυτή η ΟΚΕ θα προβεί στις εξής συστάσεις.

5.3. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι από τις προτάσεις για σχέδια πρέπει να καθίσταται σαφές με ποιό τρόπο διασυνδέονται με αυτά οι κοινωνικο-οικονομικοί κύκλοι. Σχετικά πιστεύει ότι οι εν λόγω κύκλοι επιβάλλεται, ως κατώτερο όριο, να συμμετέχουν στην κατάσταση του σχεδίου, στην λήψη απόφασης, στην εκτέλεση και στην αξιολόγηση. Αναφέρεται σε σχέδια που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο έχουν επιπτώσεις για την κοινωνικο-οικονομική πολιτική.

5.4. Η ανάπτυξη, η εφαρμογή και η αξιολόγηση των προγραμμάτων Interreg υπόκεινται στις διαδικασίες που εφαρμόζουν οι επίσημες επιτροπές παρακολούθησης. Κατ' αυτό τον τρόπο, οι υπάλληλοι της Επιτροπής και οι εθνικοί (και/ή τοπικοί) υπάλληλοι συνεργάζονται σε τακτική βάση. Αυτή η διαδικασία είναι πιο πολύπλοκη από εκείνες που εφαρμόζονται στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους, διότι απαιτείται κατάλληλη εκπροσώπηση από δύο γειτονικά κράτη μέλη. Η συμμετοχή των κοινωνικών και οικονομικών ομάδων συμφερόντων χρειάζεται να αντανάκλα την ανάγκη για εκπροσώπους από τις δύο περιοχές, οι οποίοι ταυτίζονται με τις γενικές ανάγκες της διασυνοριακής περιφέρειας.

5.5. Η ΟΚΕ συνηγορεί όπως οι κοινωνικο-οικονομικοί κύκλοι συνδεθούν με τις ομάδες εργασίας που συνοδεύουν τα διάφορα σχέδια.

5.6. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η συμμετοχή των κοινωνικο-οικονομικών κύκλων είναι κρίσιμη για την επιτυχία των σχεδίων. Συνεπώς, αποδίδει μεγάλη σημασία στο σχετικό ζήτημα. Για το λόγο αυτό, εκτιμά ότι η Επιτροπή οφείλει να ελέγχει αν οι κοινωνικο-οικονομικοί κύκλοι συμμετέχουν στα

διάφορα σχέδια. Η Επιτροπή πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει, ενδεχομένως, τη συμμετοχή αυτή.

5.7. Στις ετήσιες εκθέσεις σχετικά με το έργο των διαρθρωτικών ταμείων η Επιτροπή οφείλει να συμπεριλαμβάνει μια αξιολόγηση της προόδου που επιτυγχάνεται κατά την εξασφάλιση της κατάλληλης συμμετοχής των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων σε όλα τα προγράμματα, είτε μέσω της επιτροπής παρακολούθησης διάφορων πλαισίων προγραμμάτων, είτε μέσω λειτουργικών προγραμμάτων ή κοινοτικών πρωτοβουλιών.

5.8. Οι δυνατότητες για την παρουσίαση σχεδίων από τους κοινωνικο-οικονομικούς κύκλους είναι σκόπιμο να διευρυνθούν. Η ΟΚΕ προτείνει, σχετικά, όπως ορισμένο μέρος του προγράμματος Interreg διατίθεται για σχέδια που παρουσιάζονται από τους κοινωνικο-οικονομικούς κύκλους. Τα σχέδια πρέπει να πληρούν τα κριτήρια που ισχύουν για το θέμα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί, π.χ., να εξετασθούν σχέδια στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και της αγοράς εργασίας.

5.9. Ό,τι αναφέρθηκε ανωτέρω για το Interreg ισχύει και για τα άλλα μέρη του προγράμματος.

5.10. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το δίκτυο Eures μπορεί, καταρχάς, να προσφέρει μια καλή ευκαιρία για τη μείωση των εμποδίων που τίθενται στην ελεύθερη διακίνηση των εργαζόμενων.

5.11. Ενόψει της σημασίας του προγράμματος και της θετικής ακτινοβολίας (επίδρασης) που ενδέχεται να έχει, η ΟΚΕ εκφράζει έκπληξη διότι τούτο βασίζεται σε μια απόφαση η οποία αφήνει τη θέσπιση διατάξεων στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής. Για να αυξηθεί η επίγνωση και ο κύκλος των ενδιαφερομένων η ΟΚΕ προτείνει όπως το ΕΚ, η ίδια και η ΕΤΠ αποκτήσουν πιο βαρύνοντα ρόλο κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με το εν λόγω πρόγραμμα.

5.11.1. Το πλέον κατάλληλο μέσον θα ήταν η διαμόρφωση του δικτύου βάσει μιας κοινοτικής πρωτοβουλίας. Επειδή η ΟΚΕ σε προηγούμενη γνωμοδότηση είχε συνηγορήσει για μια επιφυλακτική στάση όσον αφορά την ανάληψη κοινοτικών πρωτοβουλιών, δεν θα υποστηρίξει τώρα τη διαμόρφωση του Eures σαν μια κοινοτική πρωτοβουλία. Προστίθεται ότι οι οικονομικοί πόροι για το Eures ανέρχονται σε 10 εκατ. Ecu το χρόνο, πράγμα που δεν συγκρίνεται με τον προϋπολογισμό που προβλέπεται για τις άλλες κοινοτικές πρωτοβουλίες.

5.12. Επειδή η ΟΚΕ δεν είχε ακόμη την ευκαιρία να εκδώσει γνωμοδότηση για το δίκτυο Eures θα χρησιμοποιήσει την παρούσα περίπτωση για να προβεί σε ορισμένες παρατηρήσεις για το πρόγραμμα.

5.13. Η ΟΚΕ θα υποστηρίξει σχετικά ότι η Επιτροπή δεν δείχνει ενθουσιασμό όσον αφορά την πραγματοποίηση αλλαγών στους διοικητικούς κανόνες. Για να είναι δυνατή η πρόσβαση στο δίκτυο είναι ανάγκη όπως οι συμμετέχοντες οργανισμοί γνωρίζουν πού βρίσκονται. Μια πολιτική βάση

της οποίας κάθε δύο χρόνια οι κανόνες μεταβάλλονται, όπως αυτή τη στιγμή είναι η περίπτωση, αποβαίνει αντιπαραγωγική.

5.14. Στο παρόν δίκτυο διατίθενται 6 εκατ. Ecu για το διασυνοριακό Eures. Ειδικά σ' αυτό το μέρος προβλέπεται ένας ρόλος για τους κοινωνικο-οικονομικούς κύκλους. Περαιτέρω συμμετέχουν στο δίκτυο οι δημόσιες υπηρεσίες τοποθέτησης.

5.14.1. Οι δημόσιες υπηρεσίες τοποθέτησης μερμινούν, ιδίως, για την ανταλλαγή πληροφοριών για τις κενές θέσεις υπέρ τα σύνορα. Οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι μερμινούν κυρίως για συγκεκριμένες πληροφορίες σε σχέση με την εργασία στο εξωτερικό και μπορούν να βοηθήσουν για την επίλυση αντιδικιών. Επίσης ειδοποιούν για συγκεκριμένες δυσχερείς καταστάσεις. Τούτο μπορεί να συμβάλει σε μια ουσιαστική αντιμετώπιση των καταστάσεων αυτών κατά την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων.

5.14.2. Υφίσταται η εντύπωση ότι αυτή τη στιγμή το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου Eures αφιερώνεται στην ανταλλαγή πληροφοριών για κενές θέσεις. Και η μετατόπιση του δικτύου Eures στο εσωτερικό της Επιτροπής από το τμήμα «Ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων» προς το τμήμα «Πολιτική για την αγορά εργασίας» δίδει την εντύπωση ότι η Επιτροπή θα τονίσει περισσότερο τον ρόλο που δύναται να διαδραματίσει το δίκτυο Eures έναντι του προβλήματος της ανεργίας. Η εντονότερη προσοχή προς την ανταλλαγή πληροφοριών για τις κενές θέσεις θα αποτελέσει τη λογική συνέπεια.

5.14.3. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι αρχικά το Eures προοριζόταν για την ενθάρρυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων. Η διασυνοριακή ανταλλαγή πληροφοριών για την ύπαρξη κενών θέσεων αποτελεί μέσο που μπορεί να επιτύχει μόνο εν μέρει το στόχο αυτόν. Η παροχή πληροφοριών, η παροχή επαγγελματικής κατάρτισης, η κατανόηση των περιφερειακών διασυνοριακών αγορών εργασίας και η υποστήριξη μεθωριακών εργαζόμενων σε περίπτωση προβλημάτων συμπληρώνουν τα μέσα.

5.14.4. Για τους λόγους αυτούς, η ΟΚΕ συνηγορεί υπέρ του να διατεθεί ένα ορισμένο ποσοστό για τους κοινωνικο-οικονομικούς εταίρους.

5.15. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι ο ορισμός ενός περιφερειακού συντονιστή είναι σε συμφωνία με την αρχή της επικουρικότητας. Ο συντονιστής αυτός πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία κοινωνικο-οικονομικών δικτύων και για το σκοπό αυτό χρειάζεται να του ανατεθούν οι ρόλοι του προωθητή και του μεσάζοντα. Το άτομο αυτό μπορεί να διατυπώνει συστάσεις σχετικά με τη χρηματοδότηση σχεδίων που προτείνουν οι κοινωνικοί εταίροι και οι δημόσιες υπηρεσίες τοποθέτησης.

5.16. Τέλος, η ΟΚΕ συνηγορεί υπέρ μιας στενής συνεργασίας μεταξύ των προγραμμάτων Interreg 2Α και του δικτύου Eures. Ιδιαίτερα στους τομείς της επαγγελματικής κατάρτισης και

της αγοράς εργασίας υφίστανται δυνατότητες για μια στενή συνεργασία. Για το σκοπό αυτό, οι οικονομικοί και κοινωνικοί

εταίροι πρέπει να έχουν ευρεία πρόσβαση στο Interreg 2A και ο ρόλος τους στον τομέα του Eures να μη μειωθεί περαιτέρω.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου με την οποία θεσπίζεται αφενός διαδικασία διαβουλεύσεων για τις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών σε ναυτιλιακά θέματα και για τις συναφείς προς τα θέματα αυτά ενέργειες σε διεθνείς οργανισμούς, και αφετέρου διαδικασία εξουσιοδότησης για τη σύναψη συμφωνιών που αφορούν θαλάσσιες μεταφορές»⁽¹⁾

(97/C 355/07)

Στις 6 Μαΐου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 84 (2) της Συνθήκης, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Σεπτεμβρίου 1997 με βάση την εισηγητική έκθεση της δρ. Μπρεθμα-Σαββοπούλου.

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 85 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Την 14η Μαρτίου 1997, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση για τις «Εξωτερικές Σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα των Θαλασσιών Μεταφορών» που της είχε ζητήσει κατ'επανάληψη το Συμβούλιο Υπουργών Μεταφορών (19-20 Ιουνίου 1995, 16 Δεκεμβρίου 1996). Η ανωτέρω ανακοίνωση επιδιώκει μία σφαιρική εξωτερική ναυτιλιακή πολιτική της ΕΕ δέκα χρόνια μετά την υιοθέτηση του πακέτου των ναυτιλιακών κανονισμών του 1986. Αποτελεί συνέχεια της ανακοίνωσης του Μαρτίου 1996 «περί Νέας Ναυτιλιακής Στρατηγικής», η οποία ενοτόπιζε την εξωτερική διάσταση της ναυτιλιακής πολιτικής ως ζωτικό τομέα μελλοντικής δράσης.

2. Κύρια σημεία της ανακοίνωσης

2.1. Στόχοι

Ο κεντρικός στόχος της εξωτερικής δράσης της ΕΕ στον τομέα της ναυτιλίας είναι η εξυπηρέτηση των κοινοτικών ναυτιλιακών και εμπορικών συμφερόντων μέσα από την εξασφάλιση ελεύθερης πρόσβασης και συνθηκών θεμιτού ανταγωνισμού στην παγκόσμια αγορά.

Όπως αναφέρει η ανακοίνωση γενικοί στόχοι της είναι:

- να ενισχυθούν οι εξελίξεις της φιλελευθεροποίησης (σε διμερές/πολυμερές επίπεδο) μέσω διαβουλεύσεων και διαπραγματεύσεων ώστε να επιτευχθεί περαιτέρω υποχώρηση των εν ισχύ περιορισμών·
- να αντιμετωπισθούν συγκεκριμένα προβλήματα με τρίτες χώρες, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά·
- να αντιμετωπισθεί ο αθέμιτος ανταγωνισμός και η ναυτιλία substandard η προερχόμενη (κυρίως αλλά όχι αποκλειστικώς) από τα ανοικτά νηολόγια·

(¹) ΕΕ C 113 της 11. 4. 1997, σ. 11.

- να αναπτυχθεί ένα ολοκληρωμένο Ευρωπαϊκό σύστημα μεταφορών για την μετάβαση των χωρών της Κεντρικής/Ανατολικής Ευρώπης στην οικονομία της αγοράς εν όψει προσεχούς ένταξής τους.

Οι ανωτέρω στόχοι στο απώτερο μέλλον (μετά το 2000) θα επιτευχθούν μέσω του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (WTO), προς το παρόν όμως θα χρησιμοποιηθούν όλα τα υπάρχοντα νομικά κείμενα/ διαπραγματεύσεις, προς επίτευξή τους.

Η ανακοίνωση μεταφράζει τους γενικούς στόχους της πολιτικής σε ειδικούς στόχους εν όψει των εξελίξεων της ναυτιλιακής αγοράς, καθορίζει τις διαδικασίες της κοινοτικής δράσης, προσδιορίζει τις βασικές συνιστώσες της κοινοτικής εξωτερικής δράσης, και προτείνει κοινοτικούς κανόνες προς συμπλήρωση των υφισταμένων.

2.2. Τρόποι Δράσης

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων, η ΕΕ διαθέτει τους ακόλουθους τρόπους δράσης:

- Προληπτικές Πρωτοβουλίες (Συμφωνίες με τρίτες χώρες, πολυμερείς διαβουλεύσεις, διμερείς διαβουλεύσεις).
- Αντιμετώπιση προβλημάτων που προκύπτουν από περιοριστικά μέτρα τρίτων χωρών (Διαβήματα, διαβουλεύσεις).
- Εξασφάλιση θεμιτού ανταγωνισμού (Δράση για την καταπολέμηση των πλεονεκτημάτων ξένων πλοιοκτητών και για την συμμόρφωση με τους διεθνείς κανόνες και πρότυπα).
- Δραστηριότητες συνεργασίας (Παροχή βοήθειας σε τρίτες χώρες).

Η Επιτροπή εκτιμά ότι το παρόν διεθνές πλαίσιο είναι ευνοϊκό για παρόμοιες δράσεις. Η προσφυγή σε αμυντικά μέτρα είναι η έσχατη επιλογή, εάν δεν καρποφορήσουν οι διαβουλεύσεις και οι διαπραγματεύσεις. Μέχρι στιγμής η κοινοτική πρακτική έχει ακολουθήσει την ανωτέρω προσέγγιση.

2.3. Βασικές συνιστώσες της κοινοτικής εξωτερικής δράσης

Οι βασικές συνιστώσες της κοινοτικής εξωτερικής δράσης είναι οι εξής:

- η περαιτέρω ανάπτυξη των σχέσεων με τρίτες χώρες μέσω:
  - κοινοτικών συμφωνιών με τρίτες χώρες και διαδικασιών διαβούλευσης
  - δράσης προς αντιμετώπιση προβλημάτων από περιοριστικά ή διακριτικά μέτρα τρίτων χωρών
  - δράσης προς εξασφάλιση θεμιτού ανταγωνισμού επί εμπορικής βάσης
  - δράσεων συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας προς τρίτες χώρες
- η ανάπτυξη συνεργασίας στον τομέα της ναυτιλίας ως μέρους της σφαιρικής προσέγγισης των μεταφορών της Ευρώπης (συμπεριλαμβανομένης της Κεντρικής/Ανατολικής Ευρώπης) και

- η ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ εντός των σχετικών διεθνών οργανισμών, και η διαπραγμάτευση εκ μέρους της ΕΕ εντός αυτών των οργανισμών (σύμφωνα με κοινοτικές διαδικασίες) με σκοπό να ενισχυθούν οι θετικές εξελίξεις στην ναυτιλιακή πολιτική και η αναδίπλωση των υφισταμένων περιορισμών.

2.4. Παραρτήματα

Η ανακοίνωση συνοδεύεται από τέσσερα Παραρτήματα:

2.4.1. Παράρτημα I

Στο Παράρτημα I περιλαμβάνονται Στοιχεία της Εξωτερικής Δράσης και Ειδικές Δράσεις και Προτάσεις. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στις διαβουλεύσεις, τις συμφωνίες, την συνεργασία και, σε έσχατη περίπτωση, προβλέπονται αμυντικά μέτρα.

2.4.2. Παράρτημα II

Στο Παράρτημα II προτείνεται μία Απόφαση του Συμβουλίου προς αντικατάσταση της απόφασης αριθ. 77/587/ΕΟΚ⁽¹⁾. Η προτεινόμενη απόφαση του Συμβουλίου αντικαθιστά την διαδικασία διαβούλευσης της απόφασης 77/587/ΕΟΚ με σκοπό την συνοχή της δράσης ΕΕ και των κρατών μελών στις σχέσεις με τρίτες χώρες και την προώθηση των κοινοτικών στόχων στις συζητήσεις ή διαπραγματεύσεις στους διεθνείς οργανισμούς. Η προτεινόμενη απόφαση προβλέπει επίσης μία διαδικασία διαβούλευσης και εξουσιοδότησης για συμφωνίες που αφορούν τις ναυτιλιακές σχέσεις των κρατών μελών με τρίτες χώρες.

2.4.3. Παράρτημα III

Στο Παράρτημα III δίδεται μία περίληψη της υφισταμένης κοινοτικής νομοθεσίας και μία σύντομη επισκόπηση των πρωτοβουλιών πολιτικής στις εξωτερικές ναυτιλιακές σχέσεις μέχρι σήμερα.

2.4.4. Παράρτημα IV

Στο Παράρτημα IV γίνεται ένας λεπτομερής απολογισμός για την μέχρι σήμερα ανάπτυξη των ναυτιλιακών σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών.

(1) Απόφαση αριθ. 77/587/ΕΟΚ περί διαδικασίας διαβουλεύσεων για τις σχέσεις μεταξύ Κρατών Μελών και τρίτων χωρών σε ναυτιλιακά θέματα και γιτα τις συναφείς προς τα θέματα αυτά ενέργειες σε διεθνείς οργανισμούς (ΕΕ L 239 της 17. 9. 1977, σ. 23).

3. Γενικές Παρατηρήσεις

3.1. Βασικός στόχος της εξωτερικής δράσης

3.1.1. Η παρούσα ανακοίνωση τονίζει τη σημασία της κοινοτικής ναυτιλίας για την ΕΕ. Προς χάριν των εξαγωγών/εισαγωγών της, και προς χάριν της ίδιας της ναυτιλίας της αλλά και της απασχόλησης στα πλοία και σε παραναυτιλιακές δραστηριότητες, το συμφέρον της ΕΕ είναι μία παγκόσμια ναυτιλιακή αγορά χωρίς περιορισμούς. Προς τον σκοπό αυτό, η ανακοίνωση για τη νέα ναυτιλιακή στρατηγική χαρακτηρίζει την εξωτερική δράση στον τομέα των θαλασσιών μεταφορών ως έναν από τους τρεις πυλώνες της πολιτικής για τις θαλάσσιες μεταφορές. Τους άλλους δύο πυλώνες αποτελούν η ανταγωνιστικότητα του κοινοτικού στόλου και η ασφάλεια ναυσιπλοΐας.

3.1.2. Οι ευνοϊκές προοπτικές της παγκόσμιας ναυτιλίας λόγω της συνεχιζόμενης ανάπτυξης του παγκοσμίου εμπορίου και των εμπορικών δυνατοτήτων επισημάνθηκαν ήδη στην ανακοίνωση για μία νέα ναυτιλιακή στρατηγική⁽¹⁾ και τονίζονται στην παρούσα ανακοίνωση. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΟΟΣΑ και άλλες προβλέψεις, ο όγκος του παγκοσμίου θαλασσιού εμπορίου θα διπλασιαστεί μέχρι το έτος 2010. Είναι προφανές ότι η περαιτέρω φιλελευθεροποίηση και η διατήρηση ανοικτών ναυτιλιακών αγορών για την ΕΕ αποτελεί μία επιτακτική αναγκαιότητα.

3.1.3. Υπό τις παρούσες συνθήκες διάρθρωσης του παγκοσμίου εμπορίου και λειτουργίας των ναυτιλιακών αγορών όμως, το κοινοτικό πλοίο αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα στην πρόσβαση στα διεθνώς διακινούμενα φορτία ενώ παράλληλα έχει διαβρωθεί η ανταγωνιστικότητά του.

3.1.4. Εν όψει των ανωτέρω, ο βασικός στόχος της ανακοίνωσης που αποβλέπει στην φιλελευθεροποίηση των θαλασσιών μεταφορών βρίσκει την ΟΚΕ απολύτως σύμφωνη. Η ΟΚΕ συμμερίζεται τους σκοπούς και τους αντικειμενικούς στόχους της Κοινοτικής πολιτικής στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων που θα πρέπει να αποβλέπουν στην βελτίωση των όρων πρόσβασης της κοινοτικής ναυτιλιακής βιομηχανίας στις αγορές των τρίτων χωρών και στη δημιουργία νέων ευκαιριών για επιχειρηματικές δραστηριότητες και για απασχόληση στη θάλασσα και στην ξηρά σε παραναυτιλιακές δραστηριότητες.

3.1.5. Η ΟΚΕ σε μία σειρά γνωμοδοτήσεών της έχει υποστηρίξει ανεπιφύλακτα αυτόν τον στόχο:

- Δύο γνωμοδοτήσεις⁽²⁾ και Έκθεση για την α' φάση της κοινής ναυτιλιακής πολιτικής·
- Γνωμοδότηση περί των θετικών μέτρων για τις θαλάσσιες μεταφορές⁽³⁾·
- Γνωμοδότηση περί Νέας Ναυτιλιακής Στρατηγικής⁽¹⁾.

⁽¹⁾ COM(96) 81 final — (Γνωμοδότηση ΟΚΕ ΕΕ C 56 της 24. 2. 1997, σ. 9).

⁽²⁾ ΕΕ C 344 της 31. 12. 1985, σ. 31 και ΕΕ C 189 της 28. 7. 1986, σ. 20.

⁽³⁾ ΕΕ C 56 της 7. 3. 1990.

3.1.6. Η προτεινόμενη πολιτική ερχόμενη να συμπληρώσει προηγούμενες πρωτοβουλίες για την προώθηση μέτρων πολιτικής στους δύο άλλους πυλώνες που προαναφέρθηκαν, σε συνδυασμό με τη σωστή και αυστηρή εφαρμογή των διεθνών προτύπων των συμβάσεων του IMO και ILO από τα κράτη του λιμένος (Port State Control) καθώς και την επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση σύμφωνα με τις διεθνείς απαιτήσεις, θα αποβεί προς όφελος της ευρωπαϊκής ναυτιλίας. Ειδικότερα, θα συμβάλει αποφασιστικά στην καθιέρωση και τήρηση ενός ελεύθερου και θεμιτού ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, που είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ναυτιλίας.

3.2. Ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια Διεθνών Οργανισμών

3.2.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί επί της αρχής ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια των Διεθνών Οργανισμών οφείλει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Παρατηρείται όμως ότι η ισχύουσα Απόφαση (77/587/ΕΟΚ) που καθιερώνει την διαδικασία των διαβουλεύσεων, δεν λειτούργησε μέχρι σήμερα ως ανασταλτικός παράγοντας, τουλάχιστον για τομείς θεμάτων όπου υπάρχει ήδη αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το αυτό όμως ισχύει και επί θεμάτων όπου υπάρχει κοινή αρμοδιότητα (shared competence) με τα κράτη μέλη.

3.2.2. Η παρούσα ανακοίνωση αναπόδραστα εξετάζει το νομικό πρόβλημα της εξωτερικής αρμοδιότητας της ΕΕ. Ήδη μία σειρά αποφάσεων του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) έχουν ασχοληθεί με το θέμα⁽⁴⁾. Παρά τις αποφάσεις αυτές, η διαχωριστική γραμμή μεταξύ αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από κοινού αρμοδιότητάς της με τα κράτη μέλη και αποκλειστικής αρμοδιότητας των κρατών μελών εξακολουθεί να παραμένει δυσδιάκριτη. Είναι όμως αναμφισβήτητο γεγονός ότι σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις τα κράτη μέλη και η Επιτροπή οφείλουν να συνεργάζονται στενά προς καθορισμό των θέσεών τους. Αυτό άλλωστε επισημαίνεται και με τις ανωτέρω αποφάσεις του

⁽⁴⁾ Στην Υπόθεση 22/70 ERTA (Επιτροπή κατά Συμβουλίου (1971) Συλλογή Νομολογίας 263), το ΔΕΚ απεφάνθη ότι εφόσον η ΕΚ θεσπίζει κοινούς εσωτερικούς κανόνες, διαθέτει επίσης αρμοδιότητες στον τομέα των εξωτερικών διαπραγματεύσεων που μπορούν να επηρεάσουν αυτούς τους κοινούς κανόνες.

Στην Υπόθεση 1/76 (για τη Συμφωνία περί ενός ευρωπαϊκού ταμείου παροπλισμού για τα πλοία εσωτερικών υδατινών οδών (1976) Συλλογή Νομολογίας), απεφάνθη ότι εάν η ΕΚ διαθέτει εσωτερικές αρμοδιότητες για την επίτευξη συγκεκριμένου στόχου, διαθέτει κατά συνέπεια την αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα στο εν λόγω θέμα, στο βαθμό που παρόμοια εξωτερική αρμοδιότητα είναι απαραίτητη για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Η γνωμοδότηση του ΔΕΚ 1/94 βαίνει προς την ίδια κατεύθυνση λέγοντας ότι σε περίπτωση από κοινού αρμοδιότητας σε εξωτερικές διαπραγματεύσεις, υφίσταται υποχρέωση στενής συνεργασίας των Κρατών Μελών ως προς τον προσδιορισμό των θέσεών τους.

ΔΕΚ, ενώ σχετική είναι και η Γνωμοδότησης της ΟΚΕ για τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας⁽¹⁾.

3.2.3. Η ανακοίνωση αναφέρει ρητά ότι δεν καλύπτει τους τομείς δραστηριότητας του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ) και του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ΙΛΟ). Ο συντονισμός των θέσεων σχετικά με την ασφάλεια και τις τεχνικές πτυχές της ναυτιλίας στο πλαίσιο του ΙΜΟ/ΙΛΟ καλύπτεται από την ανακοίνωση «για μία κοινή πολιτική για ασφαλείς θάλασσες» (1993) για την οποία η ΟΚΕ εξέδωσε εκτενή γνωμοδότηση⁽²⁾.

3.2.4. Η ΟΚΕ διατηρεί επιφυλάξεις ως προς τα επιχειρήματα που προβάλλονται στην ανακοίνωση για να δικαιολογηθεί η πρόταση που αποβλέπει στην ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ στους κόλπους των διεθνών οργανισμών ώστε να εκφράζει τη θέση της Κοινότητας με μια μόνο φωνή. Η ΕΕ επιβάλλεται να έχει ένα ρόλο αντίστοιχο μιας μεγάλης πολιτικής, οικονομικής, εμπορικής ή ναυτιλιακής δυνάμεως του κόσμου. Πάντως, για να επιτευχθεί ο στόχος είναι αναγκαίος ο συντονισμός και η έκφραση της θέσεως της Κοινότητας, τόσο ως προς τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνεται σε κάθε περίπτωση και ανεξάρτητα αν εκφράζεται με μια μόνο ή όχι φωνή, (ιδιαίτερα σε υποθέσεις που δεν υπάρχουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ). Σχετικά, έχει ιδιαίτερη σημασία να βελτιωθεί και ενισχυθεί το σημερινό σύστημα διαβούλευσης ώστε να διασφαλισθεί, με τρόπο κανονικό και έγκαιρο, επαρκής ενημέρωση των κρατών μελών και πλήρης διαφάνεια όλων των ενεργειών και πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται με κάθε εντολή διαπραγμάτευσης για τη δημιουργία νέων μηχανισμών. Έχει την ίδια σημασία να εξαχθεί όφελος από την εμπειρία κάθε κράτους μέλους. Πάντως, ενόψει των ψηφοφοριών, είναι εμφανώς πιο ευνοϊκό το σύνολο των 15 ατομικών ψήφων από μία και μόνη ψήφο.

3.2.5. Η ανακοίνωση θεωρεί ότι για να επιτύχει την πρόσβαση στην αγορά, το βασικό όχημα είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (WTO) μετά το έτος 2000. Φαίνεται να αγνοεί τους λόγους που οδήγησαν στην αναστολή μέχρι το 2000 των διαπραγματεύσεων στα πλαίσια της Ειδικής Διαπραγματευτικής Ομάδας του WTO για την ανάληψη δεσμεύσεων που θα οδηγήσουν στην εξάλειψη των περιοριστικών μέτρων στον τομέα των ναυτιλιακών υπηρεσιών. Ο λόγος ήταν οι φόβοι της ναυτιλιακής κοινότητας ότι μία τέτοια ενέργεια θα απέβαινε σε βάρος της ναυτιλίας και προς όφελος άλλων τομέων (trade offs) και δεν θα επιτύχανε επιτυγχάνετο περαιτέρω φιλελευθεροποίηση των θαλασσίων μεταφορών αλλά αντιθέτως νομιμοποίηση υφισταμένων νομοθεσιών ή πρακτικών προστατευτικού χαρακτήρα. Εν πάση περιπτώσει, όταν επαναληφθούν οι διαπραγματεύσεις, θα πρέπει να ισχύουν οι βασικές αρχές περί μη υιοθέτησης νέων περιοριστικών μέτρων

(standstill) και περί αναδίπλωσης (roll back) των ήδη υφισταμένων και η ανεπιφύλακτη εφαρμογή της ρήτηρας του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους (MFN) από ένα μέγιστο αριθμό κρατών (critical mass).

3.3. Διμερείς ναυτιλιακές συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.3.1. Η ΟΚΕ δεν έχει αντίρρηση στην σύναψη διμερών ναυτιλιακών συμφωνιών από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατόπιν εξουσιοδότησης του Συμβουλίου, καθώς επίσης και στην ένταξη ναυτιλιακών ρητρών σε άλλου τύπου συμφωνίες που κατά καιρούς συνάπτει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η σύναψη όμως διμερών ναυτιλιακών συμφωνιών θα γίνεται κατόπιν εξουσιοδότησης κατά περίπτωση (ad hoc), βάσει συγκεκριμένης διαπραγματευτικής εντολής (mandate) και αφού προηγουμένως προηγηθούν οι απαραίτητες διαβουλεύσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τα κράτη μέλη και με τη ναυτιλιακή βιομηχανία. Επίσης θα πρέπει να υπάρχει διαφάνεια και ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων σε όλες τις φάσεις της διαπραγμάτευσης.

3.3.2. Στη γνωμοδότηση «Πρόσδος προς μία κοινή πολιτική μεταφορών — Θαλάσσιες μεταφορές»⁽³⁾, η ΟΚΕ είχε θεωρήσει χρήσιμο να περιληφθούν ναυτιλιακές ρήτρες περί μη διάκρισης στις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ με τρίτες χώρες. Χαρακτηριστικά, είχε προτείνει να περιληφθεί το εξής άρθρο στον εν συνεχεία υιοθετηθέντα Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 4058/86:

«Όταν γίνεται διαπραγμάτευση εμπορικών ή άλλων συμφωνιών με τρίτες χώρες ή ομάδες χωρών, η Κοινότητα θα επιδιώξει να συμπεριληφθεί διάταξη περί μη διάκρισης (non discrimination) η οποία θα εξασφαλίσει την πρόσβαση των πλοίων νηολογημένων στα κράτη μέλη στις ναυτιλιακές αγορές των κρατών μελών και των ενδιαφερομένων τρίτων χωρών. Ειδικότερα, η διάταξη θα περιλαμβάνει τη δέσμευση των συμβαλλόμενων μερών να μην προσφύγουν σε διάκριση σημαίας ή καταμερισμού φορτίων.»

3.3.3. Επιπροσθέτως, επισμαίνεται ότι στην γνωμοδότηση για την νέα ναυτιλιακή στρατηγική η ΟΚΕ εξέφρασε ορισμένες επιφυλάξεις όσον αφορά την πρόταση της Επιτροπής να αρχίσει διμερείς ναυτιλιακές διαπραγματεύσεις. Ως αναφέρεται: «πρέπει να διασφαλισθεί ότι η δραστηριότητα της Επιτροπής δεν έρχεται σε σύγκρουση με τη δεδηλωμένη προσηλωσή της στις πολυμερείς διαπραγματεύσεις και ότι, ταυτόχρονα, υποστηρίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών».

3.3.4. Η ΟΚΕ θεωρεί θετική την προσέγγιση που υιοθετεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την επίλυση των διαφόρων θεμάτων που απασχολούν την ναυτιλία. Παράλληλα, συμμερίζεται την θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι η προσφυγή σε αμυντικά μέτρα θα πρέπει να είναι η έσχατη επιλογή και εφόσον έχουν αποτύχει οι προσπάθειες για εξεύρεση αμοιβαίως

(1) ΕΕ C 102 της 24. 4. 1995, σ. 7.

(2) ΕΕ C 34 της 2. 2. 1994, σ. 47.

(3) ΕΕ C 207 της 18. 8. 1986, σ. 31.

αποδεκτών λύσεων. Γενικότερα, η ΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη διερεύνηση και επίλυση προβλημάτων της ναυτιλίας σε στενή συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυτής και των κρατών μελών και της ναυτιλιακής βιομηχανίας.

3.3.5. Ως προς τα μέσα για την επίτευξη των στόχων της Κοινοτικής πολιτικής, η ΟΚΕ συμφωνεί με τις προτεινόμενες πρωτοβουλίες. Η παροχή βοήθειας όμως προς τρίτες χώρες πρέπει να αποβλέπει στην επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση καθώς και στη βελτίωση της τεχνικής υποδομής και κυρίως των λιμένων και των συνδυασμένων μεταφορών και όχι προς την ίδια την ναυτιλία των χωρών αυτών (π.χ. χρηματοδοτήσεις για αγορά πλοίων), διότι ανατρέπονται οι όροι του ανταγωνισμού. Εξάλλου γνώμονας για την παροχή βοήθειας πρέπει να είναι η βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας της Κοινοτικής ναυτιλίας στο σύνολό της και όχι μόνο ο τομέας των τακτικών γραμμών, όπως αναφέρεται. Επίσης, όσον αφορά τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (WTO) η ΟΚΕ συμφωνεί ότι κατά την ενδιάμεση περίοδο μέχρι το έτος 2000 η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να επιδιώξει την περαιτέρω απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου με την σύναψη διμερών ή άλλων συμφωνιών. Εξάλλου η περαιτέρω φιλελευθεροποίηση των θαλασσιών μεταφορών θα πρέπει να τεθεί ως όρος για τη χορήγηση τεχνικής βοήθειας. Ήδη, η ανωτέρω τακτική ακολουθείται επιτυχώς από την Παγκόσμια Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις σχέσεις με τις χώρες της Δυτικής Αφρικής. Εξάλλου και η πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τα μέτρα που προτείνονται να ληφθούν στα πλαίσια των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες της Δυτικής Αφρικής, περιέχει ανάλογα θετικά στοιχεία.

3.3.6. Τα ανωτέρω ισχύουν και ως προς την ένταξη ναυτιλιακών ρητρών σε συμφωνίες άλλου τύπου που συνάπτει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Κατά τις σχετικές διαπραγματεύσεις δεν θα πρέπει να γίνονται trade-offs σε βάρος της ναυτιλίας και θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια ώστε να εντάσσονται ουσιαστικές ναυτιλιακές διατάξεις και να μην αφήνεται η ρύθμιση των ναυτιλιακών θεμάτων σε μελλοντική ειδική συμφωνία ή να προβλέπεται απλώς η ανταλλαγή επιστολών.

3.4. Διμερείς ναυτιλιακές συμφωνίες των κρατών μελών

3.4.1. Η ΟΚΕ κατ'αρχήν θεωρεί ότι τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να συνάπτουν διμερείς ναυτιλιακές συμφωνίες με τρίτες χώρες εφόσον το αντικείμενό τους δεν ανάγεται σε θέματα που να ρυθμίζονται με κοινοτικές πράξεις. Άλλωστε ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 4055/86 δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να συνάπτουν διμερείς συμφωνίες υπό την προϋπόθεση ότι το περιεχόμενό τους δεν αντιστρατεύεται τον Κανονισμό και κυρίως τις διατάξεις περί μη καταμερισμού φορτίων.

Η όλη διαδικασία για την παροχή εξουσιοδότησης και διαπραγμάτευση μίας συμφωνίας θα πρέπει να είναι διαφανής, πλέον ευέλικτη ώστε να περιοριστεί η γραφειοκρατία στο ελάχιστο λαμβανομένων υπόψη και των κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών μελών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις οι πρωτοβουλίες ανήκουν στο τρίτο κράτος, ενώ η ναυτιλιακή πολιτική που αναπτύσσει και ασκεί ένα κράτος μέλος αποτελεί μέρος της γενικότερης πολιτικής του που διέπει τις σχέσεις του με τις τρίτες χώρες.

3.5. Αναθεώρηση των Κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 4057/86 και 4058/86

3.5.1. Η ανακοίνωση προτείνει αναθεώρηση των Κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 4057/86 και 4058/86⁽¹⁾. Πλην όμως οι Κανονισμοί αυτοί — που αποτελούν μέρος του πακέτου των τεσσάρων Κανονισμών της α' φάσης της κοινής ναυτιλιακής πολιτικής — είναι προϊόν αμοιβαίων συμβιβασμών μεταξύ των κρατών μελών και πολύ λεπτών ισορροπιών, οι οποίες θα διαταραχθούν εάν ανοίξει το πακέτο. Συνιστάται η αυστηρή εφαρμογή των Κανονισμών σε εκκρεμείς περιπτώσεις και όχι η αναθεώρησή τους.

3.5.2. Χαρακτηριστικά και πολύ πρόσφατα η ΟΚΕ⁽²⁾ απήθυνε «έκκληση για σύνεση έναντι κάθε αναθεώρησης της δέσμης Κανονισμών του 1986. Υπάρχει κίνδυνος η προσηκτική εξισορρόπηση συμβιβασμών και υποχωρήσεων στους κανονισμούς αυτούς, η οποία έχει συμβάλει στη διαδικασία ελευθέρωσης του εμπορίου τόσο με την άμεση εφαρμογή όσο και με την αποτροπή καταστάσεων, να υπονομευθεί στη διαδικασία αυτή. Η αυστηρότερη εφαρμογή των πράξεων είναι η πλέον ενδεδειγμένη λύση».

3.5.3. Ειδικότερα ως προς τον Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 4058/86, τυχόν αναθεώρησή του δεν ενδείκνυται να προηγηθεί του αποτελέσματος των διαβουλεύσεων και διαπραγματεύσεων στα πλαίσια του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (WTO) για την ρύθμιση του θέματος της διαδικασίας και επιβολής αντιμέτρων.

3.5.4. Όσον αφορά τον Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 4055/86⁽³⁾, εκείνο που προέχει είναι να τεθεί εκ νέου το θέμα των εκκρεμοτήτων, σχετικά με την τύχη υφιστάμενων διμερών συμφωνιών κατανομής φορτίων μεταξύ ορισμένων κρατών μελών και τρίτων χωρών. Ασχέτως της τυχόν εξουσιοδότησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να συνάψει ad hoc διμερείς Κοινοτικές Συμφωνίες, οι υφιστάμενες συμφωνίες κατανομής φορτίων οφείλουν να προσαρμοσθούν ή καταργηθούν σύμφωνα με τις απαιτήσεις και υποχρεώσεις που απορρέουν από τον Κανο-

(1) Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 4057/86 για τις αθέμιτες πρακτικές καθορισμού ναύλων κατά τις θαλάσσιες μεταφορές (ΕΕ L 378 της 31. 12. 1986, σ. 14 — Γνωμοδότηση ΟΚΕ ΕΕ C 344 της 31. 12. 1985, σ. 31). Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 4058/86 για την ανάληψη συντονισμένων ενεργειών προκειμένου να εξασφαλισθεί η ελεύθερη πρόσβαση στις υπερωκεάνειες μεταφορές φορτίων (ΕΕ L 378 της 31. 12. 1986, σ. 21 — Γνωμοδότηση ΟΚΕ ΕΕ C 344 της 31. 12. 1985, σ. 31).

(2) Γνωμοδότηση προς μία Νέα Ναυτιλιακή Στρατηγική, 31. 10. 1996, § 6.2.3, ΕΕ C 56 της 24. 2. 1977.

(3) Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 4055/86 περί εφαρμογής της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών μεταξύ Κρατών Μελών και μεταξύ Κρατών Μελών και τρίτων χωρών (ΕΕ L 378 της 31. 12. 1986, σ. 1 — Γνωμοδότηση ΟΚΕ ΕΕ C 344 της 31. 12. 1985, σ. 31).

νισμό (ΕΟΚ) αριθ. 4055/86 ο οποίος, όπως άλλωστε ορθώς αναφέρεται στην ανακοίνωση, παρέχει και την εξουσιοδότηση προς τα κράτη μέλη για την αναδιαπραγματέυση αυτών των Συμφωνιών.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Σχέδιο απόφασης προς αντικατάσταση της απόφασης 77/587/ΕΟΚ

4.1.1. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι η τροποποίηση της απόφασης 77/587/ΕΟΚ αποτελεί πάγια επιδίωξη της Επιτροπής. Ήδη το 1985 με το Memorandum για την πρόοδο της Κοινής Πολιτικής Μεταφορών — Θαλάσσιες Μεταφορές, η Επιτροπή είχε προτείνει τροποποίηση της απόφασης 77/587/ΕΟΚ ώστε να γίνονται *ex ante* διαβουλεύσεις για τη σύναψη διμερών συμφωνιών κρατών μελών με τρίτες χώρες δεδομένου ότι η απόφαση 77/587/ΕΟΚ αφορούσε διαβουλεύσεις εκ των υστέρων. Στη σχετική γνωμοδότηση του 1985, η ΟΚΕ συμφωνούσε με την *ex ante* διαβούλευση αλλά επεσήμαινε την ανάγκη να μην γίνει κατάχρηση της νέας διαδικασίας προκειμένου να αποφευχθούν καθυστερήσεις στη σύναψη διμερών συμφωνιών. Το 1993 η Επιτροπή με ένα Reflection Paper για τις Εξωτερικές σχέσεις στις θαλάσσιες μεταφορές και πάλι πρότεινε την τροποποίηση της απόφασης 77/587/ΕΟΚ.

4.1.2. Η Απόφαση 77/587/ΕΟΚ ήταν χρονικά το πρώτο νομοθέτημα του Συμβουλίου Υπουργών της ΕΚ με νομική βάση το άρθρο 84 § 2 (που αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές). Ως προς το προτεινόμενο σχέδιο απόφασης που θα αντικαταστήσει την απόφαση 77/587/ΕΟΚ, η ΟΚΕ συμφωνεί επί της αρχής της. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να αποφευχθούν γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες, όπως αυτές που προβλέπονται από το προτεινόμενο σχέδιο απόφασης, οι οποίες δεν εξυπηρετούν την ταχεία αντιμετώπιση των εκάστοτε παρουσια-

ζόμενων προβλημάτων. Επίσης, δημιουργούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, εσφαλμένη εικόνα προς τα τρίτα κράτη, ως προς την ικανότητα της ΕΕ να συντονισθεί και να ανταποκριθεί στα συνήθως ταχέως μεταβαλλόμενα δεδομένα, κατά τη διάρκεια μιάς διαπραγματευτικής διαδικασίας. Όμως επιβάλλεται η βελτίωση της διαδικασίας διαβουλεύσεων και συντονισμού, ώστε η ΕΕ να ανταποκριθεί καλύτερα στην αποστολή της. Η προτεινόμενη επιτροπή δεν θα πρέπει να λειτουργήσει υπό την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά ως όργανο του Συμβουλίου υπό την προεδρία του κράτους μέλους που ασκεί εκάστοτε χρέη προεδρίας στο Συμβούλιο. Η θέση αυτή απορρέει εκ του ότι υπάρχει πληθώρα θεμάτων — είτε σε επίπεδο διμερών σχέσεων είτε Διεθνών Οργανισμών — που δεν υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ. Επιπροσθέτως, και η ίδια η Συνθήκη λόγω της ιδιαιτερότητας των ναυτιλιακών μεταφορών τις έχει υπαγάγει στο άρθρο 84, § 2. Ένα ανάλογο προηγούμενο όσον αφορά τη σύναψη διμερών συμφωνιών λειτουργεί επιτυχώς στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών.

4.1.3. Τα αποτελέσματα της πρόσφατης Διακυβερνητικής Διάσκεψης για την αναθεώρηση των Συνθηκών της ΕΕ, δικαιώνουν πλήρως τις ανωτέρω θέσεις της ΟΚΕ, ως προς την αναγκαιότητα λειτουργίας της επιτροπής (που προβλέπεται από το άρθρο 6 της προτεινόμενης απόφασης) ως οργάνου του Συμβουλίου. Η Διάσκεψη δεν ενέκρινε της επέκταση του άρθρου 113 της Συνθήκης στον τομέα των υπηρεσιών, (στις οποίες εντάσσονται και οι ναυτιλιακές υπηρεσίες), εκ του λόγου ότι στον τομέα αυτό, υπάρχει σωρεία επί μέρους θεμάτων που δεν υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ.

Επιπροσθέτως, το Συμβούλιο κατά την εξέταση των διαπραγματευτικών εντολών για τη σύναψη διμερών ναυτιλιακών συμφωνιών μεταξύ της ΕΕ και Κίνας, Ινδίας, λαμβάνει υπόψη τις διαδικασίες που ακολουθούνται για τη σύναψη συμφωνιών στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών. Οι διαδικασίες αυτές ανταποκρίνονται προς τις προτάσεις της ΟΚΕ που προαναφέρθησαν.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι επιπτώσεις που υφίστανται οι ΜΜΕ από τη συνεχή και γενικευμένη μείωση των κεφαλαίων που προορίζονται για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (σε επίπεδο Κοινότητας και κρατών μελών)»

(97/C 355/08)

Στις 19 Μαρτίου 1997, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού να εκδώσει γνωμοδότηση με θέμα «Οι επιπτώσεις που υφίστανται οι ΜΜΕ από τη συνεχή και γενικευμένη μείωση των κεφαλαίων που προορίζονται για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (σε επίπεδο Κοινότητας και κρατών μελών).

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 24 Ιουλίου 1997 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Malosse

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 95 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ψήφισμα

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

1.1. έχοντας επίγνωση του κρίσιμου ρόλου της τεχνικής και οικονομικής πλαισίωσης της βιομηχανικής E&A για τη μεγέθυνση και την απασχόληση στην Ευρώπη,

1.2. διαπιστώνοντας ότι η τεράστια πλειοψηφία των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων είναι μικρού μεγέθους, ότι δεν διαθέτουν αρκετά κεφάλαια και ότι δεν είναι ικανές να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους στους τομείς της καινοτομίας και της έρευνας,

1.3. ανησυχώντας λόγω της συνεχούς και γενικευμένης μείωσης των ανθρώπινων και οικονομικών πόρων που διατίθενται για την E&A στην ΕΕ,

1.4. καταγγέλοντας την απουσία μιας πραγματικής ευρωπαϊκής αγοράς για την καινοτομία και ότι οι κυριότερες κρατικές ενέργειες παραμένουν σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο και δεν έχουν παρά ελάχιστα αποτελέσματα έξω από το εν λόγω πλαίσιο,

1.5. αρνούμενη, συγχρόνως, την μαγική πολιτική αλλά αναποτελεσματική «της ήσυχης συνείδησης», την παγκοσμιοποίηση του όρου των «ΜΜΕ», τις καταστάσεις που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις που είναι ριζικά διαφορετικές μεταξύ τους και την περιθωριοποίηση των μικρών επιχειρήσεων στις οποίες αναθέτουν ένα δευτερεύοντα ρόλο μολονότι αντιπροσωπεύουν περισσότερο από τα 2/3 των θέσεων απασχόλησης,

1.6. επιδοκιμάζοντας τις προθέσεις που γνωστοποιήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Κορυφής του Άμστερνταμ, στις 16 και 17 Ιουνίου 1997 σε ό,τι αφορά την απασχόληση και την ανάπτυξη, ιδίως δε την καθιέρωση φορολογίας για την χρηματοδότηση των προγραμμάτων υψηλής τεχνολογίας για τις ΜΜΕ.

Συνιστά:

1.7. μία νέα προσέγγιση, βάσει της οποίας οι επιχειρήσεις θα διακρίνονται στις εξής κατηγορίες: στις μικρές επιχειρήσεις υψηλού τεχνολογικού επιπέδου, στις «πρωτοπόρους» που έχουν ανεκμετάλλετες δυνατότητες στον τομέα της εφαρμοσμένης έρευνας και στις απλές χρήστες των τελικών προϊόντων της E&A που αποτελούν την πλειοψηφία,

1.8. την καθιέρωση διαδικασίας που θα επιτρέψει τη βελτιστοποίηση των μέσων, δημόσιων και ιδιωτικών, προς όφελος της έρευνας,

1.9. τη δημιουργία μιας πραγματικής ευρωπαϊκής αγοράς της καινοτομίας για να αρθούν οι φραγμοί των εθνικών διαδικασιών,

1.10. να προωθηθεί ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός των επιχειρήσεων με την ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων και με τη σύσταση ενός οικονομικού μέσου προοριζόμενου να ευνοηθούν οι μικτές επιχειρήσεις στην Ευρώπη,

1.11. την ενεργοποίηση των λανθάνουσων δυνατοτήτων καινοτομίας, ιδίως με την απόσπαση μηχανικών-ερευνητών σε επιχειρήσεις και στην συνεταιριστική έρευνα,

1.12. τη χορήγηση προτεραιότητας στο σχεδιασμό των κοινωνικών προγραμμάτων και στις ανάγκες των μικρών επιχειρήσεων υψηλού τεχνολογικού επιπέδου,

1.13. τον προσανατολισμό των Διαρθρωτικών Ταμείων υπέρ της εν λόγω προσέγγισης για λόγους οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

2. Εισαγωγή

2.1. Άνω του 99,8 % των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων δηλαδή, περίπου 15 εκατομμύρια είναι ΜΜΕ σύμφωνα με τα κριτήρια μεγέθους (κάτω των 250 υπαλλήλων), κύκλου εργασιών (κάτω των 40 εκατ. Ecu/έτος) και της αυτονομίας (κάτω του 25 % του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου είναι στα χέρια μεγάλης επιχείρησης ή ενός ομίλου). Εξασφαλίζουν, στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁽¹⁾, τα 2/3 της απασχόλησης και της οικονομικής δραστηριότητας.

2.1.1. Λόγω του αυξανόμενου ανταγωνισμού και της διεθνοποίησης των στρατηγικών με βάση την αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν την ανάγκη καινοτομιών. Αυτό σημαίνει ότι οφείλουν, μεταξύ των άλλων απαιτήσεων, να έχουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες ή να αναπτύξουν τις τεχνολογίες που τους είναι απαραίτητες. Η παρατήρηση αυτή ισχύει και για τις επιχειρήσεις που ανήκουν στους τομείς των δραστηριοτήτων παραδοσιακού χαρακτήρα, για τις οποίες η τεχνολογία αποτελεί ένα αποφασιστικό αντα-

⁽¹⁾ Πηγή: «Οι επιχειρήσεις στην Ευρώπη» 4η έκθεση 1996. Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

γωνιστικό πλεονέκτημα, γεγονός που έχει διαπιστωθεί και αναγνωρισθεί.

2.2. Και στο παρελθόν, είχε πάντοτε δοθεί προτεραιότητα στην κοινοτική πολιτική υπέρ των ΜΜΕ. Η πολιτική αυτή βασίζεται στη Συνθήκη, η οποία ορίζει το περίγραμμα της εν λόγω πολιτικής για τις επιχειρήσεις:

— το άρθρο 130 αναφέρεται στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας με τη λήψη μέτρων τα οποία «θα προάγουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάληψη πρωτοβουλιών και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων του συνόλου της Κοινότητας, και ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων». Διευκρινίζεται επίσης ότι θα πρέπει να ευνοηθεί η λήψη μέτρων η οποία «θα βελτιώσει την εκμετάλλευση του βιομηχανικού δυναμικού των πολιτικών στους τομείς της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.»

— Στο άρθρο 130 § 2 τονίζεται ότι η Κοινότητα ενθαρρύνει τις ΜΜΕ «στις προσπάθειές τους στους τομείς της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης υψηλής ποιότητας».

— Όσον αφορά το Κεφάλαιο XIV της Συνθήκης της Ρώμης, αυτό παραπέμπει ρητώς στο στόχο της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης προκειμένου να μειωθούν οι διαφορές των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιφερειών και η καθυστέρηση των μειονεκτικών περιοχών.

2.3. Σήμερα, τα κοινοτικά προγράμματα θέτουν ως στόχους την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες, την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, οι ΜΜΕ αποτελούν στόχους «προτεραιότητας» και η πρόσβασή τους στα προγράμματα της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης αποτελεί βασικό θέμα, ιδίως για το μέλλον των κοινοτικών προγραμμάτων. Παρά τις πολλές προσπάθειες που έχουν γίνει η Επιτροπή δεν επέτυχε στην πράξη να αυξήσει ικανοποιητικά τη συμμετοχή των ΜΜΕ στα κοινοτικά προγράμματα για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη. Χρειάζεται, συνεπώς, μία ριζική αλλαγή των αντιλήψεων, εάν επιθυμούμε την επίτευξη σημαντικών αποτελεσμάτων. Η διαπίστωση αυτή συνάγεται σαφώς από την έκθεση της ομάδας των ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων η οποία είχε ως θέμα την αξιολόγηση των πενταετών προγραμμάτων-πλαίσιο της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας⁽¹⁾. Οι ανεξάρτητοι εμπειρογνομόμενοι διαπιστώνουν πράγματι «ότι οι ΜΜΕ θα αναλάμβαναν ευκολότερα δεσμεύσεις εάν τους παρείχτο μεγαλύτερη συνδρομή για τα οικονομικά και νομικά θέματα που συνδέονται με την αξιολόγηση της έρευνας, κυρίως στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας». Εκφράζουν επίσης τη λύπη τους «για την καθυστέρηση της πολιτιστικής καλλιέργειας της ευρωπαϊκής επιχείρησης σε σχέση με εκείνη των ΗΠΑ που εκδηλώνεται με τη διάδοση και τη μεταφορά των τεχνολογιών».

2.4. Με την εν λόγω γνωμοδότηση πρωτοβουλίας η ΟΚΕ προτίθεται να υποβάλει προτάσεις στα όργανα της ΕΕ και στα κράτη για να δημιουργήσουν, στις επιχειρήσεις, ευνοϊκότερες

συνθήκες συμμετοχής τους στους τομείς της έρευνας, των καινοτομιών ώστε να ανταποκριθούν στους κοινούς στόχους της ανταγωνιστικότητας, της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

3. Μείωση των πιστώσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.1. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat) η πτώση των πιστώσεων των κρατικών προϋπολογισμών για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης των Δεκαπέντε, εκφρασμένων σε σταθερές τιμές, άρχισε το 1991 και δεν αντιπροσωπεύουν πλέον παρά το 0,9% του ΑΕγχΠ το 1993 έναντι του 1% το 1985. Για λόγους σύγκρισης, οι πιστώσεις των κρατικών προϋπολογισμών αντιπροσωπεύουν στη Σουηδία και στη Γαλλία αντίστοιχα, 1,30% και 1,27% του ΑΕγχΠ και στο τέλος της κατάταξης βρίσκεται η Ισλανδία με 0,34% και η Ελλάδα με 0,21%.

3.1.1. Το σύνολο των δαπανών στην Ευρώπη για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (E&A) (1,91% του ΑΕγχΠ του 1995) είναι σχεδόν κατά 1/3 μικρότερο από το αντίστοιχο των ΗΠΑ (2,8%) και της Ιαπωνίας (3,1%). Η βιομηχανική έρευνα που χρηματοδοτείται από τις επιχειρήσεις παραμένει ένας τομέας στον οποίο η καθυστέρηση της Ευρώπης είναι σημαντική σε σχέση με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία (1% του ΑΕγχΠ έναντι 1,6% και 2,2% αντίστοιχα).

3.1.2. Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι η ανάπτυξη νέων προϊόντων αντιπροσωπεύει λιγότερο από το ήμισυ των δαπανών για την E&A στη Γερμανία και στη Γαλλία, ενώ στις ΗΠΑ και στην Ιαπωνία για την ανάπτυξη τους διατίθεται άνω του 60% σε κάθε χώρα. Επιπλέον, το μέρος του ανθρώπινου δυναμικού που ασχολείται με την E&A μειώνεται συνεχώς. Οι ερευνητές αποτελούν μόνο το 0,42% των εργαζομένων στις ΗΠΑ και στην Ιαπωνία είναι περισσότεροι από το διπλάσιο. Το μέγεθος αυτό γίνεται συντριπτικότερο από το γεγονός ότι συγκριτικά, υπάρχουν 3 φορές περισσότεροι ερευνητές στις επιχειρήσεις των ΗΠΑ και 4 φορές στην Ιαπωνία, σε σχέση με την Ευρώπη.

3.1.3. Η κατάσταση αυτή δυσχεραίνεται από το γεγονός ότι η οικονομική κρίση που πλήττει την Ευρώπη διαρκεί και οι εθνικές πιστώσεις που αφιερώνονται στην E&A στα κράτη μέλη μειώνονται σημαντικά από την έναρξη της τρέχουσας δεκαετίας.

3.2. Σε πολλά κράτη, συμπεριλαμβανομένων και των πιο μεγάλων, η πενία της χρηματοδότησης είναι τόση ώστε τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν το τελευταίο καταφύγιο για την επιβίωση των ερευνητικών ομάδων και των εργαστηρίων είτε αυτά ανήκουν στο δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, διεξάγεται ένας αγώνας δρόμου για τις κοινοτικές πιστώσεις. Ο αριθμός των αιτούντων και των φακέλων αυξάνεται αδυσώπητα, πράγμα που έχει ως αποτέλεσμα την αυστηρότερη επιλογή, τη συνεχή μείωση των ποσοστών επιτυχίας, κυρίως εις βάρος, φοβούμεθα, των λιγότερο διαρθρωμένων δομών, δηλαδή στην περίπτωση αυτή των ΜΜΕ.

3.2.1. Εξάλλου, κατά τον καθορισμό και την επιλογή των θεμάτων για έρευνα που χρηματοδοτούνται από τον δημόσιο τομέα παρατηρείται αυξανόμενη επιρροή των μεγάλων βιομηχανιών. Η λειτουργία των «task forces» στην Ευρωπαϊκή

(1) Έγγρ. COM (97) 149 τελικό.

Επιτροπή ήταν ένα παράδειγμα προσδιορισμού προτεραιοτήτων οι οποίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των τομέων δραστηριοτήτων που είναι ιδιαίτερα συγκεντρωτικοί. Η εξέλιξη αυτή δεν μπορεί παρά να τονίσει την περιθωριοποίηση των μικρών επιχειρήσεων όσον αφορά την πολιτική της E&A στην Ευρώπη.

4. Οι ΜΜΕ στην Ευρώπη και τα ειδικά προβλήματα τους

4.1. Λόγω του αριθμού τους, των επιπτώσεων που έχουν στην απασχόληση (66 % της κοινοτικής απασχόλησης) και της αντιπροσωπευτικότητάς τους σε όρους καθαρού ενεργητικού (65 % στην Ευρωπαϊκή Ένωση), καλούνται να διαδραματίσουν ένα όλο και πιο σημαντικό οικονομικό ρόλο. Παρόλα αυτά, δεν αποτελούν μία ομογενή ομάδα και είναι απαραίτητο στο πλαίσιο του δικού μας προβληματισμού να προβούμε σε μία ιεράρχηση ανάλογα με τις ανάγκες και τις ικανότητές τους στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης. Πράγματι, ο ενιαίος ορισμός των ΜΜΕ δεν θα είχε κανένα νόημα στο πλαίσιο αυτό και δεν θα επέτρεπε να αντληθούν εφαρμοστέα συμπεράσματα.

4.2. Προτείνεται να χωρισθούν οι ΜΜΕ σε τρεις κατηγορίες επιχειρήσεων:

4.2.1. Μικρές επιχειρήσεις με υψηλές τεχνολογικές δυνατότητες

Σε αυτές που έχουν καλά εδραιωμένες δυνατότητες για τη διεξαγωγή έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και οι οποίες προμηθεύουν ή κάνουν χρήση της τεχνολογίας. Πρόκειται για μία μειοψηφία των οποίων ο αριθμός υπολογίζεται ότι είναι κάτω του 3 % του συνολικού αριθμού. Ένα σημαντικό ποσοστό από αυτές συμμετέχουν στα ερευνητικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.2.1.1. Τα μείζονα μειονεκτήματά τους παραμένουν το μέγεθός τους και τα μέσα παρέμβασής τους για να μπορέσουν να ανταγωνιστούν επί ίσοις όροις με τα διεθνή και σημαντικά βιομηχανικά συγκροτήματα.

4.2.2. Οι «πρωτοπόροι» με ανεκμετάλλευτες δυνατότητες καινοτομίας

Οι επιχειρήσεις που αποκαλούνται «πρωτοπόροι» και οι οποίες δεν διαθέτουν τα χαρακτηριστικά της προηγούμενης κατηγορίας, έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν νέα προϊόντα τεχνολογικού περιεχομένου. Γενικά, είναι οι ΜΜΕ που έχουν εξελιχθεί περισσότερο τεχνολογικά στους τομείς τους και εκτιμάται ότι το προσωπικό τους είναι λιγότερο του 10 %.

4.2.2.1. Είναι ικανές να προσδιορίσουν, να καθορίσουν και να εκθέσουν τις ανάγκες σε E&A, πρέπει όμως να απευθυνθούν σε τρίτους για την εκτέλεση ερευνητικών εργασιών διότι δεν διαθέτουν επαρκείς δυνατότητες για την πραγματοποίηση E&A.

4.2.2.2. Τους ανατίθεται ο σημαντικότερος ρόλος της διάδοσης και της προσαρμογής των τεχνολογικών καινοτομιών στις αντίστοιχες τους με μικρότερες όμως δυνατότητες.

4.2.2.3. Έστω και αν αυτές οι επιχειρήσεις μπορούν συχνά να βρίσκουν λύσεις (κατάλληλες λύσεις σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο), αντιμετωπίζουν, όλο και περισσότερο, την ανάγκη για λύσεις και τεχνολογίες που κανένας τοπικός εταίρος δεν μπορεί να παράσχει.

4.2.3. Οι «χρήστες» των τελικών προϊόντων της E&A

Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι επιχειρήσεις που δεν είναι παρά μόνο χρήστες προϊόντων που δημιουργήθηκαν από την τεχνολογική έρευνα. Αποτελούν την ευρεία πλειοψηφία των ευρωπαϊκών ΜΜΕ και ενδιαφέρονται μόνο για τα τελικά προϊόντα της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης. Οι επιχειρήσεις αυτές δεν διαθέτουν τα μέσα να προσδιορίσουν τις δικές τους τεχνολογικές ανάγκες και δεν επενδύουν κεφάλαια σε τεχνολογικά προγράμματα που είναι ανασφαλής ή μακροπρόθεσμα αποδοτικά, ούτε διαθέτουν τα μέσα για να προσδιορίσουν τις δικές τους τεχνολογικές ανάγκες.

4.2.3.1. Χωρίς μία ουσιαστική εργασία ευαισθητοποίησης, προετοιμασίας και συνοδείας, οι επιχειρήσεις αυτές δεν θα έχουν ποτέ πρόσβαση στις ευκαιρίες που δημιουργούνται από την τεχνολογία και οι οποίες αποτελούν τον καρπό των προγραμμάτων της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

4.3. Σε αυτήν την κλασική σήμερα ιεράρχηση, στην οποία παρουσιάζονται οι διάφορες ανάγκες και το ποσοστό ευαισθησίας λόγω της μείωσης των μέσων πρόσβασης στην έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, πρέπει να προστεθεί μία παράμετρος που είναι και αυτή δυσμενής και συνδέεται με την εγκατάσταση των επιχειρήσεων στις ζώνες που έχουν ταξινομηθεί ως στόχος προτεραιότητας, λόγω της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Δεδομένου ότι η εγκατάσταση αυτή προϋποθέτει εκτός της οικονομικής επιφάνειας της επιχείρησης, την μεγαλύτερη απομάκρυνση από τα κέντρα εφοδιασμού, στα οποία ανήκουν τα κέντρα τεχνολογικού εφοδιασμού.

5. Ολοκλήρωση της περιφερειακής ανάπτυξης και της ερευνητικής πολιτικής

5.1. Η μείωση των οικονομικών και τεχνολογικών διαφορών αποτελεί έναν από τους πρωταρχικούς στόχους όλων των κοινοτικών πολιτικών, από τη σύναψη της Συνθήκης Μάαστριχτ. Η πολιτική για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη μπορεί να διαδραματίσει έναν κεντρικό ρόλο στη διαδικασία αυτή διότι είναι αυτονόητο ότι οι επιστημονικές βάσεις αποτελούν την απαραίτητη στήριξη για την διαρκή ανάπτυξη.

5.2. Όμως, διαπιστώνεται πολύ συχνά, ότι οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και περιφέρειες κατευθύνουν τις προσπάθειές τους σε τομείς, των οποίων οι ανάγκες για τεχνολογία είναι μεν περιορισμένες, χρειάζονται όμως σημαντικό αριθμό εργαζομένων. Πρέπει να βοηθηθεί η συμμετοχή των περιφερειών αυτών στις δραστηριότητες της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης ώστε να αυξήσουν τις επιστημονικές και τεχνολογικές δυνατότητές τους.

5.3. Στη διαδικασία αυτή οι ΜΜΕ διαδραματίζουν ένα κρίσιμο ρόλο· αυτές οι χώρες και περιφέρειες των στόχων προτεραιότητας έχουν ανάγκη, μιας ειδικής παρουσίας για να αποκτήσουν πρόσβαση στις δραστηριότητες της έρευνας και

της τεχνολογικής καινοτομίας και θα είναι πολύ περισσότερο ευαίσθητες σε κάθε είδος συνοδευτικών μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση των τεχνολογικών τους τμημάτων.

6. Η συμμετοχή των ευρωπαϊκών ΜΜΕ στα κοινοτικά προγράμματα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (E&A)

6.1. Κατά την περίοδο 1990-1994 καταγράφηκαν 6 276 συμμετοχές των ΜΜΕ στα προγράμματα E&A που χρηματοδοτήθηκαν από το 3ο πρόγραμμα-πλαίσιο. Μόνο για το 1995 οι συμμετοχές ανέρχονται σε 4 625 (1ο έτος του 4ου προγράμματος-πλαίσιο).

6.2. Το 1995, άνω του ενός τρίτου των συμμετεχόντων ήταν επιχειρήσεις (37%), κάτω του 1/3 ήταν πανεπιστήμια και ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (32%), το 22% ερευνητικοί οργανισμοί και το 6% διάφοροι οργανισμοί.

Από τις επιχειρήσεις που συμμετείχαν, οι 3 στις 5 ήταν ΜΜΕ, σύμφωνα με τον κοινοτικό ορισμό.

6.2.1. Το εν λόγω ποσοστό συμμετοχής των ΜΜΕ είναι ιδιαίτερα υψηλό στα εξής τρία ειδικά προγράμματα (στην τεχνολογία των βιομηχανιών και των υλικών, στις τηλεματικές εφαρμογές και στις τεχνολογίες των πληροφοριών).

6.3. Η σχετική αισιοδοξία από τη σημαντική αυτή διαπίστωση για τη συμμετοχή των ΜΜΕ στο τελευταίο πρόγραμμα-πλαίσιο για την E&A πρέπει να σταθμισθεί από το γεγονός:

6.3.1. του μικρού αριθμού συμμετοχής των ΜΜΕ σε σχέση με το σύνολο τους στην Ευρώπη· πρόκειται περί κλειστού κύκλου·

6.3.2. της αποκλειστικής αναφοράς στα κριτήρια του κοινοτικού ορισμού των ΜΜΕ, τα οποία δεν είναι τα ενδεδειγμένα στο εν λόγω πλαίσιο·

6.3.3. ότι ο κοινοτικός ορισμός αυτός δεν λαμβάνει υπόψη τον τομέα δραστηριότητας· π.χ. μία επιχείρηση με 250 εργαζομένους του τομέα οικοδομικών εργασιών και δημοσίων έργων μπορεί να χαρακτηριστεί ως «μεσαία», ενώ ίδιου μεγέθους επιχείρηση του τομέα κοπής διαμαντιών θεωρείται πολυεθνική·

6.3.4. ότι στο σύνολο των γεωγραφικών ζωνών της Ευρώπης που έχουν ταξινομηθεί βάσει στόχων προτεραιότητας και κατά συνέπεια πλήττονται από το πρόβλημα ύφεσης των δραστηριοτήτων, το μέσο μέγεθος των ΜΜΕ έχει, το πολύ, 30 έως 50 εργαζομένους. Η επιχείρηση των 250 και άνω εργαζομένων θα έπρεπε να ανήκει σε μία άλλη κατηγορία με διαφορετικά χαρακτηριστικά,

6.3.4.1. είναι κατά συνέπεια λυπηρό που ο κοινοτικός ορισμός των ΜΜΕ δεν επιτρέπει επαρκώς τη σαφή διάκρισή τους και νοθεύει, μερικώς, τα στατιστικά δεδομένα όσον αφορά τα ποσοστά συμμετοχής·

6.3.5. ότι η συμμετοχή των ΜΜΕ είναι γενικά μέτρια (προμოდότησης σκοπιμότητας, υπεργολαβίας των προγραμμάτων) με οικονομικές ενισχύσεις που δεν υπερβαίνουν, γενικά, τα 50 000 Ecu ανά πρόγραμμα.

6.4. Αντίθετα, από ποιοτική άποψη, σχετικά με τους όρους συμμετοχής των ΜΜΕ στο πρόγραμμα-πλαίσιο για την E&A, χάρις στην εφαρμογή των «μέτρων για την τεχνολογική τόνωση των ΜΜΕ», παρουσιάζονται οι εξής σημαντικές θετικές επιπτώσεις:

6.4.1. οι ενισχύσεις για την έρευνα, που προσφέρουν στις ΜΜΕ μία χρηματοδοτική υποστήριξη για την κατάσταση προγραμμάτων (αναζήτηση εταιρών, ανάλυση της αγοράς και των καινοτόμων ευκαιριών, μελέτες σκοπιμότητας)·

6.4.2. η συνεταιριστική έρευνα με την οποία ομάδες ΜΜΕ οι οποίες έχουν περιορισμένες ή ανύπαρκτες δυνατότητες για έρευνα, έχουν όμως κοινές ανάγκες, μπορούν να αναθέσουν εργασίας E&A σε πανεπιστημιακά εργαστήρια ή σε ερευνητικά κέντρα·

6.4.2.1. είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί, αφενός, το ενδιαφέρον της κατηγορίας «σύνολο των προγραμμάτων» και, αφετέρου, η σημαντική συμμετοχή των μικρών μεγέθους ΜΜΕ (κάτω των 50 εργαζομένων) οι οποίες επωφελήθηκαν των μέτρων αυτών κατ'αναλογία 63% και 48%, αντιστοίχως, από τα επιλεγμένα προγράμματα.

6.5. Τα αποτελέσματα αυτά αποδεικνύουν, αν έχει κανείς την παραμικρή αμφιβολία:

6.5.1. το ενδιαφέρον των μικρών επιχειρήσεων και η επαναδραστηριοποίηση τους στον τομέα της E&A, όταν τα μέτρα που λαμβάνονται είναι προσαρμοσμένα στις ειδικές απαιτήσεις τους·

6.5.2. την ανάγκη για ανάπτυξη μιας διαφοροποιημένης προσέγγισης όσον αφορά τη βιομηχανική E&A. Για το λόγο αυτό, η χρήση του κοινοτικού ορισμού για τις ΜΜΕ δεν φαίνεται συντητή τόσο για την εφαρμογή των προγραμμάτων, όσο και για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης των E&A.

6.6. Στο πλαίσιο αυτό, η μείωση των πιστώσεων για την έρευνα είναι θεμελιώδους σημασίας, διότι πλήττει, κατ'αρχάς, τις πιο εκτεθειμένες ΜΜΕ. Αυτές που χρειάζονται επιτακτικά μία ειδική υποστήριξη για να ενσωματώσουν επωφελώς την E&A. Λόγω απουσίας των κατάλληλων ενεργειών αναλαμβάνεται ο κίνδυνος πραγματοποίησης της έρευνας χωρίς να αντληθεί το αντίστοιχο όφελος.

6.7. Το είδος αυτό της συνεταιριστικής έρευνας ενδείκνυται κυρίως για τη δεύτερη κατηγορία των ΜΜΕ, δηλ. «τις πρωτοπόρες» μικρές επιχειρήσεις των οποίων οι τεχνολογικές δυνατότητες βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση. Φαίνεται ότι μεγάλο μέρος της προσπάθειας υπέρ της βιομηχανικής συμμετοχής στον τομέα της E&A, πρέπει να στραφεί προς την κατηγορία αυτή. Μόνον υπό την προϋπόθεση αυτή θα καταστεί δυνατή η επιδίωξη του κύριου στόχου, ο οποίος συνίσταται στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και των δυνατοτήτων ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας.

7. Προϋποθέσεις για μια σημαντική προσπάθεια

7.1. Κατά την προπαρασκευή του 5ου Προγράμματος-Πλαίσιο για την Ε&Α, η Συμβουλευτική Επιτροπή της επιστημονικής και τεχνικής έρευνας (CREST) της Κοινότητας υιοθέτησε έκθεση για τη συμμετοχή των ΜΜΕ στις δραστηριότητες της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης. Έλαβε υπόψη τη διεξοδική εξέταση των διαδικασιών λειτουργίας και συμμετοχής των ΜΜΕ, βάσει του 3ου και 4ου Προγράμματος-Πλαίσιο για την Ε&Α.

7.2. Οι σημαντικότεροι παράγοντες που περιελήφθησαν στις συστάσεις της εν λόγω έκθεσης ήταν οι εξής:

- προσέγγιση εκ των κάτω προς τα πάνω όσον αφορά τις πραγματικές ανάγκες των ΜΜΕ·
- υποβολή προτάσεων που θα ισχύουν διαρκώς και όχι κατά διαστήματα·
- χρησιμοποίηση διαδικασιών δύο φάσεων και επιλογών·
- εύκολη πρόσβαση στις πληροφορίες και στην αναγκαία βοήθεια για την προετοιμασία των προτάσεων.

7.3. Κατά την επεξεργασία των συστάσεων αυτών, οι συντάκτες της έκθεσης έδωσαν ιδιαίτερη προσοχή στις δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ όσον αφορά την τεχνολογική καινοτομία διότι είναι σαφές ότι στο παρελθόν αντιμετώπισαν πολλά εμπόδια για να συμμετάσχουν στα προγράμματα αυτά, όπως:

- την έλλειψη πληροφοριών·
- τις δυσκολίες που προέκυπταν κατά την αναζήτηση εταιρών·
- τις υποχρεώσεις λόγω προθεσμιών·
- τα περιορισμένα δικά τους μέσα στους τομείς έρευνας και ανάπτυξης·
- την περιορισμένη ικανότητα προσδιορισμού των αναγκών και των προγραμμάτων για την Ε&Α.

7.4. Για τις ΜΜΕ, με καθοριστικότερο τρόπο από ό,τι στα βιομηχανικά συγκροτήματα και ιδίως στις επιχειρήσεις μικρού μεγέθους που έχουν μάλιστα εγκατασταθεί στις ζώνες που έχουν υπαχθεί σε στόχους προτεραιότητας, οι δυσκολίες αυτές δεν μπορούν να υπερνικηθούν χωρίς συγκεκριμένη κοινοτική τεχνική και οικονομική υποστήριξη και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν παρά να ανησυχούν για τη μείωση των πιστώσεων που προορίζονται για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, τόσο εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και εκ μέρους των κρατών μελών.

7.5. Είναι συνεπώς ανάγκη, οι πιστώσεις να είναι βέβαια σταθερές και πολύ περισσότερο σε περίοδο ύφεσης να βρεθούν οι κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις για να διαρθρωθεί μία οριζόντια ενέργεια στον τομέα της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης υπέρ των ΜΜΕ όλων των κατηγοριών για να:

7.5.1. επωφεληθούν της κοινοτικής έρευνας, ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες συμμετοχής τους ή να ενσωματω-

θούν πραγματικά στα προγράμματα και σχέδια για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών·

7.5.2. συμπεριληφθούν, κάθε μία ανάλογα με τις δυνατότητες και τις προοπτικές της, στα δίκτυα υποστήριξης για την καινοτομία και την έρευνα των ξένων εταιρών που ασχολούνται με την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη.

7.6. Καταρχάς η οριζόντια αυτή ενέργεια πρέπει να αφορά τις εθνικές δράσεις του τομέα της Ε&Α. Πράγματι, δεν υπάρχει σήμερα ενιαία αγορά της καινοτομίας. Τα εν λόγω εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα στήριξης της Ε&Α και της καινοτομίας είναι οριοθετημένα και σπάνια γίνεται εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων τους εκτός του εθνικού ή περιφερειακού πλαισίου. Η ΕΕ πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην άρση των φραγμών από τα εθνικά προγράμματα, ιδίως όσον αφορά την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων και την επίδειξη.

7.7. Η οριζόντια αυτή δράση πρέπει επίσης να βασίζεται σε μια συγκεκριμένη προσέγγιση, δηλαδή να ανταποκρίνεται στις ποικιλόμορφες προσδοκίες και ανάγκες των επιχειρήσεων αντί να στηρίζεται σε μια προκαθορισμένη προσφορά και στη συνέχεια να προσπαθεί, γενικά χωρίς επιτυχία, να εξασφαλίσει τη συμμετοχή των επιχειρήσεων.

8. Οι προτάσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

8.1. Συγκεκριμένες ενέργειες

Η ΟΚΕ αρνείται τις δηλώσεις, συμβολικού ενίοτε χαρακτήρα, υπέρ των ΜΜΕ και τις περιθωριακές δράσεις που οδηγούν σε προγράμματα «ghetto», συνηγορεί όμως υπέρ συγκεκριμένων ενεργειών που λαμβάνουν υπόψη την ιδιαιτερότητα των αναγκών των διάφορων κατηγοριών των επιχειρήσεων.

8.2. Απλούστευση των διαδικασιών

Γενικότερα οι επιχειρήσεις ενδιαφέρονται για εύχρηστα προγράμματα. Για τις μικρότερες από αυτές, η υποχρέωση που επιβάλλουν οι κοινοτικοί κανόνες, να συνάψουν δηλ. ευρωπαϊκές εταιρικές σχέσεις αποτελεί μείζον μειονέκτημα λόγω των γλωσσικών και πολιτιστικών προβλημάτων και των συναφών δυσχερειών διαχείρισης.

8.3. Εξέταση των αναγκών

Πρέπει εφεξής να υιοθετηθεί η προσέγγιση «από τη βάση» για τον καθορισμό των τεχνολογικών προτεραιοτήτων. Η προσέγγιση αυτή συνεπάγεται την ανάλυση των αναγκών των επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως μεγέθους, με τη βοήθεια αντιπροσωπευτικών φορέων. Στο επίπεδο της διαχείρισης των κοινοτικών

προγραμμάτων η προσέγγιση αυτή απαιτεί όσον αφορά τα βασικά προγράμματα τη σύσταση μονάδων καινοτομιών/ΜΜΕ, οι οποίες θα μερμνοούν για την εξισορρόπηση των προγραμμάτων και των αναγκών.

8.4. Μέτρα νομικής και οικονομικής αρωγής

Σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό έως το κοινοτικό, μπορούν να ληφθούν ειδικά μέτρα νομικής και οικονομικής αρωγής. Με βάση τη λεπτομερή ταξινόμηση των διαφόρων κατηγοριών επιχειρήσεων χρειάζεται να καθιερωθεί ένα οικονομικό, κανονιστικό και νομικό πλαίσιο, πρόσφορο στην καινοτομία, που θα αποβλέπει:

- στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας·
- στη μείωση των διοικητικών και γραφειοκρατικών διαδικασιών·
- στη διευκόλυνση της πρόσβασης στις πηγές χρηματοδότησης.

8.5. Ενισχύσεις για τις επιχειρήσεις

Η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι πολύ συχνά οι επονομαζόμενες «υπέρ των ΜΜΕ» δράσεις δεν εξυπηρετούν στην πράξη, παρά την ανάπτυξη των φορέων και των ενδιάμεσων οργάνων. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ ζητεί να είναι οι επιχειρήσεις οι πραγματικά τελικές επικαρπώτριες, έστω και αν χρειαστεί η προσφυγή σε ενδιάμεσους φορείς. Οι τελευταίοι δεν θα μπορούσαν να υποστηριχθούν παρά ανάλογα με την ενίσχυση που παρέχουν στις επιχειρήσεις.

8.6. Κέντρα πληροφοριών και ειδικές υπηρεσίες διάδοσης

Οι επιχειρήσεις, κυρίως οι μικρότερες, οι απλές χρήστες των τελικών προϊόντων της Ε&Α έχουν ανάγκη από καθοδήγηση για να βρουν τις χρήσιμες πληροφορίες της τεχνολογίας καθώς και τους τρόπους πρόσβασης σε διάφορα προγράμματα. Για το λόγο αυτό, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των κέντρων πληροφοριών και των εξειδικευμένων υπηρεσιών για τη διάδοση των τεχνολογικών πληροφοριών που απαιτούν ειδικές τεχνολογικές γνώσεις.

8.7. Η ευρωπαϊκή αγορά της καινοτομίας για τους χρήστες των τελικών προϊόντων της Ε&Α

Οι επιχειρήσεις-χρήστες της τεχνολογίας, για να συμβάλουν στη βελτίωση της ευρωπαϊκής οικονομίας, πρέπει να επωφελοούνται των εθνικών, κοινοτικών και διεθνών καρπών της έρευνας. Έτσι επιβάλλεται η καθιέρωση ενός αληθινού δικτύου διάδοσης των επιστημονικών και τεχνικών πληροφοριών, είτε άμεσης πρόσβασης, ιδίως μέσω του Internet, είτε μέσω των πρακτορείων διάδοσης επιστημονικών και τεχνικών πληροφο-

ριών. Με την κατάρτιση ενός πίνακα στον οποίο θα αναγράφονται οι πλέον ενδεδειγμένες δράσεις της Ε&Α και της αξιολόγησης θα επιτευχθεί η χρησιμοποίηση ενός πολύτιμου μέσου «αναφοράς» και συντονισμού μεταξύ των προγραμμάτων της ΕΕ και των κρατών μελών. Η ΕΕ πρέπει να συμβάλει στην άρση των φραγμών των εθνικών δικτύων ευνοώντας την πολυγλωσσία και την ενεργό προώθηση ευρωπαϊκών δράσεων εμβέλειας.

8.8. Εξευρωπαϊσμός των επιχειρήσεων

Η πολύ μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων της ΕΕ βρίσκεται μακριά από την πραγματικότητα της ενιαίας αγοράς. Είναι κυρίως θύματα του μικρού μεγέθους τους και της περιορισμένης διεθνοποίησής τους. Ευνοώντας τη συνεργασία μεταξύ των μικρών ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, η ΕΕ μπορεί να συμβάλει θετικά. Έτσι, εκτός από την απλή ανάπτυξη επαφών, η ΟΚΕ προτείνει να δημιουργηθεί ένα οικονομικό μέσο κατά το πρότυπο των εξωτερικών προγραμμάτων JOP και ECIP, τα οποία με την ενίσχυση και την εγγύηση των τραπεζικών δικτύων θα συνδράμουν (επιβεβαιώνοντας κυρίως τη σκοπιμότητα) στην ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων επιχειρήσεων που θα έχουν ως στόχο την παραγωγή νέων προϊόντων.

8.9. Αφύπνιση του δυναμικού καινοτομίας των «πρωτοπόρων»

Το οικονομικό μέσο συνεργασίας θα συνδράμει σημαντικά τις «πρωτοπόρες» επιχειρήσεις που έχουν δυνατότητες, τις οποίες όμως δεν εκμεταλλεύονται αρκετά, στον τομέα της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

Παράλληλα, θα πρέπει να ενισχυθούν οι μηχανισμοί συνεταιριστικής έρευνας, σύμφωνα με το κοινοτικό πρότυπο «Craft»⁽¹⁾. Στο πλαίσιο αυτό και με την ενίσχυση ενός κοινοτικού μηχανισμού, θα πρέπει να κληθούν τα κράτη μέλη να προωθήσουν ένα πρόγραμμα «Eureka» για τη συνεταιριστική έρευνα. Εξάλλου, για να μετριασθεί η ανεπάρκεια των ανθρωπίνων πόρων που διατίθενται στην έρευνα στις εν λόγω επιχειρήσεις και για να αξιοποιηθούν τα «λανθάνοντα» τεχνολογικά προγράμματα, η ΟΚΕ προτείνει στην ΕΕ να δώσει προτεραιότητα στο πρόγραμμα επιμόρφωσης και κινητικότητας των ερευνητών (FMC) αποσπώντας τους μηχανικούς-ερευνητές σε ΜΜΕ με τεχνολογικές δυνατότητες.

8.10. Υποστήριξη των μικρών επιχειρήσεων υψηλού τεχνολογικού επιπέδου

Για να δοθεί πραγματική προτεραιότητα στις επιχειρήσεις αυτές, πρέπει, πρώτα απ'όλα, να απλουστευθεί και να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους στα ευρωπαϊκά προγράμματα, αίροντας την υποχρέωση της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης στις περιπτώσεις που αιτιολογούνται δεόντως και με την προοπτική ότι τα αποτελέσματα θα διαδοθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτές θα πρέπει να εκπροσωπούνται κατά προτεραιότητα στις επιτροπές και τις μονάδες σχεδιασμού πριν από την

(1) Έρευνες επιχειρήσεων που έχουν ανατεθεί από κοινού σε τρίτους: εργαστήρια, κέντρα ερευνών, τρίτες επιχειρήσεις.

κατάρτιση των προγραμμάτων. Τέλος, η ΕΕ πρέπει να ευνοήσει την κεφαλαιοποίησή τους υιοθετώντας πρωτοβουλίες υπέρ των κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου και των αναπτυξιακών κεφαλαίων μέσω του «benchmarking» (δείκτου αναφοράς) και των πρότυπων προγραμμάτων δικτύωσης.

8.11. *Προσανατολισμός των Διαρθρωτικών Ταμείων υπέρ της εν λόγω πολιτικής*

Επειδή η οικονομική και κοινωνική συνοχή αποτελεί το επίκεντρο του κοινοτικού προγράμματος, η ΟΚΕ φρονεί ότι μέρος

των τεράστιων μέσων της ΕΕ πρέπει να διατεθούν, μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων, για την πολιτική αυτή. Χωρίς να θιγεί ο ανταγωνισμός, θα πρέπει να καθιερωθούν δομές που θα ευνοούν, στις λιγότερο προοδευμένες περιφέρειες, την καινοτομία και την Ε&Α: ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια, τεχνικές σχολές, εργαστήρια, υπηρεσίες διάδοσης πληροφοριών, κ.λπ. Για να απελευθερωθούν οι κοινοτικές πολιτικές στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης, η Επιτροπή θα πρέπει να επιδιώξει την ανάπτυξη στενότερων δεσμών μεταξύ των δράσεων συνοχής και της πολιτικής του τομέα της Ε&Α (π.χ. αύξηση των προσκλήσεων για κοινά προγράμματα).

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- το «Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής “Προς το 5ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο: Επιστημονικοί και τεχνολογικοί στόχοι”»,
- την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το 5ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο των κοινοτικών δράσεων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης (1998-2002)», και
- την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το 5ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο δράσεων έρευνας και διδασκαλίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Euratom) (1998-2002)»⁽¹⁾

(97/C 355/09)

Στις 20 Φεβρουαρίου 1997 και σύμφωνα με το άρθρο 198 και στις 23 Μαΐου 1997 σύμφωνα με το άρθρο 130 I, πρώτη και δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και το άρθρο 170 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, η Επιτροπή και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις ανωτέρω έγγραφο και προτάσεις.

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 24 Ιουλίου 1997 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Bernabei.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας, (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997), υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συστάσεις

προστιθέμενης αξίας, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των όρων ζωής και υγείας εξασφαλίζοντας ορατά και απτά αποτελέσματα και τη σύμφωνη γνώμη του πολίτη,

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη:

1.1. την ιστορική στιγμή κατά την οποία εμφανίζεται το 5ο ΠΠ, βασικά χαρακτηριστικά της οποίας είναι η παγκοσμιοποίηση και ελευθέρωση των αγορών, η επίσπευση της καινοτόμου διεργασίας και η διεύρυνση της ΕΕ προς νέα κράτη, και η οποία απαιτεί μεγαλύτερη συγκέντρωση, ευελιξία, συντονισμό και συνοχή των κοινοτικών ερευνητικών δράσεων σε όλα τα επίπεδα,

1.5. την απαίτηση μιας αρχιτεκτονικής του προγράμματος που θα συνέχει όλες τις ερευνητικές δραστηριότητες στα διάφορα επίπεδα σε συνδυασμό με τους στόχους επίλυσης των πολύπλοκων προβλημάτων, διαμέσου διαφανών, αλληλένδετων και ευέλικτων μηχανισμών χαμηλού κόστους,

1.2. την επιτακτική ανάγκη ανακαθορισμού της πολυετούς προγραμματικής δράσεως στον τομέα ΕΤΑ+Ε επί τη βάσει συγκεκριμένης κοινής ευρωπαϊκής στρατηγικής με στόχο τη συνεκτική και συντονισμένη ανταπόκριση προς τις απαιτήσεις που προβάλλει η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας όλων των συνιστώσων του συστήματος και της απασχόλησης στα πλαίσια μιας συνεκτικής οπτικής,

1.6. την ανάγκη μιας νέας ολοκληρωμένης προσέγγισης που να συντονίζει τις εθνικές, κοινοτικές και ευρωπαϊκές, δημόσιες και ιδιωτικές ερευνητικές προσπάθειες καθώς επίσης και των άλλων κοινοτικών μέσων διαρθρωτικής παρέμβασης και συνεργασίας, δημιουργώντας ένα ενιαίο σύστημα ικανό να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις του παγκόσμιου εμπορίου,

1.3. το γεγονός ότι είναι σκόπιμο η άμεση συμμετοχή των φορέων της έρευνας και των τελικών χρηστών, ειδικότερα των ΜΜΕ με τις διάφορες τυπολογίες τους, από το στάδιο της συλλήψεως των ΠΠ έως την καινοτόμο εφαρμογή των αποτελεσμάτων της έρευνας,

1.7. την απαίτηση να εξασφαλισθεί η κριτική μάζα δημοσιονομικών πόρων για το ΠΠ που να ανταποκρίνονται στους φιλόδοξους στόχους καταλύτη των ευρωπαϊκών κέντρων επιστημονικής αριστείας στην υπηρεσία της ανταγωνιστικότητας, της ανάπτυξης και της απασχόλησης όλης της ΕΕ,

1.4. την ανάγκη κατευθύνσεως της δράσεως κοινοτικής έρευνας στο πλαίσιο ενός περιορισμένου αριθμού επιλεγμένων στόχων, που τα καθιστούν εφικτή τη δημιουργία ευρωπαϊκής

συνιστά στην Επιτροπή, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο:

1.8. να ενισχυθούν τα μέσα τεχνολογικής και βιομηχανικής διερεύνησης και αξιολόγησης για τον καθορισμό της στρατηγικής της κοινοτικής ΕΤΑΕ, με την πλήρη συμμετοχή των φορέων και των τελικών χρηστών της έρευνας,

⁽¹⁾ ΕΕ C 173 της 7. 6. 1997, σ. 10-30.

1.9. οι γενικές αρχές και τα κριτήρια του προγραμματισμού του ΠΠ να συνοδεύονται με πιο επιλεγμένα κριτήρια προτεραιότητας καθορισμένα χρονικά και ποσοτικά μέσω του διαθεσμικού διαλόγου,

1.10. να πραγματοποιηθεί η απαραίτητη διασύνδεση μεταξύ κοινοτικών και εθνικών δράσεων με την προηγούμενη εφαρμογή του νομικού πλαισίου βάσης που διέπει τα άρθρα 130 Κ, Λ και Ν επί τη βάσει των αποτελεσμάτων του Συμβουλίου του Άμστερνταμ που γενίκευσε τη διαδικασία της ειδικής πλειοψηφίας στο ΠΠ,

1.11. να δημιουργηθεί ένας σφαιρικός πίνακας για τη συστηματική σύγκριση των ευρωπαϊκών κοινοτικών και εθνικών μέτρων που λαμβάνονται στον τομέα ΕΤΑ και επίδειξης που να επιτρέπουν την από κοινού εφαρμογή των μέσων ΕΤΑ στα διάφορα επίπεδα από πλευράς φορέων και τελικών χρηστών της έρευνας,

1.12. να εφαρμοσθεί μία ολοκληρωμένη προσέγγιση με στενή διασύνδεση μεταξύ των οριζόντιων και θεματικών προγραμμάτων με τα άλλα ευρωπαϊκά μέσα διεθνούς διαρθρωτικής παρέμβασης και συνεργασίας, με την θέσπιση ρητών και κατάλληλων μηχανισμών και μεθόδων,

1.13. να συναφθούν ρητά πρωτόκολλα προθέσεως με τους άλλους ευρωπαϊκούς οργανισμούς έρευνας και κατά κύριο λόγο με το πρόγραμμα Eureka, με την ευκαιρία της ταυτόχρονης παρουσίασης του μεσοπρόθεσμου προγράμματος Eureka και του προγράμματος του 5ου ΠΠ.

και προτείνει:

1.14. να διακριθούν με σαφήνεια οι τρεις μορφές παρέμβασης των προγραμμάτων στον τομέα ΕΤΑ και επίδειξης, κείμενες δράσεις· γενικές και βασικές δραστηριότητες ΕΤΑ· ενίσχυση για έργα υποδομής,

1.15. να επικεντρωθεί η έρευνα σε περιορισμένο αριθμό κείμενων δράσεων (9/10) με τη μορφή πλέγματος μεγάλων και μικρών δράσεων με ποσοτικά και χρονικά καθορισμένους στόχους, με προκαθορισμένη χρονική διάρκεια και εξαρτώμενη από τα αποτελέσματα καθώς επίσης και με κατώτατο όριο συγκεντρώσεως των συνολικών δημόσιων και ιδιωτικών πόρων όχι χαμηλότερο του ενός δισεκατομμυρίου Ecu,

1.16. να προσδιοριστεί το πλαίσιο γενικής και βασικής τεχνολογικής δραστηριότητας επί τη βάσει αλληλεπιδράσεως και συντονισμού με τις κείμενες δράσεις, αλλά σε ευρύτερο πλαίσιο για να εξασφαλιστεί η συνέχεια των ΠΠ, η απαραίτητη ελαστικότητα ενόψει νέων στόχων και ευρύτερο άνοιγμα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας προς τις νέες τεχνολογίες,

1.17. να ενσωματωθούν σε όλα τα ειδικά προγράμματα και σε επίπεδο κείμενων δράσεων μονάδες προβολικής, μονάδες καινοτομίας και μονάδες συντονισμού για να εξασφαλιστεί η

κατάλληλη διασύνδεση μεταξύ των διαφορετικών πολιτικών και δράσεων,

1.18. να προβλεφθεί η χρηματοδότηση του 5ου ΠΠ με πόρους όχι κατώτερους των 17 εκατομμυρίων Ecu κατανομημένων επί ενός περιορισμένου αριθμού θεματικών προγραμμάτων και κείμενων δράσεων, ενώ θα δίδεται μεγαλύτερη προσοχή στα μέτρα των οριζόντιων δράσεων στο εσωτερικό και εξωτερικό των προγραμμάτων αυτών,

1.19. να αυξηθούν οι κοινοτικοί πόροι για τις οριζόντιες δράσεις κυρίως όσον αφορά την καινοτομία και την ανάπτυξη των ΜΜΕ κατά τις διάφορες μορφές τους,

1.20. να εξασφαλιστεί η ορατότητα και η συνοχή της δράσεως διεθνούς συνεργασίας στις γεωγραφικές περιοχές, η ανάλυση των αναγκών τους, η επιστημονική αριστεία, η αμοιβαία ωφέλεια και η επίλυση των κοινών προβλημάτων,

1.21. να ενισχυθεί η δράση διάδοσης και αξιολόγησης των αποτελεσμάτων στο εσωτερικό των θεματικών προγραμμάτων και των κείμενων δράσεων αλλά και με την ανάληψη ειδικής στοχοθετημένης δράσης,

1.22. να αναπροσανατολιστεί η δράση για την κατάρτιση και την κινητικότητα των ερευνητών με σκοπό τη στενότερη σχέση μεταξύ βιομηχανίας, ειδικότερα των ΜΜΕ, των πανεπιστημίων και των ερευνητικών κέντρων,

1.23. να διευκρινιστεί και ενισχυθεί ο στρατηγικός ρόλος του ΚΚΕρ και των υπηρεσιών του, ειδικότερα του IPTS, ως κέντρου διαθεσμικής αριστείας για την υποστήριξη και τον προσανατολισμό των κοινοτικών κέντρων λήψεως αποφάσεων και ως κέντρου ανάπτυξης της ευρωπαϊκής και διεθνούς διάστασης της δράσεως ΕΤΑ,

1.24. να εξασφαλισθούν πιο διαφανείς, απλοποιημένες και εξορθολογισμένες διαδικασίες διαχείρισης που να εξασφαλίζουν τη δυνατότητα πρόσβασής τους, και να περιορίζουν τις δαπάνες, τις προθεσμίες και τις γραφειοκρατικές καθυστερήσεις σε συνδυασμό με την ανάγκη αποκαταστάσεως της εμπιστοσύνης με τους φορείς και τους τελικούς χρήστες της έρευνας.

2. Εισαγωγή

2.1. Η πρόταση της Επιτροπής ανταποκρίνεται εν μέρει τουλάχιστον στις απαιτήσεις περί συγκεντρώσεως και προσανατολισμού της κοινοτικής έρευνας επί συγκεκριμένων στόχων και περί συντονισμού, ελαστικότητας και διαφάνειας της διαχείρισής της.

2.2. Η Επιτροπή επιχειρεί πράγματι μία «καινοτόμο προσέγγιση» για να επανοργανώσει τις ενέργειες κοινοτικής έρευνας, μεταβαίνοντας από ένα σύστημα που βασίζεται σε τεχνολογικές κλειδιά προς μία πολυτομεακή και διακλαδική διάρθρωση προσανατολισμένη προς την επίλυση προβλημάτων η οποία θα πρέπει να ενσωματώσει και συγκεντρώσει όλες τις προσπάθειες σε κοινούς και συγκεκριμένους στόχους βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

2.3. Η προσέγγιση χαρακτηρίζεται όμως από μία τάση αυτοδιατήρησης των ειδικών προγραμμάτων των ΠΠ του παρελθόντος, καθώς και από την έλλειψη ικανοποιητικών μέσων για τον εντοπισμό του στρατηγικού πλαισίου αναφοράς, που να νομιμοποιεί και να προσθέτει αντικειμενική αξία σε λιγοστές προτεραιότητες της ΕΤΑ καθώς και στην ανάγκη να αναληφθούν δράσεις επί περιορισμένου αριθμού προβλημάτων προκειμένου να συγκεντρωθούν οι εθνικές και ευρωπαϊκές προσπάθειες με βάση τις αρχές του συντονισμού και της επικουρικότητας όπως ορίζονται εκ νέου στη Συνθήκη του Άμστερνταμ για την εξεύρεση ορατών, απτών και εύληπτων λύσεων για τον πολίτη σε αρμονία με τους στόχους της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

2.4. Απαραίτητη προϋπόθεση μιας αποτελεσματικής χάραξης πολιτικής για ερευνητική δραστηριότητα ποιότητας είναι η εκ των προτέρων εκτόνωση προβολικών αναλύσεων των αγορών και των τεχνολογιών, περιλαμβανομένης της αξιολόγησης των συνεπειών τους, με τη συμμετοχή των χρηστών της έρευνας που να καταγράφουν και να προαναγγέλλουν τις εξελίξεις τους.

2.5. Μόνο επί τη βάσει ποσοτικών και χρονικών στόχων σε αναφορά με το συγκεκριμένο αποτέλεσμα της ερευνητικής δράσης είναι δυνατή η συστηματική και μόνιμη αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας της ερευνητικής δράσεως που πραγματοποιείται από κοινού και μόνον έτσι είναι συνεπώς δυνατόν να επιτευχθούν οι αναγκαίες προσαρμογές κατά τη διάρκεια της πορείας της (ευελιξία), βάσει των συναφών επιτυχιών ή αποτυχιών.

2.6. Η υποδιαίρεση των 3 θεματικών προγραμμάτων σε 16 κείμενες δράσεις, 13 γενικές δραστηριότητες ανάπτυξης γενικών τεχνολογιών και βασικής έρευνας και σε 3 δραστηριότητες που συνδέονται με την «υποστήριξη των έργων υποδομής έρευνας» καθώς επίσης και σε 3 οριζόντια προγράμματα με 15 ειδικές δράσεις, ενδέχεται να δημιουργήσουν μεγάλη σύγχυση και να προκαλέσουν σημαντικές δυσχέρειες όσον αφορά τη διαχείριση του προγράμματος-πλαίσιο. Σε αυτά ας προστεθεί και η ειδική δράση του ΚΚΕρ και η αυτόνομη διαχείριση των ενεργειών Euratom με μία ειδική κείμενη δράση, 5 δράσεις γενικής έρευνας και βασικής έρευνας και μία δράση υποστήριξης των έργων υποδομής. Η έλλειψη στρατηγικού πλαισίου αναφοράς και κριτηρίων ορθώς καθορισμένων και ποσοτικάς εκφρασμένων που να επιτρέπουν τον εντοπισμό των επιλεκτικών δυνατοτήτων επιστημονικής έρευνας αντικατοπτρίζεται στην επιλογή των προτεινόμενων κείμενων δράσεων. Κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, οι δράσεις αυτές αποτελούν απλή επανάληψη των ειδικών προγραμμάτων του 4ου Προγράμματος-Πλαίσιο, που καθορίζονται ανάλογα με τον τεχνολογικό τομέα και όχι ανάλογα με περίπλοκα διακλαδικά και πολυτομεακά προβλήματα.

2.7. Ο εντοπισμός κατά την κατάρτιση του προγράμματος-πλαίσιο των εν λόγω κείμενων, πολυκλαδικών και διατεχνολογικών δράσεων απαιτεί διαδικασίες συντονισμού, λειτουργικής ολοκλήρωσης και καθορισμού των ευθυνών που θα πρέπει να

είναι σαφείς και αναμφίβολες στο εσωτερικό των αρμόδιων για τη διαχείριση του προγράμματος-πλαίσιο υπηρεσιών της Επιτροπής και σε εκείνες που είναι υπεύθυνες για τις λοιπές δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, η αναγκαιότητα δημιουργίας της κρίσιμης μάζας πόρων που θα προορίζεται για τους κοινά προσδιορισμένους στρατηγικούς στόχους απαιτεί πλαίσια συνεργασίας και συνεννόησης με τις πρωτοβουλίες και τα προγράμματα που είναι αντίστοιχα σε εθνικό επίπεδο, μέσω της εφαρμογής των άρθρων 130 Κ, Λ, Ν της Συνθήκης ΕΕ και των άλλων υποδομών έρευνας καθώς και με τις άλλες πρωτοβουλίες και ευρωπαϊκές οργανώσεις επιστημονικής και τεχνικής εργασίας.

2.8. Εξάλλου, ένεκα ελλείψεως ενδείξεων για το συνολικό ποσό των πόρων που προορίζονται για το πρόγραμμα-πλαίσιο και της διάρθρωσής τους ανά μεμονωμένες ειδικές δραστηριότητες, καθίσταται ιδιαίτερος δύσκολο να εντοπιστεί μία κλίμακα σταθμισμένων προτεραιοτήτων και συνεπώς είναι δύσκολο να διατυπωθεί συνεπής αξιολογική κρίση. Η εκατοστιαία και μόνο κατανομή των θεματικών και οριζόντιων προγραμμάτων που δίδεται από την Επιτροπή δεν επαρκεί. Η ΟΚΕ επιφυλάσσεται όμως να καταρτίσει μια συμπληρωματική γνωμοδότηση, αφού θα έχουν στο μεταξύ οριστικοποιηθεί οι δημοσιονομικές προοπτικές 2000-2004 και θα έχει επιστημοποιηθεί η πρόταση περί κατανομής των πόρων για το ΠΠ μεταξύ των μεμονωμένων ειδικών δραστηριοτήτων, όπως ορίζεται στο άρθρο 130 Ι της Συνθήκης ΕΕ όπως και των πόρων που προορίζονται για το 5^ο ΠΠ Euratom (άρθρο 170 της Συνθήκης περί Euratom). Σε γενικές γραμμές πρέπει να προσδιοριστεί ένας πιο περιορισμένος αριθμός κείμενων δράσεων (9/10) ικανών να συγκεντρώσουν την ομοφωνία και την εμπιστοσύνη του ευρωπαϊκού πολίτη, επιτρέποντας συνεπώς στα κράτη μέλη να διοχετεύσουν τους εθνικούς πόρους τους σε αυτά τα πλαίσια-δράσης ως επιβράβευση.

2.9. Ο καθορισμός κείμενων δράσεων που προσανατολίζεται από τις ανάγκες του χρήστη και με μία προσέγγιση επιλύσεως των προβλημάτων εφαρμοσμένης έρευνας σε βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη οπτική θα καταστήσει ακόμη ευκολότερο τον καθορισμό των πεδίων γενικής και βασικής έρευνας, στα οποία θα πρέπει να προστατευθεί και να διατηρηθεί η ερευνητική δραστηριότητα τεχνολογικής πρωτοπορίας σε μεσομακροπρόθεσμο επίπεδο.

2.10. Οι τεχνολογικοί τομείς της γενικής και βασικής έρευνας πρέπει να εντοπισθούν κατά τρόπο συνεπή στους τομείς εκείνους στους οποίους η ευρωπαϊκή επιστημονική κοινότητα μπορεί να επιτύχει ανταγωνιστικά επίπεδα σε παγκόσμιο πλαίσιο και να συμβάλει έτσι στην ανάπτυξη τεχνολογιών χρήσιμων και λειτουργικών ως προς τους στόχους των κείμενων δράσεων.

2.11. Από την άποψη της σχέσεως μεταξύ των κείμενων δράσεων, των προγραμμάτων βασικής και γενικής τεχνολογίας, των ενεργειών υποστήριξης των υποδομών έρευνας αφενός και των τριών μεγάλων οριζόντιων δράσεων σχετικά με τον διεθνή ρόλο της ευρωπαϊκής έρευνας της καινοτομίας και της συμμετοχής των ΜΜΕ και της αξιοποίησης του ανθρώπινου

δυναμικού, αφετέρου, το έγγραφο της Επιτροπής δεν διευκρινίζει τους αναγκαίους μηχανισμούς αλληλεπίδρασης και τη λειτουργία τους.

2.12. Ως προς τα οριζόντια προγράμματα, η ΟΚΕ όχι μόνο έχει εκφραστεί με ιδιαίτερος θετικό τρόπο αλλά και έχει ζητήσει να διπλασιασθεί η χρηματοδότηση παρόμοιων δράσεων, σε αντίθεση με τα όσα αναφέρονται ως ποσοστά από την Επιτροπή.

2.13. Αυτό ωστόσο επηρεάζεται από συγκεκριμένους μηχανισμούς που θα πρέπει να οριστούν προκειμένου να συμπεριλάβουν πραγματικά την διεθνή καινοτόμο διάσταση, τη διάσταση των ΜΜΕ, της επιμόρφωσης και αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού στα μεγάλα θεματικά προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων και των καιρίων δράσεων, με την εξασφάλιση της δέουσας ορατότητας, διαφάνειας και κύρους.

2.14. Όπως τονίζεται στην έκθεση Davignon, η ποιότητα της κοινοτικής ερευνητικής δραστηριότητας συνδέεται στενά με την διαφανή και αποτελεσματική διαχείριση. Η ενοποίηση και απλοποίηση των διαδικασιών για όλα τα θεματικά προγράμματα και τις δράσεις-κλειδιά, τα συστήματα «prescreening» των προτάσεων που μειώνουν σε μεγάλο βαθμό τη σχέση μεταξύ αυτών που υποβάλλονται και αυτών που επιλέγονται, η μείωση των προθεσμιών μεταξύ επιλογής των σχεδίων και της πραγματικής εφαρμογής τους, αποτελούν ορισμένους από τους στόχους της αναγκαίας αναθεώρησης των διαδικασιών του προγράμματος-πλαίσιο. Στο έγγραφο της Επιτροπής δεν γίνεται καμία διασάφηση, ούτε μάλιστα και για τις σχέσεις μεταξύ των μεγάλων θεματικών προγραμμάτων με τις άλλες πρωτοβουλίες ευρωπαϊκής ΕΤΑ όπως τα προγράμματα Eureka και Cost, Embo, Esa, Cern, κ.λπ. Από την άποψη του συντονισμού των θεματικών διαπρογραμμάτων, ένα πρώτο θετικό βήμα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί με τον περιορισμό του αριθμού των ειδικών προγραμμάτων και τον ανακαθορισμό του αριθμού των αντίστοιχων επιτροπών διαχείρισης.

3. Ο καθορισμός κοινής στρατηγικής

3.1. Η μετάβαση από ένα πρόγραμμα-πλαίσιο σκοπός του οποίου ήταν η συμπερίληψη κάθε είδους ερευνητικής δράσεως προς ένα συνεκτικό στρατηγικό πλαίσιο που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις ανταγωνιστικότητας του συστήματος και στις ανάγκες της κοινωνίας, των επιχειρήσεων και των πολιτών απαιτεί τον καθορισμό σεναρίων τεχνολογικής και βιομηχανικής προβολής σε κοινοτικό επίπεδο που να συγκεντρώνουν την απαραίτητη ομοφωνία των φορέων και των τελικών χρηστών της έρευνας για κοινούς στόχους προτεραιότητας τεχνολογικής και επιστημονικής ανάπτυξης.

3.2. Μόνον έτσι είναι δυνατό να ανυψωθεί σφαιρικά η ποιότητα της ευρωπαϊκής έρευνας και να επιταχυνθεί η δυναμική μεταξύ έρευνας, απασχόλησης και αγοράς, με την επικέντρωση επιλεγμένων προτεραιοτήτων υπό την μορφή δραστηριοτήτων που να καθιστούν δυνατή τη συγκέντρωση της κριτικής μάζας των ευρωπαϊκών κοινοτικών και εθνικών προσπάθειών.

3.3. Η έλλειψη παρόμοιων σεναρίων εμπόδιζε την Επιτροπή να προσδιορίσει στο πλαίσιο του Παραρτήματος I της προτάσεως σαφή και εμπειριστατωμένα κριτήρια και στόχους καθώς και τα κατάλληλα μέσα προκειμένου να εντοπιστούν κατά τρόπο αναντίρροτο τα προβλήματα στα οποία επείγει να δοθεί λύση, καθώς και την διαδρομή για την επίτευξη αποτελεσματικών πρακτικών και ορατών αποτελεσμάτων. Από την άλλη πλευρά στερεί την Κοινότητα από ένα βασικό μέσο για την απαραίτητη ευελιξία που χρειάζεται ο πενταετής προγραμματισμός της.

3.4. Εξάλλου, όπως έχει επανειλημμένως τονισθεί από την ΟΚΕ, η ανάγκη παρόμοιων σεναρίων επιβεβαιώθηκε ήδη στο 4ο ΠΠ με τη δημιουργία μέσω και την ανάληψη πρωτοβουλιών όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Τεχνολογικής Αξιολόγησης ETAN, το Δίκτυο του Ευρωπαϊκού Παρατηρητή Επιστήμης και Τεχνολογίας ESTO, το Ίδρυμα Τεχνολογικής Προβολικής της Σεβίλλης IPTS, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Παρακολούθησης των Καινοτομιών EIMS, το ειδικό πρόγραμμα κοινωνικο-οικονομικής έρευνας, το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Καινοτομίας καθώς και η κατάρτιση της πρώτης ευρωπαϊκής έκθεσης για τους επιστημονικούς και τεχνολογικούς δείκτες το 1994.

3.5. Όμως όλη αυτή η σειρά μέσω δεν οργανώθηκε κατά τρόπο συστηματικό και συντονισμένο: πολλά από τα μέσα αυτά βρίσκονται σε εμβρυακή κατάσταση όπως αποδεικνύεται από την πρόταση της Επιτροπής που τα απομονώνει σε μία από τις πέντε ειδικές δράσεις του τρίτου οριζόντιου προγράμματος "αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού" και επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι η ίδια η Επιτροπή στην παρουσίαση του 5ου ΠΠ δεν αναφέρεται στα αποτελέσματα και στις αναλύσεις που προέκυψαν από τα μέσα αυτά κατά τα παρελθόντα χρόνια.

3.6. Τα μέσα αυτά θα πρέπει άλλωστε να ενσωματωθούν μέσα σε εκείνα που εντοπίζουν τις προτεραιότητες βιομηχανικής πολιτικής στους διάφορους τομείς⁽¹⁾, με την άμεση συμμετοχή των βιομηχανικών φορέων της έρευνας και των τελικών χρηστών.

3.7. Σύμφωνα με την ΟΚΕ η έλλειψη αντικειμενικών και αποδεκτών δεικτών εγκυμονεί πράγματι τον κίνδυνο να απονομιμοποιηθούν οι προτεινόμενες επιλογές ως επιλογές a priori ή να επαναπροταθούν επιλογές που ήδη έχουν γίνει δεκτές από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο ενός προκαθορισμένου κατά το παρελθόν συμβιβασμού των συμφερόντων.

⁽¹⁾ Όπως οι τομεακές αναλύσεις βιομηχανικής πολιτικής, το ετήσιο πανόραμα της κοινοτικής βιομηχανίας, η πρόταση «benchmarking».

3.8. Η ΟΚΕ θεωρεί συνεπώς ουσιαστικό να εξορθολογισθούν, εφαρμοσθούν και συντονισθούν στο 5ο ΠΠ τα μέσα προβολής και τεχνολογικής αξιολόγησης και να διασυνδεθούν με τα λοιπά μέσα ανάλυσης και οικονομικής και βιομηχανικής προβολικής που διαθέτει η Κοινότητα.

3.9. Συγκεκριμένα η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητα τα εξής:

— στα τρία μεγάλα θεματικά και στα τρία οριζόντια προγράμματα να προβλεφθεί μία δράση προβολής και αξιολόγησης υπό τη διεύθυνση μίας μονάδας αποτελούμενης από εκπροσώπους της Επιτροπής, της βιομηχανίας, των ερευνητικών κέντρων των κοινωνικών εταίρων και των χρηστών και του ιδρύματος τεχνολογικής προβολικής της Σεβίλλης (PTS) ώστε να διασφαλίζουν ταυτοχρόνως την αντιπροσωπευτικότητα και την αποτελεσματικότητα. Οι μονάδες αυτές θα κάνουν χρήση των αποτελεσμάτων των σχεδίων στοχευμένης κοινωνικο-οικονομικής έρευνας και των αναλύσεων των τεχνολογικών και βιομηχανικών «τάσεων» της Κοινότητας,

— οι μονάδες αυτές θα πρέπει να εξακριβώνουν διαρκώς την αρμονία της ερευνητικής δραστηριότητας όσον αφορά τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις στην αγορά, με ποσοτικούς και χρονικά καθορισμένους στόχους του ΠΠ και να επανακατευθύνουν τους στόχους αυτούς επί τη βάση των αναλύσεων προβολικής και αξιολόγησης των τάσεων όλης της Κοινότητας και επί τη βάσει της συνολικής αγοράς. Η δραστηριότητά τους θα πρέπει επιπλέον να παρέχει τη βάση για τον καθορισμό των μεγάλων στρατηγικών στόχων της κοινοτικής έρευνας που τάσσονται από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο στο πλαίσιο του πενταετούς προγραμματισμού προς τους οποίους θα πρέπει να συμμορφωθεί η πρόταση για το ΠΠ και οι προτάσεις δράσεως των άρθρων 130 Κ, Λ και Ν,

— τα αποτελέσματα της δραστηριότητάς τους πρέπει να καταλήγουν σε εμπειριστατωμένη έκθεση που θα συνοδεύει την ετήσια έκθεση η οποία δυνάμει του άρθρου 130 Π της Συνθήκης ΕΕ πρέπει να υποβάλλεται στο Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και την ΟΚΕ για την παροχή στα κοινοτικά όργανα των απαραίτητων μέσων τροποποίησης και προσαρμογής των εκτελούμενων προγραμμάτων εργασίας. Η εν λόγω ετήσια έκθεση θα πρέπει να περιέχει πίνακες επιπτώσεως επί της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, επί της συνοχής των εθνικών και κοινοτικών συναφών πολιτικών, επί της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και επί της αποτελεσματικότητας της δυναμικής μεταξύ έρευνας, καινοτομίας και αγοράς ειδικότερα επί των ΜΜΕ.

4. Γενικές αρχές και κριτήρια

4.1. Η ΟΚΕ λαμβάνει υπόψη την πρόθεση της Επιτροπής για την θέσπιση γενικών αρχών και συνεπώς κριτηρίων με σκοπό την κατεύθυνση της δράσης κοινοτικής έρευνας προς την επίλυση των προβλημάτων του πολίτη όσον αφορά την ανταπόκριση στην κοινωνική ζήτηση, την απασχόληση, την ποιότητα της ζωής, την υγεία και το περιβάλλον. Στις απαι-

τήσεις οικονομικής και επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης των τομέων που παρουσιάζουν ανάπτυξη και σε εκείνους στους οποίους πρέπει να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα ή παρουσιάζουν σημαντικές προοπτικές τεχνολογικής ανάπτυξης· στην ανάγκη δημιουργίας της κριτικής μάζας όσον αφορά τους ανθρώπινους και τους δημοσιονομικούς πόρους και την ενίσχυση των άλλων πολιτικών της Κοινότητας και στην κοινοτική διάσταση δραστηριοτήτων που μπορούν να αναληφθούν μόνο σε παρόμοιο επίπεδο.

4.2. Οι γενικές αυτές αρχές και τα κριτήρια δεν επιτρέπουν όμως κατά την άποψη της ΟΚΕ την ύπαρξη επαρκούς επιλεκτικότητας για να επιτευχθούν οι στόχοι που εξαγγέλλει η Επιτροπή όσον αφορά την συγκέντρωση της ερευνητικής προσπάθειας σε περιορισμένο αριθμό στόχων μεγαλύτερης διάδοσης και εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων για να τερατισθεί το ευρωπαϊκό παράδοξο της καινοτομίας, ούτε και για την προσαρμογή των πρότυπων κέντρων επιστημονικής και τεχνολογικής δυναμικής προς τις ανάγκες της σφαιρικής ανταγωνιστικότητας του οικονομικού και κοινωνικού κοινοτικού συστήματος.

4.3. Κατά την άποψη της ΟΚΕ ο γενικός χαρακτήρας των αρχών και των κριτηρίων αυτών συνδέεται στενά με την έλλειψη αποδεκτών στρατηγικών σεναρίων και των συνακόλουθων αποφάσεων για τις κοινές στρατηγικές προτεραιότητες. Όπως τονίστηκε ήδη υπάρχει κίνδυνος το 5ο ΠΠ να μην είναι παρά ένας απλός κατάλογος ή ένας εξωτερικός εξωραϊσμός του 4ου ΠΠ.

4.4. Η ΟΚΕ θεωρεί συνεπώς, σκόπιμο πριν από την παρουσίαση των επισήμων προτάσεων της Επιτροπής για τα ειδικά προγράμματα να διεξαχθεί διοργανικός διάλογος για την αντιμετώπιση και τον χρονικό και ποσοτικό προσδιορισμό των πιο επιλεκτικών κριτηρίων προτεραιότητας.

5. Δομή και μέθοδος

5.1. Η δομή και η μέθοδος του 5ου ΠΠ αποτελούν ένα εξαιρετικά λεπτό και θεμελιώδες μεταβατικό στοιχείο, διότι το πρόγραμμα αυτό έρχεται σε μια ιστορική στιγμή βαθύτατης αλλαγής του πλαισίου παγκοσμιοποίησης και εξαΰλωσης των αγορών και συνεπώς, αυξανόμενης αλληλεξάρτησης των πολύπλοκων προβλημάτων. Απαιτούνται αφενός σαφείς ορισμοί, διαφανής διαχείριση, ευελιξία και ανταπόκριση στην εξέλιξη των τεχνικών και των αγορών, σκόπευση προς τη συγκεκριμένη επίλυση των προβλημάτων, και αφετέρου πλήρης συμμετοχή των φορέων και των τελικών χρηστών της έρευνας στα διάφορα επίπεδα. Πρέπει να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στους κοινοτικούς μηχανισμούς ανάπτυξης μιας ευρωπαϊκής πολιτικής ΕΤΑ σφαιρικής προκλήσεως και όχι απλώς και μόνο μιας επιπρόσθετης περιορισμένης δράσης προορισμένης αναγκαστικώς στην αναπροσαρμογή των διαστάσεων.

5.2. Η δομή και η μέθοδος των μελλοντικών προγραμματικών δράσεων της Κοινότητας στον τομέα της ΕΤΑ πρέπει

να δημιουργήσουν βεβαιότητα και ομοφωνία όσον αφορά την πορεία των βιομηχανιών, των επιστημονικών κοινοτήτων και των τελικών καταναλωτών, για να καταστεί δυνατή η ανάπτυξη των απαραίτητων συννεργιών και η ολοκλήρωση των διάφορων συστατικών στοιχείων που είναι όλα απαραίτητα για την ανταγωνιστικότητα του συστήματος όλης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.3. Για τον λόγο αυτό η ΟΚΕ επαναλαμβάνει και πάλι ότι είναι ανάγκη να υπάρξει μία αρχιτεκτονική του προγράμματος που θα καθιστά συνεκτικές όλες τις ερευνητικές δραστηριότητες με σκοπό την επίλυση των πολύπλοκων προβλημάτων της κοινωνίας, του πολίτη και των κοινοτικών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα λοιπόν η επιλογή στο πλαίσιο των τριών θεματικών προγραμμάτων καιρίων δράσεων για την επίλυση των προβλημάτων, δραστηριοτήτων γενικής και βασικής έρευνας και δραστηριοτήτων για την ενίσχυση των μεγάλων επιστημονικών εγκαταστάσεων θα πρέπει να γίνει με βάση την πλήρη αλληλεπίδραση και συμπληρωματικότητα. Αλληλεπίδραση και συμπληρωματικότητα που θα πρέπει να υπάρχει επίσης και μεταξύ των υποτομέων των οριζόντιων προγραμμάτων και της δράσεως του ΚΚΕρ.

5.4. Η πρόταση της Επιτροπής αντιθέτως φαίνεται να στηρίζεται σε διάκριση μεταξύ των τομέων γενικής έρευνας και των τομέων που καλύπτονται από τις καιρίες δράσεις χωρίς τον απαραίτητο συντονισμό. Χρειάζεται όμως να διατηρηθούν τα κατάλληλα επίπεδα ευελιξίας που είναι απαραίτητα για την ερευνητική δραστηριότητα με νέες μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προοπτικές.

5.5. Αλλά και η αλληλεπίδραση μεταξύ των οριζόντιων προγραμμάτων και των θεματικών προγραμμάτων αναγγέλλεται μόνον από την Επιτροπή χωρίς να υποδεικνύεται στη φάση αυτή κανείς σχετικός μηχανισμός ή μέθοδος για να καταστεί απτή. Η ίδια παρατήρηση ισχύει επίσης και για την αναγγελθείσα διασύνδεση μεταξύ του ΠΠ και των ευρωπαϊκών αλλά μη κοινοτικών πλαισίων συνεργασίας (βλ. σημείο 7.1.4).

5.6. Σε ό,τι αφορά τους πραγματικούς μηχανισμούς και μεθόδους διασύνδεσης μεταξύ ΠΠ και των άλλων κοινοτικών δημοσιονομικών μέσων, συγκεκριμένα των διαρθρωτικών ταμείων και των ταμείων συνοχής, Phare, Tacis και Meda, η πρόταση της Επιτροπής περιορίζεται μόνο στην αναγγελία μελλοντικών αλλά όχι σαφών μέτρων. Ενόψει εξάλλου των επισημοποιηθέντων προτάσεων της Επιτροπής αναφορικά με τη συνεργασία στον τομέα της ΕΤΑΕ με τις διάφορες χώρες, η ΟΚΕ επιθυμεί να καταστούν αντικείμενο ευρείας διαβουλεύσεως για να διασφαλισθεί η πρόποσα συμβολή τους.

5.7. Αναφορικά με την απαραίτητη διασύνδεση μεταξύ κοινοτικών δράσεων και εθνικών δράσεων, η πρόταση της Επιτροπής πρέπει να συμπεριλάβει, όπως συνιστά η ΟΚΕ, τις διατάξεις για τον προσδιορισμό νομικού πλαισίου για τη διευκόλυνση της εφαρμογής συμπληρωματικών προγραμμάτων, κοινής συμμετοχής και κοινών επιχειρήσεων, που να καθιστούν δυνατή την επίτευξη της απαραίτητης κριτικής μάζας για την υλοποίηση των Μεγάλων Σχεδίων Βιομηχανικής Συγκέντρωσης⁽¹⁾.

6. Δράση 1: Προγράμματα ΕΤΑ και επίδειξης

6.1. Η καινοτόμος προσπάθεια της Επιτροπής για τον καθορισμό των περιεχομένων της Πρώτης Δράσης ΕΤΑΕ και της οργάνωσής της λαμβάνει σάρκα και οστά στην πρόβλεψη τριών μεγάλων θεματικών προγραμμάτων — επιστήμη της ζωής και οικοσύστημα· κοινωνία της πληροφόρησης· ανταγωνιστική και αιεφόρος ανάπτυξη — τα οποία υποδιαιρούνται σε καιρίες δράσεις, δραστηριότητες ΕΤΑ γενικής τεχνολογίας και δραστηριότητας ή ενίσχυσης των έργων υποδομής στον τομέα της έρευνας.

6.2. Η ΟΚΕ μολονότι επικροτεί την απλουστευτική αυτή θεματική προσέγγιση που θα μπορούσε να παράσχει αυτόνομη διάσταση στην περιβαλλοντική θεματική, θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν σαφέστερα οι τρεις αυτές τυπολογίες παρέμβασης προκειμένου να εξασφαλισθεί η σαφήνεια, η διαφάνεια και η ομοφωνία των τεχνολογικών στόχων του ΠΠ.

6.3. Σύμφωνα με την ΟΚΕ η καιρία δράση πρέπει να εντοπίζει ένα σημαντικό πρόβλημα για τον πολίτη, την επιχείρηση και την κοινωνία, να θέτει στόχους ποσοτικώς και χρονικώς καθορισμένους για την αναζήτηση των καταλληλότερων λύσεων, ενσωματώνοντας τη δυνατότητα μετρήσεως της τεχνολογικής και ανταγωνιστικής επιπτώσεως σε προκαθορισμένο χρόνο. Δεδομένου ότι πρόκειται για πολύπλοκα προβλήματα, η καιρία δράση καθιστά αναγκαία μία πολυτομεακή, διατεχνολογική και διακλαδική παρέμβαση, υπό τον συντονισμό των διύπηρεσιακών μονάδων της Επιτροπής και τη βοήθεια μόνιμης «συμβουλευτικής ομάδας» αποτελούμενης από φορείς και τελικούς χρήστες της έρευνας.

6.4. Στην πρόταση της Επιτροπής, η έλλειψη σαφούς καθορισμού της καιρίας δράσεως έχει ως αποτέλεσμα το μεγαλύτερο μέρος των προτάσεων αυτών να καθίσταται επανάληψη των ειδικών προγραμμάτων του 4ου ΠΠ.

6.5. Η επιλογή επικεντρώσεως της κοινοτικής έρευνας σε επιλεγμένες καιρίες δράσεις δικαιολογείται κατά κύριον λόγο από την ανάγκη να καταστούν ορατές κατά τρόπον άμεσο οι πρόοδοι που συντελέστηκαν από την κοινοτική έρευνα που καθιστά συγκεκριμένη και απτή για τον ευρωπαϊκό πολίτη την προστιθέμενη αξία της από κοινού υλοποίησης ερευνητικών δραστηριοτήτων οι οποίες θα κάνουν αισθητή στην επιχείρηση τόσο στους προωθημένους όσο και στους παραδοσιακούς τομείς, την ανταγωνιστική θέση που έχει επιτευχθεί στην αγορά.

6.6. Η ορατότητα είναι στενά συνδεδεμένη με την πρόβλεψη των κατάλληλων κοινοτικών εθνικών πόρων για κάθε καιρία δράση και εξαρτάται συνεπώς από την πρόβλεψη ενός περιορισμένου αριθμού των δράσεων αυτών. Για να χαρακτηριστεί καιρία δράση μια δράση πρέπει να υπερβαίνει το κατώτατο όριο της συνολικής συγκέντρωσης δημόσιων και ιδιωτικών πόρων το οποίο να μην είναι χαμηλότερο του 1 δισεκατομμυρίου Ecu για να αναταποκρίνεται στους στόχους επίλυσης προβλημάτων που τίθενται μεσοπρόθεσμα.

(1) EE C 18 της 22. 1. 1996, σ. 62.

6.7. Για το λόγο αυτό ακριβώς η ΟΚΕ τάσσεται ρητώς υπέρ της μείωσης του αριθμού των καιριών δράσεων, ώστε να μην υπερβαίνουν τις δέκα και υπέρ του εντοπισμού αυτών στο πλαίσιο των προβληματικών με πιο άμεσες επιπτώσεις όσον αφορά την εφαρμογή και τα συγκεκριμένα αποτελέσματα, και από την άποψη επίσης της επιδράσεως στα μέσα ενημέρωσης.

6.8. Εν είδει παραδείγματος, για τον εντοπισμό των καιριών δράσεων η ΟΚΕ τονίζει τη σημασία των θεματικών όπως: η πόλη του μέλλοντος, το νοσοκομείο του μέλλοντος, το ανταγωνιστικό εργοστάσιο του μέλλοντος, το μελλοντικό σπίτι, η μελλοντική βιογεωργία, η δυναμική κινητικότητα, η πολυτομεακή εκπαίδευση, η βιώσιμη και πολλαπλή κινητικότητα, η ολοκληρωμένη χερσαία και θαλάσσια χωροταξία, τα προωθημένα ενεργειακά συστήματα, η καθαρή και ασφαλής ενέργεια χαμηλού κόστους.

6.9. Ως ορισμός εργασίας, η καιρία δράση θα μπορούσε να αποτελεσθεί από «ένα πλέγμα μεγάλων και μικρών δράσεων εφαρμοσμένης και γενικής έρευνας και εν ανάγκη βασικής έρευνας και επίδειξης με άμεσο στόχο την αντιμετώπιση μιας πρόκλησης ή ενός κοινού και ευρωπαϊκού προβλήματος», με ποσοτικούς και χρονικά καθορισμένους στόχους. Κάθε καιρία δράση πρέπει να έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια και να διέπεται από την επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων από πλευράς στόχων της αγοράς, να ενσωματώνει δράσεις τυποποιήσεως καινοτομίας, αξιολόγησης και διάδοσης και πρέπει επίσης να διασυνδέεται ιδίως με τις ΜΜΕ ως βασικά και ορατά συστατικά στοιχεία.

6.10. Εάν προσδιοριστούν κατ'αυτήν την έννοια οι καιρίες δράσεις, καθίσταται ευκολότερο να εξακριβωθεί το πλαίσιο δραστηριοτήτων γενικής και βασικής τεχνολογίας. Οι δραστηριότητες αυτές δεν πρέπει να εντοπίζονται κατά τρόπο υπολειμματικό, υπό την έννοια ότι καλύπτονται τομείς που δεν καλύπτονται από τις καιρίες δράσεις, αλλά τουναντίον πρέπει να βρίσκονται σε σχέσεις αλληλεπιδράσεως και συντονισμού με αυτές. Οι δραστηριότητες γενικής και βασικής έρευνας, θα μπορούσαν να έχουν τη διπλή λειτουργία εντοπισμού νέων χώρων έρευνας και ενόψει επίσης των μελλοντικών καιριών δράσεων και της ανάπτυξης τεχνολογιών γενικής εφαρμογής στην υπηρεσία των τελικών χρηστών, ειδικότερα των ΜΜΕ.

6.11. Όσον αφορά την ενίσχυση για τα έργα υποδομής της έρευνας, η μεγίστη χρησιμοποίηση και εκμετάλλευση αυτών έχει μεγάλη σημασία στο μέτρο που ενδυναμώνουν τη συνοχή της ευρωπαϊκής έρευνας και έτσι υλοποιούν δίκτυα και τράπεζες δεδομένων που τίθενται στη διάθεση όλης της Κοινότητας.

7. Οι οριζόντιες δράσεις

Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη όπως προβλέπεται στη Συνθήκη την απαίτηση να ενδυναμωθεί ο διεθνής ρόλος της κοινοτικής έρευνας, να παρασχεθεί ο κατάλληλος χώρος στην καινοτομία ως παράγων κλειδί της επιτυχίας της ίδιας της ερευνητικής δράσης υπογραμμίζοντας σχετικά τον ρόλο των ΜΜΕ και την

ανάγκη να ενισχυθεί και να αυξηθεί το ανθρώπινο δυναμικό της έρευνας της Κοινότητας: για τον σκοπό αυτό προτείνει την οργάνωση οριζόντιων προγραμμάτων που προϋποθέτουν μία κεντρική θέση η οποία όμως δεν απαντά στο έγγραφο. Επιπλέον, από την άποψη της εκατοστιαίας κατανομής του έργου, η ΟΚΕ εκφράζει δυσανεμία διότι οι υποδείξεις της Επιτροπής βαίνουν ακριβώς προς το αντίθετο αυτού που εκφράζεται σχετικά, μειώνοντας αντί να αυξάνουν την κοινοτική προσπάθεια έναντι των καιριών προβλημάτων όπως ειδικότερα η καινοτομία και οι ΜΜΕ που απαιτούν μία κατά πολύ συνεπέστερη δέσμευση.

7.1. Δράση 2: Συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς

7.1.1. Σε ό,τι αφορά τη διεθνή συνεργασία που αναφέρεται στην πρόταση της Επιτροπής, θα έπρεπε να αναπτύσσεται η δέουσα ανάλυση για τις διάφορες ενδιαφερόμενες γεωγραφικές περιοχές (ΧΚΑΕ, Μεσογειακές Χώρες, ΝΙΣ, Αναπτυσσόμενες Χώρες) από την άποψη της τεχνολογικής ανάπτυξης και της επιστημονικής αριστείας, που επιτρέπει για κάθε μια τους με προτεραιότητα τις ορεινές περιοχές τον προσδιορισμό δραστηριοτήτων ενίσχυσης για τη συμμετοχή στο 5ο ΠΠ, αμοιβαίου ενδιαφέροντος τόσο για την Κοινότητα όσο και για τις τρίτες χώρες, αποβλέποντας έτσι στην επίλυση κοινών προβλημάτων.

7.1.2. Μία προσέγγιση της συνεργασίας της διεθνούς ΕΤΑ που να λαμβάνει υπόψη τα ιδιάζοντα χαρακτηριστικά κάθε γεωγραφικής περιοχής απαιτεί επιπλέον μέσα ολοκληρώσεως των δραστηριοτήτων που προβλέπονται στις δράσεις αυτές με όλες τις άλλες δράσεις του ΠΠ και τις άλλες κοινοτικές δράσεις συνεργασίας που να βελτιστοποιούν τα αποτελέσματα όσον αφορά την επίλυση των ειδικών προβλημάτων κάθε μιας περιοχής αμοιβαίου ενδιαφέροντος και να εξασφαλίζουν μια εξωτερική συνεπή δράση της Κοινότητας.

7.1.3. Από την άποψη αυτή η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμη τη δημιουργία χώρων ενεργού υποδοχής των προτάσεων ΕΤΑ για κάθε μία από τις τέσσερις γεωγραφικές περιοχές παρέμβασης. Οι χώροι αυτοί δεν θα πρέπει να περιορίζονται στην λήψη και μετάδοση των προτάσεων αλλά θα πρέπει να επωφελούνται από τις διύπηρεσιακές αρμοδιότητες της Επιτροπής που είναι ικανές να ενσωματώνουν τις μεμονωμένες προτάσεις στο πλαίσιο των δράσεων ΕΤΑ του ΠΠ, διασφαλίζοντας ταυτοχρόνως συνοχή και ορατότητα και να θέτουν σε εφαρμογή όπου είναι σκόπιμο τα λοιπά αρμόδια προγράμματα συνεργασίας της ΕΕ.

7.1.4. Παρομοίως πρέπει να ενεργοποιηθεί η διεθνής διάσταση της καινοτομίας διαμέσου μίας στενότερης αλληλεπιδράσεως με τα πλαίσια ευρωπαϊκής και όχι κοινοτικής συνεργασίας, συγκεκριμένα τα προγράμματα Cost και Eureka κατά τρόπο ώστε να είναι δυνατή η διεύρυνσή της προς άλλες χώρες όπως οι ασιατικές. Κατά το παρελθόν δεν στάθηκε δυνατόν να γίνει πλήρης εκμετάλλευση των δυνατοτήτων συνέργειας και συμπληρωματικότητας μεταξύ του προγράμματος Eureka και των κοινοτικών ΠΠ. Σήμερα όμως η χρονική σύμπτωση μεταξύ της παρουσίας του μεσοπρόθεσμου προγράμματος Eureka 1996-2000 και της παρουσίας του ΠΠ μπορεί να παράσχει

ικανή ευκαιρία για την εδραίωση συγκεκριμένων σχέσεων των διαφόρων επιπέδων της έρευνας στο πλαίσιο των δύο πρωτοβουλιών, ειδικότερα των καιρίων δράσεων. Το ανάλογο πρέπει να ισχύσει και για τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά προγράμματα (Esa, Embl, κ.λπ.).

7.1.5. Η πρόταση της Επιτροπής όμως δεν φαίνεται να λαμβάνει υπόψη τις συγκεκριμένες προτάσεις του μεσοπρόθεσμου προγράμματος Eureka του 1996 ούτε και τις σχετικές προτροπές της έκθεσης Davignon. Η ΟΚΕ τονίζει ότι είναι απαραίτητο να εκπονηθούν ρητά πρωτόκολλα συμφωνίας στο θέμα αυτό.

7.1.6. Άλλωστε η διαδικασία παγκοσμιοποίησης που συνεπάγεται η ΕΤΑ πρέπει να λάβει υπόψη το άνοιγμα επί τη βάση της αμοιβαιότητας και της αμοιβαίας ωφέλειας της ευρωπαϊκής συνεργασίας έναντι των περισσότερο εκβιομηχανισμένων χωρών: με βάση τη λήψη αποφάσεων για κάθε σχέδιο μεμονωμένως, και ειδικών μέτρων για τη διάδοση, την μεταφορά τεχνολογιών και την κινητικότητα, η συμμετοχή των φορέων της έρευνας των χωρών αυτών πρέπει να ενθαρρυνθεί όπου υπάρχει σαφές και προφανές κοινοτικό ενδιαφέρον. Θα μπορούσαν προς τούτο να συναφθούν ειδικές συμφωνίες συνεργασίας, εφόσον παρέχουν σαφή προστιθέμενη αξία⁽¹⁾.

7.1.7. Αλλά και στο διεθνές επίπεδο, η ΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ πρέπει να λάβει μέτρα για την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας, της ανταλλαγής και της εμπορίας τεχνολογιών και για την συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, ειδικότερα των ΜΜΕ. Με τα μέτρα αυτά πρέπει συγκεκριμένως να βελτιωθεί η πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές και να υλοποιηθεί η δέουσα εναρμόνιση των προδιαγραφών και των διατάξεων που διέπουν τα πρότυπα και την πνευματική ιδιοκτησία.

7.2. Δράση 3: Διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων

7.2.1. Το οριζόντιο πρόγραμμα «δράση για την καινοτομία και τη συμμετοχή των ΜΜΕ» είναι βασικό για την επιτυχία του ΠΠ, δεδομένου ότι επί μεγάλο χρονικό διάστημα η προσπάθεια της ευρωπαϊκής ΕΤΑ, τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, δεν επέτυχε να μετατρέψει τα αποτελέσματα της έρευνας σε βιομηχανικές και εμπορικές επιτυχίες όπως αποδεικνύεται πλήρως από το παράδοξο της καινοτομίας. Η ίδια η θέση του 5ου ΠΠ που σύμφωνα με την Επιτροπή αποτελεί μία ρήξη με το παρελθόν και που σκοπός του είναι να έλθει πλησιέστερα στον πολίτη, στην επιχείρηση και στην κοινωνία, συμβάλλοντας διαμέσου της δράσεως ΕΤΑ στην επίλυση των προβλημάτων τους, θέτει στο επίκεντρο της δυναμικής έρευνα-καινοτομία-εμπόριο τον καινοτομικό ιστό των επιχειρήσεων και ειδικότερα των ΜΜΕ κατά τις διάφορες

τυπολογίες τους. Συγκεκριμένα πρέπει να δημιουργηθούν τομεακές τράπεζες δεδομένων των τελικών χρηστών και να αναπτυχθεί σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο ένα σύστημα δικτύου επαφής με τις αγορές κεφαλαίων προκειμένου να καταστεί απτή η δυναμική αυτή.

7.2.2. Αντιθέτως η Επιτροπή θέτει γενικούς στόχους με ειδικές και συνοδευτικές δράσεις για τις λοιπές δράσεις του ΠΠ που φαίνεται να αποτελούν σε μεγάλο βαθμό συνέχιση των σημερινών μέτρων, εκτός από την πρόβλεψη μίας ενιαίας θυρίδας πρόσβασης, από την οποία λείπει εντούτοις ο προσδιορισμός του ρόλου και των αρμοδιοτήτων της.

7.2.3. Η ΟΚΕ τονίζει με ανησυχία τη συνέχεια αυτή και θεωρεί αντιθέτως ότι παράλληλα με τα μέσα προμοδοτήσεως της εξερεύνησης και της συνεργασιακής έρευνας, είναι απαραίτητη η ανάληψη πιο επικεντρωμένων δράσεων και η εφαρμογή μηχανισμών που να καθιστούν δυνατή την αύξηση της συμμετοχής των ΜΜΕ στα θεματικά προγράμματα και τις καιρίες δράσεις και να αίρουν τον κίνδυνο γκετοποιήσεως. Η ΟΚΕ παραπέμπει σχετικά στη γνωμοδότηση που εκπονεί με θέμα τις «επιπτώσεις που θα έχει για τις ΜΜΕ η συνεχής και γενικευμένη μείωση των πόρων που προορίζονται για την κοινοτική ΕΤΑ».

7.2.4. Σε ό,τι αφορά τη δράση καινοτομία πρέπει να αναπροσανατολιστεί και να επικεντρωθεί πολύ περισσότερο στη ζήτηση, παρά στα μέσα που παρέχονται γενικότερα στην αγορά. Είναι απαραίτητη λοιπόν μία καταγραφή στην οποία θα εντοπίζονται οι απαιτήσεις καινοτομίας των ΜΜΕ επί των οποίων θα διαρθρώνονται οι δράσεις της Κοινότητας και όχι να συνεχισθεί η δράση επί των χαρακτηριστικών της καινοτόμου δραστηριότητας που παρέχεται κατά τρόπον αδιάφορο και όχι επικεντρωμένο.

7.2.5. Θα πρέπει επίσης να διασαφηνισθεί και ο ρόλος των «μονάδων καινοτομίας» που προτείνονται από την Επιτροπή και να προβλεφθεί η άμεση ευθύνη της καινοτόμου δράσεως όχι μόνο στο εσωτερικό των τριών θεματικών προγραμμάτων αλλά και σε κάθε καιρία δράση με τους απαραίτητους πόρους.

7.2.6. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει την πεποίθησή της ότι είναι απαραίτητο να προβλεφθούν στο εσωτερικό του ΠΠ προμοδοτικοί μηχανισμοί για τα ερευνητικά σχέδια υψηλής καινοτόμου αξίας μέσω της προβλέψεως συστημάτων που προσδιορίζουν τον συντελεστή χρηματοδοτικής συμμετοχής στις Κοινότητες με την πραγματική επίδειξη των προοπτικών της αγοράς που μπορούν να έχουν τα αποτελέσματα της έρευνας.

7.2.7. Τέλος, η ΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι σκόπιμο να καταβληθεί μεγαλύτερη κοινοτική προσπάθεια όσον αφορά τη διαφάνεια, την ενημέρωση και την επιτόπιο αρωγή ώστε οι ΜΜΕ να μπορούν να εκφράζουν πλήρως τις δυνατότητές τους, μέσω της προσβάσεως σε ένα δίκτυο κατάλληλων δεδομένων και της απλοποίησης της προσβάσεως στα κοινοτικά προγράμματα ΕΤΑ.

(¹) Παραδείγματα για τη συμμετοχή ευρωπαϊκών φορέων στα προγράμματα ΑΤΕ τρίτων χωρών είναι τα ιαπωνικά προγράμματα για την ανάπτυξη αεροκίνητων σκαφών, ενεργειών του «ανατέλλοντος ηλίου» και τα διεθνή προγράμματα ανάπτυξης των συστημάτων ρομποτικής (IMS) και θερμοπυρηνικού πειραματισμού (Iter).

7.2.8. Όπως έχει επανειλημμένως τονισθεί από την ΟΚΕ, η Κοινότητα θα πρέπει να εξετάσει εμπεριστατωμένα τις δυνατότητες για την εφαρμογή νέων δράσεων τεχνολογικού μάρκετινγκ⁽¹⁾ υπέρ των ΜΜΕ και νέων χρηματοπιστωτικών μέτρων για την ενθάρρυνση των ΜΜΕ, μέσω κεφαλαίων κινδύνου και αναπτυξιακών κεφαλαίων και της απλοποίησης της πρόσβασης στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για τη δημιουργία νέων προϊόντων και τεχνολογιών μέσω της εκμεταλλεύσεως των αποτελεσμάτων της έρευνας. Κατά την έννοια αυτή θα πρέπει να μελετηθούν εμπεριστατωμένα και να ενεργοποιηθούν μηχανισμοί εκκινήσεως και μειώσεως του κόστους κατά την κρίσιμη φάση της μεταβάσεως από το πρωτότυπο στο τελικό προϊόν εγχαινιαζοντας, επί παραδείγματι, τη δημιουργία ενός «ευρωπαϊκού δικτύου κέντρων ψηφιακής πρωτοτυποποίησης»⁽²⁾, υπέρ του γενικότερου οικονομικού ιστού της Κοινότητας.

7.2.9. Εξάλλου, θα πρέπει να διαρθρωθεί δεόντως μία δράση για τη δημιουργία και τη διάδοση των κωδίκων καλής πρακτικής της καινοτομίας που να προβλέπει δράσεις κατάρτισης και ενημέρωσης των ΜΜΕ. Παρομοίως θα πρέπει να αναπτυχθεί μία δράση ενίσχυσης για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας (IPR cyberlink) που να συνδυάζει ένα «web site» του Internet με μία «help line» των υπηρεσιών πληροφόρησης για την κατάσταση της τεχνικής στον τομέα αυτόν. Η οργανική προσέγγιση της πολιτικής για τη βιομηχανική ιδιοκτησία, σε ό,τι αφορά κυρίως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα ωφέλιμα πρότυπα καθώς επίσης μία δράση ενσωμάτωσης των τεχνικών κανονιστικών προτύπων πρέπει να θεωρηθούν ως σημαντικοί παράγοντες προκειμένου τα αποτελέσματα της έρευνας να λάβουν τη μορφή βιομηχανικών και εμπορικών επιτευγμάτων.

7.3. Δράση 4: Ενθάρρυνση της κατάρτισης και της κινητικότητας των ερευνητών

7.3.1. Στο οριζόντιο πρόγραμμα «κατάρτιση και κινητικότητα των ερευνητών» αναπτύσσονται έγκυρες και κατάλληλες έως τώρα δράσεις. Οι άυλες επενδύσεις στην έρευνα και την κατάρτιση αποτελούν πράγματι το απαραίτητο δίδυμο για την αξιοποίηση του ανθρώπου ως βασικού συντελεστή της ανάπτυξης.

7.3.2. Είναι όμως αναγκαίος ένας βαθύτατος αναπροσανατολισμός που να διασυνδέει τον ακαδημαϊκό κόσμο με τη βιομηχανία και να καθιστά δυνατή την κατάρτιση στον τομέα των νέων τεχνολογιών του τεχνικού και λοιπού προσωπικού συμπεριλαμβανομένων των μηχανολόγων που συμμετέχουν στις παραγωγικές διαδικασίες. Παρόμοια, η προσωρινή μετάταξη των ερευνητών του πανεπιστημίου και των ερευνητικών κέντρων στις επιχειρήσεις, και ειδικότερα στις ΜΜΕ, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για τη διάδοση των καλύ-

πτων πρακτικών και τη γενική επαλήθευση των αναγκών και των ευκαιριών τεχνολογικής ανάπτυξης και επιστημονικής συνεργασίας.

7.3.3. Η ΟΚΕ συνιστά και πάλι να καθοριστεί το καθεστώς του ευρωπαϊκού ερευνητή/ασκουμένου⁽³⁾ που να διευκολύνει την κινητικότητα στα δίκτυα συνεχούς ανταλλαγής εμπειριών με την άρση των φορολογικών, διοικητικών και κοινωνικών εμποδίων: χρειάζεται να ενθαρρυνθεί ο συντονισμός της αναπτύξεως των ερευνητικών υποδομών με βάση δίκτυα εργαστηρίων και κέντρα τεχνολογικής διάδοσης με άξονα την συνοχή προκειμένου να εξασφαλιστούν οι θεμελιώδεις βάσεις ενόψει ενός μεσοπρόθεσμου ανταγωνιστικού μέλλοντος του ευρωπαϊκού συστήματος στο σύνολό του.

7.3.4. Η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο οι δράσεις αυτές να επικεντρωθούν σε τρεις άξονες για την ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου, τη βελτίωση της χρησιμοποίησης των μεγάλων έργων υποδομής στην οπτική της συνοχής και για την προώθηση της επιστημονικής και τεχνολογικής αριστείας.

7.3.5. Σε ό,τι αφορά την κοινωνικοοικονομική έρευνα και τις ενισχυτικές δράσεις για την ανάπτυξη των κοινοτικών πολιτικών ΕΤΑ αυτές θα πρέπει να αποτελούν δραστηριότητες που συνέχουν όλο το 5ο ΠΠ με εξασφαλισμένη αυτονομία και να μην είναι απομονωμένες. Συγκεκριμένα, σε αλληλουχία με όσα διατυπώθηκαν στο κεφάλαιο σχετικά με τα τεχνολογικά σενάρια, κάθε θεματική και οριζόντια δράση θα πρέπει να προβλέπει μία δραστηριότητα κοινωνικοοικονομικής έρευνας προς υποστήριξη του μόνιμου επαναπροσανατολισμού των στόχων της κοινοτικής ΕΤΑ στα πλαίσια των καιριών δράσεων και των δραστηριοτήτων γενικής και βασικής έρευνας.

8. Το Κοινό Κέντρο Έρευνας

8.1. Η ΟΚΕ τονίζει ότι έχει σημασία να αποδοθεί νέος και σαφώς προσδιορισμένος διαθεσμικός ρόλος στρατηγικής και επιστημονικής τεχνικής υποστήριξης στο ΚΚΕρ για την υλοποίηση της ερευνητικής πολιτικής και των άλλων κοινοτικών πολιτικών.

8.2. Ο ισχυροποιημένος ρόλος του ΚΚΕρ στην υπηρεσία όλων των οργάνων στην ΕΕ θα διασφαλίζει ανεξαρτησία και ουδετερότητα για την στρατηγική προοπτική της ανάπτυξης του ΠΠ είτε μέσω άμεσων δράσεων είτε μέσω δράσεων ανταγωνιστικών προς τα ΠΠ ή εκτός ΠΠ για δράσεις ΕΤΑ ευρωπαϊκής και διεθνούς διαστάσεως.

8.3. Στο πλαίσιο των άμεσων θεσμικών δραστηριοτήτων, η ΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να καταστεί το ΚΚΕρ ο πρωτεργάτης της δημιουργίας ενός δικτύου μεταξύ ιδρυμάτων ευρωπαϊκής

⁽¹⁾ Η λήψη παρόμοιων μέτρων θα μπορούσε να αποβλέπει στην ενίσχυση του «technology watch» των δικτύων μεταξύ των επαγγελματικών και τεχνικών οργανώσεων, της δικτυώσεως των περιφερειακών κέντρων «παροχής τεχνολογικών συμβουλών», του προγράμματος «euromanagement-tech» των εμπειριών «road mapping».

⁽²⁾ ΕΕ C 18 της 22. 1. 1996.

⁽³⁾ ΕΕ 393 της 31. 12. 1994.

έρευνας υψηλής ποιότητας παράλληλα με τις σύγχρονες τεχνολογίες επικοινωνίας για τη δημιουργία μεγάλων δυνητικών ιδρυμάτων. Η προσφυγή στις τεχνολογίες της δυνητικής πραγματικότητας θα πρέπει να αποτελέσει συγκεκριμένη δράση με σκοπό την ταχεία ανάπτυξη βοηθητικών τεχνολογιών για τη λήψη των κατάλληλων αποφάσεων στην οπτική της υποστηρίξεως της νέας προσέγγισης επιλύσεως προβλημάτων της κοινοτικής έρευνας.

8.4. Εδώ το Ίδρυμα Τεχνολογικής Προβολικής της Σεβίλλης στο πλαίσιο των άλλων οργάνων ΚΚΕρ και με την υποστήριξη τους θα μπορούσε να διαδραματίσει προωθητικό ρόλο με αυτόνομη ευθύνη και τους κατάλληλους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους για να παράσχει στα πλαίσια μιας διοργανικής ανεξαρτησίας τα στοιχεία που θα στηρίξουν την διαδικασία λήψεως αποφάσεων και τις στρατηγικές επιλογές του ΕΚ του Συμβουλίου και της ΟΚΕ με σκοπό τη συνεχή στοχοθέτηση και αναπροσανατολισμό των κοινοτικών δράσεων ΕΤΑ.

9. Ο συντονισμός με τις εθνικές πολιτικές στον τομέα ΕΤΑ

9.1. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει ακόμη μία φορά ότι είναι απαραίτητο να συστηματοποιηθεί όλη η ευρωπαϊκή έρευνα στα διάφορα επίπεδα προκειμένου να καταβληθεί μία κοινή προσπάθεια που να επιτυγχάνει την κριτική μάζα χρηματοδοτικών πόρων και επιστημονικής αριστείας που είναι απαραίτητη για την επίτευξη θετικών και ορατών αποτελεσμάτων προς απτή επίλυση των προβλημάτων του πολίτη, της επιχείρησης και της κοινωνίας, προκειμένου να δημιουργηθεί πρόσθετη αξία για όλη την Κοινότητα.

9.2. Εξάλλου, η νέα προσέγγιση για την «επίλυση προβλημάτων» που προτείνεται από την Επιτροπή, και που σκοπεύει στην επικέντρωση των προσπαθειών της έρευνας σε επιλεγμένους στόχους με μεγάλη οικονομική και κοινωνική επίπτωση, εκτός από την τεχνολογική και την ανταγωνιστική, δεν μπορεί να υλοποιηθεί παρά μόνον μέσω μηχανισμών συγκέντρωσης των διαθέσιμων πόρων σε εθνικό, κοινοτικό και ευρωπαϊκό επίπεδο που να καθιστούν διαθέσιμη μία κριτική μάζα στο ύψος των φιλόδοξων στόχων που προτείνονται. Οι δράσεις-κλειδιά μπορούν από την άποψη αυτή να έχουν σημαντική επίπτωση για την ενθάρρυνση της εν λόγω διαδικασίας συγκέντρωσης, δεν επαρκούν όμως εάν περιοριστούν σε ένα πλέγμα μικρών και μεγάλων σχεδίων με κόστος καταναμημένο στο πλαίσιο των πόρων και μόνο του ΠΠ.

9.3. Χρειάζεται συνεπώς να αναληφθούν τρεις επιπλέον βασικές δράσεις τόνωσης:

— ο προκαθορισμός ενός σαφούς και διαφανούς νομοθετικού πλαισίου (πρώην άρθρο 130 Ο της Συνθήκης ΕΕ) που να καθιστά εκ των προτέρων διαθέσιμο το πλαίσιο εφαρμογής των άρθρων 130 Κ, Λ, Ν της Συνθήκης ΕΕ, προσδιορίζοντας τις ιδιόζουσες πτυχές και τις πτυχές διατήρησης της γεωπολιτικής και οικονομικής ισορροπίας σε μία δέσμη μεγάλων σχεδίων βιομηχανικής συγκέντρωσης που θα είναι αποδεκτά από το σύνολο της Κοινότητας.

— ο προκαθορισμός ενός «σφαιρικού πίνακα» που να παρέχει ένα συνοπτικό πλαίσιο και μία συγκεντρωτική άποψη, βάσει του οποίου θα γίνεται δυνατή η συστηματική σύγκριση των μέτρων που υιοθετούνται από κάθε κράτος μέλος από την ΕΕ και από τους λοιπούς μη κοινοτικούς ευρωπαϊκούς οργανισμούς έρευνας. Αυτό θα επιτρέψει στους φορείς και στους χρήστες της έρευνας να εφαρμόζουν αυτόνομα μεγάλα σχέδια βιομηχανικής συγκέντρωσης. Λειτουργικός σκοπός του μέσου αυτού θα είναι επίσης να παρέχει στις ΜΜΕ όλες τις δυνατότητες που προσφέρονται από την ενιαία αγορά της έρευνας και της καινοτομίας.

— η θεσμοποίηση συστηματικής και προληπτικής διαβουλευτικής δραστηριότητας κατά τη συμμετοχή σε προγράμματα παγκόσμιας κλίμακας και συνεχούς ανταλλαγής πληροφοριών επί των διμερών συμφωνιών συνεργασίας στον τομέα της ΕΤΑ μεταξύ των κρατών μελών και των διεθνών οργάνωσεων, προκειμένου να συντονίζονται με ανάλογες δραστηριότητες της ΕΕ.

9.4. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι η πρόταση της Επιτροπής στο άρθρο 3, παράγραφος 2 λαμβάνει ρητώς υπόψη σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στη Συνθήκη τις δυνατότητες αυτές στο πλαίσιο της εφαρμογής του 5ου ΠΠ, θεωρεί όμως ότι τα τρία προαναφερθέντα μέτρα έχουν μεγάλη σημασία για την εκ των προτέρων εξασφάλιση ενός συγκεκριμένου πλαισίου που θα ευνοήσει την υλοποίηση του συντονισμού μεταξύ των εθνικών, κοινοτικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων έρευνας όπως προβλέπεται στο άρθρο 130 Η της Συνθήκης ΕΕ.

10. Δημοσιονομικές πτυχές και προϋπολογισμός

10.1. Παρά την έλλειψη μίας πρότασης για ένα πλαίσιο συνολικής χρηματοδότησης και χρηματοδότησης για τις μεμονωμένες δράσεις και δραστηριότητες, η Επιτροπή προτείνει να οριστεί μία σταθερή παράμετρος για τους πόρους που θα χορηγηθούν στο ΠΠ κατ'εκατοστιαία αναλογία του ΑΕγχΠ που προβλέπεται κατά μέσον όρο για την περίοδο 1999-2002. Με βάση τη σχέση μεταξύ κοινοτικού ΑΕγχΠ και κοινοτικών δαπανών για την έρευνα που ίσχυσε για το 4ο ΠΠ, μπορεί να υπολογιστεί ενδεικτικώς ένα συνολικό κονδύλιο ύψους 16 000-17 000 εκατ. Ecu περίπου για το 5ο ΠΠ.

10.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το ενδεικτικό αυτό ποσόν αποτελεί το ελάχιστο όριο που είναι απαραίτητο για τη διατήρηση των σημερινών ερευνητικών δράσεων, αλλά εν σχέσει με τους νέους και φιλόδοξους στόχους τους οποίους θέτει η κοινοτική στρατηγική για την ΕΤΑ στα πλαίσια της συνολικής ανταγωνιστικότητας και της ταχείας επίλυσης των αναγκών του πολίτη το κονδύλι αυτό θα πρέπει οπωσδήποτε να αυξηθεί σημαντικά.

10.3. Η Επιτροπή δίδει εντούτοις τα ποσοστά για κάθε προτεινόμενη δράση. Από τις ποσοστιαίες αυτές ενδείξεις η ΟΚΕ εξήγαγε τα δεδομένα που αναφέρονται στη δεύτερη στήλη του πίνακα 1, που καθιστά δυνατή μία ενδεικτική σύγκριση

με τα ανάλογα ποσοστά που δίδονται στο πλαίσιο του 4ου ΠΠ, και παρέχει συνεπώς τις κατευθύνσεις των προτεραιοτήτων που η Επιτροπή σκοπεύει να δώσει σε κάθε μία από τις δραστηριότητες κοινοτικής έρευνας, έστω και αν δεν είναι λεπτομερείς σε επίπεδο καιριών δράσεων.

10.4. Από τη σύγκριση αυτή προκύπτει αμέσως μία πρόταση μείωσης των πόρων που προορίζονται για τις οριζόντιες δράσεις διεθνούς συνεργασίας και καινοτομίας και για τις ΜΜΕ πράγματα που έρχεται σε κατάφαση αντίθεση με τις απαιτήσεις που τόσες φορές έχει επαναλάβει η ίδια η Επιτροπή όσον αφορά την ολοκλήρωση των συστημάτων ΕΤΑ των χωρών των όμορων περιοχών και τη μεγαλύτερη συνέργια με τους ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς κατά τρόπο σφαιρικό, με επιτάχυνση των διεργασιών καινοτομίας και με ενεργό συμμετοχή των ΜΜΕ στις δράσεις ΕΤΑ.

10.5. Η απαραίτητη διάθεση πόρων για τις οριζόντιες αυτές δράσεις στο πλαίσιο των θεματικών προγραμμάτων και των καιριών δράσεων που αναγγέλλεται από την Επιτροπή, παραμένει ακόμη αόριστη και συνεπώς δεν επιτρέπει την αξιολόγηση. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ παράλληλα με τον ακριβή εντοπισμό και το κατάλληλο ειδικό βάρος των χρηματοπιστωτικών πόρων στα πλαίσια των καιριών δράσεων και των γενικών τεχνολογιών, χρειάζεται να διατηρηθούν και να τεθούν σε ισχύ οι οριζόντιες δράσεις όχι μόνον ως μέτρα συντονισμού και έμμεσης υποστηρίξεως αλλά επίσης και προπάντων ως σύνολο διαρθρωμένο με άμεσα μέτρα για τις επιχειρήσεις, προκειμένου να εξασφαλισθούν πραγματικές επιδράσεις της αγοράς επί των αποτελεσμάτων της έρευνας.

10.6. Χρειάζεται επίσης ο στόχος της διατηρήσεως ενός βαθμού ελαστικότητας, και από χρηματοπιστωτικής πλευράς στο ΠΠ της τάξεως του 3 έως 5 % των συνολικών πόρων για την αντιμετώπιση των επιτακτικών και απρόβλεπτων προβλημάτων να λάβει τη μορφή πρότυπων δράσεων και σχεδίων επίδειξης που να μην είναι αρχικώς προβλέψιμα αλλά να υλοποιούνται στα πλαίσια του ετήσιου ανακαθορισμού των προγραμμάτων εργασίας. Ο εν λόγω ελεύθερος χώρος επικαθορίζεται συνεπώς από την ορθή λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου.

10.7. Αλλά και σε ό,τι αφορά το ΚΚΕΡ, ο ρόλος του οποίου πρέπει να ενισχυθεί και αναπροσδιορισθεί σε διαθεσμική βάση, κυρίως σε ό,τι αφορά το IPTS, η πρόταση προβλέπει ποσοστιαία μείωση των πόρων που χορηγούνται σε αυτό.

10.8. Αυτό δείχνει ότι η Επιτροπή έχει ήδη προβεί σε συγκεκριμένες επιλογές όσον αφορά τις προτεραιότητες και συνεπώς η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να αιτιολογηθούν δέοντως προκειμένου να λάβουν πλήρη θέση τα άλλα κοινοτικά όργανα καθώς και ο βιομηχανικός και επιστημονικός κόσμος της Κοινότητας.

11. Διαχείριση και διαδικασίες

11.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της, διότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ της 16 και 17 Ιουνίου 1997 συμπεριέλαβε στη Συνθήκη της ΕΕ διάταξη περί απλοποίησης των διαδικασιών εγκρίσεως του ΠΠ, η οποία προβλέπει συγκεκριμένως την ειδική πλειοψηφία στις ψηφοφορίες του Συμβουλίου. Συνεπώς, παρά τις χρονοβόρες διαδικασίες επικύρωσης της νέας Συνθήκης η ΟΚΕ ελπίζει ότι η διάταξη αυτή θα οδηγήσει ταχέως στην απλοποίηση της εκκίνησης του 5ου ΠΠ για να διασφαλισθεί η συνέχεια της στρατηγικής δράσεως της ΕΕ στον τομέα της ΕΤΑ και Ε.

11.2. Η τελευταία έκθεση 1996⁽¹⁾ της ομάδας των ανεξάρτητων εκτιμητών σχετικά με το ειδικό πρόγραμμα Τηλεματικές Εφαρμογές αποφαίνεται: «στο πρόγραμμα αυτό καθώς και στα άλλα προγράμματα-πλαίσιο η γραφειοκρατική υποδομή έχει αναπτυχθεί σε τέτοιο σημείο ούτως ώστε να ωθεί τις σημαντικότερες επιχειρήσεις και τους δημόσιους χρήστες να τα εγκαταλείψουν και να θεωρούν πράξη ανευθυνότητας το να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των μικρών βιομηχανιών με υψηλό δυναμικό ανάπτυξης και των νέων υποψηφίων, των οποίων όμως η συμμετοχή θα ήταν και η πιο σκόπιμη».

11.3. Η ίδια κρίση με μεγαλύτερη ή μικρότερη έμφαση απαντά σε όλες τις αξιολογήσεις των ειδικών προγραμμάτων του 4ου ΠΠ και στην έκθεση Davignon και καθιστά απαραίτητη την ριζική μεταβολή θέσεως για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των φορέων της έρευνας ως προς το κοινοτικό προϊόν.

11.4. Η ΟΚΕ είναι βαθύτατα πεπεισμένη ότι δίχως την ριζική αυτή αναθεώρηση των μεθόδων διαχείρισης και των διαδικασιών, ο πολύπλοκος χαρακτήρας της νέας αρχιτεκτονικής και η αβεβαιότητα όσον αφορά την επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων με τη μορφή βιομηχανικών και εμπορικών επιτυχιών για τον πολίτη, την επιχείρηση και την κοινωνία ενέχουν τον κίνδυνο να διακυβευθούν σοβαρά το μέλλον του κοινοτικού πενταετούς προγραμματισμού.

11.5. Κατά την ΟΚΕ, το πρώτο θετικό βήμα γίνεται με τον περιορισμό του αριθμού ειδικών προγραμμάτων και τη συνακόλουθη μείωση του αριθμού των επιτροπών διαχείρισης. Επιπλέον η αναθεώρηση αυτή είναι ουσιαστική και όχι μόνο τυπική. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι καιρίες δράσεις πρέπει να διαθέτουν κάθε μια μία υποεπιτροπή της επιτροπής προγράμματος, που θα επιβηθείται από συμβουλευτική ομάδα των εκπροσώπων των φορέων και των τελικών χρηστών της έρευνας. Εξασφαλίζεται έτσι ο αναγκαίος συντονισμός στο εσωτερικό του προγράμματος και δίδεται η δυνατότητα στους εκπροσώπους των κρατών μελών να πραγματοποιούν τη διασύνδεση μεταξύ εθνικών προγραμμάτων και καιριών δράσεων και να προβαίνουν στις απαραίτητες ετήσιες προσαρμογές προκειμένου να εξασφαλίζεται η ελαστικότητα και η αποτελεσματικότητά.

(¹) Έγρ. COM(97) 149 της 16. 4. 1997.

11.6. Σε τεχνικό λειτουργικό επίπεδο, η διασύνδεση μεταξύ των διαφόρων πολιτικών και των κοινοτικών δράσεων πρέπει να εξασφαλίζεται από τις μονάδες προβολικής (σημείο 3.9), τις μονάδες καινοτομίας (σημείο 7.2.5) και τις μονάδες συντονισμού (σημείο 5.3). Η ΟΚΕ αντιτίθεται ρητώς στη συλλογική ευθύνη διαχείρισης: κάθε θεματικό πρόγραμμα και οριζόντια δράση καθώς και κάθε δράση-καίρια πρέπει να διαθέτει έναν υπεύθυνο που να εξασφαλίζει την ενιαία και ομόφωνη διαχείριση και να αποτελεί το σημείο επαφής μεταξύ φορέων και τελικών χρηστών της έρευνας.

11.7. Οι διαδικασίες που διέπουν τη δημοσίευση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για την εφαρμογή των επιλεγμένων σχεδίων πρέπει να είναι οπωσδήποτε ενιαίες για όλα τα προγράμματα και τις καίριες δράσεις, προκειμένου να αποφευχθεί το φαινόμενο των πολλαπλών προσωποποιημένων μεθόδων διαχείρισης που χαρακτηρίσαν έως τώρα το ΠΠ.

11.8. Σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες επιλογής των σχεδίων, πρέπει να είναι ταχύτερες, αποτελεσματικότερες και διαφανείς. Αυτό σημαίνει ότι τα προγράμματα εργασίας πρέπει να περιέχουν αντικειμενικά κριτήρια επιλογής των προτάσεων σαφώς καθορισμένα και εμπειριστατωμένα, με ποσοτικές και χρονικές παραμέτρους, διαδοχικά επιλεγμένα ώστε να αποφεύγεται η παρουσίαση υπερβολικού αριθμού προτάσεων με λογικό επακόλουθο υπερβολικά ποσοστά αποτυχίας που συνεπάγονται μεγάλη ανάλωση ενέργειας και πόρων εκ μέρους των υποψηφίων και συμβάλλουν στη δημιουργία κλίματος δυσπιστίας. Επιπλέον τα κριτήρια πρέπει να απλοποιηθούν, ειδικότερα όσον αφορά την απαίτηση της διακρατικότητας για τη διευκόλυνση της συμμετοχής των ΜΜΕ.

11.9. Τα προγράμματα εργασίας πρέπει εξάλλου να εντοπίζουν με σαφήνεια όλα τα άλλα κονδύλια παράλληλης χρηματοδότησης που μπορούν να διατεθούν στο πλαίσιο των άλλων κοινοτικών προγραμμάτων και τα εθνικά προγράμματα αναφοράς σύμφωνα με τη μεθοδολογία που προβλέπεται από τον σφαιρικό πίνακα για τον οποίο γίνεται λόγος στο σημείο 9.3.

11.10. Οι προθεσμίες των διαδικασιών επιλογής του ΠΠ είναι άλλωστε εξαιρετικά μακρόχρονες σε σύγκριση με τις ανάγκες των επιχειρήσεων και των ερευνητικών κέντρων και

την ταχύτητα με την οποία απαρχαιώνονται οι τεχνολογίες. Από τη στιγμή της δημοσίευσης έως την εφαρμογή των επιλεγμένων σχεδίων μεσολαβεί κατά μέσον όρο ένας χρόνος: η περίοδος αυτή πρέπει να μειωθεί σε έξι μήνες κατά μέγιστο όρο, όπως τονίζεται και στην έκθεση Davignon, ενώ οι συμβατικές συμφωνίες πρέπει να είναι σαφέστερες, λιγότερο πολύπλοκες και να αποβλέπουν στη διευκόλυνση της μεταλλαγής των αποτελεσμάτων της έρευνας σε οικονομικά και εμπορικά επιτεύγματα μέσω σαφών διατάξεων για τη βιομηχανική ιδιοκτησία που να καθιστούν δυνατή την ευρύτερη δυνατή διάδοσή τους και την οικονομική και εμπορική αξιολόγησή τους.

11.11. Οι διαδικασίες και οι μέθοδοι αξιολόγησης θα πρέπει να καταστούν πιο διαφανείς και να γνωστοποιούνται εκ των προτέρων στους ενδιαφερομένους από κοινού με τα προγράμματα εργασίας. Ένα ιδιαίτερος λεπτό θέμα είναι η επιλογή των ανεξάρτητων εκτιμητών, οι οποίοι πρέπει να εξασφαλίζουν και επιστημονική δεινότητα και γνώση της βιομηχανικής και εμπορικής δυναμικής: προς τούτο καλό θα ήταν να εξασφαλιστεί η ετήσια εναλλαγή των εμπειρογνομόνων εκτιμητών.

11.12. Σε ό,τι αφορά τις προσκλήσεις για την υποβολή προτάσεων, είναι σύμφωνα με την ΟΚΕ απαραίτητο να υπάρξει μία ισορροπημένη σύνθεση των συστημάτων ανοικτών προκηρύξεων για όλη τη διάρκεια του ΠΠ και περιοδικών κλειστών προκηρύξεων. Οι πρώτες είναι ιδιαίτερος χρήσιμες για την καινοτομία, την τυποποίηση για τις ΜΜΕ με σκοπό την εξασφάλιση μιας διαδικασίας «bottom-up», της συνεχούς ολοκλήρωσης των συστατικών αυτών ειδικότερα στις καίριες δράσεις.

11.13. Τέλος, κατά τη φάση της υλοποίησης των επιλεγμένων σχεδίων πρέπει να μειωθούν τα τυπικά γραφειοκρατικά και διοικητικά κωλύματα που επιβαρύνουν τις εταιρείες αποσπώντας τους χρόνο και πόρους από τη βασική επιστημονική δραστηριότητα, ενώ παράλληλα πρέπει να ενισχυθούν οι δραστηριότητες ελέγχου και παρακολούθησης για την επίτευξη των αποτελεσμάτων και τις προβλέψεις όσον αφορά τη λειτουργία και την αγορά⁽¹⁾.

(¹) Έκθεση της ομάδας ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων για την «Πενταετή αξιολόγηση των προγραμμάτων-πλαίσιας ΕΤΑ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (COM(97) 151 τελ.)».

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

από το 4ο ΠΠ στο 5ο ΠΠ

Ειδικά προγράμματα 4ου ΠΠ	Ειδικά προγράμματα 5ου ΠΠ	Καίριες Δράσεις	Δραστηριότητες γενικής και βασικής έρευνας	Μεγάλα έργα υποδομής
16,5 % Περιβάλλον και κλίμα, βιο-τεχνολογίας βιοϊατρική και υγεία γεωργία και αλιεία	24,1 % επιστήμες της ζωής και οικοσύστημα	υγεία και διατροφή ιώσεις και λοιμώδεις νόσοι δημιουργία κυττάρου διαχείριση και ποιότητα του νερού αλληλενέργεια υγεία/περιβάλλον αγροτικός και παραλιακός χώρος	7	1
27,5 % τεχνολογίες της πληροφορικής, τηλεματική τεχνολογίες των επικοινωνιών	24,1 % κοινωνία της πληροφορίας	αρωγή και υπηρεσίες για τον πολίτη ηλεκτρονικό εμπόριο περιεχόμενο πολυμέσων βασικές τεχνολογίες και έργα υποδομής	3	1
26,2 % βιομηχανικές τεχνολογίες και υλικά πρότυπα, μέτρα και πειράματα επιστήμες και θαλάσσιες τεχνολογίες μη πυρηνική ενέργεια μεταφορές	24,1 % αύξηση της ανταγωνιστικότητας και αειφόρος ανάπτυξη	προϊόντα και διεργασίες κινητικότητα και πολλαπλά μέσα αεροναυτικές προοπτικές τεχνολογίες της θάλασσας προωθημένα ενεργειακά συστήματα πόλεις του αύριο	3	1
7,8 % ασφάλεια και σχάση ελεγχόμενη θερμοπυρηνική σύντηξη	7 % ενεργειακά συστήματα για την πυρηνική σχάση ελεγχόμενη θερμοπυρηνική σύντηξη	ελεγχόμενη θερμοπυρηνική σύντηξη ⁽¹⁾	6	1
4,4 % διεθνής συνεργασία 2,4 % αποτελέσματα 6,9 % κοινωνικοοικονομική έρευνα και κινητικότητα των ερευνητών	3 % ρόλος της ETA της ΕΕ 2,1 % καινοτομία και ΜΜΕ 8,6 % ανθρώπινο δυναμικό		ειδικές δραστηριότητες 3 7 5	δραστηριότητες που συνδέονται με το θεματικό ΠΠ 4 3 1
8,4 % ΚΚΕρ-CE (7+IPTS) ΚΚΕρ-Euratom	7 % ΚΚΕρ-CE (7+IPTS) ΚΚΕρ-Euratom			

Σύνολο 13.1 εκατομμύρια Ecu.

Εκτίμηση: 16-17 εκατομμύρια Ecu.

⁽¹⁾ Συμπεριλαμβάνεται στην καιρία δράση «προωθημένα ενεργειακά συστήματα».

Υποσημειώσεις:

1. Πρόκειται για καθαρά ενδεικτική σύγκριση που εκτόνησε η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στο βαθμό που η πολυτομεακότητας και η διακλαδικότητας των καιριων δράσεων μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να ενδιαφέρει θεματικές περισσότερων ειδικών προγραμμάτων του 4ου ΠΠ.
2. Η οριζόντια δράση «διάδοση και αξιολόγηση» του 5ου ΠΠ ενδέχεται να υλοποιηθεί, δεδομένου ότι η Επιτροπή έχει προαναγγείλει τη διάθεση πόρων, το ύψος των οποίων δεν έχει ακόμη ορισθεί, των ειδικών θεματικών προγραμμάτων για την «καινοτομία και τις ΜΜΕ». Ας σημειωθεί εντούτοις ότι και το 4ο ΠΠ χορηγούσε πόρους (1%) για προγράμματα με τον σκοπό αυτό.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τον «Απολογισμό και τις προοπτικές της εποχιακής εργασίας και των μεταναστευτικών κινήσεων στον αγροτικό χώρο»

(97/C 355/10)

Στις 20 Μαρτίου 1997 και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για τον «Απολογισμό και τις προοπτικές της εποχιακής εργασίας και των μεταναστευτικών κινήσεων στον αγροτικό χώρο».

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Σεπτεμβρίου 1997 (Εισηγητής: ο κ. Wilms).

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Οκτωβρίου 1997 (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 86 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Αιτιολογικό

1.1. Βασικές σκέψεις

1.1.1. Τόσο στο εσωτερικό της ΕΕ όσο και σε διάφορες περιοχές του κόσμου (π.χ. Καλιφόρνια, Ισραήλ), απασχολούνται στη γεωργία εποχιακοί εργαζόμενοι, οι οποίοι εργάζονται παράλληλα με τους άλλους απασχολούμενους και μετακινούνται ανάλογα με τη συγκομιδή των διαφόρων καλλιεργειών και προϊόντων. Η παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει τις δυνατότητες και τους κινδύνους της γεωργικής εποχιακής απασχόλησης στην ΕΕ. Πάντως, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι η εποχιακή εργασία παρέχει μεγάλη διαρθρωτική συμβολή για την αύξηση της αποδοτικότητας και σε άλλους κλάδους εκτός από τη γεωργία όπως ο τουρισμός και τα εστιατόρια. Ωστόσο, η παρούσα γνωμοδότηση περιορίζεται στην κατάσταση που επικρατεί στη γεωργία.

1.1.2. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οικονομικές και τεχνικές διαρθρωτικές μεταβολές, οι διαρθρωτικές διαφορές και το άνοιγμα προς τις χώρες του Μαγκρέμπ και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) έχουν τις εξής συνέπειες:

- Οι διαρθρωτικές διαφορές — κυρίως μεταξύ των νοτιών και βορειών κρατών μελών — προκαλούν μεταναστευτικά ρεύματα προς αναζήτηση εργασίας και εισοδήματος, τόσο στο εσωτερικό των κρατών μελών όσο και από τις γειτονικές χώρες προς τα νοτιοευρωπαϊκά κράτη μέλη⁽¹⁾ (π.χ. το Μαρόκο, την Τυνησία και την Αλγερία, καθώς και από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης προς το σύνολο του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου) και προς τρίτες χώρες.
- Η απότομη διεύρυνση της αγοράς εργασίας από τους εποχιακούς εργαζόμενους επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις προσδοκώμενες αμοιβές στην ΕΕ. Σε αυτό συμβάλλουν κυρίως οι δυνατότητες αμειβόμενης απασχόλησης στο εσωτερικό της ΕΕ για τους εργαζόμενους από εξωκοινοτι-

κές χώρες π.χ. χώρες της Βόρειας Αφρικής και ΧΚΑΕ. Λόγω της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ το 1992 μεταβλήθηκαν και οι διαρθρώσεις των επιχειρήσεων και της απασχόλησης, οι οποίες χαρακτηρίζονται από εντονότερη μηχανοποίηση και ειδίκευση της γραμμής παραγωγής.

- Η συνεπόμενη αύξηση του εργατικού δυναμικού εντείνει την πίεση της αγοράς εργασίας, ήδη υψηλή λόγω των διαρθρωτικών μεταβολών, η οποία πλήττει τους εξαρτώμενους από την εποχιακή εργασία τόσο στην ΕΕ όσο και στα κράτη μέλη.
- Παράλληλα, αυξήθηκε η πίεση και επί των μονίμως απασχολούμενων στη γεωργία μέχρι του σημείου να αντικαθίστανται στις θέσεις τους από εποχιακούς εργαζόμενους.

1.1.3. Η οξυμένη κατάσταση της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές της ΕΕ απαιτεί ιδιαίτερες προσπάθειες εκ μέρους όλων των κοινωνικών ομάδων, προκειμένου να διατηρηθούν οι υφιστάμενες, κοινωνικά απαραίτητες θέσεις εργασίας, να μειωθεί η ανεργία και να δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης.

1.1.4. Οι τρέχουσες εξελίξεις ενέχουν τον κίνδυνο της μη τήρησης των συλλογικών συμβάσεων και των ελεύθερων γενικών συμφωνιών μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων (στα κράτη μέλη όπου υφίσταται τέτοια νομοθεσία). Ακόμη, υφίσταται ο κίνδυνος της εκ των πραγμάτων μεταστροφής από τις αρχές της ανάπτυξης της Ένωσης, όπως αυτές διατυπώθηκαν το 1993, από τον τότε Πρόεδρο της Επιτροπής Jacques Delors, στο «Λευκό Βιβλίο για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση».

1.1.5. Παρά τα εντεινόμενα προβλήματα, η εποχιακή εργασία, σε πολλές χώρες της ΕΕ, αποτελεί παραδοσιακή και ουσιαστική μορφή της γεωργικής πραγματικότητας. Λόγω των φυσικών συνθηκών, η εποχιακή εργασία παραμένει απαραίτητη για πολλά προϊόντα. Συνεπώς, η εποχιακή εργασία είναι πολύ σημαντική και αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή περιοδικής ή προσωρινής απασχόλησης.

- Η εποχιακή εργασία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των οικονομικών διαρθρώσεων πολλών περιφερειών της ΕΕ, είτε πρόκειται για προσφορά, είτε για ζήτηση εργατικού δυναμικού.

(1) Στην Ιταλία απασχολούνται διακινούμενοι εργάτες ακόμη και από την Κεντρική Αφρική και το Πακιστάν αλλά κυρίως από την Αλβανία.

— Επίσης, όσον αφορά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, αποτελεί πολύτιμο στοιχείο για τις πολιτιστικές ανταλλαγές και επαφές μεταξύ των λαών της Ευρώπης.

1.1.6. Με την παρούσα γνωμοδότηση, η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων στο σημαντικό οικονομικό και πολιτισμικό στοιχείο που συνιστά η εποχιακή εργασία, προκειμένου να εξευρεθούν διαρκείς λύσεις στα εντεινόμενα προβλήματα.

1.1.7. Εν προκειμένω, τα μέλη της ΟΚΕ στηρίζονται στις δηλώσεις του Προέδρου της Επιτροπής, όπως αυτές διατυπώθηκαν στο έγγραφο της Επιτροπής για το Σύμφωνο Εμπιστοσύνης, του Ιουνίου 1996: «Στην Ευρώπη θα πρέπει να αποκατασταθεί το κλίμα εμπιστοσύνης, στο πλαίσιο του οποίου θα αναθερμανθούν η καινοτομία δράση και η ζήτηση».

1.2. Επείγουσα κατάσταση

1.2.1. Το κλίμα εμπιστοσύνης και της αξιοπιστίας απειλείται από τη νέα αβεβαιότητα των αγορών εργασίας δηλ. των προσδοκίων όσον αφορά τις αμοιβές και την απασχόληση. Η κατάσταση επιδεινώνεται ιδιαίτερα λόγω του υφιστάμενου αδιαφανούς των πολλαπλών πτυχών του προβλήματος (βλ. σημείο 3) και της έλλειψης ή της βραδύτητας διορθωτικών παρεμβάσεων (βλ. σημείο 5).

1.2.2. Η έλλειψη έγκυρων στατιστικών στοιχείων αποτελεί ένα λεπτό θέμα, καθώς τα ελάχιστα γνωστά στοιχεία απαιτούν την ανάληψη άμεσης δράσης:

Το 1995 εργάζονταν στην Ιταλία⁽¹⁾ περίπου 850 000 εποχιακοί απασχολούμενοι στο γεωργικό τομέα, στη Γαλλία⁽²⁾ περίπου 600 000 και στη Γερμανία⁽³⁾ περίπου 220 000. Στις σκανδιναβικές χώρες, ο μέσος όρος απασχόλησης εποχιακών εργαζομένων είναι χαμηλότερος από τον κοινοτικό μέσο όρο.

1.2.3. Οι ανωτέρω αριθμοί δεν αφορούν συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, αλλά εργασία περιορισμένης διάρκειας (συμβάσεις εποχιακής εργασίας), η οποία συνήθως διαρκεί από τρεις ημέρες έως κατ' ανώτατο όριο τρεις μήνες.

1.2.4. Φυσικά, τα στοιχεία αυτά δεν θα πρέπει να γενικεύονται όσον αφορά τα λοιπά κράτη μέλη, αλλά είναι χρήσιμα ως ενδείξεις ενός κλάδου και αποτελούν σαφές μήνυμα, το οποίο δεν είναι δυνατόν να αγνοηθεί χωρίς αρνητικές συνέπειες. Όμως, θα πρέπει να συμπληρωθούν και από άλλα στατιστικά στοιχεία.

1.2.5. Λαμβανομένης υπόψη της περίπλοξης δυναμικής ανάπτυξης και της σαφούς αυξητικής τάσης, η κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης πρωτοβουλίας αποτελεί επείγουσα ανάγκη, όπως επείγουσα ανάγκη αποτελεί και η βραχυπρόθεσμη και έγκαιρη ανάπτυξη και θέσπιση και άλλων μέσων ελέγχου και διαχείρισης, τα οποία να αποφέρουν μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα.

(1) Βλέπε παράρτημα 1.

(2) Βλέπε παράρτημα 2.

(3) Βλέπε παράρτημα 3.

1.3. Εννοιολογικός ορισμός

1.3.1. Εφεξής, με τον όρο «εποχιακή εργασία» νοούνται όλες οι γεωργικές δραστηριότητες, οι οποίες, ενόψει των δεδομένων καλλιέργειας ή του τρόπου λειτουργίας των εκμεταλλεύσεων, ασκούνται σε ορισμένες χρονικές περιόδους. Σε αυτές περιλαμβάνονται κυρίως η σπορά, η συγκομιδή και ορισμένες κτηνοτροφικές εργασίες. Ακόμη, έχει παρατηρηθεί ότι στις εξειδικευμένες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, π.χ. στην παραγωγή οπωρολαχανικών, οι εποχιακοί αντικαθιστούν ή συμπληρώνουν τους σταθερά απασχολούμενους.

1.3.2. Οι δραστηριότητες αυτές είναι δυνατόν να ασκούνται από απασχολούμενους που διαμένουν στην περιοχή (εποχιακούς εργαζόμενους), από απασχολούμενους που διαμένουν σε μακρινές περιοχές της χώρας (εθνικούς διακινούμενους εργαζόμενους), από απασχολούμενους που διαμένουν σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ (διακινούμενους εργαζόμενους στο εσωτερικό της ΕΕ), ή ακόμη από απασχολούμενους που διαμένουν σε τρίτες χώρες (διακινούμενους εργαζόμενους από τρίτες χώρες).

1.3.3. Επομένως, οι διακινούμενοι εργαζόμενοι εξετάζονται ως μία ιδιαίτερη ομάδα των εποχιακώς απασχολούμενων. Εν προκειμένω, είναι σημαντική η διάκριση μεταξύ των διακινούμενων εργαζομένων ενδοκοινοτικής ή εξωκοινοτικής προέλευσης.

2. Ιστορία και παρούσα κατάσταση της εποχιακής εργασίας στο γεωργικό τομέα

2.1. Η εποχιακή απασχόληση έχει αναχθεί σε σταθερή πτυχή της γεωργικής δραστηριότητας για λόγους κλίματος, διαφορετικών περιόδων συγκομιδής, εμπορικών μηχανισμών και κακής οικονομικής κατάστασης ορισμένων περιοχών, η οποία δημιουργεί ελπίδες ότι η εποχιακή εργασία προσφέρει ικανοποιητικές αμοιβές.

2.2. Η ειδίκευση ορισμένων περιοχών και επιχειρήσεων στην παραγωγή συγκεκριμένων προϊόντων συνέβαλε στην ανάπτυξη των μεταφορικών και εμπορικών διαρθρώσεων.

2.3. Οι φυσικές συνθήκες υπαγορεύουν την προσφυγή σε εποχιακούς και διακινούμενους εργαζόμενους, η οποία όμως έλαβε ευρύτερες διαστάσεις λόγω των δυνατοτήτων ταχύτερης μετακίνησης. Το άνοιγμα των ευρωπαϊκών συνόρων έδωσε την εντύπωση ότι πυροδότησε την τάση αυτή. Όμως, πρόκειται για σταθερό φαινόμενο που παρατηρείται κατά την τελευταία τριετία.

2.4. Το κίνητρο των μεταναστευτικών κινήσεων είναι βεβαίως η οικονομική ανάγκη και όχι απαραίτητα η φτώχεια· η εποχιακή απασχόληση αποτελεί μορφή τυπικής επαγγελματικής απασχόλησης, η οποία συχνά ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα όσων την ασκούν. Οι έμπειροι καρποσυλλέκτες μπορεί να θεωρηθούν ως εξειδικευμένοι γεωργικοί εργάτες, οι οποίοι δύναται να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε διάφορες περιοχές, ανάλογα με τις κλιματικές συνθήκες, αντί να παραμέ-

νουν στην περιοχή της κατοικίας τους και να περιορίζουν τη δραστηριότητά τους στην βραχεία περίοδο της τοπικής συγκομιδής. Παράλληλα, διαπιστώνεται αλληλεπίδραση μεταξύ της «δυνατότητας και της αναγκαιότητας», η οποία αποκλείει κάθε ρομαντισμό κατά την περιγραφή αυτής της δραστηριότητας.

— Ακριβέστερες μελέτες και στοιχεία θα μπορούσαν να διαφωτίσουν την εικόνα της εργασίας των εποχιακώς εργαζόμενων, οι οποίοι κινούνται μεταξύ «ανάγκης και ευκαιρίας» και, κατ'αυτόν τον τρόπο, να προσδιορίσουν καλύτερα το όλο θέμα των διακινούμενων εργατών.

2.5. Λόγω των διαφορών στον εφοδιασμό σε καταναλωτικά αγαθά, η εποχιακή εργασία κατέστη περισσότερο ενδιαφέρουσα για τους απασχολούμενους από τις χώρες του Μαγκρέπ και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ). Ένας πρόσθετος λόγος είναι ότι υπάρχουν περισσότερες αγοραστικές δυνατότητες (μεγαλύτερη προσφορά) ή πλεονεκτήματα (τιμές) στον εκάστοτε τόπο εργασίας.

2.6. Η εποχιακή εργασία που εκτελείται από μετακινούμενους εργαζόμενους αποτελεί σημαντική μορφή οργάνωσης των εμπορικών ανταλλαγών μεταξύ των περιφερειών της Ευρώπης. Ακόμη, αποτελεί σημαντικό παράγοντα εξισορρόπησης των κοινωνικών διαφορών.

— Για το λόγο αυτό, χρειάζεται να πραγματοποιηθεί μελέτη για τον εντοπισμό των περιοχών προσφοράς και ζήτησης καθώς και των τομέων και των επιχειρήσεων με ιδιαίτερες συνθήκες, προκειμένου να αποτελέσουν μια σταθερότερη βάση για την κατανόηση των διαφορών συμφερόντων.

2.7. Τα συμφέροντα των περιοχών και των επιχειρήσεων προσφοράς εργασίας είναι οικονομικά, διότι οι εν λόγω εργαζόμενοι, λόγω εμπειρίας ή ισχυρότερων κινήτρων, έχουν υψηλότερη απόδοση. Ωστόσο, ο κυριότερος λόγος είναι η δυνατότητα απασχόλησης περιορισμένης διάρκειας και η μείωση αν όχι η αποφυγή (σε περίπτωση συμβάσεων εργασίας περιορισμένου χρόνου) των επιβαρύνσεων για την κοινωνική ασφάλιση (κυρίως όσον αφορά τις συντάξεις γήρατος). Όταν δεν επαρκούν οι εποχιακοί εργαζόμενοι που διαμένουν στην περιοχή, τότε αναζητούνται διακινούμενοι εργαζόμενοι από άλλες περιοχές. Εάν χρειάζονται ακόμη περισσότεροι, τότε οι επιχειρήσεις στρέφονται προς τους διακινούμενους εργαζόμενους από άλλα κράτη μέλη ή και τρίτες χώρες⁽¹⁾. Ακόμη, ιδιαίτερη σημασία έχουν οι ανταλλαγές πληροφοριών και η δημιουργία νέων αγορών. Εντούτοις, παρατηρούνται ελλείψεις στις ανταλλαγές πληροφοριών λόγω των πολιτισμικών διαφορών και των ανεπαρκών γνώσεων όσον αφορά την κοινωνική κατάσταση, τις συνθήκες διαβίωσης, κ.λπ. Ο κίνδυνος εκμετάλλευσης των διακινούμενων εργαζομένων έχει αυξηθεί λόγω της κινητικότητας. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα την ολοένα

εντονότερη έλλειψη διαφάνειας. Πώς είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί η εν λόγω κατάσταση;

2.8. Με τις αρχικές ρυθμίσεις επιδιώχθηκε, αφενός, ο διαχωρισμός των διαφόρων οικονομικών τομέων, στους οποίους η εποχιακή εργασία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και, αφετέρου, η εξεύρεση τομεακών λύσεων.

2.9. Ωστόσο, θεωρείται επικτό να επιλεγθούν τα προϊόντα και οι αλυσίδες μεταποίησης και να οργανωθούν οι μέθοδοι εργασίας με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η οικονομική σταθερότητα της επιχείρησης. Ακόμη, είναι απαραίτητη η γενίκευση της υποχρέωσης καταχώρισης (π.χ. στην αντίστοιχη διεύθυνση εργασίας κάθε κράτους μέλους), προκειμένου να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις πραγματικές ανάγκες των επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια του έτους.

3. Η γεωργική εποχιακή εργασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (στατιστικά στοιχεία)

Δεν υφίστανται επαρκή δεδομένα.

3.1. Η συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων για μία τόσο διακεκομμένη και περιστασιακή μορφή εργασίας, όπως είναι η εποχιακή εργασία στο γεωργικό τομέα δεν είναι ποτέ εύκολη. Τούτο δεν σημαίνει ότι δεν είναι δυνατόν να βελτιωθεί σημαντικά. Για τους προαναφερθέντες λόγους, είναι σημαντικό να τεθεί σε εφαρμογή χωρίς καθυστέρηση.

3.2. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβεί στη σύσταση παρατηρητηρίου για την συγκέντρωση στοιχείων για την εποχιακή εργασία στο γεωργικό τομέα.

3.3. Η συγκέντρωση στοιχείων πρέπει να βασίζεται στα ακόλουθα κριτήρια:

- χώρα προέλευσης·
- περιφέρεια προέλευσης·
- επάγγελμα·
- φύλο·
- ηλικία·
- μέλη της οικογένειας που συνοδεύουν τον εργαζόμενο·
- σταθερή ή εναλλασσόμενη απασχόληση·
- διάρκεια της απασχόλησης·
- ωριαίες, ημερήσιες, εβδομαδιαίες, μηνιαίες αποδοχές·
- υφίσταται έρευνα σχετικά με τις ανάγκες των επιχειρήσεων·
- υπόκειται η απασχόληση σε διατάξεις για την κοινωνική ασφάλιση ή την ασφάλιση γήρατος;

3.4. Αυτό θα καταστεί δυνατόν, εάν παρέχονται κίνητρα στους ενδιαφερομένους για να συνεργασθούν και εάν οι διαδικασίες είναι απλές και αντιστοιχούν στις ιδιαίτερα σύντομες προθεσμίες πρόσληψης και απόλυσης, οι οποίες υπαγορεύονται αν μη τι άλλο από τις καιρικές συνθήκες.

(1) Σε ορισμένες περιοχές της Ιταλίας και σε περιόδους οξυμένων οικονομικών δυσχερειών παρατηρήθηκαν εντάσεις μεταξύ των διακινούμενων εργατών και των εντόπιων εργαζομένων. Αυτό προήλθε, μεταξύ άλλων, και εξαιτίας του γεγονότος ότι ορισμένες επιχειρήσεις απασχολούν παράνομα διακινούμενους εργάτες από το εξωτερικό της ΕΕ ως εναλλακτική και ανταγωνιστική λύση προς τους εντόπιους εργαζομένους. Στην Αυστρία, η κατάσταση αντιμετωπίζεται με κατάλληλα κρατικά μέτρα.

— Τι θα μπορούσε να παρακινήσει τους εργοδότες και τους εργαζόμενους; τι συμφέρον θα έχουν να συνεργαστούν τα ιδρύματα κοινωνικής ασφάλισης, οι υπηρεσίες δήλωσης του τόπου κατοικίας, τα τελωνεία, οι συνοριακές αρχές κ.λπ.;

3.5. Καταρχήν, η συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων θα ήταν επιτυχεστέρα εάν κάθε διακινούμενος εργαζόμενος είχε συγκεκριμένα οφέλη από την εγγραφή και τον έλεγχο. Ποιος είναι ο πιθανός συσχετισμός τους με την κοινωνική ασφάλιση (ατυχήματα, ασθένειες, αστική ευθύνη, συνταξιοδότηση, νομική προστασία, μείωση του κόστους μετακίνησης, τελωνειακές διευκολύνσεις, κ.λπ.); Ποιες πιθανότητες επιτυχίας θα είχε η εφαρμογή ενός συστήματος «βιβλιαρίου επιταγών» σύμφωνα με το γαλλικό πρότυπο⁽¹⁾;

— Είναι απαραίτητο να εξευρεθούν λύσεις, οι οποίες να επιβληθούν στα συμφέροντα που σχετίζονται με την παράνομη απασχόληση (μισθολογικές αυξήσεις χρηματοδοτούμενες από τη μη καταβληθείσα φορολογία, παράταση των προθεσμιών, κ.λπ.)

— Είναι απαραίτητη η ανάπτυξη λιγότερο γραφειοκρατικών προτύπων

— Χρειάζεται να παρασχεθούν πλεονεκτήματα στους εργοδότες (φορολογικές ρυθμίσεις, ειδικές υπηρεσίες τοποθέτησης, νομική προστασία, αστική ευθύνη και ασφάλεια ατυχήματος, ενισχύσεις, κατ'αποκοπή ενίσχυση για την απλούστευση της διαχείρισης του προσωπικού στον τομέα της εποχιακής εργασίας, κ.λπ.)

— Είναι απαραίτητο να επιβληθούν ελαφρές ή ανστηρές κυρώσεις για την παραβίαση των ισχυουσών νομοθετικών ρυθμίσεων (διακοπή της παροχής υπηρεσιών τοποθέτησης, επιβολή ελάχιστου κατ'αποκοπή φόρου επί του όγκου των διακινούμενων προϊόντων, επιβολή ποινών, κ.λπ.)

3.6. Η στατιστική έρευνα οφείλει να καλύψει τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές πτυχές προκειμένου να γίνουν γνωστές, πέρα από τις κατ'ιδίαν περιπτώσεις, οι προσωπικές ανάγκες, οι δυσχέρειες και οι εμπειρίες των διακινούμενων εργαζομένων. Στόχος δεν πρέπει να είναι ο έλεγχος των ατόμων, ούτε ο απόλυτος έλεγχος, αλλά η δυνατότητα πραγματοποίησης υπολογισμών σχετικά με την πολιτική και κοινωνική διαμόρφωση της ΕΕ ως οικονομικού χώρου.

3.7. Αυτό το πνεύμα ελεύθερης και παραγωγικής συνεργασίας θα καταλήξει σε ανάλογες διαδικασίες ή ρυθμίσεις μόνον εφόσον δημιουργηθεί ουσιαστικό κλίμα εμπιστοσύνης, μέσω της εγκαθίδρυσης πραγματικής επικοινωνίας.

3.8. Συνεπώς, θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν ενδεικτικές, ανώνυμες έρευνες με τη συμμετοχή των διακινούμενων εργαζομένων, με βραχυπρόθεσμο στόχο τον εντοπισμό των προβλημάτων και μακροπρόθεσμο, το στατιστικό έλεγχο.

4. Ιδιαίτερες μεταβολές στη γεωργική εποχιακή εργασία λόγω της διεύρυνσης της ΕΕ

4.1. Προβλέπεται αύξηση του αριθμού τόσο των γεωργικών εποχιακών εργατών όσο και των διακινούμενων εργαζομένων από το εξωτερικό της ΕΕ. Σε αυτό συνηγορεί και η εξειδίκευση

των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η οποία αναμένεται να ενταθεί στο μέλλον. Και βέβαια, στους εξειδικευμένους τομείς (οπωροκηπευτικά, αμπελοκαλλιέργεια, φυτώρια) χρησιμοποιούνται κυρίως εποχιακοί εργαζόμενοι. Τούτο όμως σημαίνει και την αύξηση των παραβιάσεων των νομοθετικών και συμβατικών διατάξεων.

4.2. Σε περίπτωση που δεν αναληφθεί αποτελεσματικότερη δράση, ενδέχεται να υπονομευθεί η αξιοπιστία των αρχών που υποστηρίζουν τόσο οι κοινωνικοί και συμβατικοί εταίροι όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνεπώς, οι υπό επεξεργασία ρυθμίσεις πρέπει να ενισχύουν τις προτεραιότητες της μελλοντικής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, όπως δήλωσε ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ο Πρόεδρος της Επιτροπής, στις 16 Ιουλίου 1997. Οι προτεραιότητες αυτές είναι: ο περιορισμός των περιφερειακών ανισοτήτων, η υποστήριξη των περιφερειών που διέρχονται φάση οικονομικών μεταβολών και η περαιτέρω ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του συνόλου της Ένωσης.

— Για το λόγο αυτό, χρειάζεται να εξευρεθούν πρακτικές μέθοδοι προκειμένου να διασφαλισθεί η ενημέρωση των διακινούμενων εργαζομένων για τα αναφαίρετα δικαιώματά τους.

4.3. Η αύξηση του αριθμού του εργατικού δυναμικού από τη Βόρεια Αφρική, την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και τρίτες χώρες, αναλύεται στο σημείο 1.2. Είναι απαραίτητο να υπογραμμισθεί ότι υφίστανται σημαντικές οριζόντιες και κάθετες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.

4.4. Τα άτομα που απασχολούνται στο εξωτερικό διαδίδουν στη χώρα προέλευσής τους πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο εξεύρεσης εργασίας χωρίς τη βοήθεια των επίσημων υπηρεσιών τοποθέτησης.

— Πώς οι υπηρεσίες τοποθέτησης, οι υπηρεσίες δήλωσης του τόπου κατοικίας, οι εργοδότες, κ.λπ. θεωρούν ότι κατά την πρώτη γνωστή διαμονή υφίσταται η δυνατότητα παροχής ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων, τους κινδύνους ατυχήματος, ασθένειας ή ακόμη και άλλους κινδύνους;

— Πώς οι αρμόδιες κρατικές αρχές αντιμετωπίζουν τα κυκλώματα διακίνησης λαθρομεταναστών;

— Ποια υποστήριξη είναι δυνατόν να προσφερθεί στους διακινούμενους εργαζόμενους, ώστε να μη συνεχισθεί επ'αόριστο η λόγω της φτώχειας αναζήτηση θέσεων απασχόλησης με χαμηλή αμοιβή αλλά να τεθεί υπό έλεγχο με τη θέσπιση κατάλληλων μέτρων (ενημέρωση, συνεχής κατάρτιση, ενισχύσεις για απασχόληση προς ίδιο λογαριασμό και επανένταξη, κ.λπ.);

— Τι είδους διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες θα μπορούσαν να προσφέρουν και στις χώρες προέλευσης, κίνητρα συνεργασίας για τη σταθεροποίηση της κατάστασης;

— Ποιες ρυθμίσεις δύνανται να θεσπισθούν όσον αφορά τη αποκαλούμενη «απόσπαση» των διακινούμενων εργαζομένων, προκειμένου τα υφιστάμενα προβλήματα της «φαινομενικά ανεξάρτητης δραστηριότητας»⁽²⁾ και παρόμοιων άλλων φαινομένων να προσδιορισθούν με τρόπο αποφασιστικό.

⁽¹⁾ Στη Γαλλία παρέχεται η δυνατότητα σύρρασης πολλών τύπων απασχόλησης χαμηλών αποδοχών μέσω ενός πιστοποιητικού (βιβλιαρίο επιταγών) και, κατά συνέπεια, απόκτησης δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδότησης.

⁽²⁾ Σε ορισμένα κράτη μέλη παρατηρείται το φαινόμενο, εποχιακοί εργαζόμενοι, ειδικευμένοι στον εμβολιασμό δι'ενοφθαλμισμού, οι οποίοι απασχολούνται σε φυτώρια, να ασκούν στην πράξη εξαρτημένη δραστηριότητα αλλά να θεωρούνται μη μισθωτοί.

5. Παράνομη εποχιακή εργασία και παράνομη εργασία

5.1. Είναι γεγονός ότι η παράνομη απασχόληση αποτελεί σοβαρό ζήτημα στον τομέα της εποχιακής εργασίας στο γεωργικό τομέα. Αυτός ο τομέας διαφεύγει βεβαίως από κάθε μορφή νομοθετικής, συμβατικής και κοινωνικής οργάνωσης. Εκείνοι που απασχολούν παράνομως εργατικό δυναμικό όχι μόνο παραβιάζουν σκοπίμως τις νομοθετικές διατάξεις και ζημιώνουν την οικονομία αλλά, επιπλέον, επωφελούνται από παράδεκτα πλεονεκτήματα εις βάρος των ανταγωνιστών τους.

5.2. Δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία σχετικά με την έκταση ή τις μορφές του φαινομένου, ούτε μελέτες σχετικά με τις πρακτικές συνέπειές του. Προφανώς, η παράνομη απασχόληση αναπτύσσεται κατά τρόπο άριστο. Ενώ στη Γαλλία φαίνεται ότι το φαινόμενο είναι αμελητέο, αντίθετα στη Γερμανία οι εργατικές ενώσεις κάνουν λόγο για μία σχέση «έναν προς έναν»: σε κάθε νόμιμο εργαζόμενο αντιστοιχεί ένας παράνομος. Στην Ιταλία, οι ενώσεις υπολογίζουν ότι το ποσοστό των παράνομων διακινούμενων εργαζομένων εξωκοινοτικής προέλευσης ανέρχεται σε 60 %.

5.3. Συνεπώς, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι οι διατάξεις δεν τηρούνται και, κατά συνέπεια, σε ορισμένα κράτη μέλη τουλάχιστον, υφίσταται παράνομη απασχόληση.

5.4. Οι επιχειρήσεις παρακάμπτουν τις αρμόδιες αρχές και προσλαμβάνουν για την επόμενη περίοδο πρώην νόμιμα απασχολούμενους. Με τον τρόπο αυτό εξοικονομούν τα έξοδα της επίσημης τοποθέτησης και συχνά οι αποδοχές αποτελούν αντικείμενο άμεσης διαπραγμάτευσης μεταξύ των δύο μερών — κατά κανόνα εις βάρος των εργαζομένων.

5.5. Εξαιτίας των συγκεκριμένων συνεπειών της παράνομης απασχόλησης (απουσία ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, μη καταβολή εισφορών στα συνταξιοδοτικά ταμεία, κ.λπ.), δημιουργούνται κακές συνθήκες με συνολικά αρνητικά αποτελέσματα που υπερβαίνουν κατά πολύ το συμφέρον των άμεσα ενδιαφερόμενων ατόμων. Ειδικότερα, σε περίπτωση διαφορών, είναι δυνατόν να προκύψουν ατομικές κρίσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε χαμηλή ποιότητα των προϊόντων.

5.6. Μια τέτοια κατάσταση είναι κοινωνικά απαράδεκτη και συνεπάγεται προσωπικές και οικονομικές ζημιές για τους ενδιαφερόμενους. Για το λόγο αυτό οι αρχές οφείλουν να δίδουν την απαραίτητη προσοχή. Οι αιτίες της παράνομης απασχόλησης πρέπει να εντοπισθούν και να ερευνηθούν. Τα αποτελέσματα θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την χάραξη και την εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών με σκοπό την εξάλειψη της παράνομης απασχόλησης και των εκτεταμένων συνεπειών της.

6. Η κοινωνική κατάσταση των διακινούμενων εργαζομένων

6.1. Τόσο στις κατ' ιδίαν περιφέρειες όσο και στα κράτη μέλη, η κατάσταση των διακινούμενων εργαζομένων στο γεωργικό τομέα, διαφέρει σημαντικά (πλήρως, μερικώς ή και

καθόλου) από εκείνη των υπόλοιπων απασχολούμενων στη γεωργία και, εν μέρει, διότι αναλαμβάνουν ποικίλες εργασίες, δεν απολαμβάνουν τις ίδιες συνθήκες που ισχύουν στον τομέα αυτό (ρυθμίσεις όσον αφορά τις άδειες διακοπών, εξασφάλιση νέας θέσης απασχόλησης, συμβατικοί όροι, κ.λπ.).

6.2. Η πίεση που οδηγεί στην αναζήτηση εποχιακής απασχόλησης και την αποδοχή ορισμένων συνθηκών εργασίας διαφέρει σε ένταση από πολλές απόψεις. Η πίεση αυτή εξαρτάται από τα περιφερειακά δεδομένα (κατάσταση της αγοράς εργασίας και των εισοδημάτων), την προσωπική κατάσταση (μορφωτικό επίπεδο, κοινωνικές σχέσεις) και την εκάστοτε ατομική κατάσταση (ατομικά σχέδια).

6.3. Η αναζήτηση και τοποθέτηση εποχιακώς εργαζομένων πραγματοποιείται σε επίπεδο περιφέρειας, σε επίπεδο ΕΕ ή ακόμη και εκτός Ευρώπης (Βόρειος Αφρική/Ανατολική Ευρώπη).

6.4. Παρά την έλλειψη ακριβέστερων και καλύτερης ποιότητας δεδομένων, είναι δυνατόν, με τη βοήθεια των εμπειριών και των εικασιών, να εντοπισθούν οι διάφοροι βασικοί τύποι εργαζομένων:

— Γεωργοί ή απασχολούμενοι στη γεωργία που συμπληρώνουν τα εισοδήματά τους με την εποχιακή εργασία.

— Εργαζόμενοι σε διάφορους τομείς που επιθυμούν (χωρίς να είναι αναγκασμένοι) να χρησιμοποιήσουν το χρόνο που διαθέτουν λόγω των περιστάσεων ή των συμβατικών όρων (διακοπές) και να εξασφαλίσουν πρόσθετα εισοδήματα.

— Εργαζόμενοι που ασκούν τη «μόνιμη απασχόλησή» τους μόνο με έκτακτο ή περιοδικό τρόπο και έχουν ανάγκη συμπληρωματικών δυνατοτήτων απόκτησης εισοδημάτων για την κάλυψη των τρεχουσών δαπανών τους.

— Άτομα που αναζητούν εργασία, άνεργοι μακράς διάρκειας και άτομα εκτός αγοράς εργασίας λόγω των διαρθρωτικών μεταβολών και είναι διατεθειμένα ή υποχρεωμένα να καταφύγουν στην εποχιακή εργασία ως εναπομένουσα δυνατότητα απασχόλησης⁽¹⁾.

— Ασκούμενοι και σπουδαστές κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους καθώς και νέοι που αναζητούν περιοδικά εισοδήματα.

— Εργαζόμενοι από χώρες με χαμηλές αποδοχές που επιθυμούν να εκμεταλλευθούν κάθε ευκαιρία για εργασία με σχετικά υψηλότερες αποδοχές και να χρησιμοποιήσουν τα πλεονεκτήματα της αγοραστικής δύναμης στις χώρες καταγωγής τους ή τις καλύτερες δυνατότητες αγορών στις χώρες όπου εργάζονται.

⁽¹⁾ Για παράδειγμα στη Γερμανία η ομάδα αυτή διευρύνεται συνεχώς λόγω του νόμου για τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής πρόνοιας, της 24ης Ιουνίου 1996· ο οποίος προβλέπει τη χορήγηση «ενίσχυσης στους εργαζόμενους» που αποδέχονται εποχιακή θέση απασχόλησης. Εντούτοις, οι αρχικές εκτιμήσεις επισημαίνουν προβλήματα τοποθέτησης των γερμανών εργαζομένων, των οποίων το αναμενόμενο ισχύον ενδιαφέρον προκαλεί αρνητικές αντιδράσεις των εργοδωτών.

6.5. Για την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του θέματος και την υπογραμμισή των θετικών πτυχών της εποχιακής εργασίας, πρέπει να αναφερθούν και τα άτομα που για διάφορους λόγους ενδιαφέρονται για θέσεις εργασίας ορισμένης διάρκειας (η «χειρωνακτική εργασία» στις περιπτώσεις προσφύγων, για παράδειγμα Βοσνίων στη Γερμανία, ή ακόμη η «εμπειρία του τρύγου στην Αλσατία» για φοιτητές και περιθωριακούς).

6.6. Η εποχιακή εργασία καθίσταται πραγματικά προβληματική όταν επιδεινώνονται οι οικονομικές συνθήκες, όταν μειώνεται η ζήτηση ενώ παράλληλα αυξάνεται η προσφορά του εργατικού δυναμικού, τόσο με την «υποβοηθούμενη μετανάστευση» λόγω της διαμεσολάβησης των αρχών όσο και την παράνομη τοποθέτηση π.χ. μέσω των αποκαλούμενων «προμηθευτών παράνομου εργατικού δυναμικού»: οι εργοδότες αντιμετωπίζουν το δέλεαρ του μισθολογικού ντάμπινγκ και της αποφυγής της καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, ενώ οι εργαζόμενοι υποχρεούνται να αποποιηθούν θεμελιώδη δικαιώματα για να μπορέσουν να εργασθούν. Η κατάσταση αυτή παρατηρείται ολοένα και πιο συχνά σήμερα σε ορισμένα κράτη μέλη και δεν επιτρέπεται να κλιμακωθεί. Το ζητούμενο δεν είναι απλώς η προστασία του ατόμου αλλά και ο έλεγχος των στρεβλώσεων που λαμβάνουν χώρα στις τοπικές και περιφερειακές αγορές εργασίας και οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ανεξέλεγκτα φαινόμενα, με συνέπειες την απώλεια θέσεων εργασίας και τη διατάραξη της κοινωνικής ειρήνης.

7. Συμπεράσματα

7.1. Για την κοινωνική ασφάλιση των εποχιακών γεωργικών εργαζόμενων στη μελλοντική Ευρώπη

7.1.1. Μια ακριβέστερη στατιστική έρευνα της εποχιακής εργασίας στο γεωργικό τομέα (βλ. σημείο 3) χρειάζεται να συμπεριλάβει τις χώρες της Βόρειας Αφρικής και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, τουλάχιστον εκείνες τις ΧΚΑΕ που επιθυμούν να ενταχθούν στην ΕΕ. Η έρευνα πρέπει να λάβει εκ των πραγμάτων υπόψη της τη διεύρυνση και, στο μέτρο του δυνατού, να προβλέψει ενδεχόμενες αποπροσαρμογές. Ακόμη, ενδιαφέρον παρουσιάζουν όχι μόνο τα συνολικά δεδομένα και οι αιτίες αλλά και μελέτες που αφορούν τις κατ' ιδίαν περιφέρειες, τάσεις και συγκεκριμένες περιπτώσεις.

7.1.2. Η στατιστική έρευνα (κυρίως από την Στατιστική Υπηρεσία της ΕΕ) αποτελεί μέσο, το οποίο πρέπει να χρησιμοποιηθεί άμεσα ενόψει της προετοιμασίας για την εφαρμογή νέων μέσων δράσης.

7.1.3. Ο αναντικατάστατος χαρακτήρας της εποχιακής εργασίας απαιτεί εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι εξεταζόμενες μεταβολές και να παρασχεθεί κοινωνική ασφάλιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο στα άτομα που εργάζονται περιοδικά ή κατά διαστήματα.

7.1.4. Τα άτομα αυτά δεν είναι περιθωριακά, δεν είναι οικονομικοί πρόσφυγες, δεν είναι οργανωμένα, και τα συμφέροντά τους δεν προστατεύονται επαρκώς, ενώ είναι προφανές ότι δεν διαθέτουν ούτε καν τη στοιχειώδη ενημέρωση σχετικά με τις δυνατότητες και τα δικαιώματα που τους προσφέρει η ΕΕ.

7.1.5. Ως συνθετικό στοιχείο και αναπόσπαστο τμήμα ενός πανευρωπαϊκού οικονομικού δικτύου, το οποίο υπερβαίνει τα σύνορα της ΕΕ, οι εποχιακοί εργαζόμενοι αποτελούν κατηγορία που πρέπει να ληφθεί μακροπρόθεσμα υπόψη και της οποίας τα αιτήματα έχουν παραδειγματικό χαρακτήρα για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

7.1.6. Μια πιο λεπτομερής εικόνα του μεγέθους και της κατανομής της παραγωγικότητας που οφείλεται στους εποχιακούς εργαζόμενους καθώς και ο υπολογισμός του κόστους που μετατίθεται σε διάφορους φορείς (π.χ. τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης), θα δώσει την ευκαιρία στις διάφορες ομάδες συμφερόντων που δρουν στο χώρο αυτό να εκφράσουν τα αιτήματά τους όσον αφορά την επεξεργασία της νομοθεσίας.

7.2. Ομάδες συμφερόντων και κοινά μέσα ελέγχου της σταθεροποίησης του θεσμού της εποχιακής εργασίας για την ευρωπαϊκή οικονομία και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό

7.2.1. Υπάρχουν πολλά θετικά παραδείγματα διαμόρφωσης των κοινωνικών και επιχειρησιακών σχέσεων προς όφελος όλων. Εντούτοις, υπάρχουν πάντοτε άτομα που ελκύονται από αδιαφανείς καταστάσεις και επιδιώκουν την απόκτηση κέρδους και τη μετάθεση του κόστους στους άλλους και, κατ' αυτόν τον τρόπο, τον υποσκελισμό των εμπορικών τους εταίρων.

7.2.2. Όλες οι άλλες πλευρές θα καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για τη διαλεύκανση της κατάστασης και την προάσπιση των συμφερόντων τους από κοινού με τους υπόλοιπους εταίρους τους, και συγκεκριμένα:

- τους εργαζόμενους που αναζητούν εποχιακή εργασία για την απόκτηση εισοδήματος, την προσωπική τους πρόοδο ή τη διεύρυνση των εμπειριών τους·
- τους εργοδότες που προσφέρουν σε τακτά χρονικά διαστήματα, σε μεμονωμένες περιπτώσεις ή ακόμη θα μπορούσαν να προσφέρουν θέσεις εργασίας στους διάφορους κλάδους (φυτοκαλλιέργεια, εκτροφή ζώων, μικτές επιχειρήσεις, παροχή υπηρεσιών στα διάφορα στάδια της γεωργικής παραγωγής, της κηπουρικής και της εκτροφής ζώων, την παραγωγή οπωροκηπευτικών, τη δασοκομία, κ.λπ.)·
- τις περιφέρειες, οι οποίες επιθυμούν τη διατήρηση των διαρθρώσεων και των οικονομικών επιδόσεών τους, αναζητούν θέσεις εργασίας για τους κατοίκους τους σε άλλες περιοχές (περιφέρειες προσφοράς εργατικού δυναμικού), ή αναζητούν εργατικό δυναμικό από άλλες περιοχές (περιφέρειες ζήτησης εργατικού δυναμικού)·
- τους κλάδους παραγωγής και τους αντίστοιχους βιομηχανικούς και εμπορικούς τομείς, οι οποίοι εξαρτώνται από την καλή λειτουργία των διαρθρώσεων των προηγούμενων σταδίων·
- τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, τα οποία καλύπτουν και τους «παράνομους» εποχιακούς και διακινούμενους εργαζόμενους που υφίστανται ατυχήματα και τα οποία υποχρεώνονται να εξεύρουν λύσεις για τη διευθέτηση των δαπανών·

- τις κυβερνήσεις των κρατών μελών και την ΕΕ, οι οποίες, σε τελευταία ανάλυση, θα πρέπει να θεσπίσουν ένα ενιαίο πλαίσιο για την εποχιακή εργασία και την εργασία των διακινούμενων ατόμων·
- τα εθνικά κοινοβούλια, τα οποία πρέπει να στηρίζουν ένα τέτοιο ενιαίο πλαίσιο·
- τους κοινωνικούς εταίρους, οι οποίοι πρέπει να θεσπίσουν ένα κοινό πλαίσιο, το οποίο να περιλαμβάνει συμβατικές ρυθμίσεις που να εφαρμόζονται σε επίπεδο επιχειρήσεων και να αφορούν τη χρήση και το ρόλο των εποχιακών και διακινούμενων εργαζομένων.

7.2.3. Για το λόγο αυτό, απαραίτητη είναι η διενέργεια ενός γενικού ανοιχτού διαλόγου προκειμένου να επιτευχθεί ευρύτερη συναίνεση.

7.2.4. Κατά τις διεργασίες αυτές χρειάζεται να ερευνηθεί με κοινή ευθύνη εκείνος ο τομέας της εποχιακής εργασίας, στον οποίο η ανάγκη και η αδιαφάνεια ωθούν τους ανθρώπους σε απαράδεκτες συνθήκες απασχόλησης.

7.2.5. Ακόμη, χρειάζεται να οργανωθούν συζητήσεις και ημερίδες με τις ομάδες συμφερόντων και τις ομάδες στόχους, προκειμένου να πραγματοποιηθούν αναλύσεις, να εξετασθούν δυνατότητες αντιμετώπισης, να εξευρεθούν πρακτικές λύσεις και να προταθεί μια μετριοπαθής επιδίωξη: να καταστεί η εποχιακή εργασία ένας οικονομικός και πολιτιστικός παράγοντας στην Ευρώπη.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Τα ακόλουθα παραρτήματα παρέχουν μόνο μια ιδέα για ορισμένα κράτη μέλη και δεν προσφέρονται για την εξαγωγή συμπερασμάτων όσον αφορά την κατάσταση στην ΕΕ.

Παράρτημα 1

Η κατάσταση στην Ιταλία

Συγκριτικά στοιχεία για τους απασχολούμενους κατά το 1994 και 1995

	1994	1995
Μόνιμοι απασχολούμενοι	97 724	93 127
Ημέρες εργασίας των μόνιμων απασχολούμενων	26 615 904	25 069 772
Εποχιακοί εργαζόμενοι	920 306	856 386
Ημέρες εργασίας των εποχιακών εργαζομένων	79 437 453	74 736 849
Σύνολο ημερών εργασίας των απασχολούμενων	106 053 357	99 806 621
Ποσοστό των εποχιακών εργαζομένων στις ημέρες εργασίας	74,90 %	74,88 %

Πηγή: Nationales Institut für die Sozialversicherung (INPS).

Παράρτημα 2

Η κατάσταση στη Γαλλία

Αριθμός των διακινούμενων εργαζομένων από το 1981 μέχρι το 1996

Έτος	Ισπανοί και Πορτογάλοι ⁽¹⁾	Άλλες εθνικότητες	Σύνολο
1981	101 478	16 064	117 542
1983	95 971	5 886	101 857
1985	81 383	4 797	86 180
1987	72 098	4 549	76 647
1989	56 705	5 163	61 868
1990 ⁽²⁾	50 552	7 697	58 249
1991	42 006	12 235	54 241
1992		13 597	13 597
1993		11 283	11 283
1994		10 339	10 339
1995		9 352	9 352
1996		8 766	8 766

Πηγή: Office des migrations internationales, 1997.

⁽¹⁾ Έως το 1991, οι ισπανοί και πορτογάλοι εργαζόμενοι δεν απολάμβαναν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

⁽²⁾ Πρώτος έτος μετανάστευσης των πολωνών εργαζομένων.

Τόπος προέλευσης των μετακινούμενων εργατών, 1996

1996	
Μαρόκο	4 529
Τυνησία	626
Πολωνία	3 351
Γιουγκοσλαβία	77
Αγ. Λουκία	98
Σουρινάμ	30
Άλλος	55

Πηγή: Office des migrations internationales, 1997.

Ασχολούμενοι στη γεωργία

Αριθμός των δηλωθεισών ημερών εργασίας	Αριθμός των εργαζομένων 1994		Αριθμός των εργαζομένων 1975	
	Λιγότερες από 20 ημέρες	378 505	606 173	156 152
Μεταξύ 20 και 159 ημερών	227 668	223 768		
Περισσότερες από 160 ημέρες	157 198		260 810	
Σύνολο	763 371		640 730	

Πηγή: Mutualité sociale agricole (Κοινωνικό και γεωργικό ταμείο αλληλοβοήθειας).

Παράνομη απασχόληση

Έτος	Αριθμός παραβιάσεων της νομοθεσίας για την παράνομη απασχόληση	Εκ των οποίων: παράνομη απασχόληση αλλοδαπών
1992	11 232	1 460
1993	13 508	1 202
1994	18 870	1 144

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας.

Παράρτημα 3**Η κατάσταση στη Γερμανία****Αριθμός των διακινούμενων εργαζομένων από το 1992 μέχρι το 1996**

Έτος	Αριθμός των διακινούμενων εργαζομένων
1992	212 442
1993	181 037 ⁽¹⁾
1994	155 217 ⁽²⁾
1995	192 766
1996	220 894

Πηγή: BMA 1997.

⁽¹⁾ Εξαιρουμένων των οικονομικών τομέων.

⁽²⁾ Εξαιρουμένου του κλάδου κατασκευών.

Στους υπόλοιπους κλάδους (οι οποίοι αφορούν κυρίως τον αγροτικό τομέα), σημειώνεται σαφής αύξηση σε ποσοστό διψήφιο!

Παρά την εξαίρεση ολόκληρων οικονομικών τομέων, ο συνολικός αριθμός για το 1996 είναι μεγαλύτερος απ' αυτόν για το 1992. Επομένως, τα διάφορα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν έχουν στην πραγματικότητα αντισταθμιστεί υψηλότερος από εκείνον του 1992 με αποτέλεσμα τον εκμηδενισμό της επίδρασης των μέσων ελέγχου.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 822/87 σχετικά με την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς»⁽¹⁾

(97/C 355/11)

Στις 25 Ιουνίου 1997 το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Σεπτεμβρίου 1997 (εισηγητής: ο κ. Gottero).

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Οκτωβρίου 1997 (συνεδρίαση της 2ας Οκτωβρίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 70 ψήφους υπέρ, 7 ψήφους κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η Επιτροπή προτείνει να επανεξετασθεί ένας κανόνας των οινολογικών πρακτικών που αφορά τη χρήση μηλικού οξέως για τις πράξεις οξίνισης, τροποποιώντας το άρθρο 15 και το παράρτημα VI του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 822/87.

1.1. Το παράρτημα VI — κατάλογος των πρακτικών και των εγκεκριμένων οινολογικών δραστηριοτήτων — προβλέπει σήμερα, για την οξίνιση, τη χρήση τρυγικού οξέως ή, στις συνθήκες που σχετίζονται με την εφαρμογή του άρθρου 15, μηλικού οξέως.

1.2. Το άρθρο 15, παράγραφος 6, προβλέπει τον καθορισμό των συνθηκών στις οποίες τα κράτη μέλη θα μπορούν να εγκρίνουν, έως μια ημερομηνία που θα πρέπει να καθορισθεί, τη χρήση μηλικού οξέως για την οξίνιση των οίνων που παράγονται στην επικράτειά τους.

1.3. Όλα αυτά τα χρόνια καμία χώρα της Ένωσης δεν ζήτησε ποτέ την έγκριση της χρήσεως μηλικού οξέως, στο βαθμό που όλοι οι φορείς και η σύγχρονη οινολογία προβλέπουν αποκλειστικά τη χρήση τρυγικού οξέως για τις πράξεις οξίνισης.

1.4. Ο λόγος της μη χρησιμοποίησης του μηλικού οξέως οφείλεται τόσο στο αυξημένο κόστος, όσο και στην αναγνώριση του στο επίπεδο της γεύσης η οποία, στην πράξη σημαίνει τροποποίηση της γεύσης του ίδιου του οίνου, ενώ αντιθέτως αυτό δεν συμβαίνει με τη χρήση του τρυγικού οξέως.

1.5. Η πρόταση της Επιτροπής να τροποποιηθεί το παράρτημα VI με την εξάλειψη της δυνατότητας της χρήσεως μηλικού οξέως στις πράξεις οξίνισης ανταποκρίνεται συνολικά στη συμπεριφορά των ιδίων των παραγωγών.

1.6. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί συνολικά με την κατάργηση του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 15, παράγραφος 6. Συμφωνεί με την αντικατάσταση του κειμένου του στοιχείου Κ) του σημείου 3 του παραρτήματος VI από το ακόλουθο: «Κ) Η χρήση τρυγικού οξέως για την οξίνιση, στις συνθήκες που προβλέπονται στα άρθρα 21 και 23».

2. Η Επιτροπή προτείνει να επανεξετασθεί ένας άλλος κανόνας που αφορά την οινολογική πρακτική προβλέποντας τη μόνιμη έγκριση χρησιμοποίησης ενός τρόπου αποξίνισης που

ενέκρινε έως τώρα μεταβατικά το άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 822/87.

2.1. Το άρθρο 17, παράγραφος 3, προβλέπει για την οξίνιση τη χρήση άλατος ασβεστίου ή τρυγικού οξέως καθώς και ένα ομοιογενές παρασκεύασμα τρυγικού οξέως και ανθρακικού ασβεστίου έως τις 31 Αυγούστου 1997 (ημερομηνία που παρατάθηκε από διάφορους κανονισμούς και από τον τελευταίο, δηλαδή τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1592/96).

2.2. Όλα αυτά τα χρόνια οι παραγωγοί χρησιμοποίησαν τη δυνατότητα αυτή και δεν έχουν επισημανθεί αντιρρήσεις ή δυσκολίες εκ μέρους των αρχών των επιμέρους κρατών.

2.3. Για το λόγο αυτό θα πρέπει συνολικά να θεωρηθεί ότι εκλείπουν οι λόγοι της μεταβατικότητας και η πρόταση της Επιτροπής που προβλέπει τη μόνιμη χρήση θα πρέπει να θεωρηθεί ότι εντάσσεται στη λογική της βεβαιότητας και της ευθυγράμμισης των οινολογικών πρακτικών.

2.4. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί συνολικά με την διαγραφή των λέξεων «έως τις 31 Αυγούστου 1997» από το άρθρο 17, παράγραφος 3.

3. Η Επιτροπή προτείνει να τροποποιηθεί το άρθρο 45 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 822/87, για να τεθεί τέλος στην προτιμησιακή μεταχείριση που είχε μεταβατικά παραχωρηθεί σε ορισμένες εγκαταστάσεις τη στιγμή της εγκαθίδρυσης του καθεστώτος ενίσχυσης των μούστων για τον εμπλουτισμό και το οποίο δεν δικαιολογείται πλέον.

3.1. Το άρθρο 45 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 822/87 προβλέπει ειδική ενίσχυση για τους συμπνευμένους ή διορθωμένους μούστους σταφυλιών που παράγονται στις αμπελοοινικές ζώνες CIII.

3.2. Ωστόσο, η εν λόγω ενίσχυση προβλέπεται επίσης και για τους εμπλουτισμένους ή διορθωμένους μούστους που παράγονται εκτός των ζωνών CIII, όταν αυτοί παράγονται σε εγκαταστάσεις που άρχισαν την παραγωγή τους πριν από τις 30 Ιουνίου 1982.

3.3. Ο λόγος για αυτή την τελευταία εξαίρεση ήταν να μη τεθούν σε κίνδυνο όσοι είχαν πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις για πολύ δαπανηρές εγκαταστάσεις και για τις οποίες θεωρούνταν αναγκαίος ένας ορισμένος αριθμός ετών για την απόσβεση των δαπανών.

⁽¹⁾ ΕΕ C 214 της 16. 7. 1997, σ. 11.

3.4. Δεδομένου ότι έχουν περάσει 15 έτη από την πραγματοποίηση των εγκαταστάσεων αυτών, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί δικαιολογημένη την πρόταση της Επιτροπής για την παύση της ενίσχυσης αυτής στην παραγωγή συμπτκνωμένων μούστων που παράγονται εκτός των ζωνών CIII.

3.5. Κρίνει ωστόσο αναγκαίο να επισημανθεί η απόλυτη αναγκαιότητα έναρξης της παύσης της ενίσχυσης αυτής μόνο μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1998.

3.6. Αποτελεί παγιαμένη πρακτική το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις που ασκούν τη δραστηριότητα της συμπτκνωσης έχουν ήδη εναποθηκεύσει ή πρόκειται να λάβουν για εναποθήκευση, στο τέλος της συμπτκνωσης, μούστους παραγωγής της εσοδείας 1996, για τους οποίους έχει συμφωνηθεί μία τιμή ενόψει επίσης της ειδικής ενίσχυσης που προβλέπεται για τους μούστους της αμπελοοινικής ζώνης CIII.

3.7. Η έναρξη της ισχύος της παύσεως της ενίσχυσης αυτής από την 1η Σεπτεμβρίου 1997 υπάρχει κίνδυνος να είναι επιζήμια για τους παραγωγούς και τους χρήστες των εν λόγω συμπτκνωμένων ή διορθωμένων μούστων με συνέπεια, μεταξύ άλλων, μια ισχυρή αναστάτωση της αγοράς μούστων. Πράγμα που αποτελεί αδικαιολόγητη κύρωση για τους παραγωγούς. Αντιθέτως, εάν η έναρξη της ισχύος είναι η 1η Σεπτεμβρίου 1998, αυτό θα επιτρέψει στους ενδιαφερόμενους παραγωγούς να προγραμματίσουν ορθά τη διαδικασία της συμπτκνωσης των μούστων που θα παραχθούν στην εσοδεία 1997.

3.8. Για το λόγο αυτό η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής, και προκειμένου να αποφευχθεί η ευνοϊκή μεταχείριση ορισμένων παραγωγών ΣΜ ή ΔΣΜ εις βάρος άλλων προτείνει να καθοριστεί ως έναρξη ισχύος του μέτρου η 1η Σεπτεμβρίου 1998.

4. Η Επιτροπή προτείνει να τροποποιηθεί το άρθρο 53 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 822/87 που διέπει τα μέτρα σχετικά με τον έλεγχο των τιμών εισόδου για τους χυμούς και τους μούστους σταφυλιών.

4.1. Η τροποποίηση έγκεται στο να καταστούν οριστικοί οι μεταβατικοί κανόνες που εφαρμόζονται ως τις 30 Ιουνίου 1997.

4.2. Πράγματι οι διατάξεις που προβλέπονται στο άρθρο 53 είναι παρόμοιες με αυτές του τομέα των οπωροκηπευτικών, είναι όμως ακατάλληλες για τις εισαγωγές χυμών και μούστων από σταφύλι.

4.3. Για τους μούστους για τους οποίους η εφαρμογή του τελωνειακού τέλους της εισαγωγής εξαρτάται από την τιμή εισαγωγής του εισαγόμενου προϊόντος, είναι δύσκολο να επιβεβαιωθεί η ακριβής τιμή εισαγωγής δεδομένου ότι η τεκμηρίωση που παρουσιάζεται μπορεί να μην ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα ή να χαρακτηρίζεται από πιο ευνοϊκά τελωνειακά τέλη.

4.4. Επιπλέον έως τώρα δεν υφίστατο μια επίσημη τιμή αναφοράς, λόγω της ποικιλίας των μούστων.

4.5. Για το λόγο αυτό υιοθετήθηκαν μεταβατικά μέτρα, που ισχύουν έως τις 30 Ιουνίου 1997. Η Επιτροπή κρίνει σκόπιμο να επέλθουν τροποποιήσεις στον κανονισμό όσον αφορά τα μέτρα αυτά προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι θα συνεχιστούν οι έλεγχοι για την τήρηση των τιμών εισόδου, επειδή πιστεύει ότι χρειάζεται να συνεχιστεί ο έλεγχος των τιμών που πραγματοποιείται για το κάθε ένα από τα εισαγόμενα προϊόντα, όπως συμβαίνει σήμερα βάσει των μεταβατικών μέτρων, ή έστω μέσω κατ'αποκοπήν τιμής κατά την εισαγωγή.

4.6. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή μολονότι συμμερίζεται το ενδιαφέρον της Επιτροπής να υπάρξει σταθερός διακανονισμός του θέματος, ειδικότερα στην περίπτωση που υπάρχει δηλωμένη τιμή που ξεπερνά την κατ'αποκοπήν τιμή κατά την εισαγωγή καθώς και στην περίπτωση που δεν δηλώνεται η τιμή εισόδου του εισαγόμενου προϊόντος, εκφράζει ωστόσο ορισμένες αμφιβολίες σχετικά με τη δυνατότητα της Επιτροπής, να ορίζει με διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 83, τις κατ'αποκοπήν τιμές των χυμών και των μούστων.

4.7. Δεδομένου ότι είναι δύσκολο να καθοριστούν αυτές οι τιμές στις τρίτες χώρες προέλευσης των προϊόντων, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί πιο ρεαλιστικό τον καθορισμό των εν λόγω τιμών βάσει της μέσης τιμής που εφαρμόζεται σε ορισμένους κοινοτικούς τόπους αγοράς, τόπους που σίγουρα μπορούν να εξασφαλίσουν πραγματικά δεδομένα σχετικά με την πορεία της αγοράς των εν λόγω προϊόντων.

4.8. Η επισήμανση των τόπων αυτών μπορεί να πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 83.

Βρυξέλλες, 2 Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες απορρίφθηκαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης.

1. Σημείο 1.3

Να προστεθούν οι λέξεις με χαρακτήρες bold:

«Όλα αυτά τα χρόνια καμία χώρα της Ένωσης δεν ζήτησε ποτέ την έγκριση της χρήσεως μηλικού οξέως, στο βαθμό που όλοι οι φορείς της ΕΕ καθώς και η σύγχρονη οινολογία της ΕΕ προβλέπουν αποκλειστικά τη χρήση τρυγικού οξέως για τις πράξεις οξίνισης.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 29, ψήφοι κατά: 46, αποχές: 7.

2. Σημείο 1.4

Να προστεθούν οι λέξεις με χαρακτήρες bold:

«Ο λόγος της μη χρησιμοποίησης του μηλικού οξέος στην ΕΕ οφείλεται τόσο στο αυξημένο κόστος, όσο και στην αναγνώρισή του στο επίπεδο της γεύσης η οποία, στην πράξη σημαίνει τροποποίηση της γεύσης του ίδιου του οίνου, εφόσον καταναλώνεται σε ευρωπαϊκές κλιματικές συνθήκες, ενώ αντιθέτως αυτό δεν συμβαίνει με τη χρήση του τρυγικού οξέως. Χρειάζεται όμως για ορισμένους από τους εμπορικούς εταίρους μας. Οι εισαγωγές και η πώληση οίνου που περιέχουν τρυγικό οξύ διέπονται από διμερείς συμφωνίες⁽¹⁾.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 21, ψήφοι κατά: 48, αποχές: 9.

3. Σημεία 1.5 και 1.6

Να διαγραφεί ως εξής το σημείο 1.5:

«Η πρόταση της Επιτροπής να τροποποιηθεί το παράρτημα VI με την εξάλειψη της δυνατότητας της χρήσεως μηλικού οξέως στις πράξεις οξίνισης γίνεται συνενπώς δεκτή, υπό τον όρο ότι θα βρεθούν τρόποι συμμορφώσεως με τις σχετικές διμερείς συμφωνίες.»

Να καταργηθεί το Σημείο 1.6.

Αιτιολογία

Η γνωμοδότηση σφάλλει αναφέροντας ότι δεν χρησιμοποιείται το μηλικό οξύ. Αυτό ισχύει μόνο για την ΕΕ. Η χρήση του είναι απαραίτητη και χρησιμοποιείται ευρέως σε άλλες χώρες, ειδικότερα στις χώρες της Βρετανικής Κοινοπολιτείας. Υπάρχει λοιπόν κίνδυνος η απαγόρευσή του στον αμπελοοινικό τομέα της ΕΕ να ζημιώσει εδώ τις πωλήσεις οίνου της Κοινοπολιτείας.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 25, ψήφοι κατά: 54, αποχές: 10.

⁽¹⁾ ΕΕ L 86 της 31. 3. 1994, σ. 3 (βλ. σ. 12 παράρτημα I, 1(a) 14 περί μηλικού οξέος· ΕΕ L 176 της 3. 7. 1984, σ. 7 (βλ. σ. 8 παράρτημα, 1(b) περί μηλικού οξέος.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα εργαστήρια αναφοράς που προορίζονται για τον έλεγχο των βακτηριολογικών και λοιμωδών μολύνσεων των διθύρων μαλακίων»⁽¹⁾

(97/C 355/12)

Στις 29 Ιουλίου 1997, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Σεπτεμβρίου 1997 (Εισηγητής: ο κ. Joseph Balle).

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 1ης και 2ας Οκτωβρίου 1997 η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 89 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Προκειμένου να προστατεύσει τη δημόσια υγεία, η Επιτροπή προτείνει να οριστούν τα εθνικά εργαστήρια αναφοράς και ένα κοινοτικό εργαστήριο αναφοράς, με στόχο τη συντονισμένη προσέγγιση όσον αφορά τον έλεγχο και την ανάλυση των βακτηριολογικών και λοιμωδών μολύνσεων των διθύρων μαλακίων.

2. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

2.1. Η οδηγία 91/492/ΕΟΚ του Συμβουλίου καθορίζει τους υγειονομικούς κανόνες που διέπουν την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά των ζώντων διθύρων μαλακίων. Ελλείψει άλλων κατάλληλων μεθόδων, με την οδηγία αυτή επιβάλλεται υγειονομικός έλεγχος βάσει της «μέτρησης των κοπρωδών βακτηριδίων». Η τεχνική αυτή αποδείχτηκε ανεπαρκής από επιστημονική και πρακτική άποψη, και προέκυψε η ανάγκη καθορισμού άλλου δείκτη υγειονομικού ελέγχου.

2.2. Κατά συνέπεια, μετά από επιδημία που έπληξε πολλές εκατοντάδες πρόσωπα στην Ευρώπη και λόγω της προόδου που έχει σημειωθεί στον τομέα της ανάλυσης και του ελέγχου, η Επιτροπή προτείνει:

- τον ορισμό, από κάθε κράτος μέλος, ενός ή περισσότερων εργαστηρίων αναφοράς, τα καθήκοντα των οποίων συνίστανται στο συντονισμό των δραστηριοτήτων των εθνικών εργαστηρίων βακτηριολογικής και επιδημιολογικής ανάλυσης των διθύρων μαλακίων στο κράτος μέλος, στην οργάνωση συγκριτικών δοκιμών μεταξύ εργαστηρίων, στην εξασφάλιση της διάδοσης των πληροφοριών που παρέχει το κοινοτικό εργαστήριο αναφοράς και ευρύτερα της συνεργασίας με το εν λόγω εργαστήριο·

- τον ορισμό ευρωπαϊκού εργαστηρίου αναφοράς, το οποίο θα παρέχει πληροφορίες για τις μεθόδους ανάλυσης και τις συγκριτικές δοκιμές των εθνικών εργαστηρίων, θα συντονίζει την εφαρμογή από τα εθνικά εργαστήρια αναφοράς των μεθόδων ανάλυσης, θα συντονίζει την έρευνα νέων μεθόδων ανάλυσης και, γενικότερα, θα συνεργάζεται με τα εθνικά εργαστήρια και θα επικουρεί την Επιτροπή.

2.3. Στην πρόταση απόφασης, το Εργαστήριο του Κέντρου Περιβάλλοντος, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας στο Weymouth ορίζεται ως το κοινοτικό εργαστήριο αναφοράς με περιγραφή του τρόπου λειτουργίας του (προσωπικό, εξοπλισμοί, υποδομή, οικονομική ενίσχυση της Κοινότητας).

3. Συμπεράσματα

3.1. Επειδή η πρόταση της Επιτροπής έχει ως στόχους:

- την προστασία την δημόσιας υγείας, δηλαδή, την αποφυγή τυχόν δυσχερειών για το θέμα αυτό στον τομέα των ζώντων διθύρων μαλακίων, και την ανάπτυξη μεθόδων ανάλυσης και ελέγχου στον ίδιο τομέα,
- και την θέσπιση ενιαίου καθεστώτος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο από πλευράς μεθόδων ανάλυσης όσο και από πλευράς ελέγχου, δηλαδή, να εξασφαλίσει τη λειτουργία μέσω δικτύου των εθνικών εργαστηρίων αναφοράς και του ευρωπαϊκού εργαστηρίου,

η ΟΚΕ εγκρίνει την πρόταση απόφασης για «τα εργαστήρια αναφοράς που προορίζονται για τον έλεγχο των βακτηριολογικών και λοιμωδών μολύνσεων των διθύρων μαλακίων».

(1) ΕΕ C 267 της 3. 9. 1997, σ. 15.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Απασχόληση»

(97/C 355/13)

Με επιστολή του κ. Juncker της 7ης Ιουλίου 1997, η ΟΚΕ εκλήθη από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συμμετάσχει στην προετοιμασία της έκτακτης συνεδρίασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Απασχόληση, η οποία θα πραγματοποιηθεί στο Λουξεμβούργο το Νοέμβριο.

Κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1997, η σύνοδος ολομέλειας αποφάσισε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14, εδάφιο 1 και του άρθρου 19, εδάφιο 1, του Εσωτερικού Κανονισμού, να συστήσει υποεπιτροπή για την προετοιμασία των συναφών εργασιών. Η εν λόγω υποεπιτροπή εκπόνησε σχέδιο γνωμοδότησης στις 11 Σεπτεμβρίου 1997. (Εισηγήτρια: η κ. Van den Burg, συνεισηγητές: οι κκ Low και Pezzini).

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 348η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997), υιοθέτησε με 97 ψήφους υπέρ, 24 κατά και 19 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Απασχόληση θέτει υψηλούς στόχους, τη στιγμή που η ΕΕ και ο ΕΟΧ αντιμετωπίζουν μία σειρά πολυσύνθετων πολιτικών και κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων:

- τη συνέχιση της διαδικασίας για την ειρηνική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, με βάση την αειφόρο ανάπτυξη και την οικονομική ανταγωνιστικότητα, καθώς και τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, στοιχεία που αποτελούν τον πυρήνα του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου·
- τη διεύρυνση της ΕΕ βάσει των ίδιων αρχών, καθώς και με την παράλληλη προώθηση των οικονομικών και κοινωνικοπολιτιστικών σχέσεων με όλες τις γειτονικές χώρες και σε παγκόσμιο επίπεδο·
- την ολοκλήρωση μίας επιτυχούς Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, συνοδευόμενης από σημαντική πρόοδο όσον αφορά την ουσιαστική μείωση της ανεργίας και τη δημιουργία αγοράς εργασίας που να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των πολιτών για ενδιαφέρουσα εργασία, ως προϋπόθεση για την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία·
- την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, με την επίτευξη της αναδιάρθρωσης της ευρωπαϊκής οικονομίας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της ανταγωνισμού, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, καθώς και τη διατήρηση υψηλού επιπέδου αποδοτικών δημόσιων υπηρεσιών σε τομείς που συνδέονται με την υψηλή παραγωγικότητα, την απόδοση, και τις καινοτομίες.

1.2. Η καταπολέμηση της ανεργίας έχει ζωτική σημασία για την επιτυχή αντιμετώπιση των εν λόγω προκλήσεων, με γνώμονα τις προσδοκίες των πολιτών της ΕΕ. Κατά συνέπεια, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Άμστερνταμ, το οποίο ολοκλήρωσε τη Διακυβερνητική Διάσκεψη με τρία κείμενα που είναι δυνατόν να αποδειχτούν ουσιώδη για την ενεργοποίηση

της διαδικασίας ανάπτυξης της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση:

1.2.1. Πρώτον, ένα τροποποιημένο άρθρο Β της Συνθήκης ΕΕ, το οποίο θέτει σαφώς ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης ως κύριο στόχο της ΕΕ, μία παρόμοια διατύπωση στο άρθρο 2 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και ένα τροποποιημένο άρθρο 3 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το οποίο προσθέτει: «την προώθηση του συντονισμού των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών, με σκοπό την αύξηση της αποδοτικότητάς τους, μέσω της ανάπτυξης συντονισμένης στρατηγικής στον τομέα της απασχόλησης»·

1.2.2. Δεύτερον, ένα νέο Κεφάλαιο για την Απασχόληση, στο οποίο ορίζεται σαφώς ότι:

- «τα κράτη μέλη...θεωρούν την προαγωγή της απασχόλησης ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος και συντονίζουν τη δράση τους στα πλαίσια του Συμβουλίου, ...» (άρθρο 2.2),
- η Κοινότητα ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους (άρθρο 3.1),
- οι ετήσιοι γενικοί προσανατολισμοί για την απασχόληση καθορίζονται σύμφωνα με τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, δυνάμει του άρθρου 103(2) (άρθρο 4.2),
- το Συμβούλιο (αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία) δύναται να απευθύνει συστάσεις προς τα κράτη μέλη, βάσει των ετήσιων εκθέσεων για την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών (άρθρο 4.4), και εξίσου σημαντικό,
- το Συμβούλιο «...δικαιούται να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και να υποστηρίζει τη δράση των τελευταίων στον τομέα της απασχόλησης, μέσω πρωτοβουλιών, οι οποίες αποσκοπούν στην ανάπτυξη της ανταλλαγής πληροφοριών και δοκιμασμένων πρακτικών, καθώς και στην εξασφάλιση συγκριτικής

ανάλυσης και συμβουλευτικού υλικού, με την παράλληλη προαγωγή των καινοτόμων λύσεων και την αξιολόγηση των εμπειριών, ιδίως υπό τη μορφή πειραματικών σχεδίων» (άρθρο 5).

1.2.3. Τρίτον, ένα Ψήφισμα για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, το οποίο συνδέει άμεσα οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές και αναφέρει ότι «οφείλουμε να ενισχύσουμε τους δεσμούς μεταξύ μίας επιτυχούς και αειφόρου Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, μίας ορθά λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς και της απασχόλησης. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να αποτελεί στόχο προτεραιότητας η ανάπτυξη ενός εργατικού δυναμικού που θα διαθέτει δεξιότητες, κατάρτιση και προσαρμοστικότητα, καθώς και ευέλικτων αγορών εργασίας που να ανταποκρίνονται στις οικονομικές μεταβολές»⁽¹⁾. Αναγνωρίζει σαφώς «την ανάγκη βελτίωσης της αποτελεσματικότητας (του στενού συντονισμού των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών), καθώς και την ανάγκη για διεύρυνση του περιεχομένου του εν λόγω συντονισμού, με την απόδοση ιδιαίτερης σημασίας στις πολιτικές για την απασχόληση» (παράρ. 2).

1.2.4. Ειδικότερα, η ΟΚΕ επικροτεί την πραγματοποιηθείσα συσχέτιση μεταξύ των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των οικονομικών κατευθυντήριων γραμμών στα πλαίσια της Συνθήκης, καθώς και την απόφαση «να καταστούν οι σχετικές διατάξεις του εν λόγω τίτλου (για την απασχόληση) άμεσα εφαρμόσιμες» (Συμπεράσματα της Προεδρίας).

1.2.5. Η ΟΚΕ επικροτεί την επέκταση του γνωμοδοτικού ρόλου της και στο νέο τίτλο για την απασχόληση της Συνθήκης του Άμστερνταμ, όσον αφορά τις κατευθυντήριες γραμμές και τα προορμητικά μέτρα, καθώς και την επιβεβαίωση του ρόλου της στο πλαίσιο του κεφαλαίου για την κοινωνική πολιτική της Συνθήκης, όσον αφορά τις σχετικές με την απασχόληση πολιτικές (γενικά μέτρα και προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, μέτρα για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών). Επίσης, η ΟΚΕ επικροτεί την αναγνώριση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο του νέου τίτλου για την απασχόληση.

1.3. Η ΟΚΕ έχει επισημάνει επανειλημμένα τη σοβαρότητα της κρίσης που προκαλεί η μακροχρόνια ανεργία⁽²⁾ και έχει ζητήσει από τους πολιτικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες σε όλα τα επίπεδα — διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό — να επωμισθούν τις ευθύνες τους και να αναλάβουν αποτελεσματική δράση. Εκφράζει την απογοήτευσή της για την αναποτελεσματικότητα πολλών μέτρων που ελήφθησαν στο παρελθόν και έχει τονίσει την ανάγκη για νέες και εποικοδομητικές ιδέες, καθώς και για τη συγκεκριμένη εφαρμογή της Λευκής Βίβλου του κ. Delors με θέμα «Ανάπτυξη, απασχόληση και ανταγωνιστικότητα», του Συμφώνου Εμπιστοσύνης του κ. Santer και των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της

Έσσης, με τη λήψη υπόψη των μέτρων που αναπτύχθηκαν σε πολυάριθμα λευκά και πράσινα βιβλία της Επιτροπής, καθώς και των συνεχιζόμενων εργασιών του ΕΟΧ και του ΟΟΣΑ. Έχει ζητήσει από όλους τους εμπλεκόμενους παράγοντες να αναλάβουν την απαιτούμενη δέσμευση, επειδή χωρίς συνδυασμένη δράση δεν είναι δυνατόν να επέλθουν σημαντικές βελτιώσεις⁽³⁾.

1.3.1. Όσον αφορά το νέο τίτλο για την απασχόληση, η ΟΚΕ επισημάνει ότι ένα σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση έχει πραγματοποιηθεί με την ανάμιξη, όχι μόνο του Συμβουλίου, του Κοινοβουλίου και της Επιτροπής, αλλά και των κοινωνικών εταίρων, της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και με την ανάθεση ενισχυμένου ρόλου στην Επιτροπή για την Απασχόληση (και την Αγορά Εργασίας). Η ΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία του Προέδρου του Συμβουλίου για τη συμμετοχή όλων αυτών των παραγόντων στην προετοιμασία της Συνόδου Κορυφής για την Απασχόληση και προτείνει τη συνέχιση της αποτελεσματικής συνεργασίας, της αμοιβαίας ενημέρωσης και του συντονισμού μεταξύ αυτών των οργάνων και σωμάτων και μετά την πραγματοποίησή της εν λόγω συνόδου κορυφής.

1.4. Επί του παρόντος, έχει έρθει η στιγμή για την ανάπτυξη νέων και πολλά υποσχόμενων πρωτοβουλιών και την υλοποίηση των ειλημμένων αποφάσεων, με στόχο:

- το συντονισμό των μακροοικονομικών, δημοσιονομικών και φορολογικών πολιτικών, καθώς και των πολιτικών δημιουργίας θέσεων απασχόλησης·
- την εγκαθίδρυση καλύτερης συνέργιας μεταξύ των οικονομικών, νομισματικών και κοινωνικών πολιτικών, καθώς και των πολιτικών για την απασχόληση·
- την αξιολόγηση του αντίκτυπου επί της απασχόλησης των πολιτικών της ΕΕ (π.χ. των πολιτικών για τη διεύρυνση, τις εξωτερικές εμπορικές σχέσεις, τον ανταγωνισμό, καθώς και της φορολογικής γεωργικής, περιβαλλοντικής, και διαρθρωτικής πολιτικής) και την κατάλληλη αναπροσαρμογή τους·
- την εντατικοποίηση, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, των διαβημάτων που ανέλαβαν οι πρόεδροι Delors και Santer για την ενίσχυση των συμφώνων και συμφωνιών για την απασχόληση σε όλα τα επίπεδα, με τη συμμετοχή των σημαντικών, κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων·
- την αξιοποίηση των θετικών εμπειριών σε εθνικό, περιφερειακό, διαπεριφερειακό και τομεακό επίπεδο, με τη σύναψη συμφώνων και συμφωνιών με στόχο την απασχόληση.

2. Γενικές συστάσεις

2.1. Σύμφωνο για το συντονισμό της πολιτικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση

2.1.1. Το σημαντικότερο μήνυμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Άμστερνταμ είναι ότι οι συντονισμένες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν την εσωτερική αγορά και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση είναι αναγκαίο

(1) ΕΕ C 236 της 2. 8. 1997, σ. 3.

(2) Μεταξύ 1975 και 1997, ο αριθμός των ανέργων στην ΕΕ ανήλθε από 5 σε 18 εκατομμύρια και το ποσοστό ανεργίας από 3% σε 11%. Η αύξηση του αριθμού των θέσεων απασχόλησης των γυναικών δεν αντιστάθμισε τις απώλειες των θέσεων απασχόλησης των ανδρών. Ποσοστό 20% των νέων είναι άνεργοι. Η μαζική ανεργία και οι δημογραφικές τάσεις οδηγούν σε μία ανησυχητική και αυξανόμενη άνιση αναλογία μεταξύ του συνταξιοδοτούμενου και του ενεργού εργατικού δυναμικού.

(3) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τη «Δράση για την απασχόληση στην Ευρώπη: ένα σύμφωνο εμπιστοσύνης», ΕΕ C 56 της 24. 2. 1997.

να συμπληρωθούν από μία συντονισμένη στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Προκλήσεις για την έκτακτη Σύνοδο Κορυφής του Λουξεμβούργου, η οποία θα πραγματοποιηθεί το Νοέμβριο, αποτελούν η χάραξη αυτής της κοινής στρατηγικής, η δέσμευση των κρατών μελών ως προς κοινούς στόχους και μέσα, και η λήψη της απόφασης για την έναρξη μίας διαδικασίας σύγκλισης με στόχο ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης στην Ένωση.

2.1.2. Η εν λόγω στρατηγική μπορεί βεβαίως να βασιστεί σε αυτά που έχουν ήδη καθορισθεί: στο διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ του Λευκού Βιβλίου του κ. Delors και του Συμφώνου Εμπιστοσύνης του κ. Santer, τέθηκαν και συζητήθηκαν πολλές ιδέες· τώρα, έφτασε η στιγμή να τις αναλύσουμε και να τις υλοποιήσουμε, με επίγνωση του επείγοντα χαρακτήρα τους και με πραγματική δέσμευση.

2.1.3. Η ΟΚΕ επισημαίνει την επείγουσα ανάγκη καθορισμού σαφών στόχων, κριτηρίων επίδοσης, κατάλληλων χρονοδιαγραμμάτων και μηχανισμών ελέγχου που θα συντάσσουν εθνικές εκθέσεις και θα πραγματοποιούν αξιολογήσεις. Τα ποσοτικά κριτήρια θα μπορούσαν να στηρίζονται στο μέσο όρο των τριών καλύτερων επιδόσεων μεταξύ των κρατών μελών και να συμπληρώνονται από ποιοτικά κριτήρια. Οι συνεχιζόμενες εργασίες στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Eurostat θα πρέπει να προσφέρουν μία σειρά αξιόπιστων στατιστικών δεικτών, οι οποίοι θα απεικονίζουν πιστά την πραγματική συμμετοχή της αγοράς εργασίας.

2.1.4. Σε συμφωνία με την προγενέστερη γνωμοδότησή της για το «Σύμφωνο Εμπιστοσύνης», η ΟΚΕ προτείνει να καταρτισθεί κατά τη Σύνοδο Κορυφής του Λουξεμβούργου ένα Σύμφωνο για το Συντονισμό της Πολιτικής για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, το οποίο να περιλαμβάνει τους εν λόγω στόχους, βάσει των κριτηρίων επίδοσης και «ενός πολυετούς σχεδίου, στηριζόμενου σε ειδικά μέτρα, καθώς και ενός δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος»⁽¹⁾, καθώς και μέσα και μεθόδους ελέγχου, ως προς τα οποία τα κράτη μέλη θα πρέπει να δεσμεύονται αυστηρά. Μία ανάλογη δέσμευση σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα πρέπει να είναι ενισχυτική και συμπληρωματική των βασικών αρμοδιοτήτων των κρατών μελών σε εθνικό επίπεδο.

2.2. Συντονισμός των οικονομικών, δημοσιονομικών και κοινωνικών πολιτικών

2.2.1. Όπως διευκρινίζεται στα τροποποιημένα κείμενα της Συνθήκης, οι ετήσιες οικονομικές κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες επί του παρόντος επικεντρώνονται κυρίως σε νομισματικούς και δημοσιονομικούς στόχους, θα πρέπει να επεκταθούν ώστε να περικλείουν ένα ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό φάσμα όσον αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση. Το Ψήφισμα του Συμβουλίου του Άμστερνταμ για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση αποσκοπεί σαφώς στην εν λόγω επέκταση. Είναι απαραίτητο να υπάρξει στενή συνεργασία και συντονισμός μεταξύ των διαφορετικών πεδίων πολιτικής. Ειδικότερα, το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών και το Συμβούλιο Υπουργών Κοινωνικών Υποθέσεων, οι αντίστοιχες Διευθύνσεις της Επιτροπής, η Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής και η ενισχυμένη Επιτροπή για την Απασχόληση, θα πρέπει να συνεργασθούν στενά για τη χάραξη και την εκπόνηση πολιτικών και κατευθυντήριων γραμμών.

2.2.2. Η ΟΚΕ επικροτεί και ενθαρρύνει αυτή την προσέγγιση και συνιστά, πριν τη σύγκληση της Συνόδου Κορυφής του Λουξεμβούργου, να διεξαχθεί μία κοινή συνεδρίαση του Συμβουλίου των Υπουργών Οικονομικών και του Συμβουλίου των Υπουργών Κοινωνικών Υποθέσεων, στα πλαίσια της προετοιμασίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Νοεμβρίου, προκειμένου να συζητηθούν από κοινού οι πολυετείς εκθέσεις προόδου («Εκθέσεις του Έσπεν») των κρατών μελών, τις οποίες η προεδρία του Λουξεμβούργου ζήτησε από τα κράτη μέλη ενωρίτερα από ό,τι συνήθως, και να προετοιμασθούν οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, καθώς και οι ευρύτερες οικονομικές κατευθυντήριες γραμμές.

2.2.3. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ προτείνει την ανάπτυξη μίας συνεκτικής και ισορροπημένης διαδικασίας για τις διαβουλεύσεις, τη λήψη αποφάσεων και τον έλεγχο της στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση, στα πλαίσια της οποίας να αναγνωρίζεται πλήρως η συμβολή όλων των ενδιαφερόμενων παραγόντων και η οποία θα πρέπει να οδηγήσει στην κατάρτιση οδηγιών για την απασχόληση που θα αποφασισθούν από το Συμβούλιο. Συνιστά, στο πλαίσιο της Συνόδου Κορυφής, όλοι οι παράγοντες που αναφέρονται στο νέο τίτλο για την απασχόληση της Συνθήκης να συσπειρωθούν, προκειμένου να συντονίσουν τη συμμετοχή τους στην παρακολούθηση της εφαρμογής των αποφάσεων της εν λόγω συνόδου κορυφής.

2.2.4. Πέραν του γνωμοδοτικού ρόλου της, όσον αφορά τις κατευθυντήριες γραμμές και τα ειδικά μέτρα, υπό το νέο τίτλο για την απασχόληση της Συνθήκης, η ΟΚΕ θα μπορούσε να διοργανώσει ευρείες ακροάσεις όλων των σχετικών κοινωνικοοικονομικών αντιπροσώπων. Επίσης, θα μπορούσε να βοηθήσει στον έλεγχο της συμβολής των εθνικών, περιφερειακών και διαπεριφερειακών Οικονομικών και Κοινωνικών Συμβουλίων και των λοιπών παρόμοιων οργάνων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου. Εν προκειμένω, η ΟΚΕ θα επιθυμούσε να υπενθυμίσει την πείρα της όσον αφορά τον έλεγχο της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς (Παρατηρητήριο Ενιαίας Αγοράς)⁽²⁾.

2.3. Ο μείζων ρόλος των κοινωνικών εταίρων και των λοιπών σχετικών κοινωνικοοικονομικών παραγόντων

2.3.1. Είναι προφανές ότι οι κοινωνικοί εταίροι έχουν να διαδραματίσουν μείζονα ρόλο στο πλαίσιο των εθνικών πολιτικών για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η εξέλιξη των μισθών αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για μία σταθερή νομισματική και μακροοικονομική πολιτική. Επειδή οι μισθοί καθορίζονται, κατά κύριο λόγο, σε αποκεντρωμένο επίπεδο μέσω συλλογικών συμβάσεων μεταξύ των οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων, οι οποίες περιλαμβάνουν και ευρύτερα θέματα, η δέσμευση αυτών των

(2) Οι βασικοί στόχοι των εργασιών του ΠΕΑ εμπίπτουν στα τρία παρακάτω κεφάλαια:

- Τη δημιουργία ενός δικτύου πληροφοριών, το οποίο να συγκεντρώνει πληροφορίες από τα κράτη μέλη, τις οργανώσεις τους και όλους τους «χρήστες» της ενιαίας αγοράς, και τη διχέτευση αυτών των πληροφοριών στους σχετικούς φορείς λήψης αποφάσεων στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Τη σύνταξη ερευνητικών εκθέσεων για επιλεγμένα θέματα, συνήθως μέσω της διοργάνωσης ακροάσεων, με τη συμμετοχή παραγόντων που ενδιαφέρονται άμεσα για τα εξεταζόμενα προβλήματα.
- Την κατάρτιση γνωμοδοτήσεων σχετικών με τις ετήσιες ή εξαμηνιαίες εκθέσεις της Επιτροπής για την κατάσταση της ενιαίας αγοράς.

(1) Βλέπε γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το «Σύμφωνο Εμπιστοσύνης», ΕΕ C 56 της 24.2.1997.

εταιριών ως προς κοινούς στόχους και η συμβολή τους στις μακροοικονομικές πολιτικές είναι εξαιρετικής σημασίας. Αυτό αναγνωρίστηκε και υπογραμμίστηκε στο Ψήφισμα του Άμστερνταμ. Σε ορισμένα κράτη μέλη, τα πρόσφατα Εθνικά Σύμφωνα⁽¹⁾ καταδεικνύουν τη δέσμευση οργανωμένων εργοδοτών και εργαζομένων να παραβλέψουν τα ιδιαίτερα συμφέροντά τους, προκειμένου να επιλύσουν τα προβλήματα απασχόλησης. Επίσης, τα Τοπικά Σύμφωνα απέδειξαν ότι είναι δυνατόν να απελευθερώσουν τεράστιες δυνατότητες δημιουργικότητας και έχουν την υποστήριξη των φορέων τόσο σε τοπικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Όπως έχει επισημάνει και προηγουμένως η ΟΚΕ, «ο στόχος της ευρείας εταιρικής σχέσης, η οποία βρίσκεται στη βάση των Τοπικών Συμφώνων, είναι η συσπείρωση της ετοιμότητας για βοήθεια που υπάρχει σε τοπικό επίπεδο και όλων των τοπικών πόρων στο πλαίσιο μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής, καθιστώντας δυνατή, κατ'αυτόν τον τρόπο, την επίτευξη καλύτερου συντονισμού των μέτρων για την προώθηση της απασχόλησης»⁽²⁾.

2.3.2. Η Σύνοδος Κορυφής του Άμστερνταμ κάλεσε τους κοινωνικούς εταίρους να χρησιμοποιήσουν την ικανότητά τους να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις προκειμένου να διαδραματίσουν το ρόλο τους και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η επιτυχία της ΟΝΕ και της οικοδόμησης μίας συντονισμένης ευρωπαϊκής μακροοικονομικής πολιτικής εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τη συνεργασία τους. Με την Ευρωπαϊκή Συμφωνία Πλαίσιο για τη Μερική Απασχόληση, η οποία συνήφθη πρόσφατα βάσει των διαδικασιών του Πρωτοκόλλου της Συμφωνίας του Μάαστριχτ για την Κοινωνική Πολιτική, οι εταίροι στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου απέδειξαν εκ νέου ότι είναι σε θέση και διαθέτουν τη βούληση να συνάπτουν δεσμευτικές συμφωνίες με θετικό αντίκτυπο στον τομέα της απασχόλησης. Τέτοιου είδους συμφωνίες συνήφθησαν πρόσφατα και σε τομεακό επίπεδο, παραδείγματος χάρι στο γεωργικό τομέα και τον τομέα καθαρισμού⁽³⁾.

2.3.3. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το ρόλο που παραχώρησε στους κοινωνικούς εταίρους το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ, καθώς και για την έκκλησή του προς αυτούς «να έχουν πάντα κατά νου στις συζητήσεις τους την ανάγκη να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ της προσαρμοστικότητας της αγοράς εργασίας και της κοινωνικής ασφάλειας, προκειμένου να προάγεται η δυνατότητα απασχόλησης». Επίσης, ζητεί επειγόντως από την Επιτροπή την περαιτέρω ανάπτυξη και υποστήριξη του κοινωνικού διαλόγου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου και του τομεακού επιπέδου, στο μέτρο που οι κοινοτικές πολιτικές έχουν άμεσο αντίκτυπο επί της μελλοντικής ανάπτυξης αυτών των τομέων. Θα πρέπει να καθοριστεί σαφώς η θέση των κοινωνικών εταίρων στις διαδικασίες εφαρμογής της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η βελτίωση του

κοινωνικού διαλόγου σε τομείς και κλάδους όπου επικρατούν ΜΜΕ και η συμμετοχή των οργανώσεων των ΜΜΕ σε ευρωπαϊκό επίπεδο παρουσιάζουν ιδιαίτερη σημασία, καθώς αυτές διαδραματίζουν μείζονα ρόλο όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

2.3.4. Οι εμπειρίες των κρατών μελών έχουν καταδείξει τη σημασία της συμμετοχής όλων των σχετικών κοινωνικοοικονομικών παραγόντων στην ανάπτυξη στρατηγικών για την απασχόληση σε διάφορα επίπεδα. Νέες ιδέες, βασιζόμενες στις εμπειρίες, για παράδειγμα, ομάδων κοινωνικής δράσης, γυναικείων οργανώσεων, οργανώσεων νέων, όπως στην περίπτωση της ιρλανδικής Συμφωνίας για την Κοινωνική Ένταξη, την Απασχόληση και την Ανταγωνιστικότητα «Εταιρική Σχέση 2000», καθώς και στα αποτελέσματα του διαλόγου μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών, βιομηχάνων και περιβαλλοντικών οργανώσεων, θα μπορούσαν να τροφοδοτήσουν τη διαδικασία καθορισμού σχετικών πρωτοβουλιών και μέτρων στον τομέα της απασχόλησης. Η ανάγκη για «κοινωνική συμμετοχή», προκειμένου να προκύψει ένα νέο πρότυπο «αειφόρου ανάπτυξης», έχει ήδη επισημανθεί στη Λευκή Βίβλο του κ. Delors⁽⁴⁾. Η ΟΚΕ έχει τονίσει ιδιαίτερα τη σημασία της συμμετοχής κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων και δημόσιων διοικητικών υπηρεσιών στην προώθηση τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση⁽⁵⁾. Επικροτεί την πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Άμστερνταμ προς «όλους τους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες... να αναλάβουν πλήρως τις ευθύνες τους στις αντίστοιχες σφαίρες δραστηριοτήτων τους»⁽⁵⁾.

2.4. Τομεακή ανάπτυξη και στρατηγικές απασχόλησης

2.4.1. Οι θέσεις απασχόλησης δεν δημιουργούνται με πολιτικά διατάγματα, αλλά στις μεγάλες και μικρές επιχειρήσεις. Ο κατάλληλος διάλογος μεταξύ της διοίκησης και του εργατικού δυναμικού στο επίπεδο της επιχείρησης οδηγεί στην ισορροπημένη λήψη αποφάσεων όσον αφορά τη διατήρηση των θέσεων απασχόλησης, τη δημιουργία νέων θέσεων και τις δυνατότητες απασχόλησης για ειδικές κατηγορίες ατόμων που αναζητούν εργασία. Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια Εργασίας μπορούν να διαδραματίσουν έναν ενισχυτικό ρόλο για επιχειρήσεις με διακρατική παρουσία, υπό την προϋπόθεση ότι θα έχουν ενημερωθεί κατάλληλα και θα τους έχουν ζητηθεί συμβουλές εγκαίρως. Σε τοπικό επίπεδο, οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν σε Εδαφικά Σύμφωνα και σε πρωτοβουλίες για την απασχόληση, από κοινού με δημόσιες αρχές και κοινωνικοοικονομικές ομάδες που ενέχονται στην επαγγελματική επανένταξη των ανέργων, προωθώντας ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης.

2.4.2. Τέλος, εξίσου σημαντικό, όσον αφορά συγκεκριμένες πολιτικές απασχόλησης, είναι το επίπεδο των βιομηχανικών τομέων και κλάδων, στο οποίο όμως δεν έχει δοθεί καμία

(1) Τέτοιου είδους Σύμφωνα υφίστανται, για παράδειγμα, στην Ιταλία, την Ισπανία, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες, την Πορτογαλία, κ.λπ. και πρόκειται να παρατεθεί σύνοψή τους σε έγγραφο της ΟΚΕ, το οποίο θα ακολουθήσει την παρούσα γνωμοδότηση.

(2) ΕΕ C 56 της 24. 2. 1997.

(3) Συμφωνία ΕΦΑ/ΕΤΥC — ΓΕΟΡΑ/COΠΑ της 24. 7. 1997. Υπόμνημα του SENI — Eurofiet on new sources of employment opf. 21. 10. 1996.

(4) Κεφάλαιο 10.

(5) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, Άμστερνταμ 16 Ιουνίου 1997, ΕΕ C 236 της 2. 8. 1997, σ. 3, σημείο 1, τελευταία παράγραφος.

έμφαση. Κυρίως στο επίπεδο των τομέων και των κλάδων, αμφότερες οι πλευρές της βιομηχανίας θα πρέπει να συνέχονται και να αναπτύσσονται — σε συνδυασμό και με τις αρμόδιες αρχές — αποτελεσματικές στρατηγικές-πλαίσια, οι οποίες είναι δυνατόν να σχετίζονται με τις συλλογικές μισθολογικές συμβάσεις, το χρόνο εργασίας και την ευκαμψία. Για ορισμένους από αυτούς τους τομείς και κλάδους, το ευρωπαϊκό επίπεδο αποκτά αυξανόμενη σημασία, εξαιτίας του διακρατικού χαρακτήρα της παραγωγής και των αγορών και/ή εξαιτίας της άμεσης επίδρασης των ευρωπαϊκών πολιτικών και νομοθετικών ρυθμίσεων επί των δραστηριοτήτων τους. Ωστόσο, σε πολυάριθμους σημαντικούς τομείς ο διάλογος σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν υφίσταται ή δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς και απουσιάζει μία από κοινού με τις υπηρεσίες της Επιτροπής προσπάθεια για τη χάραξη τέτοιου είδους πολιτικών. Η ΟΚΕ ζητεί επείγοντως από την Επιτροπή να ενισχύσει την ανάπτυξη εστιασμένων και ειδικών για τομείς και κλάδους στρατηγικών-πλαισίων για την ανάπτυξη και την απασχόληση, οι οποίες θα συνεπάγονται τη σταθερή συνεργασία και δέσμευση των εμπλεκόμενων παραγόντων από αμφότερες τις πλευρές της βιομηχανίας.

2.4.3. Στην περίπτωση τομέων με διεθνή παρουσία, αυτό μπορεί να συνεπάγεται συντονισμένα ευρωπαϊκά μέτρα για την πραγματοποίηση οικονομικών περικοπών ευρείας κλίμακας και την αποφυγή του συγκεκριμένου του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών, ο οποίος καταστρέφει θέσεις απασχόλησης και, σε τελευταία ανάλυση, εξασθενεί τη θέση της Ευρώπης στην παγκόσμια αγορά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να διαδραματίσει ένα ρόλο στην ενίσχυση της E&A, της καινοτομίας, των νέων τεχνολογιών και — πράγμα που είναι και το σημαντικότερο — της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι μία μελλοντική στρατηγική με στόχο την ανάπτυξη θα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ύπαρξη εξειδικευμένου και ευσυνείδητου εργατικού δυναμικού⁽¹⁾.

2.4.4. Τομείς με τοπική παρουσία, οι οποίοι δεν αντιμετωπίζουν διακρατικό ανταγωνισμό και οι οποίοι συχνά αποτελούνται από ΜΜΕ και μικροεπιχειρήσεις με υψηλό δυναμικό δημιουργίας θέσεων απασχόλησης για πολυάριθμο άνεργο εργατικό δυναμικό χαμηλής εξειδίκευσης (για παράδειγμα, στο χώρο των προσωπικών υπηρεσιών), έρχονται επίσης αντιμέτωποι με ιδιαίτερες συνέπειες των ευρωπαϊκών πολιτικών και νομοθετικών ρυθμίσεων. Αυτές οι πολιτικές, σε περίπτωση που δεν υποβάλλονται σε ειδική αξιολόγηση, μπορεί να είναι αντιπαραγωγικές όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης (βλέπε, για παράδειγμα, σημείο 3.6). Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ επικροτεί τη σύσταση, ως αποτέλεσμα της Συνόδου Κορυφής του Άμστερνταμ, της ειδικής ομάδας δράσης για τις ΜΜΕ και ελπίζει ότι αυτή θα ασχοληθεί με τις πιθανώς αντιπαραγωγικές αυτές πολιτικές, καθώς και με τις πτυχές των ανθρώπινων πόρων και των βιομηχανικών σχέσεων για τη βελτίωση της ανάπτυξης και του δυναμικού δημιουργίας θέσεων απασχόλησης των ΜΜΕ. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, από την πλευρά της, θα μπορούσε να διοργανώσει μία ακρόαση για παράγοντες αυτών των τομέων, προκειμένου να εξεταστούν τα εμπόδια για την ανάπτυξη και να προταθούν μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης.

2.4.5. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει επίσης να γίνει μνεία στο δημόσιο τομέα: δεδομένων των περιορισμών που θέτουν τα δημοσιονομικά κριτήρια σύγκλισης της ΟΝΕ, το δυναμικό δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και τα ποιοτικά αποτελέσματα ενός δημόσιου τομέα που λειτουργεί σωστά δεν θα πρέπει να παραμεληθούν. Ένας κοινωνικός διάλογος, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, όσον αφορά τις τάσεις της απασχόλησης είναι ζωτικής σημασίας για το δημόσιο τομέα και τα διάφορα μέρη που τον αποτελούν.

2.4.6. Η ΟΚΕ συνιστά να αναθέσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Επιτροπή την εκπόνηση — σε στενή συνεργασία με τους σημαντικότερους κοινωνικοοικονομικούς εταίρους τομεακών στρατηγικών για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Τα πρότυπα σχέδια μπορούν, εν προκειμένω, να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο· σε συγκεκριμένους δε τομείς, είναι δυνατόν να αρχίσουν αμέσως.

2.5. Σύγκριση των επιδόσεων και ορθές πρακτικές

2.5.1. Σε πρόσφατες συζητήσεις και σε έγγραφο της Επιτροπής⁽²⁾ προωθήθηκε η σύγκριση των επιδόσεων, ως αποτελεσματικό μέσο βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και της επίδοσης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Επιπλέον, η σύγκριση των επιδόσεων διαθέτει σημαντικό δυναμικό ως μέθοδος βελτίωσης των επιδόσεων όσον αφορά την απασχόληση.

2.5.2. Η ΟΚΕ συνιστά την ενσωμάτωση των διαδικασιών σύγκρισης των επιδόσεων και των αντίστοιχων πρότυπων σχεδίων, τόσο στην τομεακή πολιτική όσο και σε ειδικά πεδία πολιτικής, στη συντονισμένη στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση, η οποία πρόκειται να αναπτυχθεί στη Σύνοδο Κορυφής του Λουξεμβούργου, καθώς και στη μελλοντική κατάρτιση οδηγιών για την απασχόληση. Η δυνατότητα υιοθέτησης περιπτώσεων ορθής πρακτικής, οι οποίες να σέβονται τις διαφορετικές εθνικές παραδόσεις, θα προϋποθέτει τη βιομηχανική παιδεία, την ηθική της εργασίας, καθώς και την επαγγελματική κατάρτιση και τη δια βίου προσαρμογή των ικανοτήτων. Η εγκαθίδρυση μίας ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης, εστιασμένης ειδικά στους νέους, θα μπορούσε να αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμη.

2.6. Εκτίμηση της επίδρασης επί της απασχόλησης

2.6.1. Η επίδραση επί της απασχόλησης θα πρέπει να συνεκτιμάται κατά τη λήψη κάθε απόφασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τη χάραξη πολιτικής, όπως ορίζεται στο άρθρο 3.2 του νέου Κεφαλαίου για την Απασχόληση⁽³⁾. Πέραν των επικεντρωμένων και στοχοθετημένων ειδικών μέτρων που θα ληφθούν στο πλαίσιο μίας στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση, η επίγνωση της επίδρασης επί της απασχόλησης όλων των άλλων πολιτικών και δραστηριοτήτων θα πρέπει να φαίνεται σαφώς κατά τη λήψη της τελικής απόφασης.

(1) Οι ποικίλες εκθέσεις της Συμβουλευτικής Ομάδας για την Ανταγωνιστικότητα («Ciampi») και η πρόσφατη «Πράσινη Βίβλος: εταιρική σχέση για μία νέα οργάνωση της εργασίας» [COM(97) 128 τελικό] αποτελούν παραδείγματα.

(2) βλ. έγγο. COM(96)463 τελ. και COM(97) 153 τελ., και τις αντίστοιχες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ: EE C 296 της 29. 9. 1997.

(3) «Η επίδιωξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης λαμβάνεται δεόντως υπόψη κατά τη χάραξη και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων.»

2.6.2. Η ΟΚΕ συνιστά να συμπεριλάβει η Επιτροπή σε κάθε σχέδιο απόφασης σε ευρωπαϊκό επίπεδο την «Εκτίμηση της Επίδρασης επί της Απασχόλησης», η οποία να ενημερώνει τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σχετικά με τις άμεσες και έμμεσες συνέπειες των προτεινόμενων μέτρων επί της απασχόλησης, ώστε να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων. Η ΟΚΕ σκοπεύει να περιλαμβάνει στο εξής, εφόσον κρίνεται σκόπιμο, σε όλες τις γνωμοδοτήσεις της ξεχωριστή παράγραφο σχετικά με την εν λόγω εκτίμηση.

2.7. Χρηματοδότηση των πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη

2.7.1. Μία συντονισμένη στρατηγική για την απασχόληση στην Ευρώπη δεν συνεπάγεται κατά βάση τη δημιουργία νέων ευρωπαϊκών ταμείων. Το Συμβούλιο του Άμστερνταμ υπήρξε σαφές επί του θέματος. Ωστόσο, το άρθρο 5 του Κεφαλαίου για την Απασχόληση παρέχει τη βάση για τη χρηματοδότηση μέτρων παροχής κινήτρων, έστω και αν τα εν λόγω μέτρα περιορίζονται σε πρότυπα σχέδια και μετριοπαθείς πρωτοβουλίες. Κρίνεται τουλάχιστον εξίσου σημαντικό να αναπροσαρμοσθούν και να αναπροσανατολισθούν οι υφιστάμενες πιστώσεις της ΕΕ προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ανάπτυξης και θέσεων απασχόλησης.

2.7.2. Η ΟΚΕ συνιστά την επανεκτίμηση του προϋπολογισμού της ΕΕ με σκοπό την τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης, όπως προτάθηκε ήδη σχετικά με τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Συνιστάται επίσης η προτιμησιακή μεταχείριση των πρωτοβουλιών που επικεντρώνονται στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, καθώς και η παραχώρηση μεγαλύτερου περιθωρίου κινήσεων στην Επιτροπή και το Κοινοβούλιο όσον αφορά τη μεταφορά αχρησιμοποίητων πιστώσεων από άλλα κονδύλια του προϋπολογισμού στις πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

3. Συγκεκριμένα πεδία για την ανάληψη δράσης

Το Σύμφωνο για το Συντονισμό της Πολιτικής για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, το οποίο προτείνεται στο κεφάλαιο 2, θα πρέπει να περιλαμβάνει συμφωνίες όσον αφορά τις διαδικασίες και αποφάσεις για το άμεσο μέλλον, οι οποίες θα πρέπει να εφαρμοσθούν αμέσως. Μέσω των διαδικασιών για τη σύγκριση των επιδόσεων και για το μεσοπρόθεσμο έλεγχο, μπορεί να λαμβάνονται νέες αποφάσεις, οι οποίες να απαιτούν την ανάληψη άμεσης δράσης. Η Σύνοδος Κορυφής του Λουξεμβούργου θα πρέπει να θέσει τη βάση για τη λήψη τέτοιου είδους άμεσων και κατάλληλων αποφάσεων.

Η ΟΚΕ συνιστά την εξέταση των παρακάτω πεδίων για την ανάληψη δράσης, παρατέμποντας σε ορισμένες από τις προγενέστερες γνωμοδοτήσεις της (βλέπε παράρτημα) και τις συνεχιζόμενες εργασίες της⁽¹⁾.

3.1. Μακροοικονομικό πλαίσιο

3.1.1. Τα μακροοικονομικά «σημεία αναφοράς» της Λευκής Βίβλου του κ. Delors για την «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση» (Δεκέμβριος 1993), τα οποία υιοθέτησε η Επιτροπή, θα πρέπει να επαναβεβαιωθούν και να ενημερωθούν.

Η Λευκή Βίβλος επισήμανε τη σημασία της διατήρησης ρυθμού γενικής οικονομικής ανάπτυξης από 3 μέχρι 3,5 % ετησίως ως βασική προϋπόθεση για μία διαρκή μείωση της ανεργίας. Για τη διατήρηση τέτοιων ποσοστών ανάπτυξης και για τη δημιουργία της κεφαλαιουχικής βάσης για τις απαιτούμενες θέσεις απασχόλησης, επιβάλλεται η σταδιακή αύξηση του μεριδίου του ΑΕγχΠ της ΕΕ που επενδύεται από 19% σε 23-24%. Η επίτευξη αυτού θα καθιστούσε δυνατή την ανάπτυξη των θέσεων απασχόλησης κατά ποσοστό 1,5 % ετησίως, το οποίο, λόγω δημογραφικών παραγόντων και αλλαγών όσον αφορά τη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού, θα αντιστοιχούσε σε ποσοστό μείωσης της ανεργίας ύψους 1 % ετησίως. Όλοι οι ανωτέρω στόχοι θα πρέπει επί του παρόντος να ενημερωθούν για την περίοδο από σήμερα μέχρι το 2002, δεδομένου ότι η Λευκή Βίβλος αναφέρεται στην περίοδο 1995-2000.

3.1.2. Είναι επιτακτικής ανάγκης οι αρμόδιοι για τα διάφορα συστατικά μέρη της μακροοικονομικής πολιτικής να ενεργήσουν κατά αμοιβαία συναφή τρόπο, εφόσον επιδιώκεται η επίτευξη και η διατήρηση των ποσοστών ανάπτυξης που ορίζονται στη Λευκή Βίβλο. Το Σύμφωνο για το Συντονισμό της Πολιτικής για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, το οποίο προτείνει η ΟΚΕ στην παράγραφο 2.1 της παρούσας γνωμοδότησης, θα θέσει σε ισχύ την εντολή του Άμστερνταμ για τη διασφάλιση μεγαλύτερης εστίασης στο θέμα της απασχόλησης κατά το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής μέσω της στενής συσχέτισης των βασικών κατευθυντήριων γραμμών της οικονομικής πολιτικής, οι οποίες θα αποφασισθούν τους πρώτους μήνες του 1998, με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, οι οποίες πρόκειται να συζητηθούν ήδη το φθινόπωρο. Έχει εξαιρετική σημασία η υιοθέτηση μίας πλήρως ολοκληρωμένης προσέγγισης, η οποία θα συμπεριλαμβάνει τη μακροοικονομική πολιτική, τη διαρθρωτική πολιτική και την πολιτική για την αγορά εργασίας.

3.1.3. Στο μελλοντικό πλαίσιο της ΟΝΕ, μία ιδανική μείξη πολιτικών προϋποθέτει τη βέλτιστη δυνατή αλληλεπίδραση μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για μία ισορροπημένη εξέλιξη των μισθών, των δημοσιονομικών αρχών, οι οποίες έχουν δεσμευθεί στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η οποία θα αποφασίζει για τη νομισματική πολιτική. Κατά συνέπεια, η νομισματική πολιτική δεν θα πρέπει μόνο να εστιάζεται στη σταθερότητα των τιμών⁽²⁾, αλλά και να υποστηρίζει την επίτευξη των γενικών οικονομικών στόχων της Κοινότητας, όπως ορίζεται στο άρθρο 2, συμπεριλαμβανομένων και «της αιφώρου και μη πληθωριστικής ανάπτυξης με το σεβασμό του περιβάλλοντος, (...) ενός υψηλού επιπέδου απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας...». Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη της τον αναθεωρημένο τίτλο του Συμφώνου Ανάπτυξης και Σταθερότητας και να υιοθετήσει μία προσέγγιση για τη νομισματική πολιτική, η οποία δεν θα εστιάζεται αποκλειστικά στη σταθερότητα των τιμών.

3.1.4. Επιπρόσθετα σε μία βελτιωμένη και προσανατολισμένη στην ανάπτυξη μακροοικονομική πολιτική θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την προώθηση της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στο πλαίσιο της ανάπτυξης. Η Λευκή Βίβλος του κ. Delors και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Έσσεμ, του Δεκεμβρίου 1994, επισημαίνουν τη σημασία τέτοιου είδους μέτρων, συμπεριλαμβανομένης, για παρά-

⁽¹⁾ ΕΕ C 287 της 22. 9. 1997 και συνεχιζόμενες εργασίες για την κοινωνική πολιτική και τις οικονομικές επιδόσεις.

⁽²⁾ Όπως ορίζεται στο άρθρο 105 της Συνθήκης.

δειγμα, της ενίσχυσης της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στο πλαίσιο «νέων» δραστηριοτήτων που απαιτούν πολυάριθμο προσωπικό, όπως είναι οι προσωπικές υπηρεσίες. Η ΟΚΕ αναμένει την Κοινή Έκθεση της Επιτροπής, η οποία θα βασίζεται στις Πολυτελείς Εκθέσεις Προόδου και στις απαντήσεις των κρατών μελών στην πρόσκληση του προεδρεύοντος της ΕΕ κ. Juncker να παρουσιάσουν επιτυχείς πολιτικές και προτάσεις για την προώθησή τους, καθώς και πιθανά συνοδευτικά μέτρα εντός ενός ευρύτερου ευρωπαϊκού πλαισίου.

3.1.5. Το εν λόγω μακροοικονομικό περιεχόμενο του Συμφώνου για το Συντονισμό της Πολιτικής για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση θα πρέπει να συμπληρωθεί από ειδικούς στόχους και πολιτικές για την αγορά εργασίας σχετικούς με τους νέους που αναζητούν απασχόληση, τους άνεργους μακράς διάρκειας και κατηγορίες ανέργων με εξασθενημένη θέση στην αγορά εργασίας. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να θεθούν στόχοι, με την πρόβλεψη ανάλογων κονδυλίων του προϋπολογισμού εφόσον κρίνεται απαραίτητο, για την ένταξη των νέων που αφήνουν το σχολείο στην αγορά εργασίας εντός ενός δεδομένου χρονικού ορίου (βλέπε σημείο 3.4), για τον περιορισμό της μακροχρόνιας ανεργίας και για την εισαγωγή προγραμμάτων εκ περιτροπής εργασίας, μέσω εκπαιδευτικών διευθετήσεων και με την παροχή γονικής άδειας που δημιουργούν δυνατότητες αντικατάστασης.

3.2. Τόνωση των επενδύσεων

3.2.1. Η μείξη μακροοικονομικής πολιτικής, η οποία περιγράφεται στο σημείο 3.1, θα πρέπει να οδηγήσει στην αύξηση των επενδύσεων, την οποία επιδιώκει η Λευκή Βίβλος. Θα πρέπει να προωθηθεί περαιτέρω ένα υψηλότερο ποσοστό επενδύσεων, μέσω ειδικών πολιτικών και μέτρων παροχής κινήτρων. Η σύγκριση των επιδόσεων και η αξιολόγηση των ορθών πρακτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα μπορούσαν, επίσης, να βοηθήσουν στην ενίσχυση των εθνικών πολιτικών σ' αυτό το πεδίο.

3.2.2. Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, οι δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων προσφέρουν αξιόλογα μέσα. Η Σύνοδος Κορυφής του Άμστερνταμ ζήτησε από την ΕΤΕ να ενισχύσει τις δραστηριότητές της σε πεδία, όπως είναι τα μεγαλόπνοα σχέδια υποδομών και η χρηματοδότηση της τεχνολογικής καινοτομίας μέσω των ΜΜΕ, καθώς και στα νέα πεδία της εκπαίδευσης, της υγείας και του αστικού περιβάλλοντος. Οι επενδύσεις σ' αυτά τα πεδία δημιουργίας θέσεων απασχόλησης μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η ΟΚΕ επικροτεί τη ανωτέρω επέκταση των δραστηριοτήτων, καθώς και την αυξανόμενη υποστήριξη της ΕΤΕ σε πρωτοβουλίες Ιδιωτικών — Δημόσιων Εταιρικών Σχέσεων (PPP), οι οποίες κινητοποιούν ιδιωτικά κεφάλαια για τη χρηματοδότηση έργων υποδομής.

3.2.3. Σε συμφωνία με προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της⁽¹⁾, η ΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα την ενεργό προσέγγιση που υιοθετεί η ΕΤΕ έναντι των ΜΜΕ. Οι πολυάριθμες μικρομεσαίες και μικροεπιχειρήσεις διαθέτουν ένα δυναμικό ανάπτυξης στην ευρωπαϊκή αγορά, καθώς και στις διεθνείς αγορές, το οποίο παραμένει ανεκμετάλλευτο ή έχει αξιοποιηθεί ελάχιστα μέχρι

σήμερα, λόγω έλλειψης επαρκών οικονομικών μέσων, καθώς και διαθέσιμων ειδικευμένων ανθρωπίνων πόρων. Η ΕΤΕ συντάζει το δικό της «Πρόγραμμα Ειδικής Δράσης του Άμστερνταμ», το οποίο περιλαμβάνει ένα ειδικό πλαίσιο, που σχεδιάστηκε για τη διάθεση νέων κεφαλαίων κινδύνου για ΜΜΕ μεγάλης ανάπτυξης και τις σχετιζόμενες μ' αυτές τεχνολογίες. Σ' αυτό το πλαίσιο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και η ΕΤΕ πρόκειται να συστήσουν ένα νέο Ευρωπαϊκό Φορέα Τεχνολογίας για τη διάθεση επιχειρηματικών κεφαλαίων στις ΜΜΕ. Πρόκειται ακόμη να προωθηθούν η υποστήριξη και η δημιουργία νέων επιχειρήσεων, και κυρίως μικροεπιχειρήσεων, σε τομείς δραστηριοτήτων προσανατολισμένους στο μέλλον, καθώς και η προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων στο πλαίσιο δημόσιων-ιδιωτικών εταιρικών σχέσεων. Εάν κριθεί σκόπιμο, η αποστολή των ΕΤΕ/ΕΤΑΕ θα επεκταθεί και/ή θα προσαρμοσθεί, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί το δημοσιονομικό και επιχειρησιακό περιθώριο ελιγμών τους, με σκοπό τη συμβολή τους στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Μία γενικότερη ευρωπαϊκή πολιτική στον τομέα των επιχειρήσεων, η οποία έχει ως στόχο την «αφύπνιση» αυτού του δυναμικού ανάπτυξης, θα μπορούσε να περιλαμβάνει: ένα ευρωπαϊκό δίκτυο εταιρειών κεφαλαίων-κινδύνου, χρηματιστήρια αξιών στα οποία να έχουν πρόσβαση οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μέσα στήριξης στις κοινοπραξίες στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον προσανατολισμό των κοινοτικών προγραμμάτων Έρευνας και Ανάπτυξης προς όφελός τους, καθώς και το άνοιγμα των εθνικών δικτύων αξιοποίησης και διάδοσης των καινοτομιών.

3.2.4. Ο ρόλος των Διαρθρωτικών Ταμείων στην προώθηση της απασχόλησης αποτέλεσε βασικό θέμα στο πλαίσιο του Συμφώνου Εμπιστοσύνης του κ. Santer. Η ΟΚΕ έχει ήδη εκθέσει τα επιχειρήματά της για «ένα ριζικό επαναπροσδιορισμό» των Ταμείων υπέρ «διαρκών πρόσθετων θέσεων απασχόλησης»⁽²⁾. Ως εκ τούτου, επικροτεί την έκκληση για την ενίσχυση και τον αναπροσανατολισμό της συμβολής των Ταμείων στην προώθηση της απασχόλησης και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και συνιστά τη συχνότερη αξιολόγηση του αντίκτυπου τους επί της απασχόλησης. Στη Σύνοδο Κορυφής του Λουξεμβούργου πρόκειται να υποβληθεί μία έκθεση προόδου, η οποία επίσης θα μπορούσε να συζητηθεί εκτενέστερα.

3.3. Υποστήριξη των συμφώνων με τους κοινωνικούς εταίρους και μεταξύ αυτών

3.3.1. Θα πρέπει να υποστηριχθούν σύμφωνα σε εθνικό, περιφερειακό και τομεακό (ή κλαδικό) επίπεδο μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και των δημόσιων αρχών στο πλαίσιο των αντίστοιχων πεδίων αναφοράς τους. Σε τέτοιου είδους σύμφωνα, οι δεσμεύσεις των αρχών σχετικά με τη φορολογία, τη νομοθεσία, την εκπαίδευση κλπ. είναι δυνατόν να συνοδεύονται από δεσμεύσεις των κοινωνικών εταίρων σχετικά με μετριοπαθή μισθολογικά αιτήματα, τη μείωση και την αναδιοργάνωση του χρόνου εργασίας, το συνδυασμό των εργασιακών και οικογενειακών ευθυνών, την κατάρτιση και την ευκαμψία, καθώς και ασφαλιστικά θέματα, όπως είναι η εκ νέου νομοθετική ρύθμιση των ανεπίσημων μορφών εργασίας, η προσωρινή εργασία, η απόσυρση από την εργασία και η ανάλογη αναθεώρηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδότησης.

⁽¹⁾ Για παράδειγμα, τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το «Σύμφωνο Εμπιστοσύνης», ΕΕ C 56 της 24. 2. 1997.

⁽²⁾ Ibid, σημείο 1.13-4.6.

3.3.2. Η ιδιαίτερη βαρύτητα που προσέδωσε η λουξεμβουργιανή προεδρία σ' αυτή την αλληλεγγύεια με τους κοινωνικούς εταίρους θα πρέπει ακόμη να οδηγήσει σε κίνητρα (για παράδειγμα, πρότυπα σχέδια επιδοτούμενα από την Επιτροπή), διαδικασίες σύγκρισης των επιδόσεων και στην περαιτέρω ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την πλήρη συμμετοχή όλων των σχετικών μερών, σε διατομεακό, τομεακό και κλαδικό επίπεδο.

3.4. Δραστήριες πολιτικές για την αγορά εργασίας

3.4.1. Η προσέγγιση της Λευκής Βίβλου του κ. Delors και της Συνόδου Κορυφής του Έσεν για τη μεταφορά της βαρύτητας από παθητικές πολιτικές υποκατάστασης του εισοδήματος σε δραστήριες πολιτικές για την αγορά εργασίας, οι οποίες ενισχύουν τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, θα πρέπει να ακολουθηθεί αυστηρά. Η ΟΚΕ επικροτεί την επανέγκριση αυτής της προσέγγισης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ και αναμένει σχετική πρόοδο στην Κοινή Έκθεση που σύντομα θα δημοσιεύσει η Επιτροπή. Η διαδικασία του Έσεν, η οποία ήδη περιλαμβάνει τη βάση για τη σύγκριση των επιδόσεων, θα πρέπει να επεκταθεί και να ενισχυθεί μέσω της εστίασης της σε σαφείς βραχυπρόθεσμους και μεσοπρόθεσμους γενικούς στόχους, ειδικούς στόχους και ειδικές ομάδες-στόχους.

3.4.2. Σε συμφωνία με το πνεύμα της Λευκής Βίβλου του κ. Delors και της απόφασης της Συνόδου Κορυφής της Μαδρίτης⁽¹⁾ για την εξασφάλιση σε όλους τους νέους αξιοπρεπούς πρόσβασης σε ένα επάγγελμα (μέσω προγραμμάτων κατάρτισης και επαγγελματικής εμπειρίας), ο στόχος για την παροχή ευρωπαϊκών εχεγγύων σε όλους τους νέους ότι, εντός ενός έτους από την ολοκλήρωση της σχολικής εκπαίδευσής τους, θα έχουν πρόσβαση σε ένα επάγγελμα, επαγγελματική εμπειρία ή αρχική και περαιτέρω κατάρτιση θα αποτελέσει ελκυστική και πολλά υποσχόμενη δέσμευση.

3.5. Εκπαίδευση και κατάρτιση

3.5.1. Καθώς η γνώση και η τεχνολογία αποτελούν ζωτικούς παράγοντες για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα, η εκπαίδευση και η κατάρτιση για το εργατικό δυναμικό είναι εξαιρετικής σημασίας.

3.5.2. Θα πρέπει να τεθούν αυστηρότεροι ποσοτικοί και ποιοτικοί στόχοι, μέσω της σύγκρισης των επιδόσεων. Όσον αφορά το περιεχόμενο και το επίπεδο της εκπαίδευσης, είναι σημαντικό να υπάρχει συνεχής προσαρμογή στις νέες απαιτήσεις, προκειμένου η γενική εκπαίδευση να εστιάζεται καλύτερα στη δυνατότητα εξεύρεσης επαγγέλματος και να ενισχύεται η δια βίου εκμάθηση.

3.5.3. Συνιστώνται προγράμματα ανταλλαγών (συμπεριλαμβανομένων διακρατικών προγραμμάτων), τα οποία διευρύνουν τις εμπειρίες των νέων φοιτητών και ασκουμένων όσον αφορά

τις συνθήκες και τους τρόπους διαχείρισης, καθώς και τα ειδικά κίνητρα και την κατάρτιση για την ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας.

3.5.4. Οι υψηλότεροι στόχοι θα πρέπει να συνοδεύονται από κατάλληλες οικονομικές επενδύσεις. Ένα κριτήριο όσον αφορά το ύψος των δημόσιων δαπανών στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και ένας ειδικός κανόνας για τη συνεχή κατάρτιση και εκπαίδευση των ενηλίκων θα μπορούσαν να διαδραματίσουν προτρεπτικό ρόλο.

3.5.5. Η ΟΚΕ ανησυχεί επειδή μπορεί να δημιουργηθεί ένταση μεταξύ, αφενός, της επίτευξης τέτοιων στόχων επίδοσης και, αφετέρου, των λοιπών υποχρεώσεων των δημόσιων οικονομικών όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τα κριτήρια σύγκλισης για την ΟΝΕ. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ ζητεί από τις υπεύθυνες για τον προϋπολογισμό αρχές να δώσουν υψηλή προτεραιότητα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και, σε συμφωνία με τα συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής της Φλωρεντίας, να προβούν σε «μία επιλεκτική αναδιάρθρωση των δαπανών, η οποία να ενθαρρύνει τις άυλες επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο... παραχωρώντας προτεραιότητα σε δραστήριες πολιτικές για την απασχόληση...».

3.6. Φορολογική πολιτική

3.6.1. Η ευρωπαϊκή φορολογική πολιτική θα πρέπει να επανεκτιμηθεί από την οπτική γωνία του αντικτύπου της επί της απασχόλησης. Οι εκθέσεις της Επιτροπής για τη φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁽²⁾ έχουν αρχίσει να αναλύουν τις εξελίξεις στα 15 κράτη μέλη της ΕΕ και τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι η εργασία έχει φορολογηθεί σε αυξανόμενα μεγάλο βαθμό, ενώ τα φορολογικά βάρη επί άλλων παραγόντων της παραγωγής (κεφάλαιο) έχουν γενικά μειωθεί. Τόσο η Επιτροπή όσο και η ΟΚΕ⁽³⁾ έχουν ζητήσει επειγόντως τη φορολογική ελάφρυνση του κόστους εργασίας. Εν προκειμένω, θα μπορούσε να τεθεί ένας στόχος, όπως προτείνεται στη Λευκή Βίβλο, προκειμένου να μεταβιβασθούν τα φορολογικά βάρη από την εργασία σε άλλες πηγές φορολογίας με ρυθμό τουλάχιστον 1 % επί του ΑΕΠ ετησίως. Οι εναλλακτικοί φόροι δεν θα πρέπει να είναι αντιπαραγωγικοί όσον αφορά το στόχο για την απασχόληση και «θα πρέπει να συνιστανται ειδικά σε φόρους επί των σπάνιων φυσικών πόρων και της ενέργειας — προκειμένου να ενισχυθεί η προστασία του περιβάλλοντος — καθώς και, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο, σε φόρους επί της κατανάλωσης και του εισοδήματος των επενδύσεων⁽⁴⁾».

3.6.2. Απαιτείται μία συντονισμένη ευρωπαϊκή στρατηγική για τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας. Ο περαιτέρω συντονισμός σε επίπεδο ΕΕ/ΕΟΧ, ο οποίος προτείνεται από την ΟΚΕ, περιλαμβάνει συμφωνίες για την εναρμόνιση των συντελεστών των φόρων επί των επιχειρήσεων και της φορολογικής βάσης⁽³⁾. Το πρόσφατο άτυπο Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών (13 Σεπτεμβρίου) ζήτησε από τον Επίτροπο Μοντιέ και την ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού

(1) Το αγγλικό κείμενο δεν ήταν διαθέσιμο κατά τη στιγμή της έκδοσης.

(2) Η φορολόγηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση [SEC(96)487 τελικό] και η Έκθεση για την ανάπτυξη των φορολογικών συστημάτων [COM(96)546 τελικό].

(3) ΕΕ C 296 της 29. 9. 1997.

(4) Λευκή Βίβλος, Κεφάλαιο 9, σελίδα 153.

επιπέδου που διαθέτει⁽¹⁾ να υποβάλουν στο Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών του Οκτωβρίου έναν Κώδικα Συμπεριφοράς σχετικά, μεταξύ άλλων, με τη φορολόγηση του εισοδήματος των επιχειρήσεων, προκειμένου να περιορισθεί ο ελιξήμιος φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών σ' αυτόν τον τομέα, καθώς και να συνεχίσουν τις εργασίες τους για την υποβολή προτάσεων όσον αφορά την ισορροπημένη ανάπτυξη της φορολογίας στα κράτη μέλη, η οποία να μην στρέφεται εναντίον της απασχόλησης.

3.6.3. Η ΟΚΕ ζητεί επείγοντως από τη Σύνοδο Κορυφής για την Απασχόληση να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στη φορολό-

(¹) Στο άτυπο Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών της Βερόνας, της 13ης Απριλίου 1996, οι υπουργοί οικονομικών συμφώνησαν για τη σύσταση μίας Ομάδας Εμπειρογνομώνων Υψηλού Επιπέδου, η οποία θα συντονίζεται από την επιτροπή που ασχολείται με τα θέματα που τέθηκαν στο έγγραφο της Επιτροπής για τη Φορολόγηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση [SEC(96) 487 τελικό].

γηση και να δεσμευθεί γενικά για τον καλύτερο συντονισμό και εναρμόνιση των φορολογικών πολιτικών, μέσω της ανάθεσης μίας νέας αποστολής στην ομάδα των εμπειρογνομώνων του κ. Μοντι για την εκπόνηση προτάσεων με την προοπτική της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

3.6.4. Η ΟΚΕ συνιστά όσον αφορά το πεδίο των ποσοστών του ΦΠΑ, όπου έχει ήδη επιτευχθεί εναρμόνιση, να δοθούν μεγαλύτερα περιθώρια για διαφοροποιήσεις υπέρ των χαμηλών ή μηδενικών ποσοστών του ΦΠΑ για προϊόντα και υπηρεσίες που απασχολούν πολυάριθμο εργατικό δυναμικό και προσφέρουν μεγάλες δυνατότητες δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Βάσει μίας βραχυπρόθεσμης απόφασης της Συνόδου Κορυφής του Λουξεμβούργου θα πρέπει να παραχωρείται στα κράτη μέλη το εν λόγω περιθώριο ελιγμών. Επίσης, απαιτείται γενική επανεκτίμηση με την προοπτική της απασχόλησης στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης συζήτησης για το τελικό ευρωπαϊκό καθεστώς του ΦΠΑ⁽²⁾.

(²) ΕΕ C 296 της 29. 9. 1997.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Σχέδιο δράσης για τη διαμετακόμιση στην Ευρώπη — Μία νέα τελωνειακή πολιτική»

(97/C 355/14)

Την 1η Οκτωβρίου 1996 και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγρ. 3 του Εσωτερικού Κανονισμού η ΟΚΕ αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, ελεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 16 Ιουλίου 1997. Εισηγητής: ο κ. Giesecke.

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 81 ψήφους υπέρ, και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Τόσο η εν λόγω ανακοίνωση όσο και η «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Το μέλλον της διαμετακόμισης: ενδιάμεση έκθεση» [COM(96) 477 τελικό] επανέρχονται σε διάφορες προτάσεις και ανακοινώσεις, οι οποίες αφορούν το θέμα της διαμετακόμισης και δημοσιοποιήθηκαν πρόσφατα.

1.2. Το εμπόριο αγαθών μεταξύ των χωρών της ΕΕ, καθώς και μ' αυτήν διευκολύνθηκε σημαντικά με την προσωρινή κατάργηση των δασμών και των λοιπών τελών κατά την εισαγωγή. Ο τομέας αυτός διέπεται από τις διατάξεις της κοινοτικής

διαμετακόμισης όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, του καθεστώτος για την κοινή διαμετακόμιση για το εμπόριο με τις χώρες της ΕΖΕΣ και της ομάδας του Visegrad, καθώς και της σύμβασης TIR, η οποία περιλαμβάνει 59 συμβαλλόμενες χώρες.

1.3. Η ταχεία αύξηση των συναλλαγών, κυρίως με τις ΧΚΑΕ, εμπορευμάτων μεταφερόμενων κατά μεγάλο μέρος με φορητά άφισε να διαφανεί ευκρινώς, κατά τα τελευταία έτη, το τρωτόν στην απάτη αυτών των συστημάτων. Ιδιαίτερα τα προϊόντα υψηλής φορολογίας, και κυρίως ο καπνός, τα προϊόντα καπνού και το αλκοόλ, εισήχθησαν παράνομα σε μεγάλες ποσότητες. Αν και το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων διαμετακόμισης διεξάγεται κανονικά, το

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο καταγγέλλει ότι ένας σχετικά μικρός αριθμός περιπτώσεων απάτης ευθύνεται για τα δύο τρίτα περίπου των συνολικών απωλειών. Ως εκ τούτου, συμπεραίνεται αμέσως ότι εν προκειμένω πρόκειται για μεγάλης κλίμακας οργανωμένη εγκληματικότητα.

1.4. Η επιτροπή ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκτιμά ότι οι προκαλούμενες απώλειες για τα κράτη μέλη και για την Κοινότητα ανέρχονται σε 3,5 δισεκατομμύρια Ecu ετησίως. Αντίθετα, η Επιτροπή, στηριζόμενη στις περιπτώσεις απάτης που ανέφεραν τα κράτη μέλη, εκτιμά ότι οι απώλειες ανέρχονται σε 1,27 δισεκατομμύρια Ecu περίπου κατά τη διάρκεια των επτά τελευταίων ετών. Τα εμπορεύματα αυτά, τα οποία διατίθενται στην κοινοτική αγορά, διαφεύγουν κάθε έλεγχου και αποτελούν κυρίως κίνδυνο για την υγεία και την ασφάλεια των πολιτών, απειλούν, επίσης, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεών μας και, κατά συνέπεια, την απασχόληση.

1.5. Από το Μάρτιο του 1995, η Επιτροπή, εξαιτίας των δικών της διαπιστώσεων όσο και εκείνων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ανέπτυξε, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, πολυάριθμες πρωτοβουλίες μεταξύ των οποίων και βραχυπρόθεσμα μέτρα για την καταπολέμηση της απάτης. Δεδομένης της σπουδαιότητας των κινδύνων, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνέστησε για πρώτη φορά μία προσωρινή ερευνητική επιτροπή, η οποία, μετά από εκτεταμένες έρευνες, διατύπωσε 38 συστάσεις στην τελική λεπτομερή έκθεση της 20ης Φεβρουαρίου 1997.

1.6. Η ΟΚΕ αναμένει ότι οι αρμοδιότητες, οι οποίες ανατέθηκαν στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο όσον αφορά τον εν λόγω τομέα στο πλαίσιο της Συνθήκης του Άμστερνταμ, πρόκειται να χρησιμοποιηθούν πλήρως για την εναρμόνιση, στον απαιτούμενο βαθμό, των μέχρι στιγμής διαφορετικών εθνικών διατάξεων.

2. Το σχέδιο δράσης της Επιτροπής

2.1. Στα τέλη Απριλίου 1997 και μετά από προηγούμενες συζητήσεις με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, η Επιτροπή υπέβαλε ένα σχέδιο δράσης για τη διαμετακόμιση στην Ευρώπη⁽¹⁾. Το εν λόγω σχέδιο δράσης θα πρέπει να δώσει τη δυνατότητα να αντιμετωπισθούν οι εντοπισθείσες αδυναμίες του ισχύοντος συστήματος διαμετακόμισης, μέσω της ανάπτυξης λεπτομερών μέτρων, συνοδευόμενων από ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.

2.2. Το σύστημα θα πρέπει να είναι απλό και συνεκτικό, και η διαφάνεια της διακίνησης των εμπορευμάτων θα πρέπει, καταρχήν, να βελτιωθεί σημαντικά. Θα πρέπει όλοι οι παράγοντες να μπορούν να το κατανοούν και να το εφαρμόζουν εύκολα. Χάρη στη μηχανοργάνωση και την ηλεκτρονική ανταλλαγή δεδομένων, θα πρέπει να επιτρέψει την έγκαιρη διεξαγωγή των διαδικασιών, σε συνεργασία με όλους τους σχετικούς παράγοντες. Κατ'αυτόν τον τρόπο, θα πρέπει να ανταποκρίνεται εύελικτα στα νέα νομοθετικά και ηλεκτρονικά δεδομένα, καθώς και στις ανάγκες της ταχέως μετεξελισσόμενης οικονομίας. Το νέο σύστημα θα πρέπει να περιλαμβάνει τη συντονισμένη πρόληψη της απάτης και την εστιασμένη προστασία των διακυβευόμενων συμφερόντων.

(1) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Ένα σχέδιο δράσης για τη διαμετακόμιση στην Ευρώπη. Μία νέα τελωνειακή πολιτική [έγγρ. COM(97) 188 τελικό].

2.3. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει, καταρχήν, να αναπτυχθεί μία τελωνειακή υπηρεσία, η οποία να λειτουργεί κατά ομοίμορφο τρόπο στα 15 κράτη μέλη, όπως προβλέπει η ανακοίνωση της Επιτροπής υπό τον τίτλο «Τελωνεία 2000»⁽²⁾. Από την άποψη αυτή, η μεταρρύθμιση του συστήματος διαμετακόμισης αποτελεί μόνο ένα μέρος του συνολικού σχεδίου για την οργάνωση του ευρωπαϊκού τελωνειακού συστήματος κατά αποτελεσματικότερο τρόπο.

2.4. Απαιτείται, επίσης, μία ομοίμορφη ποινική πολιτική στα κράτη μέλη, προκειμένου να διευκολύνεται η συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων, η ανάληψη διαδικασιών δίωξης κατά συντονισμένο τρόπο και η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων στους υπευθύνους κατά τρόπο αποτελεσματικό και αναλογικό. Για το σκοπό αυτό, κρίνεται σκόπιμη η σημαντική βελτίωση της δικαστικής συνεργασίας στους κόλπους της Κοινότητας και, εάν είναι δυνατόν, με τις χώρες της ΕΖΕΣ και της ομάδας του Visegrad.

2.5. Το σύστημα διαμετακόμισης ως θεμελιώδες στοιχείο της νέας τελωνειακής πολιτικής στην Ευρώπη, θα πρέπει να εκσυγχρονισθεί και, κατ'αυτόν τον τρόπο, να βελτιωθεί σημαντικά.

2.5.1. Για το σκοπό αυτό, το σχέδιο δράσης προβλέπει, καταρχήν, το νέο μηχανοργανωμένο σύστημα διαμετακόμισης NCTS, το οποίο δίνει τη δυνατότητα άμεσου ελέγχου της διακίνησης των εμπορευμάτων. Στα πλαίσια του ισχύοντος συστήματος, το οποίο στηρίζεται σε έγγραφα, οι ακριβείς έλεγχοι για τη διαπίστωση περιπτώσεων απάτης μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο εκ των υστέρων. Το NCTS λειτουργεί σε πραγματικό χρόνο και επιτρέπει τη σημαντική μείωση των διάφορων προθεσμιών.

2.5.2. Το εν λόγω σύστημα θα πρέπει, αφενός, να επιτρέψει την εφαρμογή μίας δυναμικής πολιτικής πληροφόρησης, τόσο στους κόλπους των τελωνειακών αρχών όσο και μεταξύ τους, καθώς και την ακριβέστερη αναγνώριση των εμπορευμάτων και των παραγόντων, και, αφετέρου, την εξασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας όσον αφορά τα διακυβεύμενα ποσά, τους τρόπους μεταφοράς και τα προβλήματα που σχετίζονται με την εκτέλεση των επιχειρήσεων.

2.5.3. Η συνεργασία των τελωνειακών διοικητικών αρχών, την οποία επιτρέπει το εν λόγω σύστημα, θα διασφαλίζει την ορθή και ομοίμορφη εφαρμογή της νομοθεσίας από όλες τις τελωνειακές υπηρεσίες της Κοινότητας. Αυτή η βελτιωμένη συνεργασία θα πρέπει, εξάλλου, να επεκταθεί και στο συντονισμό των πολιτικών διαχείρισης των κινδύνων, στην ανάλυση των πληροφοριών και στη θέσπιση κοινών μέτρων καταπολέμησης της απάτης.

2.5.4. Η Επιτροπή επιθυμεί να εγκαθιδρύσει μία εταιρική σχέση Τελωνείων-Επιχειρηματιών και προτείνει τη δημιουργία μίας γραμμής ατελούς κλήσεως, το σαφή καταμερισμό των αρμοδιοτήτων που θα καθορίζονται σε ένα πρωτόκολλο συμφωνίας (Memorandum of Understanding ή MoU), την εμπάθυνση των μέτρων κατάρτισης και επαγγελματικής ανακύκλωσης, καθώς και συζητήσεις των προβλημάτων σε τακτική βάση. Στο πλαίσιο αυτό, με κριτήριο την αντίστοιχη αξιοπιστία των επιχειρηματιών, θα αποφασισθεί η πιθανή εφαρμογή απλοποιημένων διαδικασιών.

(2) Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενός προγράμματος δράσης για τα κοινοτικά τελωνεία («Τελωνεία 2000») [έγγρ. COM(95) 119 τελικό — 95/0087 COD]· γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ΕΕ C 301 της 13. 11. 1995, σ. 5.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το σχέδιο δράσης για τη διαμετακόμιση στην Ευρώπη, επειδή αφορά τον πλήρη εκσυγχρονισμό του συστήματος διαμετακόμισης, ο οποίος εξάλλου είναι από καιρό απαραίτητος, και θέτει σαφείς απαιτήσεις σχετικά με τους στόχους και το χρονοδιάγραμμα. Από το 1968, οι τρεις μορφές του συστήματος διαμετακόμισης προσέφεραν σημαντικές υπηρεσίες και συνέβαλαν, κατά αξιοσημείωτο τρόπο, στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού εμπορίου και της εσωτερικής αγοράς. Ο αναμενόμενος εκσυγχρονισμός θα καταστήσει αναμφίβολα τα συστήματα αυτά ακόμη πιο προσαρμοσμένα στην οικονομία.

3.2. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι οι προτεινόμενες καινοτομίες — τις οποίες ζητεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — θα επιτρέψουν την κάλυψη της βασικής ανεπάρκειας των ισχυρότων συστημάτων, η οποία συνίσταται στο γεγονός ότι, μέχρι σήμερα, οι επικεφαλής των τελωνειακών αρχών — τόσο σε διοικητικό όσο και σε εκτελεστικό επίπεδο — εξακολουθούσαν να δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στα εθνικά σύνορα παρά στην πραγματική ευρωπαϊκή ενιαία αγορά. Οι προτεινόμενες καινοτομίες στο διοικητικό επίπεδο θα πρέπει να ενισχύουν τις επιχειρησιακές δραστηριότητες των διοικητικών τελωνειακών αρχών.

3.2.1. Η ΟΚΕ ελπίζει, εξάλλου, ότι οι τελωνειακές διοικητικές αρχές, πέραν των καθηκόντων τους ελέγχου, θα καταστούν όλο και περισσότερο αρχές παροχής υπηρεσιών, δηλαδή διοικητικές αρχές προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι δυνατόν οι έντιμες επιχειρήσεις να δημιουργήσουν μία εταιρική σχέση εμπιστοσύνης, βάσει της οποίας, αφενός, θα ελαφρύνει ο έλεγχος εκ μέρους των αρχών και, αφετέρου, οι επιχειρήσεις θα έχουν ευνοϊκότερες συνθήκες διαμετακόμισης. Μία τέτοιου είδους εξέλιξη θα βελτιώσει, παράλληλα, τη θέση της Ευρώπης ως τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων.

3.2.2. Το προσωπικό των τελωνείων μειώθηκε στο παρελθόν κατά διαφορετικό βαθμό στα διάφορα κράτη μέλη. Η ταχεία ανάπτυξη του εμπορίου και η συνακόλουθη αυξηθείσα ζήτηση για τη χρησιμοποίηση των τελωνειακών διαδικασιών, ο αυξανόμενος αριθμός περιπτώσεων απάτης, καθώς και η σημαντικά — όπως ελπίζουμε — βελτιωθείσα κατάρτιση και ο αντίκτυπος της χρησιμοποίησης περισσότερο σύγχρονων βοηθητικών μέσων θα πρέπει να οδηγήσουν στην επανεξέταση και αναπροσαρμογή του αριθμού του προσωπικού.

3.3. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της, επειδή επιτέλους προβλέπεται ο καλύτερος εξοπλισμός με σύγχρονα μέσα των τελωνειακών υπηρεσιών, γεγονός που θα επιτρέψει την ταχύτερη διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων διαμετακόμισης, καθώς και την οικονομική ελάφρυνση των επιχειρηματιών που χρησιμοποιούν τη διαμετακόμιση. Για ένα μεγάλο μέρος των επιχειρηματιών, καλύπτεται κατ' αυτόν τον τρόπο, ένα κενό τεχνικής φύσεως, γεγονός που θα διασφαλίσει τη στενότερη και ταχύτερη συνεργασία με τις τελωνειακές αρχές.

3.4. Η προτεινόμενη εταιρική σχέση είναι επίσης προς το συμφέρον των χρηστών και θα μπορούσε να προκαλέσει μία νέα ελάφρυνση της διαδικασίας, υπό την προϋπόθεση ότι από τα εν λόγω πλεονεκτήματα θα μπορούσαν να επωφεληθούν, επίσης, οι μικρές επιχειρήσεις και οι μικροεπιχειρήσεις.

3.5. Ο στόχος της καταπολέμησης της απάτης, του οποίου ο ελεγχόμενος χαρακτήρας δεν έπαψε να εντείνεται κατά τα τελευταία έτη, είναι, επίσης, προς το συμφέρον των νομοταγών χρηστών

της διαμετακόμισης. Το ισχύον σύστημα κατάργησης των τελωνειακών δασμών και τελών, με τις διευκολύνσεις που επιφέρει, οδηγήθηκε σε κρίση, εξαιτίας ενός σχετικά περιορισμένου αριθμού «μαύρων προβάτων». Τα μέτρα εναντίον της απάτης, τα οποία ελήφθησαν μέχρι σήμερα, και κυρίως η σημαντική αύξηση του ποσού εγγύησης, περιορίσαν ήδη σημαντικά τα χρηματοδοτικά πλεονεκτήματα του συστήματος διαμετακόμισης.

3.6. Η ΟΚΕ αναμένει ότι τα ειδικά μέτρα που προβλέφθηκαν για την καταπολέμηση της απάτης θα λαμβάνουν υπόψη τους την αρχή της αναλογικότητας και θα έχουν ως στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας μάλλον παρά την επιβολή νέων υποχρεώσεων και βαρών σε μία οικονομία που λειτουργεί κατά ορθό τρόπο.

3.7. Εν αναμονή της επίτευξης αυτού του βαθμού στενότερης συνεργασίας, οι τελωνειακές διοικητικές αρχές θα πρέπει να αποδέχονται, επίσης, ως αποδεικτικά ολοκλήρωσης των δραστηριοτήτων διαμετακόμισης και άλλα έγγραφα, πέραν του αντιτύπου προς επιστροφή, όπως για παράδειγμα ένα φωτοαντίγραφο του αντιτύπου προς επιστροφή μέσω φαξ (το οποίο αποστέλλουν οι τελωνειακές αρχές υποδοχής), μία απόδειξη απαλλαγής από τους δασμούς εισαγωγής ή παρόμοια έγγραφα. Η αποδοχή τέτοιου είδους αποδεικτικών θα μπορούσε να ελαφρύνει σημαντικά το οικονομικό βάρος, με το οποίο, επί του παρόντος, επιβαρύνονται οι επιχειρήσεις.

3.8. Ειδικότερα, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την, επί του παρόντος, δεδομένη πολιτική βούληση να δοθεί νέα σημασία στις τελωνειακές υπηρεσίες. Στο ανατολίω περιλαμβάνεται και η παραχώρηση στις τελωνειακές διοικητικές αρχές των απαιτούμενων αρμοδιοτήτων. Πέραν του βελτιωμένου υλικού εξοπλισμού, οι τελωνειακοί υπάλληλοι θα μπορούσαν να αισθάνονται στο μέλλον ισχυρότεροι και ως φορείς μίας ευρωπαϊκής τελωνειακής κουλτούρας.

4. Ιδιαίτερες παρατηρήσεις για το σχέδιο δράσης

4.1. Μία δυναμική πολιτική πληροφόρησης ως προϋπόθεση για τη βελτίωση της διαμετακόμισης

4.1.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει αποτελεσματική διαχείριση των συστημάτων διαμετακόμισης, παρά μόνο εάν αφενός οι διαχειριστές, του συστήματος αυτού διαθέτουν ακριβή, πλήρη και αμεταλλεύσιμη γνώση των διαδικασιών διαμετακόμισης και, αφετέρου, διασφαλίζεται η ανεμπόδιστη κυκλοφορία των πληροφοριών στους κόλπους των διοικητικών αρχών.

4.1.2. Στη γνωμοδότησή της για το πρόγραμμα «Τελωνεία 2000», η ΟΚΕ επισήμανε ήδη την ανάγκη οι πληροφορίες που απευθύνουν τα κοινοτικά όργανα στα κράτη μέλη να διαβιβάζονται στις υπηρεσίες παραλαβής από τα αρμόδια εθνικά υπουργεία, βάσει ομοίμορφης διαδικασίας. Μόνο ένα ενιαίο και μηχανοργανωμένο σύστημα επικοινωνίας μεταξύ των τελωνείων σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα μπορούσε να διασφαλίσει την ταχύτερη κυκλοφορία των πληροφοριών.

4.1.3. Το δίκτυο των εθνικών συντονιστών που προτείνεται στο σχέδιο δράσης αποτελεί, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, ένα πρώτο σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της κατάργησης των εθνικών εμποδίων στον εν λόγω τομέα συνεργασίας.

4.2. Η εξασφάλιση του ελέγχου της ορθής και ομοιόμορφης εφαρμογής της νομοθεσίας

4.2.1. Η ορθή εφαρμογή της τελωνειακής νομοθεσίας εκ μέρους των τελωνειακών αρχών είναι απαραίτητη για την απρόσκοπτη λειτουργία της διαμετακόμισης. Οι ανεπάρκειες και οι ελλείψεις που διαπιστώθηκαν από τις έρευνες που διεξήγαγαν η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και κυρίως όσον αφορά την επιστροφή του αντιτύπου 5 του τίτλου της διαμετακόμισης, προκαλούν σημαντικά οικονομικά βάρη για τους επιχειρηματίες. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή προτείνει την εγκαθίδρυση μικτών αποστολών ελέγχου, οι οποίες θα ελέγχουν δειγματοληπτικά την εφαρμογή των ρυθμιστικών τελωνειακών διατάξεων. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την εν λόγω πρόταση, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή δεν θα συνεπάγεται πρόσθετες επιβαρύνσεις για τους οικονομικούς παράγοντες.

4.2.2. Από την άποψη αυτή, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι δυνατότητες ελέγχου των ιδίων πόρων θα επαρκούσαν εάν ήταν δυνατή η πλήρης εκμετάλλευσή τους. Σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο, η διοίκηση του συστήματος διαμετακόμισης εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Λαμβανομένου υπόψη ότι οι εθνικές φορολογικές απώλειες αντιπροσωπεύουν ποσοστό υψηλότερο του 61% επί του συνόλου της απάτης⁽¹⁾, είναι βέβαιο ότι η λήψη κατάλληλων μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον για τα κράτη μέλη.

4.2.3. Καθώς τα διακυβευόμενα συμφέροντα δεν είναι αποκλειστικά οικονομικής φύσεως, επικροτείται η πρόθεση της Επιτροπής να υποβάλει, κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους, στο Συμβούλιο πρόταση κανονισμού για τον καθορισμό των παραβάσεων της τελωνειακής νομοθεσίας, καθώς και των κυρώσεων και των αντίστοιχων κοινοτικών διοικητικών μέτρων. Όσον αφορά τις κυρώσεις, κρίνεται σκόπιμο το κοινοτικό δίκαιο να ρυθμίζει την κατάσταση των πραγμάτων, δεδομένου ότι, επί του παρόντος, η δίωξη και η πάταξη της απάτης διέπονται αποκλειστικά από εθνικούς νόμους.

4.3. Η διασφάλιση της τελωνειακής ολοκλήρωσης στην Ευρώπη: μία νέα σύμβαση για την απλούστευση της ευρωπαϊκής τελωνειακής νομοθεσίας

4.3.1. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει το αίτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού τελωνειακού συστήματος για τη διαμετακόμιση, με τη διατήρηση των εθνικών τελωνειακών διοικητικών αρχών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα διευκολυνόταν το εμπόριο σε όλη την Ευρώπη και θα υπαγόταν σε κοινούς κανόνες και διαδικασίες. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η δημιουργία ενός τέτοιου ομοιόμορφου νομοθετικού πλαισίου θα συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς. Για τον λόγο αυτό, το εν λόγω πλαίσιο θα πρέπει να υιοθετείται ως έχει από τις τρίτες χώρες που δεν αποτελούν μέλη της Κοινότητας αλλά συμμετέχουν στο σύστημα διαμετακόμισης. Υπό αυτή την προϋπόθεση, τα συστήματα κοινοτικής και κοινής διαμετακόμισης μπορούν να συγχωνευθούν.

4.3.2. Η ΟΚΕ δεν μπορεί να αποδεχθεί τη συμπερίληψη μίας ρήτρας διασφάλισης, βάσει της οποίας κάθε μέρος, σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, θα έχει τη δυνατότητα να αναστείλει την εφαρμογή του συνόλου ή ορισμένων διατάξεων του ομοιόμορφου νομοθετικού πλαισίου, παρά μόνο εάν καθορίζονται σαφώς οι εν λόγω εξαιρετικές περιπτώσεις. Σε περίπτωση που αυτό δεν συμβεί, τότε είναι πιθανόν να παρεισφρύνουν στο πλαίσιο εθνικές ιδιαιτερότητες.

4.4. Η διασφάλιση της συμπληρωματικότητας των διεθνών συστημάτων διαμετακόμισης

Το σχέδιο δράσης της Επιτροπής περιλαμβάνει ουσιαστικά μέτρα σχετικά με την κοινοτική και κοινή διαμετακόμιση. Η ανάγκη για την αναθεώρηση της σύμβασης TIR είναι αναμφισβήτητη. Η δημιουργία ενός νέου συστήματος TIR αποκεντρωμένων εγγυήσεων, καθώς και η εφαρμογή της πληροφορικής της διαδικασίας αποτελούν περίπλοκα και συναφή θέματα, για τα οποία τα 59 συμβαλλόμενα στα πλαίσια της σύμβασης TIR κράτη θα πρέπει να συμφωνήσουν μεταξύ τους. Η ΟΚΕ επιφύλασσεται να εκδώσει ξεχωριστή γνωμοδότηση για το θέμα αυτό.

4.5. Το νέο μηχανοργανωμένο σύστημα διαμετακόμισης «NTCS»

4.5.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει με έμφαση την ανάγκη να εγκαθιδρυθεί ένα μηχανοργανωμένο σύστημα διαμετακόμισης. Υποστηρίζει το αίτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ταχεία υλοποίηση του NTCS και τη βέλτιστη εκμετάλλευσή του δυναμικού που προσφέρει η μηχανοργάνωση για τις διοικητικές αρχές και την ασφάλεια της διαμετακόμισης, αφενός, και την πρόληψη της απάτης, αφετέρου.

4.5.2. Ένα μηχανοργανωμένο σύστημα διαμετακόμισης προϋποθέτει τη διευθέτηση θέσεων εργασίας ανάλογα εξοπλισμένων, καθώς και την ειδική κατάρτιση των τελωνειακών, προκειμένου να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν κατά τον καλύτερο τρόπο το εν λόγω νέο μέσο. Απαραίτητα είναι και πολιτικά συνοδευτικά μέτρα, προκειμένου να διατίθενται τα απαιτούμενα κονδύλια. Η ΟΚΕ κρίνει σκόπιμη τη δημιουργία αυτού του συστήματος ταυτόχρονα σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στην κοινή διαμετακόμιση. Η μη ταυτόχρονη ανάπτυξη του εν λόγω συστήματος θα οδηγήσει αναπόφευκτα στη διατήρηση των επιμέρους ελέγχων.

4.5.3. Εντούτοις, η μηχανοργάνωση θα πρέπει να προετοιμασθεί και να υποστηριχθεί χρηματοδοτικά στις χώρες που επιθυμούν να ενταχθούν προσεχώς στο σύστημα διαμετακόμισης.

4.5.4. Επιπλέον, η μηχανοργάνωση του συστήματος διαμετακόμισης δεν είναι δυνατόν σε καμία περίπτωση να αποκλείει από το σύστημα τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν διαθέτουν τον ανάλογο πληροφορικό εξοπλισμό. Το σύστημα θα πρέπει να παραμένει ανοιχτό για όλους. Προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη διεκπεραίωση της διαμετακόμισης, οι τελωνειακές διοικητικές αρχές θα πρέπει, ενδεχομένως, να μεταγράφουν τις δηλώσεις εκτελωνισμού σε χαρτί στο πλαίσιο του NTCS. Η συμμετοχή των παραγόντων στο σύστημα δεν πρέπει να εξαρτάται από την ιδιαίτερη κατάσταση αυτού που υποβάλλει δήλωση.

⁽¹⁾ Η Επιτροπή εκτιμά το συνολικό όγκο της απάτης για τα έτη από 1990 μέχρι 1996 σε 1,27 δισεκατομμύρια Ecu, εκ των οποίων 485 εκατ. Ecu (38,2%) δασμούς και 784 εκατ. Ecu (61,8%) εθνικά τέλη.

4.5.5. Το NTCS δεν θα πρέπει μόνο να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των τελωνειακών διοικητικών αρχών όσον αφορά την ασφάλεια των επιχειρήσεων διαμετακόμισης, αλλά και να λαμβάνει υπόψη του, σε ικανοποιητικό βαθμό, τα συμφέροντα της οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι υφίστανται πολυάριθμα προβλήματα όσον αφορά την πληροφόρηση, αλλά πιστεύει ότι η πρόωγη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ενδιαφερόμενων παραγόντων μπορεί να αποφέρει την αναμενόμενη επιτυχία. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί μόνο εφόσον οι απαιτήσεις πληροφόρησης δεν είναι υπερβολικές, όπως για παράδειγμα πληροφορίες σχετικά με την τιμή και τον κωδικό του προϊόντος.

4.5.6. Η Επιτροπή προβλέπει την υλοποίηση του NTCS για το 2000. Ανεξάρτητα απ' αυτό, η ΟΚΕ κρίνει αναγκαία τη βραχυπρόθεσμη χρησιμοποίηση προσωρινών λύσεων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαθέσουν τα απαιτούμενα κονδύλια και να δημιουργήσουν τις τεχνικές προϋποθέσεις, ώστε να καταστεί βραχυπρόθεσμα δυνατή η αποστολή των βεβαιώσεων λήξης των επιχειρήσεων διαμετακόμισης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή, ενδεχομένως, μέσω τηλετύπου. Αυτό θα διευκόλυνε σε σημαντικό βαθμό το έργο των επιχειρηματιών.

4.6. Η διαφοροποιημένη πρόσβαση στο καθεστώς ανάλογα με την αξιοπιστία των παραγόντων και τους κινδύνους

4.6.1. Θα πρέπει να διασφαλίζεται η ισορροπία μεταξύ της εγκαθίδρυσης ενός ασφαλούς συστήματος διαμετακόμισης και των διευκολύνσεων που ζητούν οι έντιμοι επιχειρηματίες. Προκειμένου να είναι δυνατή η αξιολόγηση του κινδύνου, οι διοικητικές αρχές θα πρέπει να διαθέτουν πληροφορίες για τον επιχειρηματία και/ή την εταιρεία του, καθώς και υλικά και χρηματοοικονομικά στοιχεία, κάτι το οποίο διευκολύνεται σημαντικά από το σύστημα NTCS.

4.6.2. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι ο επιχειρηματίας θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει στον καθορισμό της εικόνας του όσον αφορά τον κίνδυνο, στην οποία θα έχουν πρόσβαση όλες οι τελωνειακές υπηρεσίες. Ανά πάσα στιγμή, θα πρέπει, επίσης, να διαθέτει τη δυνατότητα να βελτιώνει τον παράγοντα κινδύνου που παρουσιάζει μέσω μέτρων που εφαρμόζει στην επιχειρησή του. Ως εκ τούτου, οι παράμετροι αξιολόγησης του παράγοντα κινδύνου θα πρέπει να καθορίζονται σαφώς.

4.6.3. Η πρόσβαση σε διευκολύνσεις θα πρέπει να είναι δυνατή για όλους τους — θεωρούμενους αξιόπιστους — οικονομικούς παράγοντες. Δεν είναι δυνατόν να υφίστανται γενικά κριτήρια αποκλεισμού. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να πραγματοποιείται διάκριση μεταξύ των παρατυπιών κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων και των περιπτώσεων απάτης.

4.7. Ο διάλογος μεταξύ των διοικητικών αρχών και των επιχειρηματιών

4.7.1. Η ΟΚΕ επικροτεί το σχέδιο της Επιτροπής για τη δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των τελωνειακών αρχών και των επιχειρηματιών. Στο πλαίσιο αυτό, οι διοικητικές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τις οικονομικές επιτακτικές ανάγκες, ενώ οι επιχειρηματίες θα πρέπει να κατανοούν τους την ανάγκη διεξαγωγής ελέγχων. Ως εκ τούτου, απαιτείται ο σαφής προσδιορισμός, αφενός, των αρμοδιοτήτων και, αφετέρου, των ευθυνών σε περιπτώσεις σφαλμάτων.

4.7.2. Αυτό προϋποθέτει υψηλό επίπεδο κατάρτισης για αμφότερες τις πλευρές. Στη γνώμοδοτήσή της για το πρό-

γραμμα δράσης «Τελωνεία 2000», η ΟΚΕ ήδη επισήμανε τη δυνατότητα για την ανάληψη κοινών μέτρων κατάρτισης⁽¹⁾.

4.7.3. Είναι ευτυχές το γεγονός ότι η εταιρική σχέση μεταξύ των διοικητικών αρχών και των επιχειρηματιών και σε τοπικό επίπεδο πρόκειται να αποτελέσει αντικείμενο πρωτοκόλλου συμφωνίας (Memorandum of Understanding ή MoU). Εξαιτίας της ευθύνης του κύριου υπόχρεου λόγω της καταβληθείσας εγγύησης, η ΟΚΕ δεν κρίνει αναγκαίο το εν λόγω MoU να περιλαμβάνει ειδικά κριτήρια αποδοχής, όπως για παράδειγμα την εξουσιοδότηση ενός ατόμου για τη διαμετακόμιση.

4.8. Επανεξέταση των διαδικασιών διαμετακόμισης που ισχύουν για ορισμένους τύπους μεταφορών

4.8.1. Το σχέδιο δράσης που προτείνει η Επιτροπή αφορά, καταρχήν, μέτρα που επηρεάζουν τις οδικές μεταφορές εμπορευμάτων. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι είναι οπωσδήποτε αναγκαία η κριτική αξιολόγηση και των θαλάσσιων, σιδηροδρομικών, εναέριων και μέσω αγωγών μεταφορών, όσον αφορά τις δυνατότητες απάτης. Το ενδιαφέρον, το οποίο παρουσιάζει για τους επιχειρηματίες η κατάργηση των δασμών και των τελών στο πλαίσιο του συστήματος διαμετακόμισης, είναι το ίδιο για όλους τους τύπους μεταφορών. Ωστόσο, εξαιτίας του διαφορετικού βαθμού τρωτότητας στην απάτη ανάλογα με τον τύπο μεταφορών, κρίνεται σκόπιμη η ισχύς διαφορετικών διατάξεων όσον αφορά την εγγύηση.

4.8.2. Η επιβολή υποχρεωτικών εγγυήσεων για τις θαλάσσιες μεταφορές, την οποία επιθυμεί η Επιτροπή, προκαλεί αυτομάτως την αύξηση των τιμών των θαλάσσιων μεταφορών. Δεδομένου ότι, σε αντίθεση με τις επίγειες μεταφορές, στον εν λόγω τύπο μεταφορών δραστηριοποιείται ένας μικρός αριθμός μεταφορέων, οι οποίοι, εν γένει, είναι γνωστοί στις διοικητικές αρχές, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, κατά συνέπεια, το ποσό της εγγύησης θα πρέπει να μειωθεί.

4.8.3. Όσον αφορά το σύστημα διαμετακόμισης, η διεξαγωγή των μεταφορών είναι έντονα σχηματοποιημένη. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ, ως εκ τούτου δεν υπάρχει λόγος επιβολής μίας κατ' αποκοπή εγγύησης στους ιδιαίτερους τύπους μεταφορών, οι οποίοι, κατά κανόνα, απαλλάσσονται επί του παρόντος από την καταβολή εγγύησης.

4.9. Η ευθύνη των επιχειρηματιών και η ασφάλεια των μεταφορών

4.9.1. Είναι αναγκαίος ο σαφής προσδιορισμός των αρμοδιοτήτων όλων των παραγόντων της διαμετακόμισης. Ωστόσο, η ΟΚΕ εκτιμά ότι η επιθυμία των επιχειρηματιών, οι οποίοι ζητούν την αναγνώριση εναλλακτικών τύπων αποδεικτικών για την ολοκλήρωση της διαμετακόμισης μέχρι να τεθεί σε λειτουργία το NTCS, δεν μπορεί να αποτελεί λόγο προκειμένου ο επιχειρηματίας να είναι πλήρως υπεύθυνος για τους κινδύνους που σχετίζονται με το εν λόγω αποδεικτικό. Μία τέτοιου

(1) Βλέπε ΕΕ C 301 της 13. 11. 1995, σ. 7 μέρος 3.3. «Προσανατολισμός των μέτρων κατάρτισης στις ανάγκες μίας σύγχρονης ευρωπαϊκής τελωνειακής διοίκησης».

είδους μετάθεση της ευθύνης για τους κινδύνους κρίνεται ακατάλληλη, δεδομένου ότι οι διοικητικές αρχές έχουν, επί του παρόντος, συχνά ανάγκη πολύ περισσότερου χρόνου για την αποστολή του αντιτύπου προς επιστροφή.

4.9.2. Όσον αφορά την αναγνώριση του μέσου μεταφοράς μέσω μίας πινακίδας «Τ», όπως προτείνουν η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η ΟΚΕ εκφράζει τις επιφυλάξεις της. Μία συγκριτική αναγνώριση των εγκεκριμένων οχημάτων στο πλαίσιο του συστήματος TIR κατέδειξε στην πράξη ότι όταν τα οχήματα χρησιμοποιούνται εκτός του συστήματος TIR, οι πινακίδες ούτε διαγράφονται ούτε καλύπτονται. Λαμβανομένου υπόψη του μεγάλου αριθμού των διαμετακομίσεων, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο, μία δεδομένη στιγμή, όλα σχεδόν τα φορτηγά να φέρουν τέτοιου είδους πινακίδες, γεγονός που θα προκαλέσει τα αντίθετα αποτελέσματα. Αντιθέτως, θα μπορούσε να εξετασθεί κατά πόσον είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί από τις διοικητικές αρχές το GPS (Global Positioning System), το οποίο για λόγους λογιστικής υιοθετείται όλο και περισσότερο, προκειμένου να διευρυνθούν οι δυνατότητες ελέγχου.

4.9.3. Καθώς το κοινοτικό/κοινό σύστημα διαμετακόμισης, με 18 εκατομμύρια επιχειρήσεις ετησίως — σε σύγκριση με το 1 εκατομμύριο επιχειρήσεις TIR — αποτελεί ένα μαζικό σύστημα, δεν θα πρέπει να επιβληθούν νέες απαιτήσεις όσον αφορά τα χρησιμοποιούμενα μέσα μεταφοράς. Η έκδοση πιστοποιητικών έγκρισης από τις τελωνειακές αρχές, καθώς και ένας ετήσιος έλεγχος της συμβατότητας των οχημάτων είναι ιδιαίτερα δαπανηρές και χρονοβόρες διαδικασίες. Εναπόκειται στην τελωνειακή αρχή που αρχίζει τη διαδικασία διαμετακόμισης, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της, να αξιολογεί τη δυνατότητα σφράγισης του οχήματος και, ενδεχομένως, να κοινοποιεί τις αμφιβολίες της.

4.10. Ο εστιασμένος έλεγχος των επιχειρήσεων

4.10.1. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι απαιτούνται ελάχιστα μέτρα φυσικών ελέγχων. Οι έλεγχοι αυτοί παρεμποδίζουν τη διακίνηση των εμπορευμάτων, ακόμη και όταν πραγματοποιούνται υπό τη μορφή ευφώνων δειγματοληψιών. Χάση στις βελτιώσεις που επέφερε το σύστημα NCTS όσον αφορά την ανάλυση των κινδύνων, οι δειγματοληψίες είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται κατά ακόμη ευφύτερο τρόπο.

4.10.2. Η αποτελεσματικότητα των δειγματοληψιών εξαρτάται ακόμη και από τη χρησιμοποίηση σύγχρονων τεχνικών μέσων.

4.10.3. Όσον αφορά τις προθεσμίες για τη διεκπεραίωση των διαμετακομίσεων, η ΟΚΕ προτείνει την εν γένει συντόμευσή τους, λαμβανομένων υπόψη των επιμέρους προτεινόμενων τρόπων μεταφοράς.

4.11. Η ανίχνευση και η καταστολή της απάτης

4.11.1. Η ΟΚΕ εκφράζει κυρίως την ικανοποίησή της για την πρόθεση της Επιτροπής να συντονίσει σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα μέτρα των εθνικών διοικητικών αρχών όσον αφορά τον έλεγχο και την καταστολή της απάτης. Η ΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της

για το πρόγραμμα δράσης «Τελωνεία 2000», αντιμετώπισε ήδη το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός συντονισμένου ευρωπαϊκού οργάνου ανάλογου, κατά κάποιον τρόπο, της Ευροπλ, αντί της πρώην UCLAF, η οποία διέθετε ανεπαρκείς αρμοδιότητες.

4.11.2. Η δίωξη των παρατυπιών και των παραπτώματων εμπίπτει στους εθνικούς νόμους για τις παραβάσεις και την καταστολή τους. Ως εκ τούτου, στο κοινοτικό επίπεδο, κρίνεται σκόπιμο να θεσπιστεί η δικαστική και εξωδικαστική υποχρέωση για τη δίωξη κάθε περίπτωσης απάτης, καθώς και ο ομοιόμορφος καθορισμός των αδικημάτων. Είναι επιθυμητό οι εν λόγω επιταγές-πλαίσιο να μην αφορούν αποκλειστικά την Κοινότητα, αλλά να ισχύουν και για τις χώρες ΕΖΕΣ και της ομάδας του Visegrad.

4.12. Η εναρμόνιση των αρμοδιοτήτων

4.12.1. Η ΟΚΕ εγκρίνει το σχέδιο της Επιτροπής για την αναγκαία εναρμόνιση των αρμοδιοτήτων ελέγχου των τελωνειακών αρχών. Αυτή αποτελεί το μοναδικό τρόπο για τη διασφάλιση ενός ομοιογενούς επιπέδου ασφάλειας και για την εξασφάλιση ίσης μεταχείρισης για όλους τους επιχειρηματίες στο σύνολο του τελωνειακού χώρου της Κοινότητας. Επίσης, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της επειδή το εν λόγω μέτρο δεν αφορά μόνο τον εσωτερικό χώρο, αλλά και τις τελωνειακές υπηρεσίες που βρίσκονται στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας. Καθώς οι αρμοδιότητες ελέγχου των τελωνειακών διοικητικών αρχών διέπονται από εθνικούς νόμους συμπληρωματικούς του ευρωπαϊκού δικαίου, ένα νομοθετικό πλαίσιο της Επιτροπής θα πρέπει να διασφαλίζει την αντιστοιχία των εθνικών διατάξεων.

4.12.2. Στη γνωμοδότησή της για το πρόγραμμα δράσης «Τελωνεία 2000», η ΟΚΕ ζήτησε η κατάρτιση των τελωνειακών υπαλλήλων να βασίζεται σε ομοιόμορφα κριτήρια, προκειμένου οι 15 διοικητικές αρχές να λειτουργούν κατά τρόπο ενιαίο. Αυτή η απαίτηση επισημάνθηκε και από την επιτροπή ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Κρίνονται σκόπιμες οι ανταλλαγές υπαλλήλων ήδη από το στάδιο της κατάρτισης, προκειμένου να δοθεί μία ευρωπαϊκή διάσταση στην κατάρτιση και να αποκτήσουν, κατ'αυτόν τον τρόπο, οι τελωνειακοί υπάλληλοι μία ευρωπαϊκή θεώρηση των καθηκόντων τους. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση για την ίδρυση μίας ευρωπαϊκής τελωνειακής ακαδημίας.

Ενόψει των νέων εξελίξεων, η ΟΚΕ κρίνει σκόπιμη την επανεξέταση του μέσου που τέθηκε στη διάθεση του προγράμματος Matthaeus.

4.13. Η καλή χρηματοοικονομική διαχείριση της διαμετακόμισης/η εγγύηση

4.13.1. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, αυτή η μορφή της εγγύησης και το ύψος της θα πρέπει να εξαρτώνται, κατά κύριο λόγο, από τους ιδιαίτερους κινδύνους που σχετίζονται με τα εμπορεύματα.

4.13.2. Σύμφωνα με την απλοποιημένη διαδικασία, η επιχείρηση — εκτός εάν πρόκειται για ευπαθή εμπορεύματα — θα πρέπει πάντα να διαθέτει τη δυνατότητα να καταθέτει μία συνολική εγγύηση, μειωμένη κατά 30%. Δεδομένου ότι οι διευκολύνσεις παραχωρούνται μόνο στις επιχειρήσεις που θεωρούνται ανεπίληπτες από την άποψη της τελωνειακής νομοθεσίας, αυτή η ταξινόμηση θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και κατά τον υπολογισμό του ύψους της εγγύησης.

4.13.3. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει εξάλλου και τη μελέτη που προβλέπεται από την Επιτροπή προκειμένου να διαπιστωθεί σε ποίο βαθμό ένα σύστημα διασφάλισης των δασμών και των τελών μπορεί να συνίσταται, σε ορισμένες περιπτώσεις, στην κατάθεση εγγύησης εκ μέρους ενός αλληλέγγυου τρίτου. Η ΟΚΕ αναμένει ότι στις μελλοντικές οδηγίες εφαρμογής του τελωνειακού κώδικα θα περιλαμβάνεται ρητή αναφορά, σύμφωνα με την οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, θα είναι δυνατή η πλήρης απαλλαγή από μία εγγύηση.

4.14. *Ο εντοπισμός των χρεωστών για τη διασφάλιση της ισότιμης προστασίας των χρηματοοικονομικών συμφερόντων*

4.14.1. Όπως ακριβώς και η Επιτροπή, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι θα πρέπει να προβλεφθεί μία ταχεία και αποτελεσματική διαδικασία για την κάλυψη των χρεών που οφείλονται σε παρατυπίες των επιχειρήσεων διαμετακόμισης. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ικανοποιητικό το γεγονός ότι οι τελωνειακοί διοικητικοί υπάλληλοι απευθύνονται αρχικά στα άτομα που είναι υπεύθυνα για τη δημιουργία αυτών των χρεών και στη συνέχεια καταφεύγουν στην εγγύηση που κατέθεσε ο κύριος υπόχρεος.

4.14.2. Αντίθετα, η ΟΚΕ δεν μπορεί να επιδοκιμάσει την άποψη της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση δυσχερειών για την κάλυψη των χρεών εκ μέρους των ενδεχόμενων χρεωστών, τα ποσά είναι δυνατόν να απαιτούνται αυτομάτως από τον κύριο υπόχρεο και να αφαιρούνται από την εγγύηση που αυτός κατέθεσε. Επίσης, όσον αφορά την κάλυψη των χρεών, τα διοικητικά προβλήματα δεν είναι δυνατόν να διευθετούνται εις βάρος των επιχειρηματιών! Για οικονομικούς λόγους, τα χρέη θα πρέπει να καλύπτονται από τους χρεωστές σε όλες τις περιπτώσεις που ο τελευταίος εντοπίστηκε επίσημα. Αυτή η σειρά έχει διευκρινισθεί σαφώς με νομοθετική ρύθμιση και όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να την λάβουν υπόψη τους. Κατ'αυτόν τον τρόπο, πρόκειται να αποφευχθεί η διαφοροποιημένη εφαρμογή στα κράτη μέλη. Η καταφυγή στην εγγύηση κρίνεται αποδεκτή μόνο στην περίπτωση που δεν κατέστη δυνατόν να εντοπισθεί κανένας χρεωστής.

4.14.3. Ωστόσο, η ΟΚΕ θεωρεί αιτιολογημένο το αίτημα της Επιτροπής, σε περίπτωση παράτυπης εισαγωγής εμπορευμάτων μετά από την ολοκλήρωση μίας επιχείρησης διαμετακόμισης και εφόσον ο κύριος υπόχρεος απαλλάχθηκε από τις δεσμεύσεις του, η εγγύηση του τελευταίου να μην καλύπτει πλέον τα χρέη που εμφανίζονται τη δεδομένη στιγμή. Ο σαφής καταμερισμός των αρμοδιοτήτων κατά τη διεκπεραίωση μίας επιχείρησης διαμετακόμισης εξετάστηκε προηγουμένως.

4.15. *Το πρακτικό εγχειρίδιο για τις διαμετακομίσεις*

4.15.1. Εξαιτίας της πολυμορφίας των ισχυουσών νομοθετικών διατάξεων, κρίνεται σκόπιμο να διατεθεί στους τελωνειακούς υπαλλήλους ένα εγχειρίδιο — κατά προτίμηση υπό τη μορφή ντοσιέ ή μέσω του Internet, για να είναι δυνατή η παρακολούθηση της επικαιρότητας — στο οποίο να περιγράφονται όλα τα στάδια μίας επιχείρησης διαμετακόμισης. Πέραν

της εταιρικής σχέσης μεταξύ των διοικητικών αρχών και των επιχειρηματιών, το εν λόγω εγχειρίδιο θα πρέπει να περιγράφει, επίσης, σαφώς τις αρμοδιότητες των δύο μερών. Η ΟΚΕ, σε αντίθεση με την Επιτροπή, εκτιμά αναγκαία τη διάθεση του εν λόγω εγχειριδίου και στο σύνολο των επιχειρηματιών. Αυτό, φυσικά, δεν ισχύει για τις εσωτερικές υπηρεσιακές οδηγίες προς τις διοικητικές αρχές.

4.15.2. Ορισμένα από τα μέρη αυτού του εγχειριδίου θα πρέπει να αποτελούν τον καρπό στενής συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής, των εθνικών διοικητικών αρχών και των επιχειρήσεων. Κατ'αυτόν τον τρόπο, το εν λόγω εγχειρίδιο θα μπορούσε, επίσης, να περιλαμβάνει οδηγίες σχετικά με τα προβλήματα εφαρμογής των νομικών διατάξεων που υφίστανται στο εσωτερικό των επιχειρήσεων. Επειδή το νέο σύστημα διαμετακόμισης οφείλει να είναι διαφανές, η ΟΚΕ θεωρεί εύλογη την κοινοποίηση στους επιχειρηματίες της σαφούς οπτικής γωνίας των τελωνειακών διοικητικών αρχών. Θα ήταν επιθυμητή η διάθεση στο δικινούμενο προσωπικό των ουσιαστών πληροφοριών.

4.15.3. Εδώ και πολλές δεκαετίες υφίσταται μία συγκριτική δημοσίευση στον τομέα του συστήματος του δελτίου ΑΤΑ. Το εγχειρίδιο αυτό της Παγκόσμιας Τελωνειακής Οργάνωσης (ΠΤΟ) δεν αναφέρεται μόνο στη Σύμβαση ΑΤΑ, αλλά συμπεριλαμβάνει και την απόφαση του προεδρείου του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου των Παρισίων, βάσει της οποίας συντονίζεται η διεθνής αλυσίδα των εγγυήσεων⁽¹⁾.

4.16. *Πληροφόρηση όλων των παραγόντων της διαμετακόμισης*

4.16.1. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι είναι απαραίτητη η κατάλληλη πληροφόρηση των επιχειρηματιών σχετικά με τα συμφέροντα του συστήματος διαμετακόμισης. Επιδοκιμάζει ιδιαίτερα την ιδέα για την πρόβλεψη, στο πλαίσιο των προγραμμάτων «Matthaus» και «Τελωνεία 2000», της σύστασης μίας ομάδας επαφών μεταξύ των τελωνείων και των επιχειρηματιών για τη διαμετακόμιση, στην οποία θα συμμετέχουν οι διοικητικές αρχές και οι επιχειρηματίες των 23 χωρών που συμμετέχουν στα κοινά και κοινοτικά συστήματα διαμετακόμισης. Η επιτυχία της διάσκεψης «Eurotransit 1997» αποτελεί απόδειξη της χρησιμότητας μίας τέτοιου είδους πρωτοβουλίας.

Επιδοκιμάζεται, επίσης, η πρόταση για τη διοργάνωση ενός κοινού κύκλου μαθημάτων συνεχούς κατάρτισης για τις διοικητικές αρχές και τους οικονομικούς παράγοντες.

4.16.2. Καθώς το σύστημα διαμετακόμισης είναι ένα δυναμικό σύστημα, οφείλει να προσαρμόζεται στη διαρκώς εξελισσόμενη οικονομική κατάσταση. Ως εκ τούτου, κρίνεται απαραίτητη η παρακολούθηση του συστήματος εκ μέρους του Συμβουλίου, της Επιτροπής και του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Προκειμένου να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή του σε όλες

⁽¹⁾ Εγχειρίδιο ΑΤΑ, Τελωνειακή Σύμβαση για το δελτίο ΑΤΑ σχετικά με την προσωρινή αποδοχή εμπορευμάτων, Συμβούλιο Τελωνειακής Συνεργασίας, Παγκόσμια Τελωνειακή Οργάνωση, πρώτη έκδοση, 1973.

τις ενδιαφερόμενες χώρες — συμπεριλαμβανομένων και των χωρών ΕΖΕΣ και της ομάδας του Visegrad — απαιτείται η λήψη πολιτικών συνοδευτικών μέτρων, ακόμη και στα κράτη μέλη.

5. Συμπεράσματα

5.1. Σύμφωνα με την άποψη της ΟΚΕ, το εν λόγω σχέδιο δράσης φαίνεται, εν γένει, να αποτελεί ένα κατάλληλο μέσο για να καταστήσει το σύστημα διαμετακόμισης ένα σύγχρονο και προσαρμοσμένο προς το μέλλον στοιχείο της τελωνεια-

κής νομοθεσίας. Η ΟΚΕ επιθυμεί να ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις της κατά την εκτέλεση του σχεδίου δράσης και να μπορέσει να συμμετάσχει στις περαιτέρω εξελίξεις.

5.2. Αφενός, η στενή συνεργασία μεταξύ του Συμβουλίου, της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και, αφετέρου, η συζήτηση με τους επιχειρηματίες απέδειξαν, κατά τους δώδεκα τελευταίους μήνες, ότι είναι δυνατή η εγκαθίδρυση ενός νέου συστήματος διαμετακόμισης, το οποίο να αποτελεί αντικείμενο ευρείας συναίνεσης μεταξύ των ενδιαφερόμενων παραγόντων. Η συνεργασία αυτή θα πρέπει να συνεχισθεί και στο μέλλον.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής “Περιβαλλοντικοί φόροι και επιβαρύνσεις στην Ενιαία Αγορά”»

(97/C 355/15)

Στις 26 Μαρτίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης ΕΚ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1997 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Gafo Fernández.

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 72 ψήφους υπέρ και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Με βάση το υφιστάμενο κοινοτικό κεκτημένο, με την παρούσα ανακοίνωση της Επιτροπής επιχειρείται ο καθορισμός του νομικού συστήματος που εφαρμόζεται στα κράτη μέλη που επιθυμούν να θεσπίσουν περιβαλλοντικούς φόρους και επιβαρύνσεις (= εισφορές). Κατ' αυτόν τον τρόπο καταβάλλεται προσπάθεια να εξασφαλισθεί ισόρροπη και αποτελεσματική χρήση των μέσων στο εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, καθώς και διαφανής αξιολόγηση από την Επιτροπή.

1.2. Η ανακοίνωση ακολουθεί τη γραμμή των συμπερασμάτων των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων της Μαδρίτης του 1995 και της Φλωρεντίας του 1996 σχετικά με την ανάγκη να βασίζεται η περιβαλλοντική πολιτική ολοένα και περισσότερο στα οικονομικά μέσα, περιλαμβανομένων και των φορολογικών. Συναφής είναι ο προβληματισμός που αναπτύσσεται στο Λευκό Βιβλίο

«Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση»⁽¹⁾, στο οποίο υποστηριζόταν η χρήση των εσόδων που εισπράττονται από τις περιβαλλοντικές αυτές εισφορές για τη μείωση άλλων φόρων, όπως εκείνων που βαρύνουν την απασχόληση.

1.3. Στην ανακοίνωση γίνεται επισκόπηση των περιβαλλοντικών εισφορών που επιβάλλονται στα κράτη μέλη και μελετάται η συμβατότητά τους με άλλες πολιτικές όπως εκείνες για τον ανταγωνισμό, την ενιαία αγορά, τη φορολογία και την κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ), καθώς και τις υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί έναντι τρίτων κρατών, τόσο στους κόλπους του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) όσο και σε διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες.

1.4. Όπως αναφέρεται και στο έγγραφο της Επιτροπής, «αναφορικά με τους περιβαλλοντικούς φόρους, διαφορετικό νόημα δίδεται συχνά σε παραπλήσιους όρους στα διάφορα κράτη μέλη (...)». Αναφέρεται επίσης ότι «(η) διατύπωση φόροι

(1) Έγγρα. COM (93) 700 τελικό.

και επιβαρύνσεις (...) θα πρέπει να νοείται ως καλύπτουσα όλες τις υποχρεωτικές, μη ανταποδοτικές πληρωμές, ασχέτως εάν τα έσοδα προστίθενται απευθείας στον κρατικό προϋπολογισμό ή προορίζονται για συγκεκριμένους σκοπούς».

1.5. Εντούτοις, η δημοσιονομική θεωρία διακρίνει μεταξύ της έννοιας του «φόρου» και της έννοιας του «τέλους». Οι φόροι χαρακτηρίζονται από τη γενική τους φύση και ειδικά από το γεγονός ότι τα έσοδα που εισπράττονται προορίζονται να αυξήσουν το κοινό κεφάλαιο που αποτελούν οι γενικοί προϋπολογισμοί των κρατών, των περιφερειακών κυβερνήσεων ή των τοπικών κοινοτήτων. Αντίθετα, τα «τέλη» ή το εθνικό τους ισοδύναμο σε κάθε κράτος μέλος συνεπάγονται την πληρωμή για τη χρήση ενός αγαθού ή μιας δημόσιας υπηρεσίας (στην περίπτωση αυτή του δημόσιου περιβάλλοντος), και τα έσοδα από αυτά πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη, μερικά ή συνολικά, του κόστους της παροχής της εν λόγω υπηρεσίας ή του κόστους της ατομικής χρήσης ενός αγαθού συλλογικής φύσεως.

1.6. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το κυριότερο θέμα είναι «μια ισόρροπη και αποτελεσματική χρήση των μέσων στο εθνικό, το περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο, καθώς και μία διαφανής αξιολόγηση από την Επιτροπή». Επίσης, αναφέρει ότι προτίθεται να παρουσιάσει προτάσεις στο κοινοτικό επίπεδο, παρά τη σημαντική απαιτήση ομοφωνίας για τα φορολογικά θέματα, «εάν καταστεί προφανές ότι υπάρχει αύξηση των διαφορετικών εθνικών λύσεων σε ανάλογα προβλήματα ή όταν είναι δυνατόν να επιτευχθούν περιβαλλοντικοί στόχοι κατά τρόπο οικονομικότερο».

1.7. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής διεξάγεται διεξοδική ανάλυση των κριτηρίων που πρέπει να συνεκτιμηθούν κατά τη θέσπιση αυτών των περιβαλλοντικών εισφορών. Προς το σκοπό αυτό, αναλύονται τα άρθρα της Συνθήκης που μπορεί να σχετίζονται με αυτές και γίνεται πλήρης επισκόπηση της δικαιοδοσίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου επί του θέματος.

1.8. Τα βασικά κριτήρια για τη συμβατότητα των περιβαλλοντικών εισφορών με το κοινοτικό δίκαιο που θα μπορούσαν να προκύψουν από την ανάλυση αυτή είναι τα ακόλουθα:

1.8.1. Περιβαλλοντικός στόχος της εισφοράς: Τα κράτη μέλη πρέπει να αιτιολογούν κατά τρόπο αξιόπιστο, προσκομίζοντας μεταξύ άλλων και επιστημονικές αποδείξεις, την ανάγκη της εισφοράς για την επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων. Τούτο σημαίνει ότι δεν αμφισβητείται καθόλου ο στόχος του μέτρου για προστασία του περιβάλλοντος αλλά η αναλογικότητα των μέσων για την προστασία του περιβάλλοντος σε σχέση με την εσωτερική αγορά.

1.8.2. Διαφάνεια του φορολογικού συστήματος. Προς τούτο απαιτείται:

— αναλογικότητα των μέσων διοικητικού ελέγχου — όχι όμως και του ποσού της εισφοράς καθεαυτού — με τον επιδιωκόμενο περιβαλλοντικό στόχο·

— αντικειμενικά κριτήρια ως βάση·

— οι λεπτομερείς κανόνες που ρυθμίζουν την εισφορά να μην δημιουργούν διακρίσεις, άμεσες ή έμμεσες, των εισαγόμενων προϊόντων.

1.8.3. Έλλειψη διάκρισης λόγω εθνικότητας. Οι εισφορές πρέπει να βαρύνουν καθ'όμοιο τρόπο τα εθνικά και τα εισαγόμενα προϊόντα και τα έσοδα δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται στο σύνολό τους για την αποζημίωση των εθνικών παραγωγών των προϊόντων που επιβαρύνονται (ενδεχομένως όμως μπορούν να χρησιμοποιούνται για την αποζημίωση των εθνικών καταναλωτών των εν λόγω προϊόντων).

1.8.4. Συμβατότητα με το κοινοτικό σύστημα δημόσιων ενισχύσεων. Προς τούτο απαιτείται η μελέτη διαφόρων ειδικών καταστάσεων. Συγκεκριμένα:

1.8.4.1. Επιχορηγήσεις για να επιταχυνθεί ή να διευκολυνθεί η εισαγωγή ενός νέου πιο οικολογικού προϊόντος ή για να προωθηθούν μέθοδοι παραγωγής που προστατεύουν περισσότερο το περιβάλλον. Στην περίπτωση αυτή είναι ανάγκη να πληρούνται τα ακόλουθα κριτήρια:

— καθολικότητα στη χορήγηση της ενίσχυσης ή της επιδότησης σε όλα τα συναφή προϊόντα, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους·

— μελέτη του κατά πόσον οι επιχορηγούμενες δραστηριότητες θα περατωθούν κατά τρόπο εμπορικό ελλείψει της εν λόγω ενίσχυσης, καθώς και του δημόσιου συμφέροντος του μέτρου αυτού·

— βαθμιαία κατάργηση της επιχορήγησης πριν καταστεί υποχρεωτικό το νέο προϊόν ή η νέα μέθοδος παραγωγής·

— η επιχορήγηση/επιδότηση πρέπει να είναι κατώτερη του απαιτούμενου κόστους για την πλήρωση των νέων προδιαγραφών του προϊόντος·

— οι επιχορηγήσεις επιβάλλεται να γνωστοποιούνται στην Επιτροπή σε εύθετο χρόνο.

1.8.4.2. Εισφορές με σκοπό τη χρηματοδότηση συστημάτων αποκομιδής ή απόσυρσης επικίνδυνων ουσιών ή προϊόντων. Το εν λόγω σύστημα εισφορών επιτρέπεται εφόσον τα έσοδα που εισπράττονται κατ'αυτόν τον τρόπο χρησιμοποιούνται για την πληρωμή των επιχειρήσεων που ασχολούνται με την αποκομιδή και τη διάθεση των προϊόντων αυτών.

1.8.4.3. Ανακατανομή στην ομάδα που πληρώνει την εισφορά. Οι εισφορές που επιβάλλονται σε ένα προϊόν μπορεί να αφορούν ταυτόχρονα και τους εθνικούς αλλά και παραγωγούς άλλων μελών. Αν τα έσοδα που εισπράττονται χρησιμοποιούνται για να αντισταθμισθεί πλήρως το βάρος που επιβάλλεται στους εθνικούς παραγωγούς, η εισφορά δύναται να θεωρηθεί ως έχουσα αποτέλεσμα ισοδύναμο με εκείνο ενός τελωνειακού δασμού και επιβάλλεται, συνεπώς, να απαγορευθεί βάσει του άρθρου 12 της συνθήκης. Αν τα έσοδα αντισταθμίζουν εν μέρει το βάρος που επιβάλλεται στους εθνικούς παραγωγούς, η εισφορά πρέπει να εξετασθεί βάσει των διατάξεων του άρθρου 95 σχετικά με τη μη εισαγωγή διακρίσεων.

1.8.5. Μηχανισμοί κοινοτικού ελέγχου. Τούτο συνεπάγεται τις ακόλουθες δράσεις, προκειμένου να μπορεί να διαπιστώνει

η Επιτροπή τη συμβατότητα των μέτρων που αναφέρονται κατωτέρω με το στόχο της εσωτερικής αγοράς, με τη συνεκτική-μηση του κριτηρίου της αναλογικότητας που ορίζεται ανωτέρω:

- γνωστοποίηση κάθε είδους περιβαλλοντικής ενίσχυσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το κράτος μέλος που χορηγεί την ενίσχυση, εκτός από την περίπτωση όπου η κρατική ενίσχυση υπάγεται στον κανόνα που είναι γνωστός ως «de minimis»·
- γνωστοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με την οδηγία 83/189/ΕΟΚ, κάθε τεχνικού κανόνα, συμπεριλαμβανομένων και «όσων συνδέονται με φορολογικά ή χρηματοδοτικά μέτρα που επηρεάζουν την κατανάλωση των προϊόντων, ενθαρρύνοντας τη συμμόρφωση με τέτοιες τεχνικές προδιαγραφές ή άλλες απαιτήσεις». Παρεμφερής είναι και η διαδικασία που εφαρμόζεται για την οδηγία 94/62/ΕΟΚ σχετικά με τη συσκευασία και τα απορρίμματα συσκευασίας·
- με βάση αυτό το σύστημα γνωστοποιήσεων, τόσο τα άλλα κράτη μέλη όσο και οι βιομήχανοι ή οι ιδιώτες που μπορεί να θεωρήσουν ότι γίνεται διάκριση εις βάρος τους με τα προβλεπόμενα μέτρα ή κανονισμούς, μπορούν να καταστήσουν γνωστές στην Επιτροπή τις σχετικές αντιρρήσεις τους·
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα διαπιστώσει επίσης τη συμβατότητα των μέτρων αυτών σύμφωνα με τα άρθρα 30, 95 και 100Α της Συνθήκης.

1.9. Με βάση την εμπειρία από την εφαρμογή του μέτρου των περιβαλλοντικών εισφορών στα διάφορα κράτη μέλη και τη συμβατότητά τους με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή «θα εξετάσει την ανάγκη ανάληψης πρωτοβουλιών ώστε να εξασφαλισθεί η επίτευξη των βασικών κοινοτικών στόχων».

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιθυμεί να συγχαρεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την παρουσίαση της ανακοίνωσης αυτής, αν και επιθυμεί, επίσης, να της διαβιβάσει μία σειρά παρατηρήσεων προκειμένου να συμπληρωθεί το έγγραφο και να καταστεί αποτελεσματικότερο.

2.2. Σε πολλές γνωμοδοτήσεις της κατά τα τελευταία χρόνια, η ΟΚΕ τάχθηκε πάντοτε υπέρ της έννοιας της αειφόρου ανάπτυξης που περιλαμβάνεται στο άρθρο 2 της Συνθήκης, καθώς και των προσανατολισμών φορολογικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται στα συμπεράσματα των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων της Μαδρίτης του 1995 και της Φλωρεντίας του 1996⁽¹⁾. Επίσης επικρότησε τις αρχές του Λευκού Βιβλίου «Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση»⁽²⁾. Εντούτοις, τάχθηκε επίσης υπέρ της πλήρους επίτευξης της εσωτερικής αγοράς, όπως αποδεικνύει η σύσταση, στους κόλπους της,

μόνιμου Παρατηρητηρίου για την Εσωτερική Αγορά, και της επιδίωξης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, η οποία αποτελεί το φυσικό συμπλήρωμα της εσωτερικής αγοράς και είναι ένα από τα βασικά στοιχεία της αειφόρου και αρμονικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της. Επίσης, φρονεί ότι η φορολογική πολιτική πρέπει να σχεδιάζεται κατά τρόπο συνεκτικό με την προστασία του περιβάλλοντος.

2.3. Η ΟΚΕ επίσης είχε την άποψη ότι οι εισφορές αυτές δεν πρέπει να σημαίνουν αύξηση των συνολικών φορολογικών βαρών σε κανένα από τα κράτη μέλη, άποψη η οποία συμπίπτει με ένα από τα ψηφίσματα του πρόσφατου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Άμστερνταμ, αλλά ότι τα πιθανά έσοδα που θα προκύψουν κατ'αυτόν τον τρόπο, θα είναι σκόπιμο να επηρεάσουν τις δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος ή τη μείωση του επιβαλλόμενου στην εργασία φόρου.

2.4. Η ΟΚΕ τόνισε επίσης την ανάγκη για ανάλυση των συνεπειών του νέου αυτού προσανατολισμού των περιβαλλοντικών εισφορών στην ανταγωνιστικότητα της κοινοτικής οικονομίας και στην ικανότητά της να δημιουργεί μακροπρόθεσμα θέσεις απασχόλησης. Για τούτο, είναι σκόπιμο να διευκρινίζεται σαφώς η φύση κάθε περιβαλλοντικής εισφοράς, όπως ορίζεται στο σημείο 1.5.

2.5. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι η Επιτροπή, πριν από τη διατύπωση πιο συγκεκριμένων συστάσεων, καταβάλλει σημαντική προσπάθεια ανάλυσης και αξιολόγησης των οικονομικών και περιβαλλοντικών συνεπειών των περιβαλλοντικών εισφορών, και παροτρύνει την Επιτροπή να ολοκληρώσει τις αναλύσεις αυτές το συντομότερο δυνατόν.

2.6. Η ΟΚΕ φρονεί ότι με την παρούσα ανακοίνωση παρέχεται μία σειρά διευκρινιστικών απόψεων όσον αφορά την ανάγκη συμβιβασμού της προστασίας του περιβάλλοντος με μία φορολογική πολιτική συνεκτική με την εσωτερική αγορά, μέσω της εφαρμογής αυτών των περιβαλλοντικών εισφορών, καθώς και η απαιτούμενη συμβατότητα των εισφορών αυτών με τα διάφορα άρθρα της Συνθήκης και τη νομολογία που έχει δημιουργήσει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο επί των θεμάτων αυτών.

2.7. Εντούτοις, η ΟΚΕ φρονεί ότι απουσιάζει μια σαφέστερη συστηματοποίηση όλων των νομικών στοιχείων σε σχέση με τα ενδεχόμενα στοιχεία συγκρούσεών τους και η αναζήτηση λύσεων βάσει αποφάσεων. Η εν λόγω συστηματοποίηση θα προσανατόλιζε τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές τους αρχές προκειμένου να καθορίσουν περιβαλλοντικές εισφορές συμβατές με το πνεύμα της ευρωπαϊκής οικοδόμησης.

2.8. Για τούτο, η ΟΚΕ επιθυμεί να ζητήσει από την Επιτροπή να συντάξει, αμέσως μόλις ολοκληρωθούν οι εν λόγω αναλύσεις σχετικά με τις οικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες, συμπληρωματική ανακοίνωση στην οποία να εκτιθενται λεπτομερώς και με ακρίβεια, σαφήνεια και διαφάνεια, υπό μορφή επιμορφωτικού οδηγού, τα κριτήρια που πρέπει να υπερισχύουν κατά τη θέσπιση των εισφορών αυτών από τα κράτη μέλη, ή ακόμη και από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές. Προς τούτο, φρονεί ότι θα ήταν σκόπιμο η Επιτροπή να παρουσιάσει προηγουμένως στο Συμβούλιο Περιβάλλοντος, αλλά και στα Συμβούλια Οικονομίας και Ενιαίας Αγοράς, Ψήφισμα επί του θέματος το οποίο θα έδινε νομική βάση στην πρωτοβουλία αυτή.

(1) Όσον αφορά αν είναι σκόπιμο να στηρίζεται η περιβαλλοντική πολιτική σε μεγαλύτερο βαθμό απ'ό,τι σήμερα σε μέσα που βασίζονται στην αγορά, περιλαμβανομένων και των φορολογικών, βλ. για παράδειγμα τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την ανακοίνωση της Επιτροπής για την «Οικονομική ανάπτυξη και περιβάλλον» (ΕΕ C 155 της 21. 6. 1995) καθώς και τη γνωμοδότηση για την αναθεώρηση του V Προγράμματος δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος (ΕΕ C 212 της 22. 7. 1996).

(2) Βλ. κυρίως τις γνωμοδοτήσεις για τις οικονομικές, δημοσιονομικές και βιομηχανικές πτυχές του Λευκού Βιβλίου — ΕΕ C 295 της 22. 10. 1994.

2.9. Η εν λόγω συμπληρωματική ανακοίνωση θα χρησίμευε για να απαλειφθεί η εντύπωση της «εκ των υστέρων» αντίδρασης που φαίνεται ότι συνάγεται από την παρούσα ανακοίνωση. Με άλλα λόγια, θα έδινε μια απάντηση στην ανησυχία της ΟΚΕ σχετικά με τη στάση που θα υιοθετήσει η Επιτροπή όσον αφορά την διαμόρφωση των εισφορών αυτών στα κράτη μέλη, προτού επεξεργαστεί πρωτοβουλίες γενικού χαρακτήρα. Η ΟΚΕ έχει βάσιμες ανησυχίες ότι η απουσία σαφών και συγκεκριμένων κατευθύνσεων από μέρους της Επιτροπής θα προκαλέσει ανεξέλεγκτη διαμόρφωση αυτών των περιβαλλοντικών εισφορών — με σημαντικές διαφορές στο σχεδιασμό και την εφαρμογή όχι μόνο από τα κράτη μέλη αλλά και από τις τοπικές και περιφερειακές τους αρχές — των οποίων ο έλεγχος από την Επιτροπή θα καταστεί δυσχερής και θα θέσει σε κίνδυνο την ενιαία αγορά.

2.10. Για τούτο και επείγει το σχετικό Ψήφισμα του Συμβουλίου για τον καθορισμό ενδεικτικών κριτηρίων σαφών, συγκεκριμένων και διαφανών, που θα αποτελούν συγκεκριμένα στοιχεία αναφοράς για τα κράτη μέλη και τις υπόλοιπες δημόσιες αρχές τους.

2.11. Η ΟΚΕ γνωρίζει τον κανόνα της ομοφωνίας που προβλέπεται από το άρθρο 130 Ρ (2) της Συνθήκης. Αναγνωρίζει, άλλωστε, ότι μεγάλο μέρος των εισφορών αυτών, λόγω της φύσης τους, πρέπει να ορισθούν στο εθνικό ή στο τοπικό επίπεδο, κατ'εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας. Εντούτοις, δεν θα σταματήσει για το λόγο αυτόν να ζητεί από την Επιτροπή, ως θεματοφύλακα των Συνθηκών, να καταβάλει κάθε προσπάθεια για την αποφυγή μιας άτακτης και εν δυνάμει μη αλληλέγγυας διαμόρφωσης των εισφορών αυτών, η οποία να θέτει σε κίνδυνο τις βάσεις ενότητας της αγοράς και αλληλεγγύης που συνιστούν κεντρικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.12. Για το σκοπό αυτόν προτρέπει να ολοκληρωθεί, το συντομότερο δυνατόν, η αξιολόγηση των οικονομικών και περιβαλλοντικών συνεπειών των μέσων αυτών, και να τεθούν σε εφαρμογή τα συμπεράσματα γενικής πολιτικής που μπορούν να προκύψουν από αυτήν, όπως αναφέρεται στο σημείο 54 του ίδιου του εγγράφου της Επιτροπής. Τούτο, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, θα πρέπει να σημαίνει ότι ανατίθεται στην Επιτροπή ο ρόλος της προώθησης μιας δράσης που να βασίζεται σε μια πιο εκτεταμένη εφαρμογή των πολλά υποσχόμενων μέσων που αντιπροσωπεύουν οι περιβαλλοντικές εισφορές.

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση της Επιτροπής για οδηγία του Συμβουλίου περί θεσπίσεως πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής υδάτων»⁽¹⁾

(97/C 355/16)

Στις 6 Μαΐου 1997, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 130 Σ της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο ζήτησε από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, κατήρτισε τη γνωμοδότησή του με βάση την εισηγητική έκθεση της κ. Sanchez Miguel, στις 15 Ιουλίου 1997.

Κατά την 348η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1997) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Επιτροπή δημοσίευσε την πρόταση οδηγίας «περί θεσπίσεως πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής υδάτων»⁽²⁾. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει ήδη εκφέρει γνώμη σχετικά στο παρελθόν, με αφορμή την ανακοίνωση⁽³⁾ που χρησίμευσε ως έγγραφο προβληματισμού, όχι μόνο για τους κοινοτικούς οργανισμούς, αλλά και για τους εκπροσώπους των οικονομικών και κοινωνικών ομάδων συμφερόντων που σχετίζονται με το νερό στο εσωτερικό της ΕΕ.

1.2. Το αποτέλεσμα αυτών των συζητήσεων είναι η πρόταση οδηγίας της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, η οποία, με χαρακτήρα οδηγίας-πλαίσιο, βελτιώνει την παλαιότερη νομοθεσία, διευκρινίζοντας τις ρυθμίσεις που εφαρμόζονται μέσω ολικής ή μερικής παρεκκλίσεως από όσες οδηγίες έχουν καταστεί απηρχαιωμένες με βάση τις εφαρμοζόμενες πρακτικές.

1.2.1. Παρά τις παρεκκλίσεις αυτές, διατηρούνται οι έννοιες που ισχύουν σήμερα, οι οποίες ενσωματώνονται στις προτεινόμενες ρυθμίσεις. Ικανοποιείται έτσι το αίτημα που είχε διατυπώσει η ΟΚΕ⁽⁴⁾ σχετικά με τη διατήρηση του κοινοτικού κεκτημένου που χρησίμευσε για τη δημιουργία της πολιτικής υδάτων της ΕΕ.

1.3. Πρέπει να τονισθεί ότι η τεχνική της εναρμόνισης μέσω οδηγίας-πλαίσιο έχει μια πρακτική βάση που απορρέει από την εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας και τις σχετικές διαπιστώσεις, τόσο από τους αρμόδιους για την πολιτική των υδάτων οργανισμούς όσο και από όλους τους ενδιαφερόμενους. Αυτό επέτρεψε τη σύνταξη κανόνων που διορθώνουν και βελτιώνουν την άνιση μεταγραφή, σε πολλές περιπτώσεις, των κοινοτικών οδηγιών στις εθνικές νομοθεσίες ως αποτέλεσμα των διαφορετικών συνθηκών, τόσο των κλιματολογικών όσο και των οικονομικών, καθώς και της ανθρώπινης δράσης στο υδάτινο περιβάλλον, που υφίστανται στην ΕΕ.

1.4. Στην πρόταση ενσωματώνονται ορισμένες καινοτομίες σε σχέση με την ανακοίνωση, αν και δεν προέκυψαν όλες από

διαβουλεύσεις με τους κοινοτικούς οργανισμούς, παρόλο που η διαδικασία πρέπει να είναι δημόσια και διαφανής.

1.4.1. Ένα από αυτά τα προστιθέμενα στοιχεία είναι η απαίτηση ενημέρωσης της Επιτροπής για την εφαρμογή των υδρολογικών προγραμμάτων μέσω υποχρεωτικών εκθέσεων υποβαλλόμενων από τις διοικητικές αρχές — μια νέα κατάσταση που θα προσδώσει μεγαλύτερη διαφάνεια στην εφαρμογή της πολιτικής των υδάτων.

1.4.2. Από μία πλευρά, αυτή η καλύτερη γνώση της λειτουργίας των υδρολογικών προγραμμάτων θα επιτρέψει τον έλεγχο και την εποπτεία της εφαρμογής τους και θα παράσχει τη δυνατότητα παρέμβασης όποτε το επιθυμούν οι αρχές των κρατών μελών ή και η ίδια η Επιτροπή.

1.4.3. Η πρόταση περιλαμβάνει, επίσης, πιο προχωρημένες τεχνικές έννοιες, ιδίως μέσω συνδυασμένης εστίασης της προσπάθειας για την καταπολέμηση της ρύπανσης. Έτσι, η υιοθέτηση ρυθμίσεων για την ποιότητα του περιβάλλοντος που θεσπίζεται στην οδηγία 96/61/ΕΚ σχετικά με την «Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης»⁽⁵⁾ αποκτά μεγαλύτερη σημασία, μολονότι η οδηγία πλαίσιο δεν κάνει άμεση αναφορά στον τρόπο και τη μεθοδολογία του καθορισμού τους (βλ. σημείο 3.7).

1.5. Στο πλαίσιο των στρατηγικών για την καταπολέμηση της ρύπανσης, η ΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο τροποποίησης της πρότασης, κατά τρόπο ώστε να συμπεριληφθεί στην οδηγία πλαίσιο απλοποιημένη και προσαρμοσμένη στα σύγχρονα δεδομένα παρουσίαση των υφιστάμενων ελέγχων σχετικά με τη ρύπανση των υδάτων από μικρές εγκαταστάσεις, δυνάμει της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ⁽⁶⁾. Η τροποποίηση αυτή, η οποία θα επέφερε κατά κύριο λόγο αλλαγές επί του Άρθρου 21 του σχεδίου οδηγίας πλαίσιο, αναμένεται να αντικαταστήσει τις διατάξεις σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες που εκτίθενται στην οδηγία

(1) ΕΕ C 184 της 17. 6. 1997, σ. 20.

(2) Έγγρ. COM(97) 49 τελικό.

(3) Έγγρ. COM(96) 59 τελικό, Ανακοίνωση για την «Πολιτική υδάτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας». Γνωμοδότηση ΟΚΕ: ΕΕ C 30 της 30. 1. 1997.

(4) Πρβλ. σημείο 7.2 της γνωμοδότησης για την Ανακοίνωση, ΕΕ C 30 της 30. 1. 1997.

(5) ΕΕ L 257 της 10. 10. 1996 — Γνωμοδότηση CES ΕΕ C 195 της 18. 7. 1994.

(6) Σχετικά με την απόρριψη επικίνδυνων ουσιών στα επιφανειακά ύδατα, ΕΕ L 129 της 18. 8. 1976. Οι μεγάλες βιομηχανικές μονάδες ελέγχονται ήδη δυνάμει της οδηγίας για την Ολοκληρωμένη Πρόληψη και τον Έλεγχο της Ρύπανσης (IPPC).

76/464/ΕΟΚ· σε αυτή την περίπτωση, η εν λόγω οδηγία θα προστεθεί στον κατάλογο των διατάξεων του προτεινόμενου Άρθρου 26 που καταργήθηκαν.

1.5.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι μια τέτοια τροποποίηση θα αποτελούσε θετικό βήμα, κυρίως όσον αφορά τον καθορισμό ποιοτικών περιβαλλοντικών προτύπων, και ευελπιστεί να προσβεί σε αξιολόγηση του επίσημου κειμένου τροποποιημένης πρότασης.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η Επιτροπή βασίζει την πρόταση οδηγίας «περί θεσπίσεως πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής υδάτων» στο άρθρο 130 Σ παράγραφος 1 της Συνθήκης, με σκοπό τη διατήρηση και βελτίωση του υδάτινου περιβάλλοντος της ΕΕ και ελάχιστο στόχο την καλή κατάσταση των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων, καθώς και των προστατευόμενων χώρων. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, προτείνεται η δημιουργία διοικητικών διαρθρώσεων και διαδικασιών που θα επιτρέπουν τη διαχείριση και την προστασία των υδάτων σε ποιοτικό και ποσοτικό επίπεδο.

2.2. Η ΟΚΕ επικροτεί συνολικά την προτεινόμενη οδηγία-πλαίσιο. Θεωρεί σκόπιμο, ωστόσο, να διατυπώσει ορισμένες παρατηρήσεις, οι οποίες θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα της πολιτικής των υδάτων, πράγμα που, σε τελική ανάλυση, είναι και η επιδίωξη της προτεινόμενης οδηγίας.

2.3. Οι στόχοι της οδηγίας-πλαίσιο θα επιτευχθούν με τους εξής τέσσερις κύριους τρόπους:

2.3.1. Ορισμό ενός γενικού πλαισίου εντός του οποίου τα κράτη μέλη και οι κοινοτικοί οργανισμοί θα θεσπίσουν τις βάσεις της χρήσης και της μακροπρόθεσμης προστασίας των υδάτων, όχι μόνο αυτών που ανήκουν σε χώρες της ΕΕ, αλλά και σε παραμεθόριες περιοχές που θα επηρεαστούν από τα υιοθετούμενα μέτρα.

2.3.2. Σύσταση ενός δικτύου ασφαλείας για τη διευθέτηση των προβλημάτων που δεν έχουν ακόμη επιλυθεί ή που ενδέχεται να παρουσιαστούν κατά τόπους, όπως οι πλημμύρες, οι ανομβρίες κ.λπ.

2.3.3. Συλλογή και ανάλυση των πληροφοριών που απαιτούνται για την αξιολόγηση της περιβαλλοντικής κατάστασης των υδάτων και την πρόταση βιώσιμων πολιτικών.

2.3.4. Διαφάνεια των συλλεγόμενων πληροφοριών μέσω της δημοσίευσης και της διάδοσής τους, ως προς τις οποίες η ΟΚΕ προσθέτει την απαίτηση να είναι δημόσιες (όπως αναφέρεται ρητά στο σημείο 3.9 και τα επόμενα).

2.4. Σημειώτεον ότι το μεγαλύτερο μέρος της οδηγίας-πλαίσιο αναφέρεται σε θέματα που αφορούν την ποιότητα των υδάτων, ενώ η εξέταση των ποσοτικών πτυχών γίνεται από τη σκοπιά της συμβολής τους στην ποιότητα — ως καθοριστικό στοιχείο της πλήρωσης των κριτηρίων που έχουν οριστεί για τους ποιοτικούς στόχους. Αυτό είναι εμφανές και στους ορισμούς που παρατίθενται στο Άρθρο 2, όπου παρατηρείται ότι η πλειοψηφία αναφέρεται σε έννοιες σχετικές με την ποιότητα των υδάτων και οι υπόλοιποι σε παραμέτρους σχετικές με το κόστος τους.

2.5. Είναι επίσης σκόπιμο να επισημανθεί η συμπερίληψη θεμάτων που αφορούν το κόστος του ύδατος, πράγμα που δεν γίνεται στην ανακοίνωση. Το ζήτημα αυτό μπορεί να θεωρηθεί από διάφορες εστίες ενδιαφέροντος, και κατά πρώτο λόγο από την οπτική των Εταιρειών Υδάτων, η οποία εκ πρώτης όψεως φαίνεται πως ήταν το πρωταρχικό μέλημα που ελήφθη υπόψη κατά τη σύνταξη των ενσωματωμένων ρυθμίσεων.

2.5.1. Οι οικολογικές και οικονομικο-κοινωνικές οργανώσεις που ενδιαφέρονται για την προώθηση μιας νέας αγωγής σε σχέση με το νερό θεωρούν την τιμή ως μέσο δημιουργίας της συνήθειας της εξοικονόμησης. Η ΟΚΕ θεωρεί ορθή αυτή την ιδέα υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα ανταποκρίνεται στα απλά εμπορικά κριτήρια, αλλά θα σέβεται και την παραγωγική και κοινωνική πραγματικότητα. Στα πλαίσια αυτά και στο μέτρο του δυνατού, η τιμή θα δράσει ως αποτρεπτικός μηχανισμός της υπερβολικής κατανάλωσης ύδατος. Επίσης, μπορεί να γίνει η εκτίμηση ότι στα στοιχεία της ρύπανσης η τιμή μπορεί να αποτελέσει ένα μέσον που θα προστεθεί στις κυρώσεις, χωρίς αυτό να σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι θα πληγεί η απαραίτητη κατανάλωση και χρήση.

2.5.2. Πρέπει, ωστόσο, να γίνουν ορισμένες διευκρινίσεις σε σχέση με τα τιμολόγια των υδάτων, διότι, αν και μπορούν κατ' αρχήν να είναι έγκυρο μέσο της πολιτικής των υδάτων, δεν πρέπει εντούτοις να ανταποκρίνονται μόνο σε οικονομικά συμφέροντα. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να προταθούν μηχανισμοί μεταφοράς οικονομικών πόρων, που θα βοηθούν στην επανεπένδυση των μελλοντικών αυξήσεων της τιμής του ύδατος σε μέτρα εξοικονόμησης (όπως η βελτίωση των τρόπων καλλιέργειας και των αρδευτικών τεχνικών) και θα επιτρέπουν να διατηρείται η ίδια τιμή για εκείνους που θίγονται περισσότερο, όπως είναι ο τομέας της γεωργίας, ο βιομηχανικός τομέας και οι καταναλωτές.

2.6. Άλλη καινοτομία που παρουσιάζει το σχέδιο οδηγίας-πλαίσιο είναι ότι η διαχείριση των υδρολογικών προγραμμάτων γίνεται από κοινού εκ μέρους διαφόρων διοικητικών αρχών που σε ορισμένες περιπτώσεις ανήκουν στην ίδια χώρα ή και μερικές φορές σε διαφορετικές χώρες της ΕΕ. Εν πάση περιπτώσει οι εν λόγω αρχές πρέπει να εκπληρώνουν υποχρεωτικά τους στόχους που περιέχονται στο άρθρο 4.

2.6.1. Με σκοπό να προανατολιστούν οι διάφορες μορφές εκπλήρωσης των στόχων των υπερεθνικών υδρολογικών προγραμμάτων στην περίπτωση που περιλαμβάνουν χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΕ, υποδεικνύεται στην Επιτροπή να αναλάβει την πρωτοβουλία να προωθήσει ή/και να ενισχύσει:

2.6.1.1. Διεθνείς συμβάσεις στο θεσμικό επίπεδο που να περιλαμβάνουν τόσο τους στόχους όσο και τις πολιτικές που θα πρέπει να αναπτυχθούν σε επίπεδο ανώτερο από το κοινοτικό, όπως μπορεί να είναι η Σύμβαση του Ελσίνκι για την «Προστασία και τη χρήση των διαμεθοριακών υδάτινων ροών και των διεθνών λιμένων»⁽¹⁾.

2.6.1.2. Δράσεις για πιο περιορισμένα προβλήματα ρύπανσης με την ενίσχυση εθελοντικών συμφωνιών με τομείς της

⁽¹⁾ ΕΕ L 186 της 5. 8. 1995 — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 34 της 2. 2. 1994.

παραγωγής, με θεσμικά όργανα, με τους χρήστες κ.λπ., εκτός της Κοινότητας, με τον ίδιο προσανατολισμό που χαρακτηρίζει το «5ο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης στα Θέματα του Περιβάλλοντος και της Βιώσιμης Ανάπτυξης»⁽¹⁾).

2.7. Η βελτίωση της πληροφόρησης και, ιδιαίτερα, η ανάθεση του κεντρικού της συντονισμού στην Επιτροπή και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος φαίνεται να πληρεί ένα από τα αιτήματα που είχε διατυπώσει η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για την προαναφερόμενη ανακοίνωση.

2.7.1. Ωστόσο, η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να διευκρινισθεί στην πρόταση ότι η πρόσβαση στις πληροφορίες καλύπτει όλους τους οργανισμούς και τα άτομα που ενδιαφέρονται για την υλοποίηση των υδρολογικών σχεδίων. Η ενημέρωση πρέπει να είναι πραγματικά δημόσια, ώστε οι πολίτες της ΕΕ να μπορέσουν να εξοικειωθούν με τη νοοτροπία της πρόληψης της ρύπανσης και εξοικονόμησης των υδάτινων πόρων, πράγμα που θα αποτελούσε επέκταση των στόχων όχι μόνο του 5ου Κοινοτικού Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη, αλλά και της τρέχουσας αναθεώρησής του.

2.8. Η ρύθμιση των κυρώσεων για τη μη εκπλήρωση των υδρολογικών προγραμμάτων θα ενισχύσει την εφαρμογή τους. Ωστόσο, η ΟΚΕ θεωρεί μειονέκτημα το γεγονός ότι οι εθνικές αρχές επιβάλλουν τις κυρώσεις, δεδομένου ότι είναι υπεύθυνες αρχές για την εκπλήρωση του προγράμματος. Επίσης, η ΟΚΕ κρίνει ότι το γεγονός του μη καθορισμού γενικών κριτηρίων για το περιεχόμενο των κυρώσεων μπορεί να επιφέρει συγκριτικά διαφορετική μεταχείριση των διαφόρων χωρών.

2.9. Πρέπει να τονισθεί η σημασία των παραρτημάτων, διότι πολλά από αυτά αντιστοιχούν σε τμήματα καταργούμενων οδηγιών. Η ΟΚΕ θεωρεί προτιμότερο να ενσωματωθεί το εννοιολογικό τους μέρος στο κύριο σώμα της οδηγίας-πλαίσιο και να μείνουν στα παραρτήματα οι τεχνικές πτυχές, πράγμα που θα διευκολύνει την τροποποίησή τους, αν αυτή κριθεί απαραίτητη. Εάν αυτό δεν ολοκληρωθεί, ένα μεγάλο μέρος των λεπτομερών διαδικασιών εφαρμογής θα ανήκουν στην αρμοδιότητα της επιτροπής που θεσπίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 25.

2.9.1. Ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα της εξέτασης του Συμβουλίου, η ΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να θεσπιστούν κατάλληλες διαδικασίες, ώστε να είναι δυνατόν να ζητείται η γνώμη των οργανώσεων των καταναλωτών ύδατος πριν την υιοθέτηση τροποποιήσεων των παραρτημάτων από την επιτροπή του άρθρου 25.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι τα άρθρα που συγκροτούν τη βάση της πρότασης για την οδηγία-πλαίσιο ανταποκρίνονται με επιτυχία στις υποδείξεις που περιέχονται στη γνωμοδότηση για την επικοινωνία. Ωστόσο, προτείνονται ορισμένες προσθήκες και υποδείξεις που βελτιώνουν το περιεχόμενο των άρθρων γενικότερα.

3.2. Άρθρο 2 (ορισμοί)

Πρέπει να αναγνωρισθεί η θετική προσπάθεια που κατέβαλε η Επιτροπή για να συνοψίσει ένα σύνολο εννοιών που έχουν διαφορετικά περιεχόμενα στα κράτη της ΕΕ για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να προξενήσουν διαφορές στην μεταφορά της οδηγίας στις διάφορες εθνικές νομοθεσίες.

3.2.1. Συνιστάται να προστεθούν τα εξής στον ορισμό των χρήσεων του νερού:

- οικιακή χρήση,
- χρήση για βιομηχανικούς σκοπούς και για την παραγωγή ενέργειας,
- γεωργική χρήση,
- χρήση για αναψυχή και αθλητισμό.

3.2.2. Η γεωργική χρήση προξενεί διαφορετικές αναλώσεις ύδατος και διαφορετικό τύπο ρύπανσης από τη βιομηχανική (φυτοπροστατευτικά προϊόντα, διάχυτη ρύπανση, ανάγκη εκσυγχρονισμού των αρδευτικών τεχνικών κ.λπ.), πράγμα που, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, επιβάλλει τον ορισμό της χρήσης που επισημαίνεται.

3.3. Άρθρα 3 και 4

Τα άρθρα αυτά καθιερώνουν μια μέθοδο που μπορεί να εκπληρώσει τους στόχους της προτεινόμενης οδηγίας-πλαίσιο.

3.3.1. Τα σχέδια λεκανών απορροής πρέπει να υλοποιηθούν στην ολότητά τους, ανεξάρτητα από τη μορφή που δίδουν στους διοικητικούς οργανισμούς οι αρχές κάθε κράτους μέλους, και με μεγάλη αυτονομία όσον αφορά τον τρόπο χάραξης των στρατηγικών συνεργασίας που απαιτούνται για την υποχρεωτική εκπλήρωση των απαιτήσεων και των στόχων που προτείνονται στα εν λόγω σχέδια.

3.3.2. Ωστόσο, παρότι αναγνωρίζεται η ανάγκη ύπαρξης εξαιρέσεων, αυτές πρέπει να είναι όσο το δυνατόν λιγότερες και επακριβώς προσδιορισμένες, και να κοινοποιηθούν στην Επιτροπή. Από αυτή την άποψη, η εισαγωγή δυσονόητων και αμφιλεγόμενων εννοιών στην οδηγία-πλαίσιο, όπως η έννοια του «απαγορευτικού κόστους» στο άρθρο 4 παράγραφος 4 στοιχείο θ), δεν συντελούν στην ορθή εφαρμογή της. Γι' αυτό το λόγο η ΟΚΕ ζητεί τη διαγραφή της σχετικής αναφοράς. Ωστόσο, θα μπορούσε να γίνει αναφορά στη σχέση «κόστους-οφέλους» και στην ανάγκη να συμπεριλαμβάνει η σχέση αυτή τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη.

(1) Αρχικά — ΕΕ C 138 της 17. 5. 1993 — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 287 της 4. 11. 1992. Αναθεώρηση — ΕΕ C 140 της 11. 5. 1996 — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 212 της 22. 7. 1996.

3.4. Άρθρο 6

Πρέπει να ληφθεί υπόψη η ανάγκη υποχρεωτικής διενέργειας μελετών για τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο τόσο των υδραυλικών έργων που αποσκοπούν στη ρύθμιση και τη διανομή των πόρων, όσο και των οικονομικών δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούν και επηρεάζουν υδάτινους όγκους, όπως απαιτούν οι οδηγίες, και να διευρυνθούν αυτές οι μελέτες, όταν είναι απαραίτητο, με την προσθήκη απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας.

3.5. Άρθρο 8

Το άρθρο αυτό απαιτεί να καταρτισθεί, κατά λεκάνη απορροής, ευρετήριο όλων των υδάτινων όγκων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για υδροληψία με προορισμό την ανθρώπινη κατανάλωση στο παρόν ή το μέλλον και να θεσπισθούν ποιοτικά περιβαλλοντικά πρότυπα, ούτως ώστε, μετά την επεξεργασία τους, τα ύδατα αυτά να πληρούν τις προϋποθέσεις της οδηγίας 80/778/ΕΟΚ (1).

3.5.1. Το μέτρο αυτό πρέπει να υποστηριχθεί και να συμπληρωθεί με:

- την υποχρέωση διενέργειας περιοδικής (ετήσιας) επανεξέτασης της κατάστασης των εν λόγω υδάτινων όγκων και
- την πρόσβαση του κοινού στο ευρετήριο.

3.6. Άρθρο 12

Το άρθρο αυτό αφορά την τιμολόγηση, που είναι ένα θέμα ιδιαίτερα σύνθετο και λεπτό, διότι επηρεάζει τις συνθήκες διαβίωσης του συνόλου των πολιτών. Γι' αυτό, απαιτείται να γίνουν ενέργειες με μεγάλη σύνεση και να αξιολογηθεί η ανάγκη επανεξέτασης των τιμών του νερού βάσει κριτηρίων προστασίας του περιβάλλοντος.

3.6.1. Δεδομένου ότι, με βάση την αρχή της επικουρικότητας, τα κράτη μέλη είναι αρμόδια για τον καθορισμό των συστημάτων τιμολόγησης για τις διάφορες χρήσεις του νερού, η Επιτροπή θα πρέπει να προσδιορίσει με πλήρη σαφήνεια ποιά είναι τα περιεχόμενα των εν λόγω συστημάτων.

3.6.2. Το Άρθρο 12, παράγραφος 1, όπως είναι διατυπωμένο αυτή τη στιγμή, αφήνει απροσδιόριστες βασικές έννοιες όπως είναι οι εξής:

- ποιός ανακατά το κόστος (οι επιχειρήσεις, οι διοικήσεις ...)
- ποιός καθορίζει την τιμή
- με ποιόν τρόπο αποζημιώνονται οι ιδιοκτήτες των γαιών για τις εγκαταστάσεις διαχείρισης
- τι θα συμβεί σε περίπτωση που υφίσταται μια ελεύθερη αγορά υδάτων

(1) Οδηγία σχετικά με την ποιότητα του νερού που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση, αρχικά: ΕΕ L 229 της 30. 8. 1980, πρόταση αναθεώρησης: ΕΕ C 131 της 30. 5. 1995 — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 82 της 19. 3. 1996.

- σε ποιόν έχει επίπτωση το συνολικό κόστος της υδρολογικής λεκάνης (σε όλους τους καταναλωτές ή μόνο στους δικαιούχους μιας υπηρεσίας).

3.6.3. Η ποικιλομορφία των κλιμάτων, των γεωγραφικών και εμπορικών συνθηκών, των προτύπων τοπικής ανάπτυξης κ.λπ. επιβάλλουν να καταβληθεί προσπάθεια για τον ορισμό των κριτηρίων εξαιρέσεως από την τήρηση των επιταγών της οδηγίας, χωρίς να παραβλέπεται ότι η τιμολόγηση των υδάτινων πόρων πρέπει να εξασφαλίζει την πρόσβαση όλων των πολιτών στον εφοδιασμό που απαιτείται για την ικανοποίηση των αναγκών τους και ότι το περιβαλλοντικό κόστος πρέπει να καταλογισθεί, κατά πρώτο λόγο, σε όσους ευθύνονται για την υπερκατανάλωση και τη ρύπανση αυτών των πόρων.

3.6.4. Η ΟΚΕ φρονεί ότι, για να εξαλειφθούν οι υπάρχουσες αβεβαιότητες, πρέπει να δημιουργηθούν όλοι οι απαραίτητοι μηχανισμοί διαβούλευσης για τον καθορισμό των μεταγενέστερων τεχνικών προδιαγραφών της τιμολόγησης.

3.7. Άρθρα 13 και 21 (στρατηγικές της Επιτροπής για την καταπολέμηση της ρύπανσης των υδάτων)

Η ΟΚΕ με ικανοποίησή της παρατηρεί — ευθυγραμμίζομενη με το ειδικό αίτημα που περιέχεται στη γνωμοδότηση για την επικοινωνία (?) — ότι «ως προς τα βασικά μέτρα σχετικά με τις ρυπαντικές εκπομπές» η Επιτροπή προτείνει την εφαρμογή «συνδυασμένης προσέγγισης, που χρησιμοποιεί τον έλεγχο της ρύπανσης στην πηγή, μέσω θέσπισης οριακών τιμών εκπομπής και κανόνων περιβαλλοντικής ποιότητας».

3.7.1. Ωστόσο, προκειμένου η προσέγγιση αυτή να είναι πραγματικά αποτελεσματική τη στιγμή της καταπολέμησης της ρύπανσης των υδάτων, η οδηγία-πλαίσιο πρέπει να προσφέρει μια ενιαία μεθοδολογία για τον καθορισμό των κανόνων της περιβαλλοντικής ποιότητας, τόσο σε κοινοτικό επίπεδο — στην περίπτωση που είναι απαραίτητοι — όσο και στο επίπεδο του κράτους μέλους ή των χωρών που αποτελούν τμήμα των κοινοτικών λεκανών απορροής, αλλά ανήκουν στην ΕΕ.

3.8. Άρθρο 16

Δεδομένης της σημασίας που έχουν τα σχέδια λεκανών απορροής για την κατάλληλη διαχείριση των υδάτινων πόρων, η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να ενσωματωθεί ένα μεγάλο μέρος των παρατηρημάτων V, VII και VIII στο ρυθμιστικό τμήμα της οδηγίας, ώστε να εναρμονισθεί η εφαρμογή των συστάσεων και των τεχνικών προδιαγραφών σε όλες τις χώρες της ΕΕ. Θα μπορούσε έτσι να αποφευχθεί η διακριτική ευχέρεια που συνοδεύει κατά κανόνα τη μεταφορά των παρατηρημάτων στις εθνικές νομοθεσίες με το να δοθεί στο άρθρο 16 η σπουδαιότητα που έχει εντός του γενικού πλαισίου των στόχων της οδηγίας-πλαίσιο.

(2) Βλ. σημείο 6.2 της γνωμοδότησης για την Επικοινωνία — ΕΕ C 30 της 30. 1. 1997.

3.8.1. Συνιστάται να μην επιφέρουν τα προγράμματα διαχείρισης την αύξηση του διοικητικού κόστους, πράγμα που θα έχει επιπτώσεις στην τελική τιμή του ύδατος.

3.9. Άρθρο 20

Το άρθρο αυτό επιβάλλει τη διαφάνεια και την ανταλλαγή των πληροφοριών που θα προσπορισθούν από την εφαρμογή της οδηγίας-πλαίσιο μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος. Η ΟΚΕ θεωρεί ικανοποιητικό τον όγκο των αιτούμενων πληροφοριών, αλλά πιστεύει ότι πρέπει επιπλέον να αναγνωρίζονται και τα δικαιώματα των πολιτών που κατοχυρώνονται στην οδηγία 90/313/ΕΟΚ⁽¹⁾ όσον αφορά την πρόσβασή τους στις πληροφορίες για θέματα περιβάλλοντος.

3.9.1. Για να διευκολυνθεί αυτή η πρόσβαση, οι αρμόδιες αρχές και οι υπεύθυνοι διοικητικοί φορείς θα πρέπει να καταρτίσουν ένα δημόσιο μητρώο στο οποίο θα συγκεντρώνονται όλες οι διαθέσιμες πληροφορίες σε κάθε κράτος και το οποίο θα πρέπει να υπόκειται σε περιοδική ενημέρωση. Εν πάση περιπτώσει η χορήγηση των πληροφοριών πρέπει να γίνεται με ελάχιστο κόστος.

(¹) ΕΕ L 158 της 23. 6. 1990 — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 139 της 5. 6. 1989.

3.10. Η ΟΚΕ θεωρεί ανεπαρκή την αντιμετώπιση της συμμετοχής των πολιτών και της κοινωνίας στη διαχείριση των υδάτινων πόρων στην προτεινόμενη οδηγία-πλαίσιο. Για μια καλύτερη υλοποίηση αυτής της συμμετοχής, η ΟΚΕ κρίνει απαραίτητη την κατάρτιση ενός νέου άρθρου στο οποίο να αναφέρονται:

3.10.1. Η ανάγκη και υποχρέωση να δημιουργηθούν συμβουλευτικά όργανα στα πλαίσια των αρμόδιων αρχών με συμμετοχή των καταναλωτών, κοινωνικο-οικονομικών, γεωργικών και περιβαλλοντικών οργανώσεων, καθώς και εμπειρογνομόνων και διοικητικών εκπροσώπων των θιγόμενων περιοχών, τα οποία θα εξετάζουν, μεταξύ άλλων θεμάτων, τον ορισμό των σχεδίων των λεκανών και τον έλεγχο της υλοποίησής τους — επικουρώντας την Επιτροπή — και θα αναπτύσσουν συμπληρωματικές δράσεις ενημέρωσης και κοινωνικής ευαισθητοποίησης.

3.10.2. Η καθιέρωση υποχρεωτικών δημόσιων απαιτήσεων σε επίπεδο λεκάνης, όσον αφορά τον έλεγχο της ποιότητας των υδάτων, των απορρίψεων, των παραχωρήσεων και όλων γενικά των δεδομένων που είναι σημαντικά για την εφαρμογή των κανόνων που περιέχονται στα άρθρα της οδηγίας-πλαίσιο.

3.11. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι θα ήταν επίσης σκόπιμο να γίνουν οι εξής προσθήκες στο παράρτημα VI:

- Μέρος Α: αναφορά στην οδηγία 90/313/ΕΟΚ σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες,
- Μέρος Β: «γ) μέσα συμμετοχής των πολιτών».

Βρυξέλλες, 1η Οκτωβρίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS